

T.C.
KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK BÖLÜMÜ

LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLARIN HAK VE BORÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

YASEMİN VAROĞLU

İstanbul 2012

T.C.
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK BÖLÜMÜ

LİMİTED ŞİRKETLERDE
ORTAKLARIN HAK VE BORÇLARI

Yüksek Lisans Tezi

YASEMİN VAROĞLU

Danışman: Prof. Dr. TEKİN MEMİŞ

İstanbul 2012

ÖZET

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte ülkemizdeki ve yurtdışındaki tacirler arasında ticaret artmış, gelişen ticaret hayatına uyum sağlanması için 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda güncelleme yapılması zorunlu hale gelmiştir. Çalışmamız Türk Ticaret Hukukunun ana ticari şirket türlerinden biri olan limited şirketlerin günümüzdeki yapısı ve şirket ortaklarının hak ve borçlarının açıklanması amacıyla hazırlanmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu göz önüne alınıp yürürlükteki hukuk ile karşılaştırmalar yapılarak doktrin ve Yargıtay kararları eşliğinde ortakların şirket içindeki durumu ile hakları ve borçları detaylı olarak incelenmiştir.

Ulaşılan sonuç, limited şirket en çok tercih edilen ortaklık tiplerinden birisi olup, mevcut sistemde pay devrinden karar alınmasına kadar birçok düzenleme uygulama açısından sıkıntılar doğurmaktadır. Limited şirketlere ait hükümlere dair TTK. ile **yTTK.** arasında, önemli farklılıklar bulunmaktadır. Söz konusu bu sebeple **yTTK.** limited şirketleri şahıs şirketlerinden uzaklaştırıp bir sermaye şirketi olan anonim şirkete yakınlaştırmıştır.

ABSTRACT

As the technology improved, the trade between the domestic and foreign tradesmen had increased, and in order to comply with the continuously trade life it had become necessary to update the Turkish Trade Code no. 6762. This work had been conducted with the purpose to explain the current structure of the limited companies, which is one of the main company types within the framework of Turkish Trade Code, and the rights and liabilities of the partners of such companies. Comparisons had been made with the legislation in force by considering the Turkish Trade Code no. 6762; and with reference to the doctrine and the Supreme Court's Decisions the situation of the partners within the Company and their rights and liabilities had been examined in detail.

Accordingly it had been seen that limited companies are one of the most preferred partnership types. At the current for limited companies system many arrangements on from share transfers to decision making, there are practical problems. There are substantial differences between the provisions of the Turkish Trade Code and the New Turkish Trade Code regarding the limited companies. On the basis of the foregoing the New Turkish Trade Code transforms the quality of the limited companies and estranges them from private companies and assimilates them to incorporated companies.

KISALTMALAR

AATUHK : Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun

AB : Avrupa Birliği

AET : Avrupa Ekonomi Topluluğu

AŞ. : Anonim Şirket

b. : Bent

BATİDER : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

BGH. : Bundesgerichtshoft (Alman Federal Mahkemesi)

BK. : Borçlar Kanunu

C. : Cilt

E. : Esas

EİTAD. : Eskişehir İktisat Ticari Akademisi Dergisi

f. : Fıkra

HD. : Hukuk Dairesi

HGK. : Hukuk Genel Kurulu

İİK. : İcra İflas Kanunu

İsv. : İsviçre

İsv. BK. : İsviçre Borçlar Kanunu

İTİA. : İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi

K. : Karar

KHK. : Kanun Hükümünde Kararname
Kom. Yön. : Komiserler Yönetmeliği
KVK. : Kurumlar Vergisi Kanunu
Ltd. : Limited Şirket
m. : Madde
MK. : Medeni Kanun
No : Numara
RG : Resmi Gazete
S : Sayı
s : Sayfa No
STB. : Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
TGT. : Tahsilat Genel Tebliği
TL : Türk Lirası
TTK. : Türk Ticaret Kanunu
vd. : ve devamı
vs. : vesaire
VUK. : Vergi Usul Kanunu
Y. : Yargıtay
yBK. : 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanunu
Y.TD. : Yargıtay Ticaret Dairesi
yTTK. : 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN HAK VE BORÇLARI	13
GİRİŞ	13
BİRİNCİ BÖLÜM	15
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN	15
MALİ (MALVARLIĞI) HAKLARI	15
I. GENEL OLARAK	15
II. KÂR PAYINA İŞTİRAK HAKKI	18
A. Genel Olarak	18
B. Kâr Payında Müktesep Hak İlkesi	22
C. Kâr Payının Dağıtılması Şartı	26
D. Kâr Payını Dağıtmaya Yetkili Organ	31
E. Muaccel Hale Gelen Kâr Payının Zamanaşımı	37
F. Haksız Yere Kâr Payı Dağıtımı	37
G. Haksız Yere Kâr Payı Dağıtımında Zamanaşımı	40
III. TASFİYE PAYINA KATILMA HAKKI	42
A. Genel Olarak	42
B. Tasfiyenin Yapılma Şekli	45
C. Tasfiye Sonucu Dağıtım	47
IV. BEDELSİZ PAY İLE PAY ALMA HAKKI	50
A. Genel Olarak	50
B. İmtiyazlı Paylarda Durum	52
C. Ödemesiz Yeni Pay Alma Hakkının Hukuki Mahiyeti	53
V. YENİ PAY ALMADA RÜÇHAN (ÖNCELİK) HAKKI	54
A. Genel Olarak	54
B. Yeni Pay Çıkarmaya Yetkili Organ	62
C. Yeni Pay Alma Hakkının Hukuki Mahiyeti	64

D. Yeni Pay Alma Hakkının Korunması	67
VI. EDİMLERİN ve SORUMLULUKLARIN GENİŞLETİLMESİNE VETO HAKKI- ORTAKLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN ARTIRILMASI	70
A. Genel Olarak	70
B. Esas Sermayenin Artırılmasının Farklı Olması	72
VII. ORTAKLIK PAYINI DEVRETME HAKKI.....	74
A. Genel Olarak	74
B. Borçlanma ve Tasarruf İşlemi.....	78
1. Devir Vaadi Sözleşmesi.....	82
2. Devir Sözleşmesi.....	83
C. Payın Yasa Gereği Geçiş: Ortaklık Payının Mirası ve Karı-Koca Mallarının Yönetilmesi	86
İKİNCİ BÖLÜM	89
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN YÖNETİMSEL HAKLARI	89
I.GENEL OLARAK	89
II. ORTAKLARIN GENEL KURULA KATILMA HAKKI	90
A. Genel Olarak	90
B. Genel Kurula Katılma Hakkı	92
1. Genel Kurul Toplantı Türleri ve Toplantıya Davet.....	94
C.Görüşmelere Katılmak, Teklifte Bulunmak, Soru Sorma, Alınan Kararlara Muhalefet Etmek ve Toplantı Zabıtlarını İmzalama Hakkı	97
III. OY HAKKI (REY HAKKI).....	97
A. Genel Olarak	97
B. Oy Sözleşmeleri	102
IV. YÖNETİM VE TEMSİL HAKKI.....	104
A. Genel Olarak	104
B. Müdürler	109
V. KORUYUCU HAKLAR.....	113
A. Denetleme Hakkı	113
B. Bilgi Alma Hakkı.....	114
C. İptal Davası Açma ve Hükümsüzlüğün Tespitini Talep Etme Hakkı	116
D. Sorumluluk Davası Açma Hakkı	120
E. Azınlık Hakkı	125

F. Çıkma Hakkı.....	128
G. Haklı Sebep ile Ortaklığın Feshini İsteme Hakkı.....	131
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	134
LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN BORÇLARI	134
I. GENEL OLARAK.....	134
II. SERMAYE KOYMA BORCU.....	134
A. 6762 Sayılı TTK. Sisteminde Ortakların Sermaye Koyma Borcu.....	134
B. Sermaye Borcunu Ödemede Temerrüt	137
C. Temerrüt Halinde İzlenecek Yol.....	140
1. <i>Sermaye Borcunun Ödenmesini İsteme</i>	140
2. <i>Aynı Sermaye Borcunun Ödenmesinin İstemi</i>	141
D. Temerrüdün Sonuçları	142
1. <i>Genel Olarak</i>	142
2. <i>Sermaye Alacağıının İcra Yolu ile Ödettirilmesi</i>	142
3. <i>Ortağın Şirketten Çıkarılması</i>	144
E. 6102 Sayılı yTTK. Sisteminde Ortakların Sermaye Koyma Borcu.....	149
III. YÖNETİME KATILMA BORCU	150
IV. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	152
V. YAN EDİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	155
VI. REKABET YASAĞI	156
VII. HAKSIZ OLARAK YAPILAN ÖDEMELERİN İADESİ BORCU	163
VIII. ŞİRKET ORTAĞIN AATUHK. VE VUK.	
KAPSAMINDAN DOĞAN BORÇLARI	165
A. Ortakların 6183 Sayılı AATUHK.'da Değişiklik Yapan 22.07.1998 Tarihli 4369 Sayılı Kanundan Sonraki Durumu	165
B.Ortakların 6183 Sayılı AATUHK.'da Değişiklik Yapan 22.07.1998 Tarihli 4369 Sayılı Kanundan Önceki Durumu.....	170
SONUÇ.....	172
KAYNAKÇA.....	177
KAVRAM ENDESKİ.....	190

YENİ TÜRK TİCARET KANUNU İLE İLGİLİ ÖNEMLİ TARİHLER TABLOSU 195

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN

HAK VE BORÇLARI

GİRİŞ

Çalışmamızın konusu "*limited şirketlerde ortakların hak ve borçları*"dır. Limited şirket ortaklarının hak ve borçları literatürde pek çok kez ele alınmış olmasına rağmen 6762 sayılı TTK. ve **6102 sayılı yeni TTK.**'da karşılaştırılmalı ve detaylı bir araştırma yapılarak tez konusu yapılmamış olması bu çalışmanın yapılmasının önemli sebeplerinden biridir.

6762 sayılı TTK.'da iki ya da daha fazla gerçek veya tüzel şahıs tarafından bir ticaret unvanı ile kurulan, ortakların ortaya koydukları sermaye ile sınırlı olarak sorumlu bulunduğu, esas sermayesi belirli şirket türü olan limited şirket, **6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu**'n da ise bir ya da daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı adı altında kurulan, esas sermayesi belirli ve sermayesi esas sermaye paylarının toplamından oluşan şirket olarak tanımlanmaktadır.

Ancak limited şirket tanımının eksik ve dağınık olması nedeniyle "limited şirket, gerçek ve/veya tüzel kişiler tarafından her türlü iktisadi amaç ve konular için kurulabilen, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olup, kıymetli evrak niteliğinde olmayan senetlere bağlanabilen, ortaklarının sorumlulukları taahhüt ettikleri sermaye payları ve ana sözleşmede öngörülebilecek ek ödeme ve yan edim yükümlülükleriyle sınırlı bir sermaye şirkettir"¹ şeklinde de tanımlanabilmektedir.

Limited ortaklıkta, esas sermaye ortakların sermaye paylarının toplamına eşittir. Ortakların sorumluluğu ise esas sermaye ile sınırlı ve yalnızca ortaklığa karşıdır.

Yukarıda yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere ülkemizde limited şirketlerin, anonim şirketlere göre daha kolay olması ve daha küçük bir sermayeyle kurulması nedeniyle

¹ Erdoğan **Moroğlu**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Başlangıç, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri ve Son Hükümlere İlişkin Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2005, s. 183. (Kısaltma: **Moroğlu**, Ticaret Kanunu Tasarısı).

çok sayıda limited şirket bulunmaktadır. Bu nedenle limited şirket kurucularının ve ortaklarının kanundan ve şirket ana sözleşmesinden² doğan hak ve borçları büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle çalışmamız, limited şirket ortaklarının TTK. ve **yTTK.** gereğince haklarının ve borçlarının tanımlanması, açıkça belirlenmesi, hukuki sorumluluklarının sınırlarının çizilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Limited şirketlerde ortakların pay sahipliğinden doğan hak ve borçları bulunmaktadır. Her bir ortağın ortaklık sermayesini oluşturmak için üstlendiği değer ve bu oran pay olarak ifade edilmektedir. Anonim şirketlerde sermayenin bölünmesinde esas alınan (TTK. m. 269), limited şirketlerde ise aynı neviden taahhüt edilen sermaye karşılığında esas sermayeden ortağa düşen miktar (TTK. m. 508), kollektif ve komandit ortaklıkta ise ortakların taahhüt ettikleri sermaye içindeki bir pay olarak ifade edilmektedir. Pay, ortaklık sermayesinin belli bir kısmını temsil eden her bir birim olmakla birlikte her birim yasa gereğince şirket ana sözleşmesiyle belirlenen itibari değerler olup, bütün payların itibari değeri toplamı şirket sermayesine eşit olmaktadır³. Biz de bu çalışmamızda limited şirket ortaklarının şirkette pay sahibi olmasından doğan haklarının ve borçlarının kapsamını TTK. ve **yTTK.** kapsamında inceleyeceğiz.

Çalışmamız giriş ve sonuç kısımları hariç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde limited şirket ortaklarının mali (malvarlığı) hakları ele alınmaktadır. Söz konusu bu hakların tanımı, nitelikleri, kullanım şekilleri, devri açıklanmaktadır. İkinci bölümde limited şirkette ortakların yönetsel haklarının tanımı, nitelikleri, kullanım şekli üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde ise limited şirketin esas sermayesi nakit, ayın olduğundan ve ortağın emeğini sermaye olarak getirememesinden diğer bir ifadeyle, "TTK. m. 139 gereğince ticaret şirketleri hakkında genel hükümler ortakların sınırlı sorumluluğu olduğu hallerde özellikle anonim ve limited şirketlerde emeğin şirkete sermaye olarak getirilmemesi gerektiğinden"⁴ ortağın söz konusu borçlarının şirkete ve amme alacaklılarına karşı olan yükümlülüklerinin tanımı, ifası, yasakları ele alınarak incelenmiştir.

² İsviçre Borçlar Kanunu limited şirket sözleşmesi için statü yani esas mukavele terimini kullanmaktayken, TTK.'da anonim şirketlerin ana sözleşmesi için esas mukavele terimi kullanılmasına rağmen limited şirketlerde ise sadece şirket mukavelesi terimi kullanılmaktadır. (Yaşar **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, Ankara 1973, s. 349. (Kısaltma: **Karayalçın**, Ticaret Hukuku).

³ Nihat **Taşdelen**, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması, İstanbul 2005, s. 7.

⁴ **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 352.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN

MALİ (MALVARLIĞI) HAKLARI

I. GENEL OLARAK

Bir malvarlığı değeri üzerinde birden fazla kişinin hep birlikte hak sahibi olması mümkün olup, hukuk sistemimizde yükümlülüklerin de birden fazla kişi tarafından üstlenilmesine izin verilmektedir. Birlikte hak sahipliği, paylı (müşterek) mülkiyet yahut elbirliği (iştirak halinde) mülkiyet yani ortakların sahip olunan değerin tamamı üzerinde hak sahibi olmaları şeklinde ortaya çıkmaktadır (MK. m. 701).

Birlikte hak sahipliği tüzel kişilik sıfatı taşımamaktadır. Bu birlikteliğe tüzel kişilik kazandırılması halinde pay, birliği oluşturan şahıslar ve sahip olunan bütün arasındaki bağı kuran kavram olarak ifade edilmektedir.

Pay kavramı sadece TTK.'da değil, MK. ve BK.'da da uygulama alanı bulmaktadır. Limited ortaklıklarda sermaye, anonim şirketlerde olduğu gibi paylara ayrılmamış ve anonim ortaklıktakinin aksine esas sermaye her biri bir tane pay sahipliği mevki'i⁵ oluşturan paylara bölünmemektedir. Diğer bir ifadeyle pay, ortaklık sermayesinin belli bir kısmını temsil eden her bir birim olmakla birlikte, her birim yasa gereğince şirket ana sözleşmesiyle belirlenen itibari değerler olup, bütün payların itibari değeri toplamı şirket sermayesine eşit olmaktadır⁶.

Limited şirketlerde ortakların ortaya koyacakları sermaye tutarlarının birbirlerine eşit olması gerekmektedir. Yasa gereği, ortakların esas sermaye paylarının itibari değerlerinin en az 25,00 TL ve katları olmalıdır. Her ortağın sermaye payı ise bölme ve miras taksimi haricinde bölünmez bir bütün teşkil etmektedir.

Limited ortaklıkta, esas sermaye payı ile şirket ortaklığı yani üyelik payı birbirinden farklı kavramlardır. Buna göre, esas sermaye payı, limited şirket esas sermayesi içerisinde yer

⁵ Ali Murat Sevi, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2004, s. 22.

⁶ Taşdelen, s. 7.

alan nominal değer olarak ifade edilmektedir. Limited Şirketin her ortağı, ortaklığın esas sermayesine esas sermaye payı ile katılmaktadır. Limited Şirketin esas sermayesi, anonim Şirketin aksine birbirinden bağımsız, her biri bir pay sahipliği mevkiini ifade eden paylara göre değil, ortak sayısına göre bölünmektedir. Bu nedenle de, limited Şirkette her ortağın esas sermaye payı bulunmaktadır⁷. Kısaca, ***bir ortak-bir esas sermaye payı ilkesi*** geçerlidir.

Anonim ortaklıkta pay, esas sermayesi paylara bölünmüş olan ortaklık Şeklinde ifade edilmektedir. TTK. m. 269'dan da anlaşılacağı gibi, pay esas sermayenin belirli sayıda birim değere bölünmüş olan bir parçasını ifade etmektedir⁸. Dolayısıyla limited, kollektif ve komandit Şirketlerdeki pay ve hisse kavramlarından farklılık göstermektedir. Çünkü limited Şirketlerde sermaye anonim ortaklıktaki gibi paylara bölünmemektedir. Diğer bir ifadeyle, "anonim ortaklıkta esas sermaye, her biri bir adet pay sahipliği mevkiini oluşturan paylara bölünmektedir"⁹.

Limited Şirkette esas sermaye payıyla değil, ortak sayısıyla bölünme esas alındığından, taahhüt edilen sermaye payı miktarına bakılmaksızın, her ortak ancak bir paya sahip olabilmektedir (***bir ortak=bir sermaye payı ilkesi***). Ancak TTK.'dan farklı olarak, **yTTK.**'da bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği hüküm altına alınarak ***bir ortak=bir sermaye payı ilkesinden*** vazgeçilmektedir.

TTK.'da ortağın sermayesi ve sermaye payları terimleri yerine **yTTK.**'da esas sermaye payı kavramı benimsenmekte ve paya ilişkin senedin ispat aracı Şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenmesine imkân verilmektedir. ***Bir ortak=bir pay*** kuralı terk edilerek ortağın birden fazla paya sahip olabileceği kuralı benimsenmiştir.

Pay, ortaklık sıfatından kaynaklanan hakların ve yükümlülüklerin oluŐturduęu bir bütün olarak ifade edilebilmektedir. Bu nedenle her pay, diğerlerinden bağımsız olarak haklar vermekte ve borçlar yüklemektedir. Pay sahibi olan kişi, paydan doğan haklarını kullanmakta yetkili ve yine bu söz konusu paylardan doğan borçlarını yerine getirmekle sorumludur.

⁷ Reha **Poroy**/ nal **Tekinalp**/ Ersin **amoğlu**, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 10. Bası, İstanbul 2005, s. 875.

⁸ **Sevi**, s. 21.

⁹ **Sevi**, s. 22.

Paylara bağlanan hakları sınıflandırmak amacıyla farklı kriterler kullanılmaktadır. En önemli kıstaslardan biri ise paya bağlı haklardan doğan **malvarlıksal ve yönetim hakları** olarak ikiye ayrılmaktadır. Ancak doktrinde paydan doğan hakları, konusuna göre sınıflandırma kriteri benimsense de kullanılan kavramlar arasında tam bir birlik bulunmamaktadır¹⁰. Arslanlı, paya bağlı hakları konularına göre mali ve şahsi¹¹ olarak sınıflandırırken, Ansay ise mali ve idari olarak¹² sınıflandırmaktadır.

Limited şirketlerde ortakların paya bağlı olarak edinilmiş haklarını, konularına göre malvarlığı hakları ve yönetim hakları olarak ikiye ayırarak ele alacağız. Buna göre, limited şirketlerde ortakların sahip olduğu malvarlığı hakları; kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı, bedelsiz pay hakkı, yeni pay alma hakkı, edimlerin ve sorumlulukların genişletilmesine veto hakkı, ortaklık payını devretmeye ilişkin hak olarak ortaya çıkan söz konusu malvarlıksal haklar parayla ölçülebilen bir değere sahip olan haklardan oluşmaktadır¹³.

Bu özelliklerinden dolayı, limited şirketin malvarlığına dayanmakla birlikte söz konusu haklar, şirketteki pay sahibine ortaklık malvarlığı üzerinde hâkimiyet ve tasarruf hakkı vermemektedir¹⁴. Malvarlığı, pay sahiplerine değil, şirket tüzel kişiliğine aittir. Örneğin; limited şirketin malvarlığının ekonomik malikleri¹⁵ olarak nitelendirilen pay sahipleri, söz konusu malvarlığı hakları içerisinde her yıl şirketin elde ettiği safi kâr; kâr payına katılma hakkını, tasfiye halinde şirketin olumlu bir bakiyesinin¹⁶ olması durumunda tasfiye payını, pay sahipleri dış kaynaktan sermaye artırımında katılma oranını devam ettirme imkânı sağlayan yeni pay alma hakkını, iç kaynaklardan sermaye artırımını neticesinde ihraç edilen bedelsiz pay alma hakkını talep edebilmektedirler.

¹⁰ Sevi, s. 25.

¹¹ Halil Arslanlı, Anonim Şirketler, I. Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960, s. 212, 227. (Kısaltma: Arslanlı, I Umumi Hükümler).

¹² Tuğrul Ansay, Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, 6. Bası, Ankara 1982, s. 225. (Kısaltma: Ansay, Anonim Şirketler 1982).

¹³ Sevi, s. 25.

¹⁴ Sevi, s. 25.

¹⁵ Tekinalp/Poroy/Çamoğlu, s. 905.

¹⁶ Abuzer Kendigelen, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994, s. 12.

II. KÂR PAYINA İŞTİRAK HAKKI

A. Genel Olarak

Limited şirketin kuruluş amacı, kazanç sağlamak ve bu kazancı paylaşmak olup, bu vasfıyla kanunla yasaklanmamak şartıyla şirket sözleşmesinde yazılı olan ve işletme konusu içerisinde olmak kaydıyla (TTK. m. 137, 271; **yTTK.** m. 125, 331) limited şirket hak iktisap edip borçlanabilmektir. Bu nedenle, şirket ana sözleşmesinde ortakların kâr payı alma hakkı sınırlandırılabilse de kaldırılamamaktadır. Sadece müşterek menfaatlerin korunması amacıyla, iktisadi maksat ve konular için kurulan limited şirketlerde dar anlamda kâr payı dağıtımı bertaraf edilebilmektedir. "Ancak bu nevi şirketlerde de maksat ve konu iktisadi olmak ve bu faaliyetin sağladığı iktisadi faydalar, nakitten ayrı bir şekilde de olsa, ortaklara verilmesi gerekmektedir"¹⁷.

Şirketin asıl amacı kazanç sağlamaktır. Anonim şirkette de olduğu gibi limited şirket kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilmektedir (**yTTK.** m. 573/III).

Örneğin; işletmenin tamamı 3. bir kişiye kiralanamaz, limited şirket diğer bir teşebbüse bağlı olarak bu teşebbüsün menfaatlerine hizmet eden bağlı bir şirket haline getirilemez ve kazanç sağlama amacı şirket sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olduğundan aktif bir faaliyetin olması gerekmektedir. Ancak limited şirket ortakları dar anlamda kazanç vasfını taşımayan iktisadi menfaatlerini gerçekleştirmek üzere örneğin; holding şirketi olarak da kurulabilmektedir¹⁸.

Limited şirketlerde her ortağın sermaye miktarı ortaklık payını tayin etmekte ve limited şirkete karşı sermaye miktarını taahhüt eden ortak, ortaklık hakkı kazanmaktadır. Limited şirketlerde kâr elde etmek ve söz konusu kârı dağıtmak genel bir amaç olduğundan, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm yoksa elde edilmiş kârın ortaklar arasında dağıtılması, kazanılmış bir hak niteliğindedir¹⁹.

Limited şirket kazancıyla alakalı olarak bir örnek vermek gerekirse, A şirketi her yıl belli bir miktar kâr dağıtımını ortaklarına karşı taahhüt edememesine rağmen bir bankanın

¹⁷ Halil **Arslanlı**, Ticaret Kanunu Şerhi, İstanbul 1963, s. 332. (Kısaltma: **Arslanlı**, Şerh).

¹⁸ **Arslanlı**, Şerh, s. 333.

¹⁹ Yahya **Deryal**, Ticaret Hukuku, 4. Bası, Trabzon 2000, s. 349.

ortaklara ya da şirkete belli bir kârı garanti etmesi mümkün olduğu gibi ortaklar da kendi aralarında ve birbirlerine karşı kâr garantisi verebilmektedir²⁰.

Garanti taahhüdü kefalet anlamına gelmemekte ve lehine garanti verilen kişi kazanç sağlayamazsa anlaşmaya göre taahhüdünden faydalanmaktadır. Limited şirketin iflas etmesi halinde taahhüt tarihinden itibaren kazanç dağıtılamayacağı için taahhüdü son bulmaktadır²¹.

Kârdan her hisse için ayrılan paya **temettü**, kâr payı ve kâr payını talep etme hakkına **kâra iştirak (temettü talep hakkı)** denilmektedir. Kârın hukuki durumuna değinmek gerekirse kâr, payın hukuki semeresidir²². Diğer bir ifadeyle, her ortak sahip olduğu paydan ötürü limited şirketin elde edeceği kârdan da payı oranında faydalanabilecektir.

Kâr payı hakkı (**droit au dividende**) pay üzerindeki mülkiyetin vermiş olduğu en önemli hak olup²³, "kâr payı hakkını doğrulayan hukuki neden üyelik veya ortaklık sıfatı olmayıp doğrudan doğruya pay üzerindeki mülkiyet yani pay sahipliği olmasından kaynaklanmaktadır"²⁴.

Yasa gereği ortakların esas sermayenin bir kısmını içeren sermaye payı gereğince koydukları sermaye için faiz verilmemektedir (TTK. m. 533/II; **yTTK.** m. 609). Ancak, şirket ortakları tarafından koyulan sermayeye şirket tarafından faiz veriliyorsa verilen bu faiz karşılıksız faiz niteliğini taşıdığından bu karşılığın geri alınması gerekmektedir. Aksi takdirde, böyle bir işlem batıl olacağından şirket ana sözleşmesine dahi böyle bir hüküm konulamamaktadır²⁵. Ortağın şirkete ödünç para vermesi halinde ortak, ödünç veren sıfatıyla faiz talep etme hakkına sahip olabilecektir. Esas sermaye için faiz talep edilememesi, anonim ortaklıklardaki gibi esas sermayenin dolaylı olarak ortaklara iade edilmesinin önlenmesinden kaynaklanmaktadır²⁶. Anonim şirketlerde hazırlık evresinde TTK. m. 471 gereğince ortaklara faiz ödenebilme imkânı varken, limited şirketlerde kıyasen bu hükmün uygulanabileceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Ortaklık ana sözleşmesinde farklı bir hüküm bulunmadıkça

²⁰ Arslanlı, Şerh, s. 356.

²¹ Arslanlı, Şerh, s. 356.

²² Oğuz İmregün, Anonim Ortaklık, 2. Bası, İstanbul 1970, s. 226. (Kısaltma: İmregün, Anonim 2. Bası).

²³ Fahiman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1993, s. 280. (Kısaltma: Tekil, Anonim Şirketler).

²⁴ Tekil, Anonim Şirketler, s. 280.

²⁵ Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II, 3. Bası, Ankara 207, s. 2811. (Kısaltma: Eriş, Ticari İşletme).

²⁶ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 371.

ortaklar, sermaye koyma borçlarını ifa ettikleri takdirde bu oranda yıllık bilançoya göre elde edilmiş olan safi kârdan pay alırlar, diğer bir ifadeyle ortaklar taahhüt ettikleri sermaye oranında değil, ödemiş buldukları sermaye oranında kâra iştirak hakları bulunmaktadır (TTK. m. 533/I; **yTTK.** m. 608).

Kâr payının saptanmasında anonim şirketlere ait hükümler uygulanmaktadır (TTK. m. 534; **yTTK.** m. 610). Şirket ortaklarının, şirket ana sözleşmesi ile kârın dağıtımını düzenleyen hükümlere aykırı olmamak şartıyla kâr payını özerk bir şekilde düzenleme imkânları mevcuttur.

Kurucu ortaklar, limited şirketi kurarken ana sözleşmede kazancın tespiti, kullanma şekli, kâr paylarının itibari sermaye miktarlarına veya ortak adedine ve şahıs başına dağıtılması, dağıtım sırası, kanuni yedek akçelerin durumu ve miktarı, ihtiyari yedek akçeleri ve bunların tahsis amacına dair hükümler koyabilmektedir. Hatta kâr dağıtım hakkının, kâr devir anlaşmaları ile sınırlandırılabilmesi de savunulmaktadır²⁷. Kârın bir kısmı, ana sözleşmede hüküm bulunmak şartıyla yönetim kurulu üyelerine, hizmet sözleşmesi ile şirkete hizmette bulunan yönetici ve müdürlere ya da işçilere, sosyal yardım sandıklarına ve vakıflara ayrılabilir (TTK. m 466-468).

Limited ortaklıkta, kârın belirli bir oranda dağıtılması ilkesi benimsendiğinden kârın dağıtılmaması kararı, şirket ana sözleşmesine ve kanuna aykırı olmaktadır. Kârın dağıtılmasına ortaklar genel kurulu karar vermektedir. Bunun için yasa özel bir karar nisabı bulunmadığından olağan toplantıya ilişkin karar nisabı (TTK. m. 536; **yTTK.** m. 620) yeterli olmaktadır. Genel kurul, gereken karar nisabıyla ana sözleşmeyi değiştirebilmektedir. Azınlıkta kalan ortaklar, genel kurulun bu tür kararlarına uymak zorundadır. Ancak ana sözleşmede hükümlerin değiştirilemeyeceği mevcut ise genel kurulda ortaklar bu yol ile tanınan hakları tüm ortakların rızaları olmaksızın değiştirememektedir. Böyle bir hüküm bulunmasa dahi ortağın kanunen mevcut olan hakları ile şirket ana sözleşmesiyle belirlenen hakları ya da korunma altına alınan haklarının değiştirilmesi ya da bertaraf edilmesi için yine hak sahibinin rızası gerekmektedir²⁸.

²⁷ Nizam **İpekçi**, Ticaret Şirketleri Tatbikatı, C. II, Ankara 2002, s. 1735.

²⁸ **Arslanlı**, Şerh, s. 333, 334.

TTK. sisteminde pay sahibinin kâr payı hakkı, kanuni ve ihtiyari yedek akçelerle yasa ve ana sözleşme gereğince ayrılması gerekli diğer paraların arkasına bırakılmaktadır²⁹. Genel kurul kararıyla dağıtımına ayrılmış kârın, söz konusu ilgili yıl içinde elde edilen kazançtan değil de daha önceki yıllardan elde edilmiş ancak dağıtılmayarak yedek akçelere ayrılan şirketin gelirinden karşılanması durumunda yedek akçelerden kâr dağıtımını söz konusu olmaktadır.

Anonim ortaklıkta ise pay sahiplerinin kâr payı hakkı, adi şirkette ve kollektif şirkette olduğunun aksine, mutlak eşitlik ilkesi çerçevesinde ele alınmamaktadır. Her pay sahibine getirdiği sermayenin niteliği ve önemine bakılmaksızın eşit kâr payı dağıtılmamakta, kârın dağıtımında ölçü olarak sahip olunan payların esas sermaye oranı dikkate alınmaktadır. Kollektif şirkette her ortağın iş yılı sonunda bilanço hazırlamasını ve kendisine düşen kâr payının ödenmesini talep hakkı bulunmaktadır (TTK. m. 170). Ortaklar kâr ve zararın bölüşülmesini serbestçe belirleyebilmekte ancak kârın tamamının birkaç ortağa ait olacağını ve kalan diğer ortakların hiç pay alamayacağına dair olan anlaşmaları ise geçersiz olmaktadır³⁰.

yTTK. ortaklara ait olan kâr payı hakkını düzenlemektedir. TTK. m. 533 hükmüne göre yenilenen bu hak; 'Kâr Payı ve İlgili Diğer Hükümler' ana başlığı ve 'Kâr Payı ve Yedek Akçeler' alt başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre; kâr payı, net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilmektedir. Kâr payı dağıtımını kanun ve şirket ana sözleşmesinde belirtilen kanuni yedek akçeler ayrıldığı takdirde karar verilebilmektedir. Şirket sözleşmesiyle aksine hüküm bulunmadıkça, kâr payı, esas sermaye payının itibari değerine oranla hesaplanmakta ve ifa edilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da kâr payının hesaplanmasında itibari değere eklenmektedir. Genel kurul, kanun veya şirket ana sözleşmesinde öngörülme-yen veya öngörüleni aşan tutarlarda yedek akçelerin ayrılmasına sadece;

a) Zararların karşılanması için gerekliyse,

b) Şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacı ciddi bir şekilde ortaya konulmuşsa ve ortakların menfaati bu yedek akçenin ayrılmasını haklı gösteriyorsa ve bu hususlar şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmişse, karar verebilmektedir.

²⁹ Şükrü Yıldız, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004, s. 125. (Kısaltma: Yıldız, Eşit İşlem).

³⁰ Yıldız, Eşit İşlem, s. 125.

yTTK. yürürlükte olan TTK.'ya göre farklılıklar getirmektedir. Buna göre, taahhüt edilen sermayenin yerine getirilmesine göre kâr payı alınması düzeni terk edilmektedir. Çünkü **yTTK.** sisteminde, şirketin kuruluşunda taahhüt edilen sermayenin nakit kısmının tamamının ödenmesi gerekmekte ve ödenmemiş sermaye borcu **yTTK.** sistemine göre mümkün olmamaktadır. Bu nedenle, şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça esas sermaye payının itibari değerine oranla hesaplama yapılarak belirlenmektedir. Ayrıca ek ödeme yükümlülüğünün şirket ana sözleşmesinde kararlaştırılması halinde de söz konusu tutar itibari değere eklenecek kâr payının hesaplanması gerekecektir.

B. Kâr Payında Müktesep Hak İlkesi

Şirket sözleşmesine aksine hüküm konulmadıkça, pay sahipleri yani ortaklar, sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri oranda yıllık bilançoya göre elde edilmiş olan safi kârdan pay almaktadırlar (TTK. m. 533/I; **yTTK.** m. 608). Ancak söz konusu bu hüküm yanlış anlaşılmaya müsait olduğundan, kâr payının ana sözleşmeye konulacak aksi bir hükümle yok sayılacağı anlaşılmalıdır. Çünkü ortakların **mutlak müktesep hak** niteliğinde olan kâra katılma hakkı, ortaklığın kâr elde etmeleri ve bu kârı dağıtmaya ilişkin amaçlarından kaynaklandığından ana sözleşmeye aksi bir hüküm konulması halinde kâr payının bertaraf edilmesi mümkün olmamaktadır³¹.

Müktesep hakların içeriği ise TTK. m. 385'de açıklanmaktadır. Buna göre, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığı müddetçe genel kurul tarafından şirket ana sözleşmesi değiştirilebilmektedir. Ancak şirketteki pay sahiplerinin ortaklık sıfatına sahip olmalarından kaynaklanan müktesep haklarında rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamamaktadır.

Müktesep haklar; kanun ya da şirket ana sözleşmesinde genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına bağlı olmayan ya da genel kurul toplantılarına iştirak hakkından doğan, üyelik, oy kullanmak, iptal davası açmak, kâr payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır. Limited şirketlerde aynen anonim ortaklıkta da olduğu gibi şirket ortaklarının kâr payı hakkı, şirket ortaklarının rızasıyla kaldırılabilir bir müktesep hak niteliğindedir.

³¹ Hasan **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, 8. Bası, Adana 2009, s. 493. (Kısaltma: **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku).

“İşletmenin potansiyeline dokunmadan yani işletmenin gelişmesini sağlayacak fonları saklı tutmak koşulu ile pay sahiplerine dağıtılabilecek aktif artış şeklinde”³² tanımlanan kârın dağıtılabilmesi için genel kurul tarafından çıkarılan kararlarla yıllık bilançonun kesinleşmesi gerekmektedir (TTK. m. 539; **yTTK.** m. 616). Böylece, ortakların kâr payı alma talebi ancak genel kurul kararının kesinleşmesi ile gerçekleşmektedir. Bu durumda, ortakların kâr payı hakkı alacak hakkına dönüşmektedir.

TTK.’nın ilgili hükümlerince kâr payı alma hakkı müktesep bir hak olarak nitelendirilmekte ve pay sahiplerinin de rızaları olmaksızın bu hakkın yok sayılmasının mümkün olmayacağı öngörülmektedir. Yargıtay’a göre “*TTK. m. 385/II’de yazılı hakları mutlak haklar olarak kabule imkân yoktur. Bunların ancak özüne getirilmiş ihlal, müktesep hakkın ihlali anlamına gelir. Örneğin; kâr payı alma hakkı, tamamen bertaraf edilirse ancak o zaman müktesep hakkın ihlalden söz edilebilir. Yoksa TTK. 469/II uyarınca kâr payının orada yazılı sebepler gereği genel kurulca azaltılabilmesi mümkündür*”³³.

Yargıtay diğer kararında “*TTK. 385’in mutlak açıklığı karşısında 469. maddeye mutlak bir nitelik tanımak mümkün olamaz. TTK. 385 sadece kâr payı hakkının özüne dokunulmasını ve tamamen kaldırılmasını değil, münferit pay sahiplerinin rızaları olmadan müktesep haklarda hiçbir değişiklik yapılamayacağını emretmektedir. Bu itibarla şirketin gelişmesi arıza ve noksanların giderilmesi maksadı ile de olsa münferit pay sahiplerinin haklarına umumi heyet kararı ile sınırlama konulamaz. Bu kabil ahvalde başvurulacak yol, sermaye artırımı olup bu dâhil kanununun 391. maddesinde yazılı şartların gerçekleşmesine bağlıdır*”³⁴ şeklinde hüküm kurmuştur.

Yüksek mahkeme diğer bir kararında ise “*Ticaret şirketlerinde amaç, kârlılıktır. Bu nedenle ortağın rızası hilafına kâr hissesinin dağıtılmaması hakkında bir karar verilemez. Şirket ana sözleşmesinde kâr dağıtılması ile ilgili olarak kabul edilmiş olan hükümler, küçük pay sahipleri için müktesep hak teşkil ettiğinden, kârın dağıtılmaması yolunda ancak ortakların ittifakı ile karar verilebilir. Bunun gibi kârın dağıtılması genel kurulun kararına bağlı tutulmuş olan hallerde, ortakların ekseriyetiyle bu hususta karar verilmesinin engellenmesi de*

³²Musa **Kocaman**, “VUK ve TTK. Açısından Kâr Dağıtımı ve Vergilendirilmesi”, Sakarya 2008, http://www.sakaryavdb.gov.tr/document/kar_dagitimi.pdf, s. 1, (Erişim tarihi 07.09.2010).

³³ Y. Tic. D. 6.1.1996 tarih, E. 1965/2583 K. 66/67, BATİDER, C. 4, S. 2, s. 353.

³⁴ Y. Tic. D. 30.04.1968 tarih, E. 66/2594, K. 68/2561, BATİDER, C. 5, S. 2, s. 292.

*kârın dağıtılmasını olumsuz yolda etkileyeceğinden, başka bir deyimle kârın dağıtılmaması sonucunu doğuracağından kazanılmış hakların kullanılmasına olanak sağlanması ve ortaklara dava hakkı tanınması objektif iyi niyet kurallarına uygun düşer*³⁵ şeklinde hüküm vermiştir.

Anonim ortaklıktaki bazı haklar müktesep hak olarak nitelendirilirken (TTK. m. 385), kanunda limited şirket ortaklarının hakları içerisinde müktesep hak açıkça ifade edilmemesine rağmen doktrinde limited şirketlere ait bazı hakların müktesep hak niteliğinde olduğuna dair görüşler bulunmaktadır. Limited şirketler hukukunda **mutlak/nisbi, güçlü/güçsüz müktesep** ayrımı yapılmaktadır. Şirket ortağının izni olmadan pay sahibinden alınamayan ve sınırlandırılmayan haklara **mutlak hak** denilmektedir. Sermayenin artırılması ve ortakların sorumluluklarının genişletilmesine ilişkin veto hakkı, kurucuların yönetim hakları mutlak müktesep haklardandır³⁶.

Korunan, özlerine dokunulmayan ancak kanunda öngörülebilir ya da şirketin menfaatinin ortağın menfaatine üstün geldiği durumlarda sınırlandırılabilir haklar ise **nisbi müktesep haklardan** olup kâr payı, tasfiye payı, oy ve bilgi alma hakkı sayılabilmektedir. Mutlak ve nisbi müktesep haklar, şirket ortağına şirket ana sözleşmesi ile tanınabilmektedir³⁷.

Pay sahibinin kâr payı hakkı iki anlama gelmektedir. Buna göre, kâr payı hakkının müktesep hak olarak nitelikleri birbirinden farklı olduğundan ihlalleri durumunda değişik sonuçlar ortaya çıkmaktadır. İlk olarak kâr payı hakkı, pay sahibinin ortağı bulunduğu şirketin kâr elde etmek ve paylaşmak amacına yönelik gerekliliğinden doğan hakkı olduğundan bu amaç terk edilememekte veya ertelenememektedir. Dolayısıyla bu mecburiyetten doğan kâr payı hakkı, vazgeçilemez ve devredilemez olmaktadır. İkinci anlamı ise pay sahibinin kanun ve şirket ana sözleşmesi gereğince yahut şirket genel kurul kararına göre dağıtılacak yıllık kâr ya da dağıtım ayrılan yedek akçelere katılma hakkı bulunmaktadır. Bu durumda da, pay sahibinin kâr payı hakkı nisbi müktesep hak niteliğinde olmaktadır. Çünkü yıllık kârın tamamı dağıtılmamaktadır³⁸.

“Yıllık kârdan, kanuni ve ihtiyari yedek akçeler ayrılır, pay sahipleri dışında, yönetim kurulu üyeleri, ortaklık personeli gibi çeşitli kimseler dağıtılmaya tahsis edilen kâra

³⁵ Y. 11.HD., 10.04.1975 tarih, E. 5088, K. 1975/8580, Orhan Nuri **Çevik**, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 4. Baskı, Ankara 2003, s. 274. (Kısaltma: **Çevik**, Limited Şirketler).

³⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 904.

³⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 904.

³⁸ **Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu)**, s. 512.; **Yıldız**, Eşit İşlem, s. 124.

katılabilmekte, kârda imtiyazlı olan paylar kâr payını daha da küçülebilmektedirler. Kâr payı hakkının ikinci anlamda, bazen oranını düşüren bazen de hiç kâr dağıtılmaması sonucunu doğuran sınırlara bağlanması onun nisbi müktesep hak olarak nitelendirilmesi mecburiyetini ortaya çıkarmaktadır³⁹.

İsviçre hukukunda BK. m. 646'da ve TTK. m. 385'de kâr payı alma hakkı müktesep hak olarak nitelendirilmektedir. Pay sahiplerinin bu sıfatla sahip oldukları müktesep haklara rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamayacağı hükmedilmektedir. İsviçre Federal Mahkemesi'nin egemen görüşü olan, genel kurula verilen geniş yetkilerin geleceği göz önüne alınarak ve tedbirli bir şekilde yaklaşarak genel kurulun yetkilerini kullanması gerektiği, şüphe halinde pay sahiplerinin derhal dağıtımını istemesi durumunda, hâkimin müdahalesinin ancak genel kurulun keyfi hallerinde mümkün olabileceği yönündedir⁴⁰. Tekil'e göre de iyi niyet kuralları içerisinde değerlendirme yapılması gerektiği, çünkü bazı pay sahiplerinin özel menfaatleri nedeniyle bir tercihin olacağı fakat küçük pay sahiplerinin sömürülmesine yönelik bir uygulamayı kanunun korumayacağı şeklindedir⁴¹.

Kâr payı, hissedarlar tarafından ortaklığa verilmiş olan sermayenin semeresi olduğundan kâra iştirak müktesep bir hak niteliğindedir. Bu nedenle ortakların rızaları dışında kâr payından mahrum bırakılamayacakları (TTK. m. 385/II), ancak şirketin menfaati amacıyla zaman zaman ortaklardan hiçbirine söz konusu kâr payının dağıtımının yapılamayacağı öte yandan kâr etmesine rağmen temettü dağıtılmamasına karar verilmesi halinde ise bu kararın iptal edebileceği ve bazı paylara ise imtiyaz tanınabileceği şeklinde görüş mevcuttur⁴².

Kanımızca, limited şirket ortaklarının mali haklarından olan kâr payı hakkı zayıf nitelikte mutlak müktesep hak niteliğindedir. Çünkü limited şirkette asıl amaç şirketin kâr elde etmesi olduğundan şirketin menfaati olduğu durumlarda genel kurul tarafından kâr payı dağıtılması sınırlandırılabilir ancak tamamıyla kâr payı hakkından bertaraf edilmemelidir.

Müktesep hak niteliğindeki imtiyazlı payların hukuki durumu ise TTK. m. 385'e göre düzenlenmiş olan müktesep haklardan farklıdır. Buna göre, imtiyazlı pay muayyen ortaklara

³⁹ Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 512.

⁴⁰ Tekil, Anonim Şirketler, s. 284.

⁴¹ Tekil, Anonim Şirketler, s. 284, 285.

⁴² Tuğrul Ansay, Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 1975, s. 217. (Kısaltma: Ansay, Anonim Şirketler, 1975).

tanınmakta ve diğer ortakların sahip olduğu haklara oranla üstün haklar vermektedir⁴³. Örneğin; "kazançta ihtiyari yedek akçeleri ayrılmadan bütün ortaklara % 5 kâr dağıtılması kararlaştırılmışsa genel anlamda müktesep hak, muayyen ortaklara tanınmışsa imtiyaz hakkı vasfını almaktadır"⁴⁴. Bir başka örnek ise "itibari değerleri birbirine eşit olan paylar (A), (B) ve (C) olarak 3 gruba ayrılmışa ve (A) grubu paylar sahiplerine genel kurul toplantılarında iki oy hakkı verirken, (B) grubu payların kâr, (C) grubu payların ise tasfiye arttığından belirli bir tutarı öncelikle almaları kabul edilmişse, sözü edilen her 3 grubun birbirine oranla ayrıcalıklı oldukları tartışmasız olup, anılan bu varsayımda her 3 pay grubuna da yasanın öngördüğü bir haktan daha üstün bir hak tanınmış, başka bir ifadeyle burada her gruba birbirine oranla değişik üstün haklar sağlanmaktadır"⁴⁵.

Ortağın kâr payı alma hakkı, genel kurul kararına tabi olan zayıf nitelikteki müktesep hakka dâhildir. Genel kurul, kanunun 469. maddenin sınırları içerisinde aktiflere ve pasiflere takdir edeceği değerler ile kâr payını sınırlarını tayin etmektedir. Kâr payını müktesep haklardan sayan TTK. m. 385/II hükmü ile sınırlamaya yetki veren hükümler arasındaki çelişki İsviçre hukukunda müktesep haklar içerisinde korunan haklar mutlak ve nisbi olarak ikiye ayrılarak çelişkiler de giderilmektedir.

Mutlak hak niteliğini taşıyan haklar geri alınamamakta ancak nisbi haklar genel kurul kararı ile eşitlik prensibine uyularak sınırlandırılabilir. Bu nedenle, kâr payı hakkı geri alınamayan müktesep hak olup, içeriğinde sınırlandırılabilen bir hak şeklinde korunmaktadır. Yani genel kurulun kâr payını geri alma hakkı bulunmamakta, ancak sınırlandırma hakkı bulunmaktadır. Tüm bunlara rağmen kâr payını geri alma kararı müktesep hakka tecavüz anlamına gelmektedir.

C. Kâr Payının Dağıtılması Şartı

Pay sahipliği, yalnız pay üzerindeki mülkiyeti değil, ayrıca paya ilişkin sosyal hakları da içinde barındırmaktadır. Ortaklık sıfatına haiz olunması halinde kâr payı ile ilgili haklar, sosyal alanı da etkilemektedir. Böylece ortak (pay sahibi) genel kurulda kâr dağıtımını

⁴³ Arslanlı, Şerh, s. 354.

⁴⁴ Arslanlı, Şerh, s. 354.

⁴⁵ Ömer Teoman, "Bir Anonim Ortaklıkta Payların Tümüne Yasada Öngörülenden Daha Fazla Hak Tanınması Ayrıcalık Yaratmak Anlamına Gelir Mi?" Otuz Yıl Ticaret Hukuku, C. II, İstanbul 2001, s. 421, 422. (Kısaltma: Teoman, Anonim Ortaklıkta Payların Tümü).

hakkındaki görüşmelere ve karara katılma hakkı ile genel kurul tarafından alınmış dağıtım kararıyla tespit edilmiş kâr payının ödenmesini isteme hakkına sahiptir⁴⁶.

En önemli haklardan biri olan mali haklar içerisinde yer alan kâr payı, TTK. m. 534 gereğince anonim şirkete ait bilanço ve yedek akçe hakkındaki hükümler, limited şirketlere de uygulanmaktadır. Böylece TTK. m. 466'ya atıfta bulunulmuştur. Bu durumda kâr payı safi kârdan olduğu gibi bu amaçla ayrılmış olan yedek akçelerden de dağıtılmaktadır (TTK. m. 470/II). Bilanço kâr ve zarar hesabının TTK. m. 74, 75 gereğince açıklık ve doğruluk esaslarına uygun olarak hazırlanması gerekmektedir.

Kârın dağıtılabilmesi için, ortaklığın kâr elde etmiş olması ve önceki yılların zararlarının kârdan mahsup edilmiş olması gerekmektedir. Safi kâr; genel kurul tarafından bilançoya göre tespit edilen vergi öncesi kârdan, limited şirketin ödeyeceği tüm vergilerin çıkarılmasından sonra elde kalan miktardır⁴⁷.

Kârın dağıtımı için, şirket genel kurulu tarafından ödenmiş sermayenin yarısından fazlasını temsil eden ortakların oy vermesi gerekmektedir. Aksi halde alınan karar hükümsüz olacaktır (TTK. m. 536/III). Kanun ya da şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm olmadığı sürece seçim kararları dâhil, tüm genel kurul kararları, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınmaktadır (**yTTK.** m. 620). Olağan genel kurul toplantılarında şirketin bilanço, kâr ve zarar hesabı ile kazancının dağıtılması hakkındaki tekliflerin tasdiki veya değiştirilecek şekilde kabul ya da reddi hakkında toplantı gündeminde bir kararın bulunması zorunludur. Bu durum, genel kurulun o yıl elde edilen safi kârın mutlaka dağıtılacağı yönünde bir karar verileceği anlamına gelmemektedir.

TTK. gereğince kârın kısmen ya da tamamı ile yedek akçeye ayrılmasına da karar verilmesi halinde şirket ana sözleşmesinde bir hüküm bulunması yeterli değildir ve şirket genel kurulunun kesinlikle karar alması zorunludur⁴⁸.

Örneğin; genel kurulun, şirket kazancını esas sermayeye katamamasının nedeni kazancın sermayeye katılması sonucu ortağın kâr payı alma hakkını ortadan kaldırmış

⁴⁶ **Tekil**, Anonim Şirketler, s. 281.

⁴⁷ Hasan **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, Adana 2003, s. 1045. (Kısaltma: **Pulaşlı**, Şirketler).

⁴⁸ Ömer **Teoman**, "Anonim Ortaklıkta Olağan Genel Kurul Toplantısında Kâr Dağıtımı Konusunda Herhangi Bir Karar Alınması", Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 994, s. 106. (Kısaltma: **Teoman**, Genel Kurul Toplantısında Kâr Dağıtımı).

olmasındandır. Kazancın 469. maddeye göre yedek akçeye ayrılması ile sermayeye dâhil edilmesi arasında fark bulunmaktadır. Yedek akçeye ayrılan kazancın gelecekte kâra çevrilmesi mümkündür⁴⁹.

yTTK.'nin limited şirketlerle ilgili 608. maddesi, TTK. m. 533'den farklı olarak daha açık olarak düzenlenmiş ve detaylı bir düzenleme yapılmıştır. Anılan hüküm kârın sadece dönemsel kârdan ve bu amaçla ayrılmış yedek akçelerden ancak kanuni düzenlemeye, ana sözleşmeye uygun olarak ve aksine bir karar olmadığı takdirde, pay sahiplerine payının değeri oranında dağıtılabileceğini açıklamaktadır. Dönemsel kârın yedek akçeye ayrılmasında bir zararın varlığı halinde, şirketin ekonomik gelişimi için haklı gerekçelerin olmasıyla birlikte şirketin ana sözleşmesinde söz konusu hususların yer almasıyla kullanılacağı belirtilmektedir.

yTTK. m. 616'ya göre de kâr payı dağıtımına karar verilmesi genel kurulun devredilemez yetkileri içerisinde yer almaktadır. **yTTK.** m. 608, TTK. m. 533'e kıyasen yeni, fakat açıklamayı gerektirmeyecek kadar bilenen hükümlere yer vermektedir.

Kâr dağıtımında paydan başka bir ölçü esas alınmamaktadır. Pay sahiplerinin şirkete vermiş oldukları ödünç miktarı, sağladıkları kredi kâr dağıtımına ölçü olarak kabul edilmemektedir⁵⁰. Ana sözleşmeye bu yönde hüküm konulamayacağı gibi genel kurul ya da yönetim kurulu da böyle bir ölçüyü benimseyememektedir. Çünkü TTK. sisteminde payın esas almasıyla birlikte kâr payı hakkı, her pay sahibine tanındığından kârdan yoksun payın çıkartılması da mümkün olmamaktadır. Oydan ayrıcalıklı kârdan yoksun payın çıkartılması mümkün olmadığı gibi yapılan düzenlemelerde geçersiz olmaktadır⁵¹.

Kâr payı dağıtımını hesabına ilişkin olarak örneğin; limited şirketlerde, yasalara ve ana sözleşmelere uyularak kâr dağıtımını yapılmakta ve dağıtım tablosuna göre düzenlenmektedir. "HG limited şirketinin 2008 yılı dönem kârı 60.000,00 TL'dir. Şirketin toplam sermayesi 100.000,00 TL olup, sermayenin tamamı ödenmiştir. Şirket iki ortaklı ve ortakların sermaye payları eşittir. Şirketin kanunen kabul edilmeyen 16.000,00 TL gideri bulunmaktadır. Şirketin şimdiye kadar ayırdığı 1. tertip yedek akçe tutarı 6.000,00 TL'dir. Şirket genel kurulu, dönem

⁴⁹ Halil **Arslanlı**/Hayri **Domaniç**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İstanbul, s. 452, 453. (Kısaltma: **Arslanlı/Domaniç**, TTK. Şerhi C. II).

⁵⁰ **Yıldız**, Eşit İşlem, s. 126

⁵¹ **Yıldız**, Eşit İşlem, s. 126.

kârından yasal kesintiler yapıldıktan sonra kalan kısmı 31.12.2008 tarihinde dağıtılmasına karar vermiştir⁵².

Bir başka örnek ise; "Esas sermayesi 500.000,00 TL olan bir AB anonim şirketin kanuni yedek akçesi 50.000,00 TL'dir ve esas sözleşme yolu ile ayrılması öngörülmüştür. Diğer bir ifadeyle, sözleşmesel yedek akçesi 100.000,00 TL olup 1975 yılı kâr ve zarar hesabı 50.000,00 TL'dir. Zarar gösteren bir anonim şirketin genel kurulu, sözleşmesel yedek akçesi 100.000,00 TL'den önce zararın 50.000,00 TL karşılanmasını ve sonra aynı yedek akçeden sermayenin % 5'i oranında kâr dağıtımına 25.000,00 TL karar verebilmektedir. Bu biçimdeki kâr dağıtımında kanuni yedek akçe ayrılmasına gerek yoktur. Çünkü kâr payı burada safi kârdan değil, sözleşmesel yedek akçeden ödenmektedir. Buna karşılık safi kâr üzerinden kâr payı dağıtımı yapılabilmesi için önce kanuni ve sözleşmesel yedek akçelerle kanun ve esas sözleşme hükmünce ayrılması gerekli diğer paraların safi kârdan ayrılması şarttır"⁵³.

Yargıtay bir kararında "*Devamlı gelişme ve kârlılık içinde olan on bir yıldır kâr dağıtmayan şirketin, genel kurulunda bir yıl daha tüm kârın yedek akçelere alınmasına karar verilmesi yasalara aykırıdır. Kâr payı dağıtılmaması için gösterilen nedenlerin kâr payı dağıtılması halinde de gerçekleştirilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır*"⁵⁴ şeklinde karar vermiştir.

Yargıtay, diğer bir kararında⁵⁵ kârın dağıtılması kural olmakla birlikte, ortaklar genel kurulunun kârın dağıtılmamasına veya az dağıtılmasına karar verilebileceğini hükmetmesine rağmen Deryal'e göre; Yargıtay'ın bu kararı, mutlak kazanılmış hakların özüne, genel kurul kararıyla dokunulamayacağından yanlış olduğu savunulmaktadır⁵⁶.

Ancak kârın dağıtılıp dağıtılmayacağına dair karar verme yetkisi genel kurula ait olmaktadır (TTK. m. 539; **yTTK.** m. 616). "Limited şirketler, TTK.'ya göre sermaye şirketi, KVK.'ye göre de kurumlar vergisi mükellefidir. Limited şirketlerin kâr dağıtılması için, ortak sayısı 20'den az olan şirketlerde ortaklar kurulunun, 20'den fazla olan şirketlerde ise genel

⁵² <http://www.tekduzenmuhasabe.org/2010/05/limited-sirketlerde-kar-dagitimi-ve.html>, (Erişim tarihi 01.05.2010).

⁵³ **Tekil**, Anonim Şirketler, s. 282.

⁵⁴ Y.11.HD. 21.05.1981 tarihli kararı, Orhan Nuri **Çevik**, Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2002, s. 525. (Kısaltma: **Çevik**, Şirketler Hukuku).

⁵⁵ Y.11.HD., 08.04.1986 tarih, K. 1195/ 2033, **Deryal**, s. 349.

⁵⁶ **Deryal**, s. 349.

kurulun kâr dağıtım kararı alması gerekir. Kâr dağıtımına kadar sermaye taahhütlerini ödemeyen ortakların kâr payı alacağı, taahhüt borçları mahsup edilerek ödenmektedir. Limited şirketler, kurumlar vergisi mükellefi olduğundan kâr dağıtımına ilişkin kurallar anonim şirketlerde olduğu gibi uygulanmaktadır⁵⁷. "Bu kararı oluşturan kişilerin, özel yahut karşılıklı çıkarları olmaksızın, ortak sorumlulukta ve ortak amaç içerisinde kurumsal çıkarlarla; bir işletme ortaklık iradesi kazanarak hukuksal olgu niteliğindeki bir taraflı hukuksal ve kurumsal işlemlerin"⁵⁸, ortak miktarı ve dağıtım yapılması için kanuna ve ana sözleşme şartlarına uyulması gerekmektedir. Bunun için öncelikle kâr payının dağıtılabilmesi ortaklığın kazanç sağlaması yahut önceki yılların kârından yedek ayrılmış olması yani TTK. m. 470 gereğince kâr payının ancak safi kârdan ve bu gaye için ayrılan yedek akçelerden dağıtılması gerekmektedir.

Eğer bir hesap döneminde zarar meydana gelmişse, bu zarar kapatılmadığı sürece kâr dağıtımına karar verilememektedir.

Kâr dağıtım kararının uygulanabilmesi için Türk Ticaret Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve ana sözleşmenin amir hükümlerinin yerine getirilmesi gerekmektedir.

İş yılı 6 aydan az ve 12 aydan çok olamaz hükmü (TTK. m. 72/III) kazanç dağıtımına uygulanmamaktadır. Bu nedenle, limited şirketlerde bir iş yılı, bir yıl yani 12 ay olarak hesaplanmaktadır. Kârda 12 aydan daha kısa dönemler için dağıtılamamaktadır. Şirketin kuruluş yılı ve kuruluş gününden başlayarak takvim yılı sonu için bilanço çıkarılmış olsa bile ortaklara geçen süre içinde elde edilen kâr ödenememektedir. Bu dönemde tahakkuk eden kâr ertesi yıla geçirilir ve söz konusu yılın sonunda dağıtılmalıdır. Limited şirkette, iş yılının ortasında kâr söz konusu ise kazanç tevdi edilememektedir⁵⁹. İş yılı dolmadan, ara bilanço tanzim edilerek kâr dağıtılır ise karar iptal edileceği gibi müdürler de bu durumdan sorumlu olmaktadır. Kısa dönemde, dağıtılan kâr, iş yılı sonunda zarara neden olursa haksız ödenen kâr payları hakkındaki hüküm uygulanmaktadır. Fakat iş yılı sonunda, kâr sermayenin karşılığını içeren değerlerden dağıtılsa karar batıl olmaktadır⁶⁰.

⁵⁷ Kocaman, s. 1.

⁵⁸ Zafer Saka, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul 2004, s. 54.

⁵⁹ Arslanlı, Şerh, s. 336.

⁶⁰ Arslanlı, Şerh, s. 337.

Kâr dağıtımı yapılabilmesi için mutlaka ilgili dönemde kazanç elde edilmiş olması gerekmektedir. Zira kâr dağıtımı ilgili dönem kazancından yapılabileceği gibi;

-Önceki dönemlerde elde edilmiş kârların dağıtılmayan kısımlarından,

-Kâr dağıtımına istikrar kazandırmak amacıyla ayrılan yedek akçelerden,

-Belli bir amaca tahsis edilmemiş olağanüstü yedek akçelerden,

-İhtiyari yedek akçelerin dağıtılması mümkün olan kısımlarından da yapılabilmektedir⁶¹.

Diğer bir ifadeyle, kâr payı ortakların şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarına göre değil, fiilen ödemiş oldukları nakdi ve aynı sermaye miktarına göre dağıtılmaktadır⁶².

TTK. m. 534 hükmünce Aş. bilanço ve yedek akçe ile ilgili hükümler ve TTK. 457-473 hükümleri limited şirketler içinde uygulanmaktadır.

yTTK.'da kâr dağıtım şartları m. 608'de gösterilmiş olup, bilanço kârından ve ayrılmış yedek akçelerden dağıtılmaktadır. Şirketin kâr payı dağıtılabilmesi için bilançoya göre belirlenen kazancı sağlaması ve ayrıca geçmiş yıllardaki zararın telafi edilmesi gerekmektedir. Kâr payı hakkının ortaklar bakımından alacak hakkına dönüşmesi için, şirketin kâr elde etmesi, genel kurul tarafından onaylanması, ödenecek tutarın belirlenmesi ve genel kurul toplantısında temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla kâr dağıtımına karar verilmesi gerekmektedir (**yTTK.** m. 620).

D. Kâr Payını Dağıtmaya Yetkili Organ

Kârın dağıtımı hakkında karar vermeye tek yetkili genel kurul olup, bu görevini başka bir organa devredememektedir (TTK. m. 539/I; **yTTK.** m. 616). Kârın dağıtımına TTK. m. 536/III'e göre ödenmiş sermayenin en azından yarısından bir fazlasını temsil eden ortakların kârın dağıtılmasına ilişkin oy vermesi gerekmekte aksi halde alınan kararlar geçersiz olmaktadır. **yTTK.** m. 620 gereğince tüm genel kurul kararları, toplantıda temsil edilen

⁶¹ Rüştü Erimez, Vergi Hukuku ve Özel Hukuk Açısından Şirketlerde Kâr Dağıtımı ve Yedek Akçeler, 2. Baskı, İstanbul 1976, s. 134.

⁶² Çevik, Limited Şirketler, s. 273.

oyların salt çoğunluğu ile alınmaktadır. Buna göre; genel kurul kâr payının dağıtımına karar vermediği sürece, bir ortak mahkemede dava açarak kendisine ait kâr payını talep etme hakkına sahip olamamaktadır. Bunun nedeni ise kâr payı ancak genel kurul kararı dağıtımdan sonra muaccel olmakta ve böylece dava konusu olabilmektedir. Genel kurulun söz konusu kararı, yenilik doğurucu bir hak niteliğindedir.

Şirketler hukukunda şirket genel kurulunun kârın dağıtılmasına karar vermesiyle kâr payı muaccel hale gelmekte ve alacak hakkına dönüşmektedir. Genel kurul karar vermiş, ancak ödeme tarihini belirlememişse alacak genel kurulun kararı ile muacceliyet kazanmaktadır. Fakat şirket genel kurulu tarafından alınan karar ile ödeme tarihi gösterilmemiş yani belirlenmemişse, söz konusu tarihin belirlenmesi için yönetim kuruluna yetki verilmişse belirlenen tarihte alacak muaccel hale gelmektedir. Bu durumda, yönetim kurulu anılan tarihi o hesap yılı içerisinde bir gün olarak belirlemek zorundadır. Aksi halde o hesap yılının son günü alacağın muaccel olduğu kabul edilmektedir⁶³.

Adi çoğunluk ile karar alan genel kurul, kârın ne oranda dağıtılacağını, ihtiyat akçesi ya da diğer akçeleri kanunda ve ana sözleşmede bulunan hükümlere aykırı olmamak suretiyle serbestçe kararlaştırmaktadır. Ancak genel kurulun ortaklık kazancı üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlandırılmış olup, söz konusu ana sözleşmede ortaklık kazancının belli bir oranda pay sahiplerine dağıtılacağı yönünde bir madde olmasa da genel kurul, ortak kârın ortaklara verilmesine engel olacak şekilde karar verememektedir. TTK. m. 469/II ile şirketin devamlı gelişimi ve istikrarlı olarak kâr paylarının dağıtılmasını sağlamak bakımından uygun ve faydalı olduğu takdirde genel kurul kâr payının tespitinde kanun ve şirket ana sözleşmesinde yer verilenlerden başka yedek akçeler ayrılmasına, yedek akçelerin kanun ve şirket ana sözleşmesiyle belirli kısmının artırılmasına karar verilebilmektedir. Ayrılacak olan akçeler, ortaklara fiilen kâr payı dağıtımını engelleyecek nitelikte olmamalıdır. Ortaklığın amacı, kâr sağlamak ve bunu pay sahiplerine dağıtmaktır. Bu nedenle de ortaklık kazancının devamlı olarak ihtiyata ayrılarak ortaklara hiç veya makul ölçü içinde kâr dağıtılmaması mümkün bulunmamaktadır⁶⁴.

Yargıtay'ın kâr payı dağıtımına ilişkin 1986 tarihli kararında, "*....dağıtılması gereken kârın, başka bir şekilde kullanılması teklif edildiği takdirde, bu kullanım şeklinin kabulü için*

⁶³ Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta Kârın Dağıtılması", Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, İstanbul 1993, s. 284. (Kısaltma: Teoman, Kârın Dağıtılması).

⁶⁴ İmregün, Anonim 2. Bası, s. 228.

genel kurul kararı lüzumludur. Ancak böyle hiçbir teklif yokken, bilanço çıkarılmış ve dağıtılacak kârın belirlenmişken, bu kârın dağıtılması için ayrıca genel kurul kararına ihtiyaç duyulması olanaksızdır. Bu durumda, yukarıda açıklanan kural şu şekilde ifade olunabilir. Aksine genel kurulca bir karar alınmadıkça, kâr payının ortaklara dağıtılması gerekir. TTK. 533. maddesi ana sözleşmede aksine hüküm yoksa kâr payının dağıtılacağı hükmünü taşımaktadır. ... genel kurulca aksine alınmış karar iptal edilince veya bu karar geçersiz olunca, aynı genel kurulun yeniden toplanıp başka bir teklifle karar alması esasen zaman itibarıyla imkânsız olduğundan ve ortada aksine alınmış bir kararın mevcudiyetinden artık söz edilemeyeceğinden bu durumda mevcut kâr payları kendiliğinden dağıtılır hale gelmiş olur⁶⁵ demektedir.

Bir başka karar da ise, "Limited şirketler bilançosunda kâr gösterilmişse bu kâr istenebilir. Kârın dağıtılmasında ayrıca ortaklar kurulu kararına ihtiyaç yoktur"⁶⁶ şeklinde hüküm kurulmuştur.

Doktrinde bu görüş eleştirilmiş ve genel kurulun kâr payı dağıtılmasında münhasıran tek yetkili olduğu ve emredici nitelikteki bu yetkinin devredilmesinin mümkün olmayacağı benimsenmiştir. Aksine sözleşmeye hüküm koyulamaması⁶⁷ nedeniyle ortakların kâr payı talebinin yalnızca genel kurulun kâr payı dağıtımına dair karar vermiş olmasıyla mümkün olmaktadır. Bu nedenle de genel kurulun söz konusu kararı iptal edilmiş ya da geçersizliği tespit edilmiş olması halinde ve genel kurulun toplanıp kâr payının dağıtılmasına ilişkin karar verilmediği takdirde kâr payı talep edilemeyeceği ve mahkemenin de genel kurulun yerine kâr payının dağıtımına karar veremeyeceği yönünde savunulmaktadır⁶⁸.

Ortakların genel kurul kararının iptalini istemesi ve bu iptal kararının kesinleşmiş olması halinde, ortaklar kurulunun bu konuda yeniden bir karar vermesi gerekmektedir⁶⁹.

TTK. m. 385/II gereğince, kâr payı talep hakkı kazanılmış yani müktesep haklardan sayılmış olmasına rağmen kanunda kâr dağıtımını zorunlu kılan bir madde bulunmadığından, ortaklığın mutlaka kâr dağıtması gerekmekte ve ancak bu kararı almak da genel kurul kararına bağlı olmaktadır (TTK. m. 369).

⁶⁵ Y.11.HD. 8.04.1986 tarih, E. 1250, K. 2120, **Pulaşlı**, Şirketler, s. 1046, 1047.

⁶⁶ Y. 11.HD. 10.04.1986 tarih, E. 1986/1250, K. 1986/2120, **Çevik**, Limited Şirketler, s. 274.

⁶⁷ **Eriş**, Ticari İşletme, s. 2811.

⁶⁸ **Pulaşlı**, Şirketler, s. 1047.

⁶⁹ **Eriş**, Ticari İşletme, s. 2811.

Ana sözleşmede kâr payının belli miktarda da olsa dağıtılacağı hüküm altına alınmış ise bu durum genel kurulu bağlar ve ortaklar için ana sözleşmesel kazanılmış hak niteliğini alır⁷⁰. Emredici hükümlere aykırı olmamak suretiyle kâr payının dağıtımına ilişkin ana sözleşmeye hükümler konulabilmekte, böylece kârda imtiyaz hakkı tanınabilmektedir.

Kâr payı dağıtımındaki esas ölçü, sermaye borcunun ifa edilmiş oranında olması ve ortakların bu taahhütlerini yerine getirdikleri oranda kâra iştirak etmeleridir. Ayrıca bu kuraldan ana sözleşmeye konulacak bir hükümle kaçınabileceği gibi sermaye borcunu tam olarak ifa etmemiş bazı ortaklar lehine kâr payı dağıtımı konusunda imtiyaz tanınabilmektedir⁷¹(TTK. m. 533).

Limited şirketin müdürlerine kârdan kazanç verilebileceğine dair şirket ana sözleşmesine hüküm konulabilmekte ve bu hüküm geçerli olmaktadır. Anonim şirketlerde buna benzer hükümleri sınırlayan ve düzenleyen TTK. m. 472 hükmünün limited şirket müdürleri hakkında uygulanacağına dair bir hüküm ise bulunmamaktadır⁷². Gerek TTK. gerekse de **yTTK.**'da anonim şirket müdürlerine verilecek olan kâr kazanç payını sınırlayan hükmün limited şirket müdürlerine uygulanacağı yönünde bir hüküm söz konusu değildir. Farklılık olarak sadece TTK.'da ki şirket müdürlerine kârdan verilen kazancı sınırlayan % 4 olan oran **yTTK.**'da % 5 olarak yer almaktadır.

Limited şirket ana sözleşmesinde ortaklara dağıtılacak kâr payı ile ilgili olarak özel bazı hükümler konulabilmektedir. Örneğin; ortaklara belli bir oranda kâr dağıtımı öngörülebilmektedir. Bu durumda sözleşme hükümleri, ortaklar için müktesep hak niteliğini taşımakta ve genel kurulu bağlamaktadır. Aynı şekilde kâr dağıtımı ve yedek akçeler hakkındaki emredici hükümler de genel kurulu bağlamaktadır⁷³.

Yargıtay'ın yeni tarihli bir kararında ise; *"TTK. 539/I b. 4. maddesi hükmüne göre, safi kârın kullanma biçimi ortaklar kuruluna aittir. Ortaklar kurulu kâr dağıtımı için bir karar vermedikçe, bir ortağın dava açarak kendisine ait kâr istemesi olanaksızdır. Davalı taraf 1991 yılı kârın dağıtımı hususunda bir ortaklar kurulu kararının bulunmadığını savunmuş ve davalı taraf da böyle bir kararın varlığını iddia ve ispat etmemiştir. O halde, mahkemece, davacının*

⁷⁰ Mehmet **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2006, s. 165. (Kısaltma: **Bahtiyar**, Ortaklık Hukuku).

⁷¹ **Pulaşlı**, Şirketler, s. 1047.

⁷² **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 372.

⁷³ **İmregün**, Anonim 2. Bası, s. 228.

1991 yılı kârına yönelik istemlerinin reddine karar verilmek gerekirken, anılan bu husus dikkate alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.

Öte yandan dağıtılmasına karar verilmiş olan kâr payının geç tahsil edilmiş olması nedeniyle alacaklı pay sahibi lehine temerrüt faizine hükmedilmesi için, daha önce borçlu şirketin bir ihtarname ile temerrüde düşürülmüş olması gerekir⁷⁴ şeklinde karar vermiştir.

'Kanuni Yedek Akçe' alt başlığı altında yer alan TTK. m. 466'da kârdan, vergi yükümlülükleri ile kanuni yedek akçenin ayrılmasıyla ve bununla birlikte ana sözleşmede yer verilen yedek akçeler de düşüldükten sonra pay sahipleri için asgari olarak % 5 kâr payı ayrılmasını ifade etmektedir. Ancak TTK.'da kâr payının dağıtılmasına ilişkin bir hüküm olmamakla birlikte, kâr payı hakkı nisbi kazanılmış hak olarak nitelendirildiğinden bu hakkın bazen sınırlandırılabilirdiği bazen de bu hakta ortakların geçici süreyle yararlandırılması sınırlandırılmaktadır⁷⁵.

TTK. m. 536/IV ise, TTK. m. 381'e atıfta bulunarak bir genel kurul kararının yasaya, ana sözleşmeye veya iyi niyet kurallarına aykırılık gerekçesi ile iptal ettirilmesi için ortağın genel kurulda hazır bulunup, alınan karara karşı olması ve zapta geçirilmesiyle ya da usulüne göre çağrı yapılmadığı için toplantıya katılmayan ya da haksız yere oy kullanılmasının engellenmesi halinde veya oy kullanmaya hakkı olmadığı halde oy kullanıldığını iddia eden pay sahipleri iptal davası açma hakkına sahip olmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, toplantıya katılıp karşı oy kullanmayan bir ortak iptal davası açmamaktadır.

Örneğin; "bir ortağın, kârın hiç dağıtılmadığını ileri sürerek daha sonra bunu şirketin feshi için bir haklı neden olarak göstermesi mümkün değildir"⁷⁶. Bir başka örnekte; "kârın daha önceki yıllarda da olduğu gibi hiç dağıtılmaması yönünde karar verilirse, bu kararın iyi niyet kurallarına, hatta ana sözleşmeye ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek iptal davası açılabilmektedir"⁷⁷. Açılacak olan iptal davası, şirketin mevcut olan yedek akçelerinin miktarının yeterli olduğu ve diğer ortakların ücret, prim...vs. adlar adı altında sürekli para

⁷⁴ Y. 11.HD. 17.05.1994 tarih, E. 264, K. 4336, **Pulaşlı**, Şirketler, s. 1047, 1048.

⁷⁵ **Bahtiyar**, Ortaklık Hukuku, s. 165.

⁷⁶ Ömer **Teoman**, "Limited Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptal Ettirilmesi İçin İlgili Ortağın Toplantıya Katılıp, Muhalif Oy Kullanması ve Muhalefetini Tutanağa Yazdırmış Olması Zorunluluğu", Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, s. 280. (Kısaltma: **Teoman**, Muhalif Oy).

⁷⁷ **Teoman**, Muhalif Oy, s. 280, 281.

çektığı, amaçlarının sadece kâr payı almak olduğu ve böylece pay sahiplerinin zarara uğratıldığı hususu ileri sürülmelidir⁷⁸.

TTK. m. 534'ün aynı kanunun 466. maddesine atıfta bulunduğu söz konusu maddeye aykırı olarak karar alınması halinde alınan karar geçerli olmamaktadır. 466. madde emredici nitelikte olup, uyulmadan alınan kararların geçersizliği her ilgili ve sicil memuru tarafından mahkemeden istenebilmekte, TTK. m. 466'ya göre sadece ortaklar değil, 3. kişilerle birlikte toplumun menfaatini ilgilendirmektedir. Hatta ilgili Bakanlığın da fesih davasını açabileceği kabul edilmektedir⁷⁹.

Bu durumda, genel kurulun şirketin kazanç dağıtımını üzerindeki tasarruf hakkı sınırlandırılmış ve ana sözleşmedeki pay sahiplerine de bir oran öngörülmüşse TTK. m. 385, öngörülmemiş ise TTK. m. 381'deki iyi niyet kuralları uygulanacaktır.

Genel kurulun, kârın tespiti ve dağıtım kararı mutlak olarak yasaya aykırı ve bu nedenle batıl olması halinde, müdürlerin kararı icradan kaçınması gerekmektedir. Kararın iptali mümkün ise ve kurul ikinci bir karar almamışsa ya da iptal davası açılmamışsa kârı dağıtmaktan kaçınmamaktadır. Şayet kârın hukuki durumundan tereddüt ediliyorsa, şirketin menfaati önemli olduğundan genel kurul derhal toplanmak zorunda bulunmaktadır (TTK. m. 538). Genel kurul, daha önceki kararını değiştirmese kârın dağıtılması gerekmektedir. Şayet iptal davası açılıp, tehiri icra kararı alınmamışsa mahkeme, kararın iptaline hükmetse dahi genel kurul kararı ilân kesinleşinceye kadar geçerliliğini korumaktadır. Bu durumda müdürler kararı icra edip etmemekte serbest olsa da iptal talebinin geçerli olduğu kanısı hâsılsa kararın icrasından vazgeçebilmektedirler⁸⁰.

Genel kurul kararında, kârın ödenme şekli ve miktarı kararlaştırılacağı gibi bunun için yönetim kuruluna yetki verebilmektedir. Kâr bir defada ödeneceği gibi taksitler şeklinde de ödenebilmektedir. Şayet taksit şeklinde kâr payı ödenecekse her taksitin ödenmesi durumunda ayrı ayrı kararlar alınmasına gerek bulunmamaktadır. Bu nedenle, kıyasen uygulanabilecek olan TTK. m. 364/II'deki yılda birkaç kez kazanç sağlayan anonim

⁷⁸ Teoman, Muhelif Oy, s. 281.

⁷⁹ Yıldız, Eşit İşlem, s. 128.

⁸⁰ Arslanlı, Şerh, s. 345.

şirketlerde, her dağıtma için genel kurulun toplantıya çağırılmasına dair olan hükmün anlamı ve uygulama alanı mevcut olmamaktadır⁸¹.

E. Muaccel Hale Gelen Kâr Payının Zamaşımı

Şirket ortağının kâr payı muaccel olduktan sonra 5 yıl içerisinde ortaklıktan talep edilmez ise ortaklık lehine zamaşımına uğramaktadır (BK. m. 126; yBK. m. 147). BK. m. 126 "ticarî olsun olmasın, bir şirket akdine dayanan ve ortaklar arasında veya şirketle ortaklar arasında açılmış bulunan bütün davalar ile bir şirketin müdürleri, temsilcileri, murakıplarıyla şirket veya ortaklar arasındaki davalar" şeklindeki ibare, yBK. m. 146/IV'de "bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar" şekline dönüştürülerek 5 yıllık zamaşımına tabi kılınmaktadır.

F. Haksız Yere Kâr Payı Dağıtımı

TTK. m. 535 gereğince haksız alınan kâr paylarının geri verilmesi halinin uygulama alanı, ortaklıktan alınan kârın niteliğine göre saptanmaktadır. Şayet ortak ya da müdürlere ödenen kâr, esas sermaye ve yasal yedek akçeleri aşan aktifler olmaksızın verilmişse bu durumda yapılan ödemeler sermayenin iadesi niteliğini taşımaktadır⁸². TTK.'nın 535. maddesi bu durumda uygulanmamakta, ortağın iyi ya da kötü niyeti aranmamaksızın iade söz konusu olmaktadır. Burada iadenin dayanağı haksız iktisap olmayıp ortaklık sözleşmesinden kaynaklanmaktadır⁸³. Bu durum dışında, yasa ve ana sözleşmeye aykırı kâr ödenmişse TTK. m. 535 uygulanmaktadır. Ancak söz konusu maddenin uygulanabilmesi için muhakkak ki kârın ödenmiş olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, iade talebinin bulunabilmesi için iki şartın varlığı gerekmektedir.

a) Genel kurulun tespit ettiği safi kazancın dağıtılmasına karar verilmiş olması ve fiilen dağıtılmış olması gerekmektedir. Şayet ortaklara bir ödeme yapılmamışsa genel kurul ödemededen kaçınabilmektedir.

b) Kârın haksız yere alınmış olması gerekmektedir. TTK.'nın ilgili hükümlerine ve ana sözleşmeye aykırı dağıtım olması halinde haksız yere kâr payı alınmış olmaktadır.

⁸¹ İmregün, Anonim 2. Bası, s. 233.

⁸² Eriş, Ticaret İşletme, s. 2815.

⁸³ Eriş, Ticari İşletme, s. 2815.

Haksız yere kâr almış olan ortak veya müdür, bunları geri vermekle mükelleftir. İyi niyetli oldukları takdirde ortak veya müdürün geri verme borcu, şirket alacaklılarının haklarını ödemek için lazım olan miktarı aşmamaktadır.

Kâr payı dağıtılması genel kurulun vereceği karar üzerine muacceliyet kazanmaktadır. Öncelikle kazancın sağlanıp sağlanmadığı yıllık bilançoya göre tespit edilerek, genel kurul toplantısının gerçekleşmesi ile basit toplantı ve karar yeter sayısı ile alınmaktadır. "Dağıtım kararı üzerine kâr payı hakkı, bağımsız bir alacak hakkına dönüşmekte ve başkalarına devri mümkün hale gelmektedir. Genel kurul kararında, kârın dağıtım tarihi de saptanabilmekte ya da uygulamada genellikle yapıldığı gibi, dağıtım zamanını belirleme yetkisi yönetim kuruluna bırakılabilmektedir"⁸⁴. Kural derhal ve nakit olarak ifa edilmesidir.

MK. m. 3 gereğince, kârın geri alınabilmesi için haksız ve kötü niyetli olunması ve pay sahiplerinin bu haksızlığı bilmesi ya da bilebilecek durumda olması şartına bağlı olmaktadır. Örneğin; şirket kazanç sağlamadığı halde, kazanç sağlamış gibi bir bilanço düzenlerse ve bu bilançoya dayanarak kâr dağıtırsa, pay sahibi kâr alsa da pay sahibinden geri istenememektedir. Pay sahibinin bilançonun gerçeğe aykırı olduğunu bildiği veya bilecek durumda olduğunun örneğin; pay sahibinin ortaklık muhasebesini yönetmesi...vs. ispatı gerekmektedir⁸⁵.

Bilanço açıklık ve doğruluk ilkelerince düzenlenmesi gerektiğinden bilançonun gerçek değerleri yansıtması gerekmektedir. Bu nedenle, bilançonun varsayılan yani gerçek olmayan değerleri taşıması (değerlendirmede usulsüzlük, yetersiz amortismanlar, fiktif aktifler, bilançolaşmamış borçlar, dağıtımın sermayeden ya da başka amaçlarla ayrılmış yedek akçelerden yapılması...vs⁸⁶) ancak biçimsel olarak tam bir bilançonun niteliklerinin var olması halinde bile TTK. gereğince geçerli bir bilanço olarak kabul edilmemektedir. Hatta bu tür bir bilançoya dayalı olarak verilen ibra kararı da yargısal kararlar uyarınca geçerlilik taşımamaktadır⁸⁷.

Bu tür varsayımsal bilançolarla dağıtılan kâr payı geçersiz olup, dağıtılan kâr paylarına ilişkin kararın iptali zorunlu olmaktadır.

⁸⁴ Bahtiyar, Ortaklık Hukuku, s. 163.

⁸⁵ İmregün, Anonim 2. Bası, s. 233, 234.

⁸⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 906.

⁸⁷ İpekçi, s. 1737.

“Öte yandan, kârın haksız yere verildiği hususunun kabulü için kârın dağıtımına ilişkin genel kurul kararının iptali gerekmektedir. Bu genel kurul kararının iptali davası reddedildiği takdirde, artık dağıtılan kâr, haksız yere alınmış sayılmamaktadır”⁸⁸.

Genel kurulun kâr payı dağıtımı için aldığı karar tarihinden itibaren 3 ay içinde dava açılarak karar iptal ettirilmez ya da iptal davası reddedilirse, genel kurulun kararı geçerlilik kazanmış olmaktadır. Bu durumda genel kurulun söz konusu bilançoya göre dağıtılması kararına dayanılarak alınmış kârlar haksız yere alınmış sayılmayacaktır. Başka bir ifadeyle, “başlangıçta mevcut olan objektif haksızlık sonradan ıslah edilmiş olmaktadır”⁸⁹. Fakat alınan karar, TTK.’ya göre alacaklılar lehine ve amme alacakları hükümlerine aykırı ise bu karar butlanla malül olduğundan iptal kararı aranmaksızın şirkete iade talebinde bulunulabilecektir.

Haksız olarak dağıtılan kâr paylarının iadesine dair davanın davacısı, kural olarak şirkettir. Ancak haksız şekilde dağıtılan kârın, paydaş müdür veya müdürlerin kötü niyetli olduklarının anlaşılması halinde ve genel kurulun kârın dağıtımına ilişkin verdiği kararların batıl olmasıyla pay sahipleri ve şirketten alacaklı olan 3. kişilerin de haksız olarak alınan kâr paylarının iadesi davasını açma hakları bulunmaktadır.

Kötü niyetin ispatı davacıya ait olup, Yargıtay haksız kârın iadesine dair bir kararında “*haksız verilen paraların iadesi veya sermaye payının tamamlanmasını istemek ortaklığın yetkili organına aittir. Ortaklığın feshi halinde bu yetki tasfiye memurlarına, iflas halinde iflas memurlarına geçer*”⁹⁰ demektedir.

Kârın haksız olduğunun sonradan öğrenilmesi, iyi niyeti kötü niyete çevirmemektedir. İyi niyet halinde iade borcunu ortadan kaldırmamakta, ortak veya müdürlerin ödemesi gereken tutarı sınırlı duruma getirmektedir.

“Kanun, limited şirket tarafından dağıtılan kârın gerçek kâr olmasını sağlamak istemiş ve zarar mevcut olmasına rağmen kâr gösterilmesi veya haksız yere ve kötü niyetle alınan kârı iadeye tabi tutmuş, iade davasını farazi kâr dağıtımı ile meydana gelen zararı

⁸⁸ Eriş, Ticari İşletme, s. 2815.

⁸⁹ Arslanlı, Şerh, s. 364.

⁹⁰ Y.TD. 04.01.1969 tarih, E. 3937, K. 4029, İpekçi, s. 1737.

tamir için her zaman yeterli görmemiş, ayrıca dağıtılan kâr payının gerçek olmamasından müdürleri sorumlu tutmuştur⁹¹.

Kâr yokken, kasten ya da taksirle kâr gösterilmişse veya genel kurul yokken kâr dağıtılmışsa yahut kâr payı karşılığı avans verilmişse müdürler bundan sorumlu olmaktadır. Ayrıca, bilançoyla kâr ve zarar hesabının düzenlenmesi müdürlerin sorumluluğunda bulunmakta (TTK. m. 336) ve müdürlerin genel olarak şirketin idare ve temsilinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmek zorunluluğu bulunmaktadır⁹².

Müdürler, bilançonun kanun ve ana sözleşmeye aykırı tanzim edilmiş olmasından dolayı şirkete ve ortaklara ayrıca şirket alacaklılarına karşı müteselsilen sorumlu bulunmaktadır (TTK. m. 540). Bu nedenle, haksız yere kâr almış olan pay sahipleri ya da müdürler söz konusu kâr payını geri vermekle yükümlü olup, paydaşların ya da müdürlerin iyi niyetli olması halinde geri verme borcu şirket alacaklılarını haklarını ödemek için gerekli olan miktarı aşmamalıdır.

G. Haksız Yere Kâr Payı Dağıtımında Zamanaşımı

Pay sahibi, genel kurul kararına dayanarak almış olduğu kâr payını geri vermeye zorlanamamakta ancak haksız-kötü niyetle elde edilmiş kâr paylarının ortaklığa iadesi gerekmektedir. Geri talep hakkı ise 5 yıllık zamanaşımı süresine tabi olup, ancak iyi niyetin söz konusu olması halinde geri verme borcu şirket alacaklılarının haklarını ödenmesi için gerekli olan miktarı aşmamakta ve geri talep hakkı 2 yıl sonra zamanaşımına uğramaktadır (TTK. m. 535).

Geri alma hakkı; paranın alındığı tarihten beş yıl, iyi niyete dayanan hallerde ise iki yıl sonra zamanaşımına uğramaktadır (**yTTK.** m. 611'de aynı doğrultudadır).

Muaccel olduktan sonra 5 yıl içinde talep edilmeyen kâr payları, 2308 sayılı Şirketlerin Müruruzamana Uğrayan Kupon, Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun gereğince Devlet' e intikal etmektedir. Bu durumda, muaccel olmasından itibaren 5 yıl içinde kâr payı sahipleri tarafından kâr payı talep edilmezse, şirket bünyesinde bırakılmayarak devlete zorunlu olarak intikal ettirilmektedir. Şirketlerin, 2308

⁹¹ Rıza **Ayhan**, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, İstanbul 1992, s. 100.

⁹² Hasan **Birkaş**, Ticaret Şirketleri ve Tatbikatı, İstanbul 1966, s. 113.

Sayı Kanun m. 1 gereğince, zamanaşımına uğrayan kâr paylarını zamanaşımı süresinin bitiminden itibaren 3 ay içinde mahalli vergi dairesine bildirilmesi gerekmektedir. Şayet süresi içinde bildirilmezse, zamanaşımına uğrayan kâr paylarının 3 kat misliyle vergi dairesine ödenmesi gerekecektir.

Kısaca, şirket yönünden geri alma hakkı, kârın alındığı tarihten itibaren 5 yıllık zamanaşımına tabiyken, iyi niyet durumunda bu süre 2 yıl sonra zamanaşımına uğramaktadır. Bu süreler geçtikten sonra, kâr payı haksız yere ve kötü niyetle alınmış olsa da pay sahibinden geri istenememektedir.

Ancak doktrindeki görüşler ise geri alma davası bakımından 5 yıllık zamanaşımını kabul etmekle birlikte, kâr payı dağıtımına dayanak olan genel kurul kararı iptali için, 3 aylık süre geçirilmişse artık geri alma davasının açılmayacağı⁹³ ancak genel kurul kararına karşı iptal davası süresi geçirilse dahi, şartları mevcutsa haksız ve kötü niyetle alınan kâr payının geri alınması için kâr payının geri alınması davası 5 yıllık zamanaşımı süresi içinde açılması gerektiği savunulmaktadır⁹⁴. Pay sahipleri, iyi niyetle almış oldukları kâr payını iade etmek zorunluluğunda olmayıp, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin sorumluluğuna ilişkin hükümlere dayanılmalıdır (TTK. m. 336, 341, 308, 357). Haksız yere kâr almış şirket ortaklarına ya da müdüre karşı açılacak olan davanın temelinin sebepsiz zenginleşme olmayacağı, kanun ve ana sözleşmeye aykırılık olduğu savunulmaktadır⁹⁵. Haksız alınan kârın iadesinde temerrüt faizi istenebilmekte ve bu halde haksız iktisap söz konusu olduğundan ortak veya müdürün temerrüde düşme tarihi, kârın ödeme tarihi olmaktadır⁹⁶.

Kanımızca, genel kurulun kâr payı dağıtımına karar vermesinden itibaren 3 aylık süre içerisinde ve şartların sağlanmasıyla birlikte ortakların genel kurul kararını iptalini dava etme hakları bulunmaktadır. Ancak, 3 aylık kısa sürenin geçirilmesi durumunda kar payının geri alınması için iptal davası açılmayacağından, haksız ve kötü niyetle alınan kâr payının geri alınması için kâr payının geri alınması davasının 5 yıllık zamanaşımı süresi içerisinde açılması gerekmektedir. Kısaca, TTK.'nın ve **yTTK.**'nin da ilgili hükümlerince, haksız ve kötü niyetle alınmış olan kâr payının geri verilmesi için geri alma hakkına dayanılarak açılacak olan kâr

⁹³ Arslanlı, Şerh, s. 219, 220.

⁹⁴ İmregün, Anonim 2. Bası, s. 234.

⁹⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 906.

⁹⁶ Eriş, Ticari İşletme, s. 2816.

payının geri alınması davası, haksız ve kötü niyetli olarak alınan kârın tarihinden başlayarak 5 yıl içerisinde dava açılabilir.

III. TASFİYE PAYINA KATILMA HAKKI

A. Genel Olarak

Tasfiye; şirket varlığının paraya çevrilmesi, alacaklarının tahsil edilmesi, varsa kalan fazlalığın pay sahipleri arasında tasfiye payı hükümlerince dağıtılması ve şirketin sicil kaydından silinmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Limited şirketlerin tasfiyesi için TTK.'da özel bir hüküm bulunmamaktadır. TTK. m. 552 tasfiye konusunda limited şirketin tasfiyesi yani şirketin feshi (dağıtması) ya da infisahı (dağıtılması) halinde anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanmaktadır. İnfisah, kanunda ya da ana sözleşmede bulunan nedenlerden birinin oluşması halinde uyarılmasına lüzum olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ermesi⁹⁷ olup, fesih ise kanun veya ana sözleşmede belirtilen nedenlerden birine dayanarak şirketin sermayenin 2/3 kısmını kaybetmesi halinde şirket alacaklarının mahkemedен fesih talebi ya da genel kurulun fesih kararı veya ilgili bakanlığın talebiyle mahkeme kararıyla son bulması şeklinde ifade edilmektedir⁹⁸. Bu şartların varlığı halinde de **tasfiye payına katılma hakkı** söz konusu olmaktadır.

TTK. m. 455 gereğince her şirket ortağı, kanun ve şirket ana sözleşmesi hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmaya ayrılan safi kazanç, payı oranında iştirak hakkını sahip olmaktadır. Şirketin infisahı halinde her şirket ortağı, infisah eden şirket mallarının kullanılması için şirket ana sözleşmesinde aksi bir hüküm olmadığı takdirde, tasfiyeye payı oranında iştirak hakkına sahip bulunmaktadır.

Şirket ana sözleşmesinde ispat niteliğinde olan hisse senetlerinin bazılarında imtiyaz tanınmakta ve elde edilen bu haklarla şirket kurucularına ve diğer kişilere tanınan özel imkânlar saklı kalmaktadır. Ancak anonim şirketlerin tasfiyesi hakkındaki hükümler yeterli olmadığından ticaret şirketlerinin tasfiyesi için genel hüküm olan kolektif şirketlerin tasfiyesi hakkındaki hükümlerin önemli kısmı anonim ve limited şirketler için de uygulanmaktadır (TTK. m. 450).

⁹⁷ Tekin **Memiş**, Anonim Şirketlerde İnfisah, Konya 1993, s. 3.

⁹⁸ **Memiş**, s. 3.

Tasfiye ile şirket malvarlığının şirket ortakları arasında bölüşülmesi amaçlanmaktadır. Limited şirketin tasfiyesi halinde şirketin mülkiyetinde bulunan payların sahibi bulunmadığından, şirket mülkiyetindeki paylar hesaba katılmaksızın diğer ortaklar arasında bölüştürülmektedir⁹⁹.

Pay sahibi, infisah eden şirketin mallarının paylaşılması hakkında ana sözleşmede aksi bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye kârına payı nispetinde iştirak hakkına sahip olur¹⁰⁰ (TTK. m. 455). Diğer bir ifadeyle, şirketin feshi yahut dağıtılması sonucunda şirketin tasfiyesi halinde şirketin arta kalan malvarlığı, şirketin ortakları tarafından aralarında payları oranında paylaşılacak veya şirket ana sözleşmesine hüküm konularak bu oranlar değiştirilebilmektedir. Limited ortaklığın infisahı halinde malvarlığının kullanılması hakkında ana sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, her pay sahibi tasfiye sonucu payı oranında katılma hakkına sahip olmaktadır.

Tasfiye payına katılma hakkı, pay sahibinin şirketin malvarlığı üzerinde ekonomik mülkiyete sahip olmasından kaynaklanmaktadır¹⁰¹. Şirketin faaliyeti devam ettiği sürece söz konusu bu hakkın ileriye sürülmesi ise mümkün olmamaktadır. "Pay sahibinin tasfiye payından tümü ile yoksun bırakılması, sadece ana sözleşmede öngörülmüşse mümkündür. Sonradan ana sözleşme değişikliği ile sınırlandırılma yapılabilmesi için oybirliği ile karar alması gerekmektedir"¹⁰².

Tasfiye payı hakkı mütesep hak olmasına (TTK. m. 385) rağmen zayıf niteliğe sahip bulunmaktadır¹⁰³. **yTTK.** m. 643 ile şirketin tasfiyesi aynı TTK.'da olduğu gibi anonim şirkete ait hükümlere atıfta bulunmaktadır. Tasfiye payı hakkının pay sahibi tarafından kullanılabilmesi için limited şirketin tasfiye haline girmesi ve tasfiye sonucunda dağıtımı yapılabilecek malvarlığının bulunması gerektiğinden, tasfiye payı hakkı şirket devam ettiği sürece ileri sürülemeyen müstakbel bir alacak hakkı niteliğinde olmaktadır¹⁰⁴.

⁹⁹ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 236.

¹⁰⁰ <http://www.develito.org.tr/hukuk-ko-esi/limited-sirketlerde-pay-sahibinin-haklar-borclar-ve-sorumluluklar>, (Erişim tarihi 15.11.2010).

¹⁰¹ **Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu)**, s. 531.

¹⁰² **Yıldız**, Eşit İşlem, s. 146.

¹⁰³ **Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu)**, s. 532.

¹⁰⁴ Şükrü **Yıldız**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Ankara 1997, s. 172. (Kısaltma: **Yıldız**, Limited Şirketler).

TTK. m. 447, 455 gereğince şirketin tasfiyesi halinde şirket mallarının kullanılması için ana sözleşmeye hüküm konulabilmektedir. Aksine bir hüküm olmaması halinde tasfiye payı hakkına katılımdan söz edildiğinden, pay sahibinin ana sözleşmeyle bu hakkından yoksun bırakılacağı anlaşılmaktadır. Doktrinde de, Tekinalp tarafından "pay sahibinin tasfiye hakkından tamamen yoksun bırakılarak tasfiye bakiyesinin 3. kişilere tahsisinin mümkün olduğu durumlarda ancak bu husus esas sözleşme ile yapılabileceğinden, esas sözleşmede değişiklik yapılarak bu yola gidilmesi için bütün pay sahiplerinin oybirliğine ihtiyaç duyulduğu"¹⁰⁵ görüşü savunulmaktadır.

Ancak aksi görüşteki Arslanlı, "TTK.'ya göre gayri iktisadi faaliyetler için anonim ortaklığın kurulamayacağı, iktisadi maksat kavramının iktisadi bir faaliyeti ve bundan yararlanmayı gerektirdiği gerekçesi ile esas sözleşme ile tasfiye payının sınırlandırılabilceğini ancak bertaraf olunamayacağını savunmaktadır"¹⁰⁶.

Kanımızca, tasfiye payı hakkı zayıf nitelikte mütesep hak niteliğinde olduğundan, ortakların şirketin tasfiyesi halinde tasfiye payına katılma hakları ancak genel kurul kararıyla ya da şirket ana sözleşmesiyle sınırlandırılabilmekte ancak tamamıyla bertaraf edilmesi mümkün olmamaktadır.

yTTK.'nin 643. maddesi de limited şirketlerde tasfiye usulü ve organların yetkisiyle alakalı olarak anonim şirketin ilgili hükümlerine atıfta bulunmaktadır. **yTTK.**'da, anonim şirketlerin tasfiyesi halinde, şirketin borçları ödendikten ve pay bedellerinin verilmesiyle, şirketin kalan malvarlığının pay sahipleri arasında sermaye oranları ve imtiyazlı haklarının bulunması durumunda bu orana göre dağıtılacağı hükme bağlanmıştır. Dağıtımın, ana sözleşmede ya da genel kurul kararında aksi bir hüküm olmadıkça para olarak yapılacağı, ayrıca alacaklılara da 3. kez yapılan çağrıdan itibaren 1 yıl geçmediği sürece dağıtımın yapılamayacağı ancak hal ve durumun bir tehlike yaratmaması halinde mahkemenin 1 yıl içinde dağıtıma izin verebileceği hükme bağlanmıştır.

yTTK. m. 543/I ile tasfiyeye katılma hakkı, şirket ana sözleşmesinde farklı olarak düzenlenebilmektedir. Sözleşme ile esas sermaye paylarının bir kısmı için tasfiye payına dair imtiyaz tanınabilmekte ve 3. kişiler lehine de tasfiye sonucuna katılma hakkı için intifa

¹⁰⁵ Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 532.

¹⁰⁶ Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 532.; Halil Arslanlı, Anonim Şirketler IV. Anonim Şirketlerin Hesapları V. Anonim Şirketin İnfisah ve Tasfiyesi, İstanbul 1961, s. 233. (Kısaltma: Arslanlı, Anonim Şirketin Hesapları).

senetleri çıkarılabilmektedir. Ancak söz konusu bu durumun varlığı halinde şirket ortaklarının ilgili hakkı belli oranda kısıtlanmış ya da kaldırılmış olmaktadır¹⁰⁷.

B. Tasfiyenin Yapılma Şekli

Limited şirketteki pay sahibi, şirkete katılım için ödemiş olduğu sermayeyi geri isteyememektedir (TTK. m. 405/II). Ancak şirketin malvarlığı üstünde ekonomik anlamda mülkiyet hakkına sahip bulunmaktadır¹⁰⁸. Şirket ticari hayatına devam ettiği sürece tasfiye payı hakkı ortaklar tarafından kullanılamaz, ancak şirketin tasfiyeye girmesi halinde ortaklar tarafından tasfiye payına katılma hakkı kullanabilmektedir. Şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça şirketin tasfiyesi halinde olumlu bir bakiye kalması şartıyla ortak, payı oranında tasfiye artığına katılma hakkına sahiptir (TTK. m. 455). Genel bir hak niteliğinde olan tasfiye payı hakkı, şirketin tasfiye durumuna girmesi ve bu durumun genel kurul tarafından onaylanmasıyla belirginleşmekte, dağıtım kararıyla da şirkete karşı ileri sürülebilen somut bir hak haline gelmektedir¹⁰⁹.

Limited şirkette fesih kararı, toplantıda genel kurul tarafından alınmaktadır. TTK. m. 536/II gereğince şirket ortak sayısının 20'den az olması halinde, genel kurul kararı yazılı oy ile alınmakta ancak tüm ortakların katılması mümkün değil ise çağrı yapılmaksızın genel kurul toplantısı yapılmaktadır.

Genel kurulda alınacak tasfiye kararı, esas sermayenin 3/4'ne (toplantı nisabı) sahip ortakların 3/4 çoğunluk kararı (karar nisabı) oyları ile alınabilmektedir (TTK. m. 549/II). Şirket müdürü, alınan fesih kararını tescil ve ilân etmek üzere ticaret sicil müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür (TTK. m. 550).

Tasfiye memuru, şirketin malvarlığını paraya çevirebilme borç ve yükümlülüklerini kısmen ya da tamamen karşılayan kati bilançoğu KVK. m. 30-35 hükümleri çerçevesinde düzenleyerek ortakları, söz konusu durumdan haberdar etmek için genel kurul toplantısına çağtırmaya yetkilidir. Tasfiye memurları, tasfiye halinde bulunan şirketin bütün haklarını ve malvarlığını korumakta basiretli bir iş adamı şeklinde davranmaya TTK. m. 450 gereğince yükümlü bulunmaktadır. Bunun için gerekli tedbirleri alması ve en kısa sürede işlemleri yerine

¹⁰⁷ Yıldız, Limited Şirketler, s. 172.

¹⁰⁸ Kendigelen, s. 191.

¹⁰⁹ Kendigelen, s. 191; Arslanlı, Şerh, s. 233, 234.

getirmesi gerekmektedir. Tasfiye memuru, ortaklara bilgi vermekle birlikte, pay sahiplerinin talebi doğrultusunda imzalı bir belge vermekle de yükümlüdür.

Şirket ana sözleşmesi ya da genel kurul kararı ile tasfiye memurları belirlenmediği sürece tasfiye işlemlerini yöneticiler tarafından yapılması gerekir (TTK. m. 441). Tasfiye memurlarının görevlerine son verilmesi halinde, tebligatın şirket müdürüne, şayet müdür yoksa şirketin tüm ortaklarına yapılması gerekir.

Tasfiye memurlarının tayin, azil, yetkilerinin daraltılması ya da genişletilmesi, yeni iş yapılmasına dair kararlar ile taşınmazların satışında ayrıca toplam satış halinde kollektif şirketlerde ortakların oybirliği gerekmektedir (TTK. m. 212, 213, 214, 215, 233, 234). Anonim ve limited şirketlerde ise bu kararları genel kurul TTK. m. 372'de ki yazılı toplantı yeter sayısı ve TTK. m. 378'de ki yazılı karar yeter sayısına göre vermektedir (TTK. m. 450; **yTTK.** m. 546, 418).

TTK. sistemine göre, ortaklık alacaklıları usulü dairesince çağrılmadan, ortaklığın tüm borçları ödenmeden ve de kanunda yazılı ilânlar yapılarak süreler geçmedikçe tasfiye bakiyesi ortaklara ödenememektedir.

'Dış tasfiye yapılmadıkça yani şirketin borçları ödenmediği'¹¹⁰ sürece ortaklara sermaye iade edilemediği gibi kâr payı da dağıtılamamaktadır.

Şirket alacaklarının ortaklar tarafından taahhüt edilen sermayenin şirkete ödenmemesi ve ortaklara haksız kâr payı ödenmesi halinde kendilerine doğrudan doğruya müracaat hakkı bulunmadığından tasfiye memurları, şirketin malvarlığının borçlarını ödemeye yetmediği durumlarda söz konusu kalan tutarı şirketin ortaklarından talep etme yükümlülüğü bulunmaktadır (TTK. m. 237, 532).

Şirket ortakları pay bedellerinin tamamını ödemiş olmaları halinde tasfiye bakiyesini tam olarak, pay bedelinin yarısını ödemiş olmaları halinde ise tasfiye kâr payına yarı oranında iştirak edebileceklerdir. Ana sözleşme ile bu durumun aksi kararlaştırılabilmektedir. Bazı çeşit paylara ise şirket ana sözleşmesi ile imtiyaz tanınabilmekte ve bu durumda da ana sözleşme hükümlerine uyulması gerekmektedir (TTK. m. 401, 447/I).

¹¹⁰ **Karayağçın**, Ticaret Hukuku, s. 388.

Tasfiye payının dağıtılmasında eşit işlem ilkesi uygulanmaktadır. Genel kurulun, haklı sebepler olmaksızın farklı dağıtım usullerini benimsemesi eşit işlem ilkesinin ihlali anlamına gelmektedir¹¹¹.

Tasfiye payının kesinlikle para olarak dağıtılması gerekmektedir (TTK. m. 447/III). Ancak bu durumun aksi de mümkündür. Örneğin; ayın sermaye olarak bir arazi getirilmişse araziye getiren ortağa tasfiye payının verilmesi hususunda nakit ya da ayın olarak tanzim tarzı esas sözleşme ile kabul edilmiş olabilir ya da genel kurul bu yönde karar verebilmektedir¹¹².

C. Tasfiye Sonucu Dağıtım

Şirketin dağıtılması halinde, her pay sahibi tasfiyenin sonucuna göre payı oranında söz konusu miktara iştirak hakkına sahip olup, TTK. m. 447 gereğince tasfiye payı, faaliyeti sona eren şirketin borçları da ödendikten sonra kalan bakiyenin pay sahipleri arasında bölünmesi halinde ortağa düşen miktar olarak anlaşılmalıdır. TTK. m. 447'nin kesin ifadesine göre, tasfiye payı şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcut esas alınarak ödeme yapılmalıdır. Bu ifadenin kesinliğine rağmen ödenmiş pay bedellerinin dağıtımdan önce iade edilip edilemeyeceğine dair açıklık bulunmakta yani tasfiye durumundaki şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudun tasfiye payı ilkelerine göre ya da öncelikle pay bedelleri iade edilerek daha sonra tasfiye payının hesaplanması gerekmektedir¹¹³.

Tekinalp'e göre, ana sözleşmede aksine bir hüküm bulunmuyorsa tasfiye payının hesaplanması için öncelikle pay bedellerinin iadesi gerektiği aksi halde pay için yapılan ödemelerin eşit olmadığı durumlarda, az ödemede bulunan pay sahiplerine imtiyaz tanınacağı, TTK.'nın 401. maddesi gereğince de imtiyazın ana sözleşmede açıkça tanınması gerektiği aksinin kanuna aykırı olduğu savunulmaktadır¹¹⁴.

Tasfiye payının hesaplanmasında pay bedellerinin tamamı ödenmişse, ana ölçü olarak payın itibari değeri esas alınmaktadır. Şayet pay bedellerinin ödeme tutarları arasında farklılık var ise çoğunluk görüşe göre, öncelikle hesaplama yapılırken ödenmiş pay tutarları iade edilmekte ve kalan miktar pay sahiplerine ödedikleri sermaye oranına göre

¹¹¹ Yıldız, Eşit İşlem, s. 146.

¹¹² Ansay, Anonim Şirketler 1975, s. 230.

¹¹³ Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 533.

¹¹⁴ Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 533.

dağıtılmaktadır¹¹⁵. Şayet tasfiye payı ortaklara sermayeleri oranında dağıtılmaz ve pay sahiplerine payları için yapılan ödemeler eşit olmayan şekilde yapılırsa az ödeme yapmış ortak ile çok ödeme yapmış ortak arasında bir dengesizlik oluşacak ve böylelikle sebepsiz bir eşitlik söz konusu olacaktır. Bu nedenle pay sahiplerine, pay bedellerinin iade edilmesi gerekmektedir¹¹⁶. TTK. m. 447 hükmünü eşit işlem ilkesi ile değerlendirmek gerekmektedir.

Bu hak, ancak şirketin feshi ya da infisahı halinde tasfiye artığı üzerine kullanılmalıdır. Tasfiye payının muacceliyeti son bilançonun tasdiki ile gerçekleşip, alacak hakkına dönüşmektedir. Müktesep hak niteliğindeki tasfiye payına katılma hakkı (TTK. m. 385) alacak hakkına dönüşmeden, tasfiye payı ancak pay ile devredilebilir. Alacak hakkına dönüştükten sonra devri söz konusu olduğu gibi haczi de mümkün olmaktadır.

yTTK.'nın 643. maddesi 'Tasfiye' başlığı altında bulunan 543. maddeye atıfta bulunarak; tasfiye halinde olan şirketin borçlarının ödenmesinden ve pay bedellerinin geri verilmesinden sonra şirketin kalan malvarlığı, şirket ana sözleşmesinde aksi hüküm bulunmadıkça şirket ortaklarına ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılması hükmünü barındırmaktadır. Tasfiye payına imtiyaz tanınmışsa bu durumun şirket ana sözleşmesinde düzenlemesi gerekmektedir.

Üçüncü kişi alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrıdan itibaren bir yıl geçmedikçe kalan varlık dağıtılamamaktadır. Ancak hal ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden de dağıtmaya izin verebilmektedir.

Şirket ana sözleşmesinde ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtım para olarak yapılmaktadır. TTK. m. 447 ise tasfiye halinde bulunan şirket tüzel kişiliğinin borçları ödendikten sonra kalan malvarlığı, şirket ana sözleşmesinde aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları oranında dağıtılmaktadır.

Alacaklılara üçüncü davetten itibaren bir yıl geçmedikçe, kalan kısım dağıtılamamakta ancak hal ve duruma göre alacaklılar için tehlikeli bir durum söz konusu değilse mahkeme bir yıl geçmeden dağıtmaya izin verebilmektedir.

¹¹⁵ Yıldız, Eşit İşlem, s. 147.

¹¹⁶ Yıldız, Eşit İşlem, s. 147.

Şirket ana sözleşmesinde ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça dağıtım para olarak yapılmaktadır. TTK. m. 447/I'de bu durumun aksi söz konusudur. Şöyle ki; anılan madde, şirket borçlarının ödenmesinden sonra arta kalan miktarın ana sözleşmeye aykırı olmamak kaydıyla pay sahipleri arasında ödemiş oldukları sermaye ve imtiyazlar oranında dağıtılacağından söz ederken, **yTTK.**'nın 643. maddesi, borçlar ödendikten sonra öncelikte pay bedellerinin iadesini, daha sonra kalan miktarın ana sözleşmede aksi bulunmadıkça pay sahiplerinin ödemiş olduğu sermaye miktarı ile imtiyazları oranında dağıtılacağını hüküm altına almıştır¹¹⁷.

Kati bilançonun ortaklar genel kurulunca kabulünden sonra payların ortaklara dağıtılması mümkün hale gelmekte ve limited şirketlerde tasfiye artığının dağıtılması için bir süre öngörülmediğinden bir ilân yapılmaksızın (TTK. m. 438) genel kurul toplantısından hemen sonra payların dağıtımına başlanabilmektedir. Bilinmeyen ortakların payları ise notere tevdi edilmektedir¹¹⁸.

Tasfiye memurları ile şirket ortakları arasında çıkan ihtilaflar ise TTK. m. 450 gereğince basit muhakeme usulüne göre kesin olarak karara bağlanmaktadır. Tasfiye memurunun kanun, ana sözleşme ya da iş görme şartlarına aykırı olarak hareket etmesi halinde pay sahipleri veya 3. kişilerin zarara uğramasından kusursuz olduklarını ispat etmedikçe müteselsil olarak sorumlu olmaktadır (TTK. m. 450; BK. m. 100).

Anonim şirketlerde olduğu gibi limited şirketlerde de şirketin tasfiyesinde son bilançoya itiraz hakkındaki TTK. m. 228'in uygulanacağını gösteren bir atıf TTK. m. 552, 450'de olmadığı gibi, Yargıtay da limited şirketlerde son tasfiye bilançosuna itirazın olmadığını kabul etmiş ancak tasfiye memurları ile ortaklar arasında çıkan sorunların ise basit muhakeme usullerine göre incelenmesi gerektiğini belirtmiştir¹¹⁹. Ancak TTK. m. 450'de TTK. m. 288'e atıf bulunmaması nedeniyle Yargıtay bu boşluğu TTK. m. 207/III ile telafi etmektedir¹²⁰.

¹¹⁷ **Akuğur**, s. 408.

¹¹⁸ **Çevik**, Şirketler Hukuku, s. 698.

¹¹⁹ **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 388.

¹²⁰ **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 388.

Gerçeğe aykırı olarak tasfiye payının dağıtılması halinde, şirket genel hükümlerine göre iade talep edilmektedir. Şirketin sicil terkininden sonra da sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri alınması mümkün olmaktadır¹²¹.

IV. BEDELSİZ PAY İLE PAY ALMA HAKKI

A. Genel Olarak

Limited şirketlerde, pay kavramı çeşitli anlamlar taşımaktadır. Pay, esas sermayenin bir parçası olup, Türk hukukunda esas sermaye belirli tutardaki itibari değerlere bölünmüş paylardan oluşmaktadır¹²². Belirli sayıya bölünen payların aynı itibari değerde olmaları ise şart olmayıp kural olarak, payların birbirine eşit itibari değerde bulunmaları gerekmektedir¹²³. Oluşturulan her pay, kendisine ait birbirinden bağımsız haklara sahip olup, edimler yüklemektedir. Böylece pay ile ortaklık arasında hukuki ilişki kurulmuş olmakta ve mali haklarla birlikte yönetime dair haklar doğmaktadır¹²⁴.

Pay sahibi, yedek akçelerin ve yeniden değerlendirme fonunun esas sermayeye dönüştürülmesi ile oluşan yeni payları oransallık ilkesine göre edinebilme hakkına sahip bulunmaktadır. Yedek akçelerden yapılan esas sermaye artırımlarından ihraç edilen yeni paylara "**gratis**" yani **bedelsiz paylar** denilmektedir. Şayet artırımda yeni paylar çıkarılmaz ise eski payların itibari değeri yükseltirse "**itibari değer gratis yükseltilmesi**" denilmektedir. Yedek akçelerin sermayeye dönüştürülmesi yoluyla sermaye artırımında gidilmesi halinde yedek akçelerin sermayeye dönüştürülmesiyle oluşan paylar üzerinde şirketin pay sahibinin hakkı bulunmaktadır. Bu hakka, **pay sahiplerinin öz varlık payları üzerindeki hakları** denilmektedir. Yedek akçelerin sermayeye dönüştürülmesi şekliyle yapılandırılan paylar üzerindeki bu hak, pay sahiplerinin sermayeye iştiraki oranında kullanılmaktadır.

¹²¹ Ansay, Anonim Şirketler 1975, s. 230.

¹²² Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, İstanbul 1989, s. 273. (Kısaltma: İmregün, Anonim 4. Bası).

¹²³ Şükrü Yıldız, Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996, s. 46. (Kısaltma: Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı).

¹²⁴ Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, İstanbul 1978, s. 2, 3. (Kısaltma: Moroğlu, Esas Sermaye Artırımı 1978).

İç kaynaklardan sermaye artırımını ile esas sermaye rakamının yükselmesine karşın şirketin malvarlığı aynı kalmaktadır¹²⁵. Limited şirketin kendi iç kaynaklarından esas sermayeyi artırım, yedek akçeleriyle henüz dağıtılmamış safi kârın esas sermayeye eklenmesiyle gerçekleşmektedir. İç kaynaklardan esas sermaye artırımıyla sermaye miktarındaki değişime uygun olarak bedelsiz yeni paylar oluşmaktadır. Bu paylar, şirketteki sermayeleri ile orantılı olarak pay sahiplerine dağıtılmaktadır.

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını sonucu ihraç olunan ödemesiz yeni paylar için ortakların payları oranında öncelikle alma hakları mevcuttur. TTK. m. 394'de dış kaynaklara dayanılarak yapılan sermaye artırımında yeni pay alma hakkına dair düzenleme mevcutken kanunda ödemesiz yeni pay alma hakkına dair bir düzenleme bulunmadığından kanundaki boşluğun doldurulması gerekmektedir.

Alman hukukunda ve İsv. BK.'da da olduğu gibi yasada emredici hükümlerin bulunmaması, ödemesiz yeni pay alma hakkının hukuki durumu açısından hem İsv. hukukunda hem de Türk hukukunda farklı görüşlerin doğmasına sebebiyet vermektedir¹²⁶.

Doktrin ve uygulamada hâkim olan görüşe göre, pay sahiplerinin iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımıyla ödemesiz yeni pay alma hakkının mutlak nitelikte müstesap haklardan olduğu, diğer bir ifadeyle bu hakkın bütün pay sahiplerinin rızası olmadan kısıtlanması ya da ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığı, ortaklara sahip oldukları payların toplam bedellerine göre bedelsiz pay dağıtılması gerekir¹²⁷. Kısaca ifade etmek gerekirse, şirket ana sözleşmesiyle ya da genel kurul kararıyla bu hak sınırlandırılmamaktadır.

Şirket ortakları dağıtılacak ödemesiz paylara, sahip oldukları sermaye oranıyla orantılı olarak katılabilme hakkına sahip olmaktadır. Hakkın özü açısından mutlak, dağıtım bakımından itibari değeri dikkate alındığında nisbi eşitlik ilkesi uygulanması gerekmekte ve hakkın ortaklık yararına kısıtlanma durumu da söz konusu olmamaktadır¹²⁸.

Ancak karşıt görüş olarak benimsenen Yıldız'a göre, ödemesiz paylardan ya da yeni pay alma hakkından yoksun bırakılmanın arasında bir farkın söz konusu olmadığı, yüksek bir borsa değerine sahip olmamasına rağmen bu değerden çok aşağıya bir ihraç fiyatıyla satışa

¹²⁵ Kendigelen, s. 185.

¹²⁶ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 156, 157.

¹²⁷ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 157.

¹²⁸ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 157.

çıkarılacak pay senetlerini alma hakkı kaldırılan ortağın kaybı, ödemesiz pay alma hakkı kaldırılan pay sahibinin kaybindan çok daha fazla olmakta ve bunlardan dolayı, iç kaynaklardan ihraç edilen ödemesiz paylar üzerinde pay sahiplerinin kazanılmış haklarının varlığından söz edilemeyeceği¹²⁹ savunulmaktadır.

Kanımızca, ödemesiz yeni pay alma hakkı, pay sahiplerine tanınan mali haklardandır. Aynı kâr payına katılma hakkı, tasfiye payı hakkı gibi nisbi müktesep hak olarak korunan, özlerine dokunulmayan ancak kanunda öngörülebilir ya da şirketin menfaatinin ortağın menfaatine üstün geldiği durumlarda sınırlandırılabilir haklardandır. Şirket ana sözleşmesiyle ya da genel kurul kararı ile sınırlandırılmalıdır.

B. İmtiyazlı Paylarda Durum

TTK. sisteminde, iç kaynaklardan sermaye artırımını sonucu oluşturulan bedelsiz payların ortaklıkta kimlere ait olduğunu belirten emredici bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak sermaye artırımını sonucu, bedelsiz pay alma hakkı kuralı ortaklıktaki paylarıyla doğru orantılı olarak pay sahiplerine ait olduğunu göstermektedir.

Ana sözleşme ile iç kaynaklardan sermaye artırımına gidilerek bedelsiz yeni paya bazı imtiyazlar tanınabilmektedir.

Pay gruplarına çeşitli imtiyaz hakları tanınmamışsa, bedelsiz pay çıkaran şirket, yeni paylarla eski payları aynı özellikte çıkartması gerekmektedir. Kâr payı imtiyazı olan pay gruplarının edineceği bedelsiz payların da, kâr imtiyazlı veya oy imtiyazı tanınmışsa söz konusu bedelsiz payların da imtiyazlı oy hakkı olması gerekmektedir. Şirketin iç kaynaklardan sermaye artırımına gitmesinden önce imtiyazlardan çıkacak olan gratis payları da içine alması gerekmektedir. Kısaca, eski payların özelliklerini bulunduran bedelsiz paylar iç kaynaklardan sermaye artırımından önceki imtiyazların ve hakların zarara uğraması önlenmiş olmaktadır¹³⁰.

Şirket ana sözleşmesine hüküm konularak bedelsiz paylara imtiyaz tanınabilmektedir. Bu durumda belirtilen artırım ve oranlarda bedelsiz paylara öncelikle alma

¹²⁹ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 157, 158.

¹³⁰ Mehmet Bahtiyar, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, Diyarbakır 1993, s. 182. (Kısaltma: Bahtiyar, Kayıtlı Sermaye).

hakkı tanınmaktadır. "Bu pay sahipleri haklarını kullandıktan sonra kalan tutar, mevcut pay sahiplerine katılma oranlarına göre verilmektedir"¹³¹.

İmtiyazlı payların müktesep hakları ihlâl edip etmediği doktrinde tartışmalara neden olmaktadır. Ansay, imtiyazlı paylara tanınan üstün hakların, diğer oranlara yüksek olması durumunda daraltılabileceğini¹³² ancak Tekinalp ise müktesep hakların şirket menfaatlerinin gerektiği hallerde sınırlanabileceğini¹³³ belirterek bazı paylara imtiyaz tanınması sonucu müktesep haklarda ortaya çıkacak olan sınırlama, objektif iyi niyet kurallarına aykırı olmaması durumunda müktesep haklar ihlâl edilmiş olmayacaktır¹³⁴.

C. Ödemesiz Yeni Pay Alma Hakkının Hukuki Mahiyeti

Ödemesiz yeni pay alma hakkı pay sahibine ait olduğundan, sadece ortak tarafından kullanılmakta ve ortağın şirketten bunu talep hakkı bulunmaktadır.

Doktrinde pay sahiplerinin ödemesiz pay alma hakkı, mutlak nitelikte müktesep hak olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, bu hakkın ana sözleşme veya genel kurul kararı ile sınırlandırılması ve kaldırılmasının geçersiz olduğu savunulmaktadır. Ancak Moroğlu "Alman hukukunda olduğu gibi TTK.'da ödemesiz pay alma senetlerinin mutlak olarak eski pay sahiplerine ait olacağı konusunda emredici bir hüküm olmadığını ve genel olarak da yeni pay alma hakkının genel kurul kararından önce ana sözleşme ile kaldırılması veya kısıtlanması öngörüldüğünden ödemesiz payları alma hakkının imtiyazlı paylar ihracı yoluyla esas sözleşme ile kısıtlanabileceğini"¹³⁵ savunmaktadır.

Kanımızca, ödemesiz yeni pay alma hakkına şirket ortakları sahip olduğundan ve TTK. sisteminde genel bir hüküm bulunmadığından zayıf müktesep hak niteliğindeki yeni pay alma hakkı, ancak şirket ana sözleşmesinde belirtilmesi halinde ya da genel kurul tarafından alınacak kararla sınırlandırılabilir.

¹³¹ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 220.

¹³² Ansay, Anonim Şirketler, s. 230.

¹³³ Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 500.

¹³⁴ Gamze Turan, "Anonim Şirketlerde Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz", Ankara Barosu Dergisi, S. 4, Ankara 2007, s. 126.

¹³⁵ Moroğlu, Sermaye Artırımı 1978, s. 184, 186.

V. YENİ PAY ALMADA RÜÇHAN (ÖNCELİK)

HAKKI

A. Genel Olarak

Limited şirket ortakları, yeni şartların ve ihtiyaçların varlığı halinde örneğin; yeni ortak alınması, bazı pay sahiplerinin şirketten ayrılması ya da ortaklar arasında yeni bir ilişkiye düzen verilmesinden yahut ortakların taahhütlerinin artırılması, imtiyaz tanınması¹³⁶ gibi değişik nedenlerle şirket ana sözleşmesini değiştirmek zorunda kalabilmektedirler.

Şirket sözleşmenin değiştirilmesinde anonim ortaklıkta da olduğu gibi limited şirketlere ait hükümlerle ayrı bir usule bağlanmaktadır. Bunun nedeni ise ana sözleşmenin, ortaklığın yapısını düzenleme konusunda bir anayasa vasfına haiz olmasıdır. Şirket ana sözleşmesi hak ehliyetinin sınırları ile sermayeyi belirlediğinden ve ortaklar arası ilişkiyi düzenlediğinden kolayca değiştirilememektedir. Şirket sözleşmesinde mevcut hükümlerin değiştirilmesi, kaldırılması, yeni hükümler eklenmesi ana sözleşmede değişiklik (tadil) anlamına gelmektedir. Ortaklar, aksini kararlaştırmadıkça sözleşme hükümleri değiştirilebilmektedir. Esas sözleşmede yer almayan konularda, kanun hükümleri bu boşlukları doldurduğundan, kanun hükümlerini değiştiren kararlar ana sözleşme değişikliğine yol açmaktadır¹³⁷.

Şirket ana sözleşmesinde yapılacak olan değişiklikler için yüksek bir nisapla karar alınacağı öngörülmemiş ise TTK. m. 513 hükmünce sermayenin 2/3'ünü temsil eden bir çoğunlukla karar alınması gerekmektedir. Limited şirketin sermaye artırımında, artırılan kısmın tamamının ya da bir kısmının taahhüt edilerek şirket ortaklığına girme imkânı bulunmaktadır¹³⁸.

Ana sözleşme hükümlerinin çoğunluk nisabı ile değiştirilebileceği durumlarda mütesep haklara sahip olan pay sahiplerinin rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamamaktadır¹³⁹. Ana sözleşme değişikliği kararları kanunun emrettiği nisapla alınmaktadır (TTK. m. 513). Bu nisapların ağırlaştırılması mümkün olduğu halde hafifletilmesi

¹³⁶ Poroy/(Tekinalp/Çamoğlu), s. 934.

¹³⁷ Halil Arslanlı/ Hayri Domanıç, Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul 1989, s. 165. (Kısaltma: Arslanlı/Domanıç, TTK. Şerhi C. III).

¹³⁸ Rüknettin Kumkale, Şirketlerin Kuruluşu ve İşleyiş Rehberi, 5. Baskı, Ankara 2004, s. 238.

¹³⁹ Çevik, Limited Şirketler, s. 391.

mümkün değildir¹⁴⁰. Diğer bir ifadeyle, limited şirketlerde aksine hüküm olmadığı takdirde sermayenin 2/3'nü temsil eden ortakların kararıyla şirket ana sözleşmesinin değiştirilmesi mümkündür. Şirket ana sözleşmesinin ancak genel kurul tarafından alınacak kararlar ile değiştirilmesi mümkün olabilmekte ve genel kurulun bu yetkisi TTK. m. 539/I gereğince devredilememektedir. Alınmış olunan kararlar, yetkili kişiler tarafından imzalanarak noterce tasdik ettirilmelidir. Ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline başvuru yapılarak tescil ve ilân yapılmalı ve böylece değişiklik 3. kişilere karşı tescil tarihinden itibaren geçerlilik kazanmaktadır (STB.'nin 2003/3 Sayılı Tebliği¹⁴¹; TTK. m. 513-515; **yTTK.** m. 589/II).

Pay sahipleri esas sermayenin artırılmasıyla yeni payları, katılma paylarının esas sermayeye oranı miktarında öncelikle alma hakkına sahip olup buna **yeni payları almada öncelik (rüçhan) hakkı** denilmektedir. Bir başka ifadeyle, kanun koyucu TTK. ile pay sahiplerine, dış kaynaklardan yapılan sermaye artırımını neticesinde çıkarılacak yeni payları, şirket esas sermayesindeki paylarıyla orantılı olarak öncelikle iktisap etme hakkını tanımaktadır¹⁴². TTK. m. 394, pay sahiplerine sermayeleri oranında yeni hisse senetlerinden mütenasip miktarını alma hakkı tanımaktadır. Bu hak paya tanınmış olup, pay sahibi tarafından kullanılmaktadır. "Şirket sermayesindeki payı ile mütenasip ibaresi öncelik hakkının ölçüsünü göstermektedir"¹⁴³. Örneğin; BY. Ltd. şirketinin 100.000,00 TL'lik sermayesi olması halinde payların itibari değerleri 2.000,00 TL değerinde ise ve sermaye 100.000,00 TL daha artırılarak 200.000,00 TL'ye yükseltilecekse her pay sahibinin her bir payı için, yeni sermayeye bire bir oranında¹⁴⁴ iştirakte öncelik hakkı mevcut bulunmaktadır. Şayet A'nın 2.000,00 TL'lik 5 tane payı varsa, yeni sermayeden de 2.000,00 TL'lik 5 tane yeni pay alma hakkı mevcut bulunmaktadır.

TTK.'da yeni pay alma hakkına dair özel bir tanım bulunmamaktadır. Kavram sadece TTK. m. 394'ün kenar başlığında ve 401, 403. maddeler ile birlikte 516/II hükümlerinde geçmektedir. Ancak sermaye artırımını içinde yeni payların ihracı her yeni pay hakkının zorunlu bir unsuru olduğu kanuni kurallardan açıkça anlaşılmalıdır¹⁴⁵.

¹⁴⁰ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 391.

¹⁴¹ 03.06.2004 tarihli, 25481 sayılı RG.

¹⁴² **Kendigelen**, s. 154.

¹⁴³ **Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu)**, s. 748.

¹⁴⁴ **Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu)**, s. 748.

¹⁴⁵ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 77.

Şirket sözleşmesinde ve esas sermaye artırımını kararında aksine bir hüküm yoksa limited şirketin her ortağının, çıkarılan yeni paylardan sermayesi oranında yeni pay alma hakkı bulunmaktadır (TTK. m. 516/II). **yTTK.** m. 461/I, TTK. m. 394 hükmüne göre daha açık bir düzenlemeyle pay sahibinin paylarının itibari oranıyla yeni pay alma hakkına sahip olabileceğini açıklamaktadır.

Buna göre, yeni payların pay sahiplerine satımının, uygunluk ve eşitlik ilkelerine göre gerçekleştirilmesi gerekir. Kanuni hükme göre, yeni paylarda rüçhan hakkının pay sahipleri için bir yükümlülük olmadığı görülmektedir¹⁴⁶.

Limited şirketlerde pay sahibinin, pay almada öncelik hakkı iki halde söz konusu olabilmektedir. Bunlar;

a) Şirket ana sözleşmesinde ve artırma kararında aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde yeni pay almada öncelik hakkı olmaktadır.

b) Pay sahibinin sermaye koyma borcunu belirtilen süre içerisinde ödememesi ve ortağın çıkarılması halinde, çıkarılan bu ortağın payının hakiki değeri üzerinden diğer ortakların devralmasında öncelik hakkı bulunmaktadır (TTK. m. 530; **yTTK.** m. 602).

Rüçhan hakkı, sermaye artırımıyla doğabilecek payın değerinin aşılması zararına karşı, pay sahibini koruyan ve bu nedenle malvarlığına ilişkin niteliği ağır basan bir hak¹⁴⁷ olup, sadece payın değerine dair kayıpların önlemesi amacını taşımaktadır. Rüçhan hakkı, sadece malvarlığına dair bir hak olmayıp, kişisel ve yönetime ilişkin bir hak niteliğine sahiptir¹⁴⁸. Örneğin; "sermaye artırımından önce şirket sermayesinin % 10'nuna sahip olup azınlık haklarını kullanabilecek durumda olan bir ortak sermayenin bir kat artırılması üzerine yeni sermayeye katılmaması olasılığında ancak esas sermayenin 1/20'sine sahip olacak ve artık azınlık haklarını kullanamayacaktır. Rüçhan hakkının tanınması, pay sahibinin şirket yönetimindeki oy gücünün azalmasına neden olabilecektir"¹⁴⁹.

Limited şirketin genel kurulu, şirket sermayesini artırmaya karar verdiğinde, şirket ortakları sermaye miktarlarıyla orantılı olarak yeni pay senedi almaya hak kazanacaktır. Buna

¹⁴⁶ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 78.

¹⁴⁷ Kendigelen, s. 154; Moroğlu, Sermaye Artırımı 1978, s. 97.

¹⁴⁸ Kendigelen, s. 154, 155.

¹⁴⁹ Moroğlu, Sermaye Artırımı 1978, s. 98; Kendigelen, s. 154, 155.

rüçhan hakkı, yeni pay alma hakkı ya da **opsiyon hakkı**¹⁵⁰ denilmektedir. Pay sahibinin çıkacak paylardan alma hakkı miktarı, esas sermaye ile pay sahibinin elinde mevcut payların itibari değerlerine göre hesaplanmaktadır.

Yeni pay alma hakkı doktrinde farklı görüşlerle ifade edilmektedir. Örneğin Akünal'a göre, TTK. m. 394 gereğince anonim şirketlerde yeni pay senetleri çıkartılması için esas sermayenin artırılmasıyla şirket ortaklarının her birine söz konusu pay senetlerinden ortaklık sermayesindeki payları oranında satın alabilme hakkı tanındığı ve yeni pay alma hakkının pay sahiplerine yeni çıkartılan pay senetlerine mülkiyetini aslen iktisap edebilme imkânı sağlayan hak¹⁵¹ olarak tanımlamaktadır. Arslanlı ise yeni pay alma hakkını, sermaye artırılışının genellikle yeni paylar çıkartmak için olduğu, yeni payın hissedarlık mevki'lerini artırdığından ve bu artırma eski pay sahiplerinin kâr ve tasfiye bakiyesi üzerindeki haklarına etki ettiğinden, TTK. eski pay sahiplerine yeni paylar üzerinde rüçhan hakkı tanındığı ve her hissedarın şirketteki payları oranında yeni pay alma hakkı olduğu¹⁵² şeklinde açıklamaktadır. Moroğlu ise esas sermaye artırılmasıyla çıkarılacak yeni paylardan ortaklık esas sermayesindeki paylarıyla orantılı olarak alma hususunda hali hazır pay sahiplerine tanınan öncelik hakkının yeni pay alma hakkı¹⁵³ olduğunu belirtmektedir.

Anonim şirketlerde yeni pay alma hakkı, başkalarına devredilebilmektedir. Emredici niteliğe sahip olmadığından ana sözleşmeyle ya da genel kurul kararıyla sınırlandırılabilen yahut tamamen kaldırılabilir¹⁵⁴. Ancak, **yTTK.** m. 461/II'de rüçhan hakkının sınırlandırılması ve kaldırılmasıyla, hiç kimsenin haklı görülmecek şekilde, yararlandırılmayacağı ve kayba uğratılmayacağı ile m. 461/IV'de açıkça rüçhan hakkının devredilebileceği belirtilmiştir.

yTTK.'da limited şirketlere ait m. 591/II'de ise rüçhan hakkının sınırlandırılması ve kaldırılmasıyla, hiç kimsenin haklı görülmecek şekilde, yararlandırılmayacağı ve kayba uğratılmayacağı belirtilmiştir. Açıkça rüçhan hakkının devredilebileceği hükmüne yer verilmemiştir.

¹⁵⁰ **Çevik**, Şirketler Hukuku, s. 557.

¹⁵¹ Teoman **Akünal**, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahiplerinin Yeni Pay Alma Hakkı", Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yeni Seri, Yıl. 3, S. 5, No. 5, s. 257.

¹⁵² Halil **Arslanlı**, Anonim Şirketler, C. I, 2. Bası, İstanbul 1959, s. 102. (Kısaltma: **Arslanlı**, Anonim Şirketler C. I).

¹⁵³ Erdoğan **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, İstanbul 1972, s. 97. (Kısaltma: **Moroğlu**, Esas Sermaye Artırımı 1972).

¹⁵⁴ **Çevik**, Şirketler Hukuku, s. 526.

TTK. sistemi ana sözleşmede yapılabilecek değişiklikleri usul ve işlemleri yönünden üç ayrı kısma ayırmaktadır.

a. Ana sözleşmede, sermayenin artırılması ya da azaltılmasına dair hususlar dışındaki hükümlerdeki değişiklikler (TTK. m. 513-515)

b. Sermayenin artırılmasına dair sözleşmedeki hükümlerin değiştirilmesi (TTK. m. 513/II, 516)

c. Sermayenin azaltılmasına dair sözleşmedeki hükümlerin değiştirilmesi (TTK. m. 517) şeklindedir.

Özetle, limited şirkette sermayenin farklı nedenlerden dolayı artırılması zorunlu olabilmektedir. Örneğin; ortaklığın mali yönden daha fazla paraya ihtiyacının olması, öz kaynaklarının sermayeye dönüştürülmesi, ana sözleşmede bulunan pasif durumdaki işletme konusunun faaliyete geçirilmesi gerekebilmektedir¹⁵⁵. Buna göre; sermaye artırımını, ortaklarının taahhütlerinin artırılması ya da yeni payların alınması yoluyla yahut sermaye iç kaynaklarından yedek akçelerin ve kârların sermayeye eklenmesi ya da dışarıdan yeni para alınmasıyla gerçekleştirilebileceği gibi nakdi veya ayni ya da karma nitelikte de sermaye artırımını gerçekleştirilmektedir¹⁵⁶.

Esasında ana sözleşme değişikliği olmasına rağmen sermaye artırımını ortakların şirketteki konumlarını etkilediği için özel olarak hüküm altına alınmaktadır. Çünkü sermaye artırımınıyla şirketteki ortakların pay durumları değişebilmektedir. Sermaye artırımının ortaklar dışındaki kaynaklara başvurularak sağlanması halinde, ortakların payları değişmekte, hatta yeni ortakların şirkete dâhil olması nedeniyle dengeler değişebilmektedir. Bu durumun önlenmesi için de TTK. sisteminde yeni pay almada öncelik hakkı tanınmaktadır. "Ortaklar bu haklarını kullanmak zorunda olmadıkları gibi sermaye artırımına katılma zorunlulukları dahi bulunmamaktadır"¹⁵⁷.

Limited ortaklık ani kuruluş sistemiyle kurulduğundan, anonim şirketlerde olduğu gibi sermaye artırımını yapılmaktadır. Artırılan sermayenin tamamı taahhüt edilmeli ve ortakların söz konusu taahhütlerinin miktarı ve ödeme şekilleri belirtilmelidir. Alınan bu karar,

¹⁵⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 535.

¹⁵⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 535.

¹⁵⁷ İbrahim Arslan, Şirketler Hukuku Bilgisi, 2. Baskı, Konya 2000, s. 267. (Kısaltma: Arslan, Şirketler Hukuku).

temsilciler tarafından imzalanarak noter tarafından onaylanmalıdır. Müdürler ise 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu ticaret sicili memurluğuna tescil talebinde bulunmalıdır (TTK. m. 42; **yTTK.** m. 40).

Limited şirketler yeniden değerlendirilmeyle elde edilen özel fonu sermayelerine ilave edebildiklerinden, sermayeye eklenen değer artışları şirket ortakları tarafından şirkete ilave edildiği varsayıldığından ve ortakların payları da mevcut payları oranında artmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu işlemler vergi açısından kâr dağıtımını sayılmamaktadır (VUK. m. 298).

2970 Sayılı Kanun, limited şirketlere sermaye artırımına dair özel bir imkân tanımaktadır. Limited şirket iştirak hisselerinin ya da taşınmazların satışından doğan tüm kazançlarının tamamını kurumlar ve gelir vergisi yükümlülüğü doğmaksızın sermaye artırımını için kullanabilmektedir (KVK. Geçici m. 23).

Limited şirket ana sözleşme değişikliğinin 3. kişiler açısından hüküm ifade etmesinde sicile tescil tarihi esas alınmaktadır (TTK. m. 515). TTK. m. 38'de ise ticaret siciline tescili gereken kayıtlar açısından tescilin değil, ilanın hüküm ifade ettiği belirtilmektedir. Ancak TTK.'nın 515. maddesi, özellikle temsil yetkisinin sınırlandırılması halinde 3. kişilerin aleyhine hüküm barındırdığından, tescil ile birlikte 3. kişiler bakımından hüküm ifade etmektedir (TTK. m. 38/II). Bu nedenle, TTK.'nın 515. maddesi 3. kişilerin çıkarlarına aykırı düşmekle birlikte, şirket ana sözleşme değişikliğinde limited şirketin menfaatlerini üstün tutmaktadır¹⁵⁸.

Ana sözleşme değişikliklerine dair işlemlerin eksik yahut batıl olması durumunda tescil işlemi, alınan kararları ıslah edememekte yani düzeltmemektedir¹⁵⁹. Genel kurulun almış olduğu bu kararın iptali ya da batıl olması halinde söz konusu bu durum ortaklar tarafından ileri sürülebilmekte ve ortaklar tescilden sonra da durumun düzeltilmesini isteyebilmektedirler (TTK. m. 34, 35, 40).

Sermayenin artırılan kısmı için yeni ortaklar alınabilmektedir (TTK. m. 516). Ancak ana sözleşmede ya da artırma kararında aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, limited

¹⁵⁸ **Arslanlı/Domaniç**, TTK Şerhi C. III, s. 188.

¹⁵⁹ Gönen **Eriş**, Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. I, 2. Baskı, Ankara 1992, s. 1481. (Kısaltma: **Eriş**, Türk Ticaret Kanunu C. I).

şirketin her ortağı sermayesi oranında esas sermayenin artırılmasına katılmayı talep etmek hakkına yani öncelik hakkına sahip olmaktadır.

Kanun yeni pay alma hakkını almak için şirketin pay sahiplerine öncelik (rüçhan) tanırken ortakların şirkette mali ve yönetsel haklarına zarar gelmemesini, ortaklıktaki etkinlik oranlarının aynı şekilde kalmasını ve ortaklığın korunmasını amaç edinmekte olup, böylece çoğunluktaki pay sahipleri ya da yöneticiler gereksiz yere sermaye artırımını isteyemeyecekleri gibi diğer pay sahipleri de menfaatlerinin zarara uğramaması sağlanmakta ve ortaklığın menfaati korunmuş olmaktadır. Kısaca, şirket ana sözleşmesiyle ya da genel kurul kararı ile yeni pay alma hakkının tanınmasında şirketin yararı korunmaktadır.

Yeni pay alma hakkının kullanılması için öncelikle yeni payların oluşması gerekmektedir. Bu hak, öncelikle limited şirketin varlık kazanması ile doğmaktadır. Fakat alım yetkisinin gerçekleşebilmesi için ilk olarak şirketin sermaye artırımını yoluyla yeni paylar ihraç etmesi gerekmekte ancak yeni pay alma hakkı şirketin varlığı ile doğması nedeniyle soyut bir halde olduğundan, kullanılması şirketin sermaye artırımını şartına bağlı bir hak olmakta ve sermaye artırımının hukuken geçerli olarak icra edilmesiyle yeni pay alma hakkı kullanılabilir bir hak olmaktadır¹⁶⁰. Şayet şirketin sermaye artırım kararı, mutlak olarak hükümsüz ise ya da ticaret siciline tescil edilmemesi halinde veya iptal edilmesi durumunda hakkın kullanılması için gerekli olan alım da yok olmaktadır¹⁶¹.

Genel kurul esas sermayenin artırılmasına dair vermiş olduğu kararla aksi belirtilmediği müddetçe ortaklara yeni paylardan sermayeleri oranında pay alma hakkı tanımaktadır. Bu durum bir ortaklık hakkıdır. Şirket ana sözleşmesinde veya genel kurul kararında yeni pay alma hakkına dair bir hüküm bulunması durumunda ya da genel kurul kararında böyle bir hüküm bulunmamasına rağmen ana sözleşmeyle garanti altına alınması halinde veya ana sözleşmede yeni pay alma hakkına dair bir hüküm bulunmamasına rağmen esas sermaye artırımını kararında kanuni ölçülere göre öngörülmesinde yahut pay sahiplerine hem ana sözleşmede hem de sermaye artırımında kanuni ölçülere göre sağlanması durumunda yeni pay alma hakkı gerçekleşmektedir. Böylece kanuni yeni pay alma hakkı sağlanmış olmaktadır. Bazı hallerde de kanuni nedenin yanında sözleşmesel nedenlerden

¹⁶⁰ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 87.

¹⁶¹ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 88.

dolayı hak doğmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sözleşmesel nedene dayanan hak olarak ortaya çıkmaktadır.

Yeni pay alma hakkının icra edilebilmesi için şirket ana sözleşmesinde ve genel kurul kararında aksine bir hükmün bulunmaması gerekmektedir. Sınırlandırma ya da kaldırma, ana sözleşme veya genel kurul kararıyla gerçekleşmektedir (TTK. m. 394, 401, 403). İki taraflı özel hukuk sözleşmesiyle sınırlandırma ya da kaldırma söz konusu olmamaktadır¹⁶². Aynı şekilde, yeni pay alma hakkının genişletilmesi de mümkün olup, sınırlandırmada olduğu gibi burada da hak hukuki muamele temeline dayanmaktadır.

yTTK.'da limited şirket ortakları artırılan esas sermayeye, payları oranında katılabilmektedir. **yTTK.** m. 591 hükmü, TTK. m. 516'ya göre paralellik göstermekte ancak daha geniş şekilde ifade edilmektedir.

yTTK.'ya göre yeni pay alma hakkının kısıtlanması veya ortadan kaldırılması, şirket ana sözleşmesinde ya da genel kurulda sermaye artırımı kararı verilirken söz konusu hakkın durumu düzenlenebilmekte ancak imtiyaz tanınması ya da 3. kişiler lehine yeni pay alma hakkı veren intifa senetleri çıkarılmasıyla şirketin kuruluşu esnasında veya şirket sözleşmesinin değişmesiyle mümkün olabilmektedir¹⁶³.

Şirket ortağının yeni pay alma hakkı, şirket ana sözleşme değişikliğiyle kısıtlanması, kaldırılması haklı sebeplerin varlığı halinde ya da **yTTK.** m. 621 ile temsil edilen oyların en az 2/3'nün ve esas sermayenin salt çoğunluğuyla mümkün olmaktadır. Ancak söz konusu nisap oranları uygun olsa da haklı sebebe dayanmıyorsa bu değişiklik için onay vermemiş olanlar sözleşme değişikliğine karşı iptal davası açabilmektedirler.

yTTK. rüçhan hakkının kaldırılmasını ya da sınırlandırılması haklı sebebe dayanmaksızın ortağın hak kaybı olmasını yasaklamakta ve ortakları daha iyi korumaya yönelik düzenle ortaklar korunma altına alınmıştır. Diğer bir ifadeyle, hakkın kısıtlanmasında eşit işlem ilkesinin uygulanması zorunludur. Bu durumda, haklı sebebe dayanmayan genel kurul kararlarının iptali söz konusu olabilecektir.¹⁶⁴

¹⁶² Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 91.

¹⁶³ Fehiman Tekil, Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 1994, s. 64. (Kısaltma: Tekil, Limited Şirketler).

¹⁶⁴ Yıldız, Limited Şirketler, s. 169.

B. Yeni Pay Çıkarmaya Yetkili Organ

Türk hukukunda limited şirketlerde yeni pay çıkarma, ana sözleşmeyi değiştirme ve bu nedenle sermaye artırımıyla yeni pay çıkarmada tek yetkili organ genel kurul olmaktadır (TTK. m. 539). Genel kurulun bu yetkisi tekel nitelikte olup, diğer bir organa devredilememektedir. Böyle bir devir halinde, yapılan ana sözleşme maddeleri ya da genel kurul kararı mutlak olarak hükümsüz olup¹⁶⁵, örneğin; ana sözleşmede esas sermayenin taban olarak belirlenip, bir kısmının taahhüt edilmesi halinde ve kalan kısmının yönetim kurulunun ihtiyacına göre yeni paylar çıkarılmasının yönetim kuruluna bırakılması hali geçersiz bulunmaktadır¹⁶⁶. Yönetim kurulunun yetkisi, genel kurulun vermiş olduğu kararı icra etmek olup, hükümsüz olan şirket ana sözleşmesi ya da genel kurul kararına dayanarak yönetim kurulu yeni payları ihraç etmiş olması halinde söz konusu bu paylar da hükümsüz olmaktadır.

Doktrindeki görüş, TTK. sisteminde kanuni yeni pay alma hakkının sınırlandırılması veya kaldırılma yetkisinin ana sözleşmeyle ya da genel kurul artırım kararıyla yönetim kuruluna verilmesi mümkün olmadığı ve böyle bir hükmün geçersiz olduğu yönündedir¹⁶⁷. Kanımızca, TTK. m. 539 açık hükmünde de anlaşıldığı gibi açık ve kesin olarak genel kurul yetkili bulunmakta, aksinin söz konusu olması halinde yönetim kurulu tarafından sınırlandırılması pay sahiplerinin menfaatlerinin zarara uğramasına neden olabilmekte ve zarara uğrayan pay sahipleri TTK. gereğince genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilmektedir. Oysa ki, yönetim kurulu kararlarına karşı böyle bir hakları bulunmamaktadır.

Yeni pay alma hakkı, şirketin sermayesini artırımına dair genel kurul kararıyla somutlaşmakta ve pay sahipliğinden bağımsız alacağa dönüşmektedir¹⁶⁸. Pay sahipliğinden doğan ve alacak hakkına dönüşen yeni pay alma hakkı, tek başına bir anlam taşımamaktadır. Bu hakkın değerlendirilmesi için pay sahibi tarafından yeni payların iktisabında ya da satım

¹⁶⁵ Erdoğan **Moroğlu**, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 2. Bası, Ankara 1993, s. 83. (Kısaltma: **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü).

¹⁶⁶ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 59.

¹⁶⁷ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 102.

¹⁶⁸ **Kendigelen**, s. 164; **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 102.

gibi hukuki bir işleme konu olması gerekmektedir¹⁶⁹. Ancak limited şirketteki pay sahibinin yeni pay alma hakkını kullanmasına dair şirkete karşı bir yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Anonim şirketlerde olduğu gibi sermayenin artırılan kısmın kaynağı açısından iç/dış kaynak artırımı, pay karşılığının ödenmesine göre ayın/nakit ya da sermayenin artırılan kısmı için yeni payın çıkarılıp çıkarılmamasına dair yeni pay çıkarılması/mevcut payların değerinin artırılmasına göre ayrımlar olmaktadır¹⁷⁰ (TTK. m. 516).

yTTK. m. 461/III gereğince şirketin yönetim kurulu alacağı kararla yeni pay alma hakkının kullanılmasını belirlemekte ve alınan bu kararda şirket ortaklarına en az on beş gün süre verilebilmektedir. Kararın tescil edilmesi ve **yTTK.** m. 35 gereğince tirajı en az elli bin olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan bir gazetede ilân olunması gerekmektedir. Ayrıca bu hususun şirketin internet sitesinde de ilân edilmesi zorunludur. TTK. m. 394'deki açıklık böylece giderilmektedir.

İlânın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesiyle birlikte tirajı 50 bin olan yurt içinde dağıtımı yapılan bir gazetede ve şirketin internet sitesinde (**yTTK.** m. 1524) yapılmasıyla pay sahiplerini bilgilendirme yoluna gidilmektedir. Bununla birlikte, **yTTK.**'da ilânın içeriği hakkında bir hüküm bulunmamakla birlikte TTK. m. 394'de ise yeni pay bedellerinin değerinin ilânı hakkında hüküm bulunmaktadır. Doktrinin ve bizim de katıldığımız görüşe göre, yeni pay alma hakkının kullanılması için davet ilânı metninde yeni pay bedellerinin açıkça düzenlenmesi ve **yTTK.**'da gösterildiği gibi ilân edilmesi gerekmektedir¹⁷¹.

TTK. m. 394 ile **yTTK.** m. 461/III'de ilânda verilecek olan sürenin en az 15 gün olacağı yönünde olup, şirketteki pay sahiplerine tanınan en az süreyi göstermektedir. Maddeden de anlaşıldığı gibi yönetim kuruluna bu konuda takdir yetkisi vererek süreyi uzatabilme yetkisi verilmektedir. Doktrinde söz konusu bu sürenin hak düşürücü süre olduğu yönünde görüş birliği bulunmaktadır¹⁷².

¹⁶⁹ Kendigelen, s. 165.

¹⁷⁰ Bahtiyar, Ortaklık Hukuku, s. 228.

¹⁷¹ Sevgi Epçeli, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Yeni Pay Alma Hakkı İle İlgili Olarak Getirdiği Düzenleme, Eleştiriler ve Öneriler", İstanbul Barosu Dergisi, C. 84, S. 2010/6, s. 3599.

¹⁷² Epçeli, s. 3600.

C. Yeni Pay Alma Hakkının Hukuki Mahiyeti

Yeni pay alma hakkı açısından bakıldığında genel kurula katılma hakkı, alınan kararlara karşı iptal davası açma hakkı, denetçileri şikayet hakkı, bilgi alma hakları üzerinde pay sahibinin sermaye artırılması halinde hiçbir kaybı bulunmamakta ancak oy hakkı, kâr payı hakkı, tasfiye payına katılma hakkı halinde sermayenin artırılmasıyla pay sahibinin hakları ve pay sahibinin azınlık hakları da etkilenmektedir. Yargıtay'ın 1966 tarihli kararına göre, "*her yeni pay senedi çıkarılmasında, kâr payına ve tasfiye sonucuna katılma hakkına, hatta toplantı ve karar çoğunluğu bakımından oy hakkına etkili bir yön bulunur*"¹⁷³ şeklinde karar vermiştir.

Yeni pay alma hakkı, limited şirket ortaklarına yeni paylar ihracıyla sermaye artırımında ve şartlar içinde yeni paylardan elde edinme hakkını tanıyan şahsi bir hak niteliğindedir. Mahiyeti açısından ise şirkete karşı ileri sürülen nisbi bir hak olması nedeniyle sermaye artırımını halinde sadece ortaklıktan talep edilebilmesiyle birlikte esas sermayenin artırılmasıyla hak sahiplerine tanınan oranda yeni paylar üzerinde mülkiyet hakkının kendiliğinden doğmasını gerçekleştirilmemektedir¹⁷⁴.

Şirket ortakları verilen süre içerisinde yeni pay alıp almamakta serbest olmakla beraber BK. m. 19 sınırları içerisinde sözleşme ile belirli sayıda yeni pay alımına mecbur bırakılmaktadırlar¹⁷⁵. Ancak ana sözleşme ile pay sahiplerine bir yükümlülük getirilmemektedir. Genel kurul kararında ya da ana sözleşmede aksi söz konusu değilse yeni paylar ihraç bedelleri üzerinden alınmaktadır.

Yeni pay alma hakkı, sadece ortaklığa karşı ileri sürülebilen bir ortaklık hakkı niteliğinde olup, şirkette pay sahiplerine tanınan kâr payı hakkı, oy hakkı gibi yeni pay alma hakkı da genel nitelikte bir pay sahipliği hakkı olmaktadır¹⁷⁶. "Fakat buna rağmen ortak olmayan bu kişilerin de ortaklığa karşı ileri sürebilecekleri bir hakları var olup, hem kanuni hem de sözleşmesel yeni pay alma hakkı, hakkın hukuki temeline bağlı olmadan sadece ortaklığa karşı ileri sürülebilen bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır"¹⁷⁷. Yeni pay alma hakkı,

¹⁷³ Y.11.HD. 06.01.1966 tarih, E. 1966/2783, K. 1966/57, **Epçeli**, s. 3590.

¹⁷⁴ **Akünel**, s. 261; **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 131.

¹⁷⁵ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 132.

¹⁷⁶ **Moroğlu**, Ticaret Kanunu Tasarısı, s. 102.

¹⁷⁷ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 133.

pay sahibine söz konusu pay sahipliği sıfatı ile tanınan bir haktır. **yTTK**. m. 461, 591 hakkın öznesinin pay sahibi olduğunu açıklamaktadır.

Ana sözleşmede limited şirket ortaklarına yeni pay alma hakkı, eşit şartlarda tanınmışsa her ortak artırılan sermayenin hissesine düşen kısmında müktesep hakka sahip olup, bu hakta ortakların rızası söz konusu olmaksızın değişiklik yapılamamaktadır¹⁷⁸ (TTK. m. 385). Şayet yeni pay alma hakkı, ana sözleşmeyle belirli ortaklara tanınarak imtiyaz tanınmışsa genel kurul bu durumu ihlâl ederek karar alamamakta aksi halde alınan kararların iptali söz konusu olmaktadır (TTK. m. 389, 401).

Mevcut bulunan paylar ile yeni paylar arasında nitelik açısından bir fark söz konusu değilken fark, sadece oluşturulma zamanı ve yönetiminde ortaya çıkmaktadır¹⁷⁹. Mevcut bulunan paylar, şirketin kuruluşuyla tüzel kişilik kazanmasından sonra anlam ifade ederken, yeni paylarda ise şirketin sermayesini artırıp bu kararı şirketin merkezinde bulunan ticaret siciline tescil ettirmeleriyle kazanmaktadır.

Yeni pay alma hakkının mali ve yönetsel hak niteliği bulunmaktadır. Örneğin; "pay sahibi yeni pay alma hakkını satarak hakkın mali niteliğini veya yeni payları satın alarak yönetsel niteliğini tercih edebilmektedir. Bu hakkın hem mali hem de yönetime ilişkin hak grubuna dâhil edilmesi çok yönlü koruma fonksiyonunu etkilememektedir"¹⁸⁰.

Yeni pay alma hakkı ile haklardan yararlanmada büyük önemi olan katılma oranının sermaye artırımıyla küçültülmesinin önlenmesiyle pay sahiplerine şirketteki mevcut etki durumlarının korunmasını sağlamaktadır. Edinilmiş olan yeni payların oy hakkı, şirket içinde pay sahibine yönetimi, temsili ve denetim açısından önceki tesirlerinin korunmasını, artırılmasını sağlamaktadır.

Yeni pay alma hakkı, genel kurul kararına tabi olmaktadır. Dolayısıyla, TTK. gereğince müktesep haklar, genel kurul kararına tabi olmayan haklar içerisinde yer almaktadır. Ayrıca yeni pay alma hakkı açıkça müktesep haklar içerisinde sayılmamaktadır. 1936 tarihli İsv. Borçlar Kanunu'nda ise hissedarların genel kurula iştirakinden doğan hakları müktesep hak olarak sayılmaktadır. Kanuni yeni pay alma hakkı varlığı ise genel kurul

¹⁷⁸ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 537.

¹⁷⁹ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 47.

¹⁸⁰ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 135.

kararından ya da genel kurula iştirakten doğmamaktadır. Kanuni yeni pay alma hakkı, pay sahipleri tarafından vazgeçilebilen veya feragat edilebilen bir hak olup, serbestçe tasarruf edilebilen bir hak niteliğindedir.

Doktrinde ve Yargıtay içtihatlarında kanuni yeni pay alma hakkının ise müktesep hak olmadığına dair görüş birliği bulunmaktadır. Yargıtay'ın 1966 tarihli bir kararında; "*Bir Aş. 'nin safi mamalekinin esas sermayesinden fazla olduğu, yani pay senedinin itibari değerinin yazılı değerinden yüksek bulunduğu hallerde, yeni pay senedi çıkarmak suretiyle esas sermayenin artırılmasında, her şeyden önce tasfiye sonucuna yeni ortaklar da katılacaklarından eski ortaklar için bir zarar söz konusu olur. Ancak, TTK.'nın m. 394'de, işte böyle bir zararı karşılamak amacı ile ki eski pay sahiplerinden her birine yeni pay senetlerinden ortaklık sermayesindeki payı ile orantılı miktarını alabilmek imkânı vermiştir. Eğer... eski ortaklardan bazılarının yeni paylardan alacak kadar mali durumu yoksa bunlar rüçhan haklarını satmak suretiyle bu zararlarının telafisi yoluna gidebilirler. Davalı Aş. 'nin sermayenin artırılması kararında, müktesep hakların ihlali söz konusu olamayacağı gibi afakî iyi niyet kurallarına da bir aykırılık yoktur*"¹⁸¹ şeklinde hüküm vermiştir.

Kanımızca, müktesep hak sahibinin rızası olmadan üzerinde tasarruf edilemeyen bu nedenle tasarruf için mutlaka sahibinin rızası aranan haklar olarak ifade edildiğinden, pay sahibinin rızası aranmasıyla birlikte genel kurul ve yönetim kurulu kararına bağımlı olmayan müktesep haklar içerisinde yeni pay alma hakkının niteliğini belirlenmelidir. Çünkü TTK. sistemi içerisinde m. 394, **YTTK.** m. 461/II açısından da bakıldığında yeni pay alma hakkının genel kurul tarafından verilen kararlarla sınırlandırılabilmesine hükmetmektedir. Fakat şirketin ana sözleşmesine yahut ana sözleşme değişikliği ile söz konusu yeni pay alma hakkının pay sahibinin rızasına bırakıldığı diğer bir ifadeyle, genel kurul kararı ile sınırlandırılmayacağına dair bir hüküm konulması halinde müktesep hakka dönüştürülebilmektedir. Bu durumda, esas sözleşmeden doğan müktesep hak yani esas sözleşmesel müktesep hak olarak nitelendirilebilmektedir.

Hakların kaynağını paylar oluşturduğundan sermaye artırımıyla yeni payların oluşturulması mevcut olan payların sahiplerine verdiği haklar açısından oranlarında ve ölçülerinde farklılıklara neden olabilmektedir. Bu etki özellikle, "kâr payı ile tasfiye sonucunda

¹⁸¹ Y.11.HD. 06.01.1966 tarih, E. 1966/2783, **Epçeli**, s. 3594.

katılma gibi mali haklar ile oy hakkı gibi yönetime ilişkin haklarda etkisini göstermektedir¹⁸². Bunun nedeni, birbirinden bağımsız haklar veren payların limited şirketin sağladığı hakların bütününden yararlanma oranının, esas sermayeye göre belirlenmesindedir. Buna da **oransallık ilkesi** denmektedir. Oransallık ilkesinin geçerli olduğu haklar, mali ve yönetime dair olan haklardır. Ancak bazı durumlarda oransallık ilkesi hakların kullanılmasında rol oynamamaktadır. Diğer bir ifadeyle, yeni pay alınması mevcut payların üzerindeki bazı hakların durumunu değiştirmemektedir. Örneğin; genel kurula katılma, görüş ve öneride bulunma, iptal davası açabilme, bilgi alma...vs. haklarıdır.

D. Yeni Pay Alma Hakkının Korunması

Yeni pay alma hakkı, pay sahiplerinin ortaklık üzerindeki etkisinin ve şirketten yararlanma oranının aynı kalmasını amaçlamaktadır. Buna göre, yeni pay alma hakkı, şirkete katılma haklarını, şirketten beklenen hakların tanınmasını, korunmasını sağlamaktadır.

Limited şirket ortaklarının sermaye artırımından dolayı hukuki durumlarının zayıflaması yeni pay alma hakkı ile korunmaktadır. Diğer bir ifadeyle hak, bir taraftan asıl pay sahiplerinin veya katılanların hukuki hallerinin korunması ve bir yandan da yeni paylarla ortaklık haklarının oluşmasını sağlamaktadır¹⁸³.

Limited şirket ortakları tarafından alınacak karar ile yeni pay alma hakkı yok edilerek şirket sermayesinin artırılmasına karar verilmesi, ortakların sahip oldukları paylara haiz mali hakların zarara uğramasına neden olmaktadır¹⁸⁴. Bu durumda ilk olarak, kâr payının azalması ortaya çıkmaktadır. TTK.'ya göre şirket pay sahiplerinin, payları oranında kâr payına katılma hakları bulunmaktadır (TTK. m. 533, 534, 535, 455). Şayet yeni pay alma hakkının ortadan kaldırılması ve şirket ana sözleşmesi değiştirilerek sermaye artırılması halinde, artırılan sermaye oranında pay sahibinin payı azalmış olup, artırılan sermaye ile toplam kâr miktarında bir artış yoksa şirket ortağının kâr payı azalmaktadır¹⁸⁵. İştirak payına göre, hesaplanan tasfiye sonucu katılma payının azalmasına da neden olmaktadır (TTK. m. 552, 447, 455).

Şirketin pay sahiplerinin, yeni pay hakkı olmaksızın sermaye artırımını yoluna başvurmaları halinde, yeni payların ihraç fiyatı, var olan eski payların borsa rayicine uygun

¹⁸² Tekinalp/(Poroy/Çamoğlu), s. 406.; Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 55.

¹⁸³ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 112.

¹⁸⁴ Yıldız, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 113.

¹⁸⁵ Moroğlu, Esas Sermaye Artırımı 1978, s. 99.

olarak tespit edilemediğinden pay sahipleri, tasfiye sonucu katılma hakları açısından zarara uğramaktadır¹⁸⁶. Bunun sonucu da, "eski payların borsa değerinin sulanmasını doğurmaktadır"¹⁸⁷.

Limited şirkette pay sahiplerinin mali haklar dışında bir de yönetime ilişkin hakları söz konusudur ve bu hakların başında da genel kurula katılma ve oy hakkı gelmektedir. Pay sahibinin oy hakkını genel kurul toplantılarına katılarak kullanması gerekir. Diğer bir ifadeyle, kurula katılma, söz alma, görüş açıklama, bilgi edinme, iptal davası açma hakları oy hakkına işlevlik kazandırmak amacını taşımaktadır.

Yeni payların ihraç edilerek şirket sermayesinin artırılması, oy hakkı haricinde yönetim haklarına doğrudan bir etkide bulunmamaktadır. Bu nedenle, mevcut pay sahiplerinin yeni pay alma haklarının kaldırılmasıyla yeni paylar ihraç edilmesi halinde ortağın şirkette etkili olma gücü zayıflamaktadır¹⁸⁸. Her ortağın oy hakkı, sermaye miktarına göre hesaplanıp 25,00 TL bir oy hakkı vermektedir (TTK. m. 537; **yTTK.** m. 618).

Genel kurulda rüçhan hakkının hangi tarihlerde kullanılacağı belirtilmeli ve pay sahiplerine eşit davranma ilkesine uygun olarak hareket edilmesi gerekmektedir. Eşit işlem ilkesi aynı koşullar altında bir pay sahibinin diğer pay sahibi ya da pay sahipleri gibi işleme tabi tutulması anlamına gelmektedir. Hem toplantıya çağrıda bulunulması hem ilân yapılması hem de tüm pay sahipleriyle eşit ve benzer bir yeni pay alma hakkı süresi tanınması gerekmekte aksi halde pay sahibinin yeni pay alma hakkı haksız yere sınırlandırılmış ve kaldırılmış olmaktadır¹⁸⁹.

yTTK. m. 461/III açısından yönetim kurulunun pay sahiplerine hakkın kullanılması için uygun süreyi tanımadığı durumlarda, görevini yerine getirmediği yönündeki ifadeyle birlikte, yönetim kurulu üyelerine karşı pay sahipleri sorumluluk davası açabilmektedir. Ancak "yönetim kurulu üyeleri tarafından tayin edilen sürenin hakkın kullanılabilmesine olanak sağlayan elverişli bir süre bulunmaması halinde burada yeni pay alma hakkının ihlâl edilmiş

¹⁸⁶ **Moroğlu**, Esas Sermaye Artırımı 1978, s. 99.

¹⁸⁷ **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı, s. 113.

¹⁸⁸ **Akünel**, s. 262.

¹⁸⁹ Ömer **Teoman**, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukuki Mütalaalar, Kitap 3, 1984-1985, İstanbul 1994, s. 48. (Kısaltma: **Teoman**, Hukuki Mütalaalar).

olduğunun kabul edilmesi gerekecektir. Bu halde pay sahiplerinin ortaklık aleyhine açacakları bir dava ile uğradıkları zararın tazmin edilmesini talep edebileceklerdir"¹⁹⁰.

Limited şirket ortağının sermaye artırımını ile birlikte şirkete katılma oranının aynı şekilde kalmasını sağlayan yeni pay alma hakkı, ana sözleşmeyle kaldırılabilir. Ancak bu hakkın kaldırılması veya kısıtlanması şirket yararına değil ise yahut dürüstlük kurallarını ihlâl ediyorsa ana sözleşmeyle böyle bir hüküm getirilmiş olsa da pay sahipleri bu duruma katlanmak zorunda değildir. Bu haktan bazı hukuki durumların varlığı halinde feragat edebilmektedirler.

Şirket ana sözleşmesindeki hükmüyle kanuni yeni pay alma hakkına mutlak müstesna hak tanınabileceği gibi bu hakkın kaldırılması yahut kısıtlanması için ağırlaştırılmış toplantı ve karar nisabına hükmedilerek nisbi müstesna hak niteliği de tanınmış olabilmektedir. Söz konusu hükümlere aykırı olarak ana sözleşmenin değiştirilmesi halinde, TTK. m. 381, 536 gereğince genel kurul kararları iptal edilmektedir. Şayet şirket yararına ve dürüstlük kurallarına uyulmadan pay sahiplerinin yeni pay alma haklarına imtiyazlı pay ihraç edilerek ya da 3. kişilere tanınarak ihlâl edilen ana sözleşme değişikliğine karşı, TTK. gereğince iptal davası açılabilir¹⁹¹.

Yeni pay alma hakkı, genel kurulun sermaye artırımına karar verilmesi ile somut hale gelmektedir. Pay sahibi hakkının ihlâl edilmesi halinde, öncelikle ihtiyat-i tedbir kararı alma ve dava yolu ile haklarını koruma yetkisine sahip bulunmaktadır. Hak sahipleri, limited şirketin sermaye artırım kararının ticaret siciline tescil edilmesine kadar şirket aleyhine, yeni payların kendilerine satılmasına dair edim ya da ifa davalarını açmaları gerekmektedir¹⁹². Şayet söz konusu ihlâl geçersiz genel kurul veya yönetim kurulu kararından kaynaklanıyorsa yokluğun tespitiyle birlikte edim davasının birlikte açılması gerekmektedir.

Tescilden sonra 3. kişilere satılan payların geri alınması çok zor olduğundan edim davası yerine zararın giderilmesi için şirket aleyhine tazminat davası açılması gerekir. Diğer bir yol ise yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açılmasıdır.

¹⁹⁰ **Epçeli**, s. 3599.

¹⁹¹ Zühtü **Aytaç**, "Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 1985, s. 336.

¹⁹² **Bahtiyar**, Kayıtlı Sermaye, s. 228.

VI. EDİMLERİN ve SORUMLULUKLARIN GENİŞLETİLMESİNE VETO HAKKI- ORTAKLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN ARTIRILMASI

A. Genel Olarak

Limited şirket ortaklarının yükümlülüklerine ek yükümlülük getiren ana sözleşme değişikliklerinin, bütün şirket ortaklarının oybirliğiyle alınacağı TTK. m. 513/II'de hüküm altına alınmaktadır. Limited şirkette ortaklar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde en önemli unsurlardan biri de ortakların sorumluluğudur. Ana sözleşmeyle yüklenen sorumluluğun sınırlı olduğu ortaklıklarda, zarar riski ana sözleşmede taahhüt edilen sermaye payı ile sınırlı olduğundan, bu sorumluluğun genişletildiği hallerde, her ortağa müdahale hak ve yetkisinin tanınması, ortakların kendilerini koruması düşüncesine dayanmaktadır¹⁹³. Böylece ortakların hak ve yükümlülükleri ana sözleşme değişikliği ile genişletilebildiğinden şirket ortaklarının bu yükümlülükleri veto hakkı bulunmaktadır.

TTK. m. 513/II emredici nitelikte oybirliği nisabını içerdiğinden şirket ana sözleşmesinin değiştirilmesi ile nisabın değiştirilmesi mümkün olmamaktadır. Şirket ortaklarının yükümlülüklerinin artırılması için ortaklar kurulu kararının mutlaka oybirliği ile alınması gerekmektedir.

Diğer bir ifadeyle, limited şirkette ortaksal ilişkilerin varlığında sorumluluk en önemli konu olduğundan, ortakların sorumluluğunun sınırlı sorumluluk olduğu durumlarda zarar tehlikesi de o ölçüde gerçekleşeceğinden ortakların şirket içindeki hak ve yetkileri de sınırlandırılacaktır. Ortakların sorumluluğunun sınırlı olmadığı şirketlerde ise her işlem sonucu şirket ortaklarını da ilgilendirdiğinden zarar tehlikesinin büyüklüğü ve sorumluluğunun geniş olması nedeniyle şirket ortaklarının hak ve yetkilerinin bu duruma denk olması gerekmektedir¹⁹⁴.

İsv. hukukunda ise limited şirketlerin şahıs şirketlerine benzediği, şirket ortaklarının sorumluluğunun kollektif şirketlerde olduğu gibi esas sermaye oranıyla müteselsil sorumluluk olduğu, kanunun emrettiği nisabın ana sözleşmeyle azaltılmasının ise mümkün olduğu

¹⁹³ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 491, 492.

¹⁹⁴ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 172.

yönündedir. Yine aynı hukuk sistemine göre kollektif ve komandit gibi şahıs şirketlerinde de çoğunluk kararına göre ana sözleşmede tadilat yapılabileceği öngörülmektedir¹⁹⁵.

TTK.'da ise limited şirketlere dair hükümler bazı maddeler hariç olmak üzere İsv. BK.'dan alındığından TTK. m. 513'ün İsv. BK.'ya göre yorumlanması gerekmektedir. Ancak hukukumuzda limited şirketlerde ortakların sorumluluğu sınırlı olduğundan şirket, ortaksal ilişkileri serbestçe tayin edilebilmektedir. Limited şirket ortak sayısı 20 ya da daha fazla kişi olsa da limited şirketin sermaye şirket türlerinden biri olmasından dolayı oybirliği nisabı ile alınacak kararlar da limited şirketin bünyesine aykırı düşecek ve ekseri hallerde de bu durum uygulanamayacağı gibi ayrıca bu husus şirketin menfaatlerine de yaramayacak ve hukuk siyaseti açısından da isabetli olmayacaktır¹⁹⁶. Şayet amaç, ortağın iradesini korumaksa şirket 20 kişiyi geçse bile, bu durum sayı ile ölçülmemektedir. Arslanlı ve Domaniç'e göre şirket kuruluşu sırasında, şirket ana sözleşmesinin değişimi için çoğunluk öngörülmüşse ve çoğunluk tarafından şahsi menfaatlere helal getirilmedikçe ve de alınacak kararlar ahlaka adaba aykırılık amacını taşııyorsa, ortağın iradesine gerek yoktur. Doktrindeki çoğunluğa göre de, suiistimal edilen hallerde ortak esasen korunmaktadır (BK. m. 20)¹⁹⁷.

yTTK. m. 589, TTK. m. 513/I'i aynen almasına rağmen 513/II maddesinde yer alan ortakların sorumluluğunun genişletilmesi ilkesi **yTTK.** m. 574/II, 577 3. ve 4. bentlerinde kısmen yer almıştır. Buna göre, **yTTK.** m. 577'de yer alan 'Şirket Sözleşmesinde Öngörülmele Şartıyla Bağlayıcı Olan Hükümler' başlığı altındaki hükümlerle yeni bir sistemin temeli oluşturulmaktadır. Bir limited şirketin kurulabilmesi için şirket sözleşmesinde bulunması gereken hükümler m. 574'de gösterilmiş olup, şirket kurucuları şirket ana sözleşmesinin emredici kurallarına aykırı olmamak kaydıyla istedikleri hükümleri koyabilmektedirler. Bu hükümlerin ortaklar arasında ve şirketin anayasası hükmü gibi bağlayıcı olabilmesi için bazı hükümlerin şirket sözleşmesinde yer alması gerekmektedir¹⁹⁸. Örneğin; "esas sermaye paylarını bağlamalı konuma getiren, yani kanuni hükümlerden ayrılan devir sınırlamaları koyan önalım, alım, önerilme hakları, ek ödeme yükümlülükleri... vs. ancak şirket sözleşmesiyle konulabilmektedir. Bu tür hükümler şirket sözleşmesi dışında

¹⁹⁵ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 172.

¹⁹⁶ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 172.

¹⁹⁷ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 172, 173.

¹⁹⁸ Akkuğur, s. 437, 438.

öngörülmüşse bu halde ancak borçlar hukuku sözleşmesi hükümleri ortaya çıkacaktır. **yTTK.** m. 577'de bu kayıtlar *numerus clausus* olarak gösterilmiştir¹⁹⁹.

Kısaca, ortakların sorumluluklarının genişletilmesi için şirketteki tüm ortakların ittifak etmesi (oybirliği) gerekmektedir. Sermayenin artırılması ise bu husus içine girmemektedir.

B. Esas Sermayenin Artırılmasının Farklı Olması

Şirket ana sözleşmesinde yer alan esas sermaye miktarı, pay sahipleri tarafından ortaklığa getirilen malvarlığının genel kurul kararlarıyla dağıtılamayan *bağlı malvarlığı* olup, 3. kişi alacaklarına karşı koruma görevi getirmekte ve bu duruma **teminat işlevi** denmektedir²⁰⁰.

Sermayeyi artırma ya da ortakların sorumluluklarını genişletme hakkındaki kararların, mutlaka oybirliği ile verilmesi gerekmektedir (TTK. m. 513/II). İsviçre hukukunda da ortakların edalarını artırma ya da sorumluluklarını genişletmeyi tanzim eden kararların ancak ortakların oybirliğiyle alınması gerektiği hüküm altına alınmıştır (İsv. BK. m. 784/III).

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak için alınan kararların oybirliğiyle olması gerekmektedir (TTK. m. 388/I).

TTK. m. 513/II hükmü farklı ve yanlış anlaşılmaya müsait olup, bu maddeden esas sermayeyi artırma kararının oybirliği ile alınması sonucuna varılabilmektedir. İsv. BK. m. 802/I'de şirket ortakları, şirketin bütün borçlarından kolektif şirket hükümlerinde olduğu gibi müteselsilen, fakat tescil olunan sermaye miktarıyla sorumlu olacağı yönündedir. Bazı hukukçular ise esas sermaye artırma kararlarının ortakların sorumluluğunu etkileyecek ve sorumluluğu artıracak bir husus olacağı noktasından hareket ederek esas sermayeyi artırma kararlarının oybirliği ile alınması gerektiğini savunmaktadırlar²⁰¹. TTK. sistemimizde böyle bir hüküm bulunmadığından, TTK. m. 516/II gereğince esas sermayenin artırılması durumunda şirket ortaklarının artırılan sermaye paylarını, kendi payları oranında alma hakkı bulunmaktadır. Esas sermayenin artırılması kararında oybirliği gerekmekte, esas sermaye artırımına katılmak istemeyenlerin menfaatlerine zarar gelmemektedir. Bu nedenle 513/II

¹⁹⁹ **Akuğur**, s. 438.

²⁰⁰ Erdoğan **Moroğlu**, Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı, 2. Bası, İstanbul 2003, s. 2. (Kısaltma: **Moroğlu**, Esas Sermaye Artırımı 2003).

²⁰¹ **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 351.

maddesini "*sermayeyi artırma*" yerine "*sermaye payını artırma*" şeklinde yorumlamak gerekmektedir²⁰².

TTK. m. 513/II oybirliği hükmü, esas sermayenin artırılması kararının bu kararlara katılmayanları bağlamayacağı veya çoğunluğun bir ortağa şirketteki payını artırmaya mecbur edilemez şeklinde yorumlanmalıdır²⁰³. Esas sermayenin artırılması halinde şirketteki bazı ortaklar, yeni pay alma hakkını kullanmak istemezlerse kalan kısmı, diğer ortaklar almak isteyebilir yahut şirkete yeni ortak alınabilir. Payın çoğunluk kararıyla birlikte devri TTK. m. 520 gereğince mümkün olabilmekte ve yine çoğunluk kararı ile şirkete yeni ortaklar alınabilmektedir. Ancak Karayalçın'a göre, bu gibi durumlarda payın devrinde olduğu gibi 3/4 sermaye ve ortak çoğunluğu aranması gerekmektedir²⁰⁴.

Ortakların yükümlülüklerinin artırılması ile esas sermayenin artırılması farklıdır. Ortakların yükümlülüklerinin artırılması söz konusu olmadan sadece sermayenin artırılması için TTK. m. 513/I gereğince esas sözleşmede aksine bir hüküm olmamak şartıyla sermayenin 2/3'ünü temsil eden ortak kararıyla gerçekleşmektedir. Bu durumda her ortağın, ana sözleşmede aksine hükmedilmedikçe sermaye payı oranında esas sermaye artırılmasına katılma hakkı bulunmaktadır (TTK. m. 516/II).

Bu nedenle, TTK. m. 513/II limited şirket ana sözleşmelerinde açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

yTTK. m. 590, TTK. m. 516'yı korunmakta ve sermaye artırımını ek kuruluş niteliğinde görmekte ve de kuruluş hakkındaki hükümlere tabi tutmaktadır. Buna göre; şirketin kuruluşundaki hükümlerle ve sermayenin ayın olarak şirkete konulması ve devralmalara ait hükümlere uyularak esas sermaye artırılabilir²⁰⁵.

²⁰² Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 351.

²⁰³ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 351.

²⁰⁴ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 352.

²⁰⁵ Yıldız, Limited Şirket, s. 119.

VII. ORTAKLIK PAYINI DEVRETME HAKKI

A. Genel Olarak

Limited şirketlerde pay devrinin düzenlendiği TTK. m. 520'de sadece pay terimi kullanılmaktadır. Doktrinde çoğunlukla ortaklık payı terimi²⁰⁶ kullanılmakta, kısmen de sermaye payı veya üyelik payı²⁰⁷ terimleri kullanılmaktadır. **yTTK.**'da ise esas sermaye payı terimi kullanılmaktadır. Pay, limited şirket ile şirket ortağı arasındaki, ortak sıfatından kaynaklanan tüm hak ve borçları oluşturan bir bütün olarak ifade edilmektedir. Çoğunluk tarafından da kabul edilen bu tanım, payın sermayeye yapılan katılımla ortaya çıktığı, ortak sıfatından kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin; kanun ve şirket ana sözleşmesinden kaynaklandığı, payın miras olarak bırakılan veya devredilebilen bir değer olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır²⁰⁸. Ortak sıfatı açısından değerlendirildiğinde, TTK. sisteminde de bu kavram kullanılmaktadır (TTK. m. 531, 574). Ortak ile pay arasındaki ilişki cebri satış durumunda, payın kendisine ihâle olunan kişinin şirkete ortak olmasıyla ortaklık sıfatını kazanmaktadır (TTK. m. 523). Bu durum sadece cebri satışla değil, payın tüm devir ve intikalleri halinde veya üzerinde sınırlı haklar kurulması ve haczi de geçerli olmaktadır²⁰⁹. Kısaca, pay ortak sıfatının üzerinde işlem gerçekleştirmeyi sağlayan bir araç niteliğine sahip bulunmaktadır²¹⁰.

yTTK. m. 593, TTK. m. 518'de olduğu gibi esas sermaye payının devrini ve miras yoluyla intikalini kanuni sınırlamalarla düzenlemektedir. Ancak esas sermaye payı kanunen bağlamı olduğundan devir bazı sınırlamalar ve kısıtlamalarla gerçekleşmekte olmasına rağmen bazı devirlerde ise sınırlandırılmalarına gerek görülmemiş ve şirket ana sözleşmesiyle kaldırılmasına imkân verilmiştir²¹¹.

Anonim ortaklıkta pay kavramı TTK. m. 276, 277, 278, 279'da ifade edilmektedir. Buna göre, her payın itibari değeri, ödeme şekli ana sözleşmede bulunması gereken zorunlu hususlardan olup, kişiler paya sahip olarak ortaklık sıfatını kazanmaktadır. Bir kişinin birden

²⁰⁶ **Pulaşlı**, Şirketler, s. 1017.

²⁰⁷ İrfan **Baştuğ**, Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974, s. 191. (Kısaltma: **Baştuğ**, Şirketler Hukuku).

²⁰⁸ Ertan **Demirkapı**, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008, s. 19.

²⁰⁹ **Demirkapı**, s. 20.

²¹⁰ **Demirkapı**, s. 20.

²¹¹ **Yıldız**, Limited Şirket, s. 131.

fazla paya sahip olması halinde ortak, her bir pay için birbirinden bağımsız paylarla ortaklık sıfatını kazanmaktadır. Böylece, anonim ortaklıkta ortaklık sıfatı paydan kaynaklanmaktadır. **yTTK.** sisteminde de bu durumun korunduğu görünmektedir. Çünkü pay, taahhüt eden kişiler olarak tanımlanmaktadır. Hatta m. 335'de sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri ibaresi ile oluşturulan sistemde de bir farklılık söz konusu olmamaktadır²¹².

Limited ortaklıkta ise kurucuların koymayı taahhüt ettikleri sermayenin yani sermaye payının esas alındığı görülmektedir (TTK. m. 506). "Limited ortaklık kurucuları, pay üstlenmezler ve bu halleri ile anonim ortaklıkta olduğu gibi pay sahibi olarak anılmazlar aksine onlar, sermaye paylarını üstlenerek ortak sıfatını edinirler ve bu ortak sıfatının devrini sağlayacak pay (ortaklık payı) bundan sonraya ortaya çıkmaktadır"²¹³.

Kollektif ve komandit ortaklıklarda da limited şirkettekine benzerlik göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, pay ortak sıfatından kaynaklanmaktadır. Kişi öncelikle ortak sıfatını kazanır ve paya da buna bağlı olarak sahip olmaktadır. Bu durum diğer ortaklık paylarını, anonim ortaklıktan ayıran en önemli özellikli unsur olmaktadır.

yTTK.'da limited şirket kuruluşunun ortakların sermaye getirmesiyle değil, esas sermaye payı üstlenmeleriyle kurulacağına hükmedilmektedir (**yTTK.** m. 573/II). Bu durum, ortakların birden fazla paya sahip olmaları, pay senedinin nama yazılı olması, devrin kolaylaşmasına yönelik düzenlemelerle limited şirketin ortaklık payının anonimleşmesi sonucunu doğurmaktadır²¹⁴.

yTTK. ile limited şirketin esas sermaye paylarına dair ispat aracı ya da nama yazılı pay senedi çıkartmasıyla şirket ana sözleşmesinde bulunan ek ödeme, yan edim yükümlülükleri, bütün şirket ortaklarını kapsayan ağırlaştırılmış rekabet yasağı ve esas sermaye payının devrine tanınan önerilme, önalım, alım haklarının söz konusu senetlerde belirtilmesi gerekmektedir²¹⁵.

Limited şirketlerde, şirket ortaklarının ortaklık payları kanunen devredilebilir bir niteliktedir (TTK. m. 518/II). Bu durum ticaret ortaklıklarında, ortaklığın tüzel kişiliği nedeniyle ayrı ortaklarla devam edebilmesini ve böylelikle ortaklığın ticari faaliyetinin devamı

²¹² Demirkapı, s. 21, 20.

²¹³ Demirkapı, s. 22.

²¹⁴ Demirkapı, s. 23.

²¹⁵ Yıldız, Limited Şirket, s. 134.

ile ortakların ekonomik durumunun korunması amacıyla payın devredilmesine dayanmaktadır. Şirket payının devredilebilir niteliğinin sınırlanması ve yasaklanması, şirket sözleşmesiyle öngörülebilmektedir.

yTTK.'da payın bütünlüğü ilkesinden vazgeçildiğinden, TTK. sistemine göre payın devri kolaylaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, şirketin kuruluşu esnasında payların belirlenmesi ve payların şirketin ortak sayılarından fazla olmasıyla, payların daha fazla ve tek düze yani standartlaşması haline gelmektedir. Bu durum, anonim ortaklık payı ile aralarındaki farkı ortadan kaldırmaktadır²¹⁶. Ayrıca şirketin kuruluşu sırasında pay sahibinin birden fazla paya sahip olması halinde, payın bölünmesi açısından diğer şirket ortaklarının müdahale durumunu kaldırmakta olup, **yTTK.** sistemine göre payın devrinin kolaylaşması ve onay karar oranının düşmesi, onay kararının kaldırılmasıyla ilgili izinle, ortakların söz konusu olayla ilgili olarak müdahale durumları azalmaktadır²¹⁷. Ancak payın bütünlüğü ilkesine göre, payın bölünmesi bir ana sözleşme değişikliği ile mümkün olduğundan şirketin ortakları korunarak, şirket çevresinin sınırlanması ve özellikle ortakların bu yönde korunması gereken bir menfaatlerinin bulunduğu anlamına gelmektedir²¹⁸.

Payın devri hususu limited ortaklıkta, anonim ortaklıkta ve komandit ortaklıktaki komanditer ortaklık payı için söz konusudur. Kollektif ortaklıkta ve komandit ortaklıkta komandite açısından payın devri değil, çıkma ile yeni ortağın şirkete dâhil olması düzenlenmektedir (TTK. m. 138 atfı BK. m. 532). Kişi ortaklıkları olan adi komandit ve kollektif ortaklıklarda payın devri, ana sözleşme değişikliği niteliğinde olup, şayet ana sözleşmede aksine bir hüküm yoksa tüm ortaklar devre onay vermediği sürece bir ortak kendisinin sahip olduğu payını devredememektedir. Bir sermaye ortaklığı olan limited şirketlerde ise payın devri kanun koyucu tarafından çifte nisapla zorlaştırılmaktadır (TTK. m. 520).

Limited şirkette devir işlemi diğer ortaklıklardan farklı özellikler taşımaktadır. Devir işleminin şekle bağlanmasıyla devrin yazılı ve noter onaylı olması sadece limited şirkete özgü bir durum olup, payın devri şirket ortakların iradesine bağlanmaktadır. Devir, şirket ortakları tarafından ağırlaştırılmış çoğunluk onayına bağlı olan adi, kollektif, adi komandit ortaklığa dair düzenlemelere benzemekte ise de oybirliği ile değil, nitelikli çoğunlukla gerçekleşmektedir.

²¹⁶ Demirkapı, s. 31.

²¹⁷ Demirkapı, s. 31, 32.

²¹⁸ Demirkapı, s. 32.

Diğer bir ifadeyle, devrin oybirliğiyle değil, nitelikli çoğunluğun onayına bağlanması azınlığın devri engelleyememesini doğurmaktadır²¹⁹.

Payın devrinin onaylanması için yöneticilerin genel kurulu toplantıya çağırması ve ortak sayısı 20'den az ise kararın mektupla alınması da mümkündür²²⁰ (TTK. m. 536). Anonim ortaklıkta ise devir, kural olarak serbesttir. Limited şirketlerde ortaklık payı şahıs ortaklıklarına benzemektedir, devir açısından ise sermaye ortaklarına benzemektedir. Devir şartları, limited ortaklıkta kendine has bir özelliğe sahiptir. Bu durum, limited şirketin karma ortaklık niteliğini desteklemektedir²²¹.

Limited şirketlerde payın devri, şirket ana sözleşmesiyle daha ağır koşullara bağlanabilmekte (TTK. m. 520) veya tamamen yasaklanabilmektedir²²². Aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, usulüne uygun gerçekleşmeyen devir işlemleri geçerlilik kazanmamaktadır. Ayrıca devre konu olacak payın ayın olması halinde şirket kuruluşundan itibaren 3 yılın geçmesi gerekmektedir.

Limited ortaklık hukukunda ortaklık payı, kanunen devredilebilirlik niteliğini taşımasına rağmen devredilebilirlik feragat edilebilen bir hak olup, şirket ana sözleşmesiyle ortaklık payının devri TTK.'da öngörülen daha ağır şartlara bağlanabileceği gibi tamamen de yasaklanabilmektedir. Şirket ana sözleşmesi değiştirilerek ortaklık pay devrinin zorlaştırıldığı ya da yasaklandığı durumlarda iptal davası açılabilmektedir (TTK. m. 536). Şirket sözleşmesinde ortaklık payının devrine ilişkin hükümler bazen sözleşmesel hak olarak da nitelendirilebilmektedir²²³.

Kısaca, limited ortaklıkta payın devrini düzenleyen TTK. m. 520 ile pay devri ağır şartlara bağlanmakta, bu şartların anonim ortaklık ile kişi ortaklıkları arasındaki bir yere sahip olduğu görülmektedir²²⁴. Bir sermaye ortaklığı olan anonim şirkette, pay sahibinin payını serbestçe devredebilme imkânı varken, kişi ortaklıklarında payın devri şirket ana sözleşmesi

²¹⁹ Demirkapı, s. 23.

²²⁰ Barboras. Çağa, "Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri", BATİDER, C. VII, 1974, s. 595.

²²¹ Demirkapı, s. 24.

²²² Soner Altaş, "Limited Şirketlerde Pay Devri Ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi", Terazi Hukuk Dergisi, 2010, S. 41, s. 71. (Kısaltma: Altaş, Pay Devri ve Amme Borçları).

²²³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 887.

²²⁴ Mustafa İsmail Kaya, "Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payı Devri ve Devir Borcunu Doğuran İşlemlerde Tarafların İmzalarının Noter Tarafından Onaylanması Zorunluluğu", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. III, S. 2, Kayseri 2008, s. 361.

değişikliğine bağlı olduğundan kural olarak, tüm şirket ortakları onay vermedikçe devir işlemi gerçekleştirilememektedir. Limited ortaklıkta sermaye şirketi olma özelliği dikkate alındığında payın devredilebilme ilkesi kabul edilmekte ancak bu husus ağır şartlara bağlanmaktadır.

yTTK.'da ise limited şirketlerde payın devrinin yazılı şekilde yapılması, tarafların imzalarının aynen TTK.'da olduğu gibi noter tarafından onaylanması gerektiği, esas sermaye payının devri için genel kurul tarafından onay verilmesi şartları aramaktadır. Ayrıca pay sahiplerine payın devri konusunda şirket ana sözleşmesinde yapacakları düzenlemeyle limited şirketi anonim ortaklık ya da şahıs şirketine yakın hale getirebilme imkânı tanınmaktadır²²⁵.

B. Borçlanma ve Tasarruf İşlemi

Limited şirketlerde ortakların birbirinden farklı değerlere sahip yalnızca bir sermaye payı olabilmektedir (TTK. m. 507). Limited şirketin sermayesi anonim ortaklıkta olduğu gibi paylara bölünmüş olsa da sermaye, ortaklık olarak pay esas alınmadan bölünmektedir.

Limited şirketin bir ortağının diğer ortağa ait payı devir alması halinde ortak sermaye payını devir almış olduğundan ortağın payı sermaye payı oranında artmakta böylece payın bütünlüğü ilkesi devam etmektedir (TTK. m. 525/II).

Anonim şirkette paylara bölünmüşlüğü'nün gerekçesi olarak sermayenin serbestçe devredilmesi, bağımsız bir birimi ifade ederken, limited şirkette pay konulan sermayeyi ve diğer işlemlerin temelini oluşturan ancak diğer paylara eşit olma zorunluluğu bulunmayan esas sermayenin bir parçasını oluşturmakta ve bu pay bazı hakların belirlenmesini ve kullanılmasını sağlamaktadır²²⁶. Ancak "bir ortak=bir pay kuralının belirli bir yararı bulunmadığı, hatta payın kısmi devrinde bölünme zorluğuna yol açtığı savunulmaktadır"²²⁷.

yTTK. sisteminde ve bu sisteme kaynak oluşturan İsv. BK.'da payın bütünlüğü ilkesinden vazgeçilmektedir. Kuruluş anından itibaren şirket ortaklarının birden fazla pay üstlenmeleri mümkün hale gelmektedir. Böylece, katılım ilişkileri kolaylaştırılmaktadır²²⁸. Yeni düzenleme, TTK. sistemine göre, önemli farklılıklar getirmektedir. Sermaye ortaklığı nitelikli güçlü Alman limited ortaklığıyla karşılaştırıldığında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Alman

²²⁵ Kaya, s. 361.

²²⁶ Akuğur, s. 440.

²²⁷ Akuğur, s. 440.

²²⁸ Demirkapı, s. 30.

ortaklıkta, ortakların sonradan edindikleri payların bağımsızlığını korumalarına dair imkân tanınırken, şirketin kuruluşu esnasında payın bütünlüğü ilkesi kabul edilmekte ancak yeni düzenleme de payın bütünlüğü ilkesinden kuruluştan itibaren vazgeçilmektedir²²⁹.

Anonim ortaklıkta, payın kendine has özelliklerinden biri bölünmezlik ilkesi olmasına rağmen limited şirketlerde payın devri için bölünebileceği öngörülmektedir. TTK. m. 524'e göre ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı sürece bir payın bölünmesi ve bölünmüş payların devri mümkünken, anonim ortaklıklarda TTK. m. 400 gereğince 'Hisse Senetlerinin Bölünmemesi' başlığı altında hisse senetlerinin şirkete karşı bölünemeyeceği, bir hisse senedinin birden fazla sahibinin olması halinde müşterek bir temsilci aracılığıyla kullanılabilmesi, müşterek bir temsilci tayin etmedikleri takdirde şirket tarafından hisse senetleri sahiplerinden birine yapılacak olan tebliğin hepsi hakkında geçerli olacağı hükmüne yer vermiştir.

Limited şirket ortağının, şirket kuruluşundan itibaren birden fazla paya sahip olması ve **yTTK**.ın payın devrine ilişkin hükümlerine göre limited şirketin sermaye ortaklığı sıfatını güçlendirdiği, kişi ortaklığı niteliğini ise zayıflattığı görülmektedir²³⁰.

Limited ortaklıkta da olduğu gibi kollektif, komandit ortaklıklarda da bir pay sahibinin birden fazla payı olması halinde bu paylar birleşik ve tek olarak kabul edilmektedir. Anonim şirketlerde ise bu düzenleme farklı olmaktadır.

Ortağın yeni pay ile sermaye artırımına katılması sonucu elde ettiği pay açısından da uygulama alanı bulmaktadır²³¹.

TTK. m. 524'de payın devir amacıyla bölünmesi ve bölünmüş payların devrinin mümkün olduğu ancak bölme ve devir işlemlerinin geçerli olabilmesi için payın devri hakkındaki şartların geçerli olması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu hüküm, komandit ve kollektif ortaklıklarda da uygulama alanı bulmakta ve bu hüküm anonim şirketlerde de geçerli olmaktadır. Anonim şirketlerde payın bütünlüğü ilkesi kabul edilmediğinden, şirket ortaklarının birden fazla paya sahip olabilmeleri, bölünerek devri

²²⁹ Demirkapı, s. 31.

²³⁰ Demirkapı, s. 31.

²³¹ Demirkapı, s. 25.

gereksiz kılmaktadır. Pay sayısının az ve itibari değerinin yüksek olması halinde bölünme gerçekleşebilmektedir.

TTK.'nın limited şirketlerde her ortağın bir paya sahip olması ilkesinden ötürü payın bölünmesiyle bir başkasına devri mümkün olabilmektedir (TTK. m. 507/III). TTK. m. 524/II'nin *bölme ve bölünmüş kısmın devri işlemleri* olarak yorumlanması gerekmektedir²³². Payın bölünmesiyle birlikte paya ait olan hak ve yükümlülükler de nitelik olarak değil, ancak nicelik yani miktara bağlı olarak bölünmektedir²³³. Payın bölünerek devredilmesinde yeni payın değerinin 25,00 TL'den az olmaması gerekir (TTK. m. 524/I). Örneğin; A'nın 100,00 TL'lik bir sermaye payının, 25,00 TL değerinde 4 paya ayrılması ya da 50,00 TL değerinde 2 pay şeklinde bölünmesi yahut 25,00 TL ve 75,00 TL. değerinde 2 paya...vs. şeklinde bölünmesi mümkündür. Payın devrinin, daha ağır şartlara bağlanması mümkün olduğu gibi, bölünerek devrinin de ağır şartlara bağlanması mümkündür (TTK. m. 524). "payın devri bakımından geçerli olan nisbi emredicilik ilkesi, payın bölünerek de devri bakımından da uygulama alanı bulmaktadır"²³⁴ (TTK. m. 520/IV).

Ortaklık payının devri halinde borçlanma ve tasarruf işlemleri birbirinden farklılık göstermektedir. Borçlanma işlemi ortaklık pay devrinin temelini oluşturmakta ve alış, trampa, satım...vs. şeklinde söz konusu olabilmektedir²³⁵. Borçlanma işlemine, borçlanmanın temelini oluşturan sözleşme hükümleri uygulanmakta ve bu durumda TTK. m. 520/IV uygulama alanı bulmaktadır.

Borçlandırıcı işlem, borçlanma işlemi ya da taahhüt işlemi olarak adlandırıldığından bu işlemler, kişinin malvarlığındaki pasif kısmın artmasına neden olmaktadır. Bu işlemle hak sahibi, hakkını sınırlandırmayı ve devrini ortadan kaldırmayı taahhüt etmiş olmaktadır. Taahhüt işlemiyle borç ifa edilmeden hak sahibinin 3. kişiyle tasarruf işlemi gerçekleştirilmesi halinde son yapılan işlem geçerli olmaktadır. Çünkü taahhüt işlemi hak sahibinin tasarruf yetkisini ortadan kaldırmamaktadır²³⁶.

²³² Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 328.

²³³ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 330.

²³⁴ Demirkapı, s. 28.

²³⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 887.

²³⁶ Demirkapı, s. 65.

Tasarruf işlemi, bir hakkı ya da hukuki işlemi doğrudan etkileyen, devreden, sınırlayan, değiştiren, ortadan kaldıran muameleler²³⁷ olduğundan, hakkın kapsamının ve varlığının değişmesine neden olmaktadır. Tasarruf işlemi, etkisini hemen gösterir ve hakkın eski durumuna dönmesi için tasarruf işleminin tekrar yapılması gerekmektedir²³⁸. Ancak tasarruf işleminin yapılabilmesi için tasarrufa konu olan hakkın ve yetkinin var olması gerekmektedir. Taahhüt işlemlerinin özelliğinden dolayı tasarruf işleminde aranan şartların varlığı aranmamaktadır. TTK. m. 520 uyarınca, pay devretme ve devralma beyanlarındaki rızanın açıkça olması ve yazılı şekle tabi tutulması ayrıca imzaların noter tarafından onaylanması gerekmekte ve böylece ortaklık payının devri sözleşmesi ile gerçekleşmektedir.

Limited şirketlerde payın taahhüdü ya da tasarruf işlemlerine dair TTK. m. 520'de bir düzenleme bulunmaktadır. Yasada açıkça limited şirkette payın devrinin taahhüt ve tasarruf işlemleri ayrılmaktadır. Her iki işlemde birer sözleşmeye tabi olduğundan tasarruf işlemi devir, borçlandırıcı işlemi ise devir vaadi olarak adlandırmaktadır.

TTK. m. 520/V'e göre, devir vaadinin bir sözleşmeyle yapılması limited şirkete ait bir özelliktir. En önemli istisna, şirket ortağının payını vasiyet etmesi durumunda mirasçılar vasiyet alacaklılarına karşı devir yükümlülükleri, miras bırakanın tek taraflı hukuki işleminden kaynaklanmaktadır. Söz konusu bu işlem sağlar arası bir taahhüt işlemi olarak değil, kendi kurallarına tabi ölüme bağlı hukuki bir işlem şeklindedir²³⁹.

Kollektif ve komandit şirketlerde payın devri ve devir vaadi düzenlenmemektedir. Ancak anonim şirketlerde, tasarruf işlemine konu olan pay devrine dair ayrıntılı bir düzenleme olmasına rağmen devir taahhüdüne dair bir hüküm bulunmamakta fakat Yargıtay söz konusu boşluğu doldurmaktadır²⁴⁰. Örneğin; 11. Hukuk Dairesi'nin 1981 tarihli bir kararında " ... taraflar arasında düzenlenmiş... günlük (satış sözleşmesi) başlıklı sözleşme gereğince davalı... Bankası 500 liralık olmak üzere 25 adet hisse senedini beheri 7300 liradan olmak üzere sattığını ve bu miktar hisse senedini davacıya teslim etmediği taahhüt ve garanti ettiğini beyan etmiş bulunmaktadır. Bu hisse senetleri menkul mal niteliğinde bulunduğu göre, davacının talebi taahhüt edilen menkul malların teslimine müncer olmaktadır. TTK.'nın 415. maddesi gereğince, hamiline yazılı hisse senetlerinin devri, şirket ve 3. şahıslar hakkında

²³⁷ Kudret Ayiter, Medeni Hukukta Tasarruf Muameleleri, Ankara 1953, s. 13.

²³⁸ Demirkapı, s. 66.

²³⁹ Demirkapı, s 69.

²⁴⁰ Demirkapı, s. 68.

ancak teslim ile hüküm ifade eder. Binnetice, devreden ile devralan arasında teslim olmadan da yapılan satışların geçerli olduğunun kabulü gerekir. Kaldı ki, taraflar arasındaki sözleşme bir satış vaadi sözleşmesi olarak kabul edilse dâhi, hisse senetlerinin satışlarının vaadini engelleyen bir hüküm TTK.'da bulunmadığına göre, satış vaadi olarak da sözleşme geçerlidir²⁴¹ şeklindeki kararıyla Yargıtay, TTK. m. 415 uyarınca, hisse senetlerinin devrinin ancak teslimle hüküm ifade ettiğini, taraflar arasında teslim gerçekleşmeden önce yapılan satışın satış vaadi olarak anlaşılacağı bununla birlikte, TTK.'da söz konusu durumun devir vaadini engellemeyeceğine hükmetmektedir²⁴².

1. Devir Vaadi Sözleşmesi

Devir vaadi, bir taahhüt işlemi olduğundan TTK. sistemine göre bu hukuki işlem bir sözleşme olup, taraflara borç yüklemesi nedeniyle aile, miras, eşya hukukuna giren sözleşmelerden ayrılmakta ve borçlar hukukuna tabi olmaktadır²⁴³. Bununla birlikte, diğer borçlar hukuku sözleşmesi olan tasarruf ve statü sözleşmelerinden devir vaadi sözleşmesi ayrılmaktadır²⁴⁴. Devir vaadi, payı devretmeyi vaat eden ve devralmayı taahhüt eden arasında yapılan bir işlem olduğundan ve sadece taraflar arasında borç doğurduğundan, şirketin söz konusu işlemle bağlantısı bulunmamaktadır.

Devir vaadi, pay devrinin temelini oluşturmaktadır²⁴⁵. Pay devri ile devir borcu yüklenilmiş olmakta ve bununla birlikte, ortaklık sıfatının devri ve bu sıfattan doğan hak ve borçların devralana geçirilmesi konu alınmaktadır. Kısaca, devir vaadi sözleşmesinin konusu devre konu pay ve bunun karşılığında ivazdır²⁴⁶. Devir vaadi sözleşmesinde devre konu olan payın belirli olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, taahhüt edilen payın limited ortaklığın ticaret unvanına bakılarak belirlenmesi ve doğrudan paya ilişkin olarak payın sermaye içindeki nominal değerine göre belirlenmesi gerekmektedir²⁴⁷.

Limited şirketlerde payın devir vaadine konu olabilmesi için bir pay varlığının bulunması gerekmektedir. Payın belirlenebilir olması ve payın şirket kurulduktan sonra

²⁴¹ Y.11.HD. 30.06.1981 tarih, E. 2876, K. 3363, **Demirkapı**, s. 68.

²⁴² **Demirkapı**, s. 67.

²⁴³ **Demirkapı**, s. 76.

²⁴⁴ Fikret **Eren**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2006, s. 191. (Kısaltma: **Eren**, Borçlar Hukuku 2006); **Demirkapı**, s. 76.

²⁴⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 887.

²⁴⁶ **Demirkapı**, s. 79.

²⁴⁷ **Demirkapı**, s. 79.

devredileceğinin açıkça belirtilmesi gerekir. Bununla birlikte, sermaye artırımından önce şirket ortağının elde edeceği payların da devir vaadine konu edebilmesi mümkündür. Devir vaadi sözleşmesinin içeriğinin belirlenmesi zorunluluğu haricinde sözleşme serbestisi ilkesi geçerli olmaktadır.

Limited şirkete ortak olmayan kişinin yani ortak sıfatına haiz olmayan kişinin devir vaadinde bulunduğu hallerde, yükümlülüğünü ifa etmediği sürece devir vaadi sözleşmesinin bir borçlar sözleşmesi olmasından dolayı taahhütte bulunan kişinin sorumluluğu söz konusu olacaktır. Bununla birlikte, limited şirketlerde devir vaadi sözleşmesinde tarafların hak ehliyetini sınırlayan bir hüküm bulunmamaktadır. Tüzel kişiler de limited şirkete ortak olabildiklerinden devir vaadi sözleşmesine taraf olabilmektedirler. Ancak kollektif ve komandit şirketlere tüzel kişilerin ortak olabilmeleri yasa gereği mümkün değildir (TTK. m. 152, 243).

Limited şirketlerde devir vaadi sözleşmesinin geçerlilik kazanabilmesi sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve imzaların noter tarafından onaylanması şartına bağlanmaktadır (TTK. m. 520). Şayet sıhhat şartının yerine getirilmemesi söz konusu olursa, bu durumun hâkim tarafından re'sen dikkate alınması gerekmekte ve tarafların iyi niyetli olması sözleşmeyi geçerli hale getirmemektedir. Ancak istisnai olarak, devir yükümlülüğü şirket ana sözleşmesi ile alım, önalım hakkından doğması ya da çıkma durumunda şekil şartı aranmamaktadır²⁴⁸ (TTK. m. 551). **yTTK.**'da da TTK. sistemindeki mevcut düzenleme korunmaktadır.

2. Devir Sözleşmesi

Bir hakkı ya da hukuki ilişkiyi doğrudan etkileyen ve sıfat değişikliğini doğuran, söz konusu içeriği sınırlayan, ortadan kaldıran, değiştiren tasarruf işlemi olarak nitelendirilen payın devridir. Ortaklık sıfatında değişiklikler meydana gelmesiyle birlikte, limited şirkette payın devri de bir hukuki işlem olduğundan²⁴⁹ tasarruf işlemlerine dair genel hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Payın devri ağır şartlara bağlanmaktadır. Limited şirketlerde payın devri, devreden ve devralanın aralarındaki sözleşme ve ortaklığın vermiş olduğu onayla söz konusu hukuki işlemin aşamaları tamamlanmaktadır. Arslanlı, payın devrinin

²⁴⁸ Demirkapı, s. 107.

²⁴⁹ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 237.; Halil Arslanlı "Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere Dair 520. Maddesi Hükümleri", BATİDER, C. II, S. I, s. 166. (Kısaltma: Arslanlı, Limited Şirketler Madde 520).

niteliğini "sermaye payının devri hak ve borçlarıyla birlikte bir küle teşkil eden hukuki bir münasebetin devridir"²⁵⁰ şeklindeki görüşüyle havale²⁵¹ olarak tanımlanmaktadır.

Limited ortaklıkta payın hukuki bir işlemle geçirilmesi yani payın devri, TTK. m. 520'de düzenlenmektedir. Bununla birlikte, kanunda ortaklar arası yapılan devirler ise m. 525'e dayanmakta olup, sadece devri değil bununla birlikte, şirket ortakları arasında uygulanması gerektiğini hükmeden madde, şirket ortakları arasındaki devrin payın geçişine dair hükümlere bağlı olarak 520 ve 521. maddelerinin uygulanması gerektiği yönünde hükmetmektedir. **yTTK.** TTK.'dan farklı olarak, payın devrinin ticaret siciline tescil zorunluluğu ile sicile güvenen iyi niyetli kişinin güveninin korunmasını esas alan hükümler barındırmaktadır (**yTTK.** m. 598).

Pay devrini oluşturan unsurlardan biri taraflar arasındaki devir sözleşmesi olup, devir sözleşmesi borçlandırıcı bir sözleşme ya da tek başına bir tasarruf işlemi olarak nitelendirilmemektedir²⁵². Pay devri sözleşmesinde, devreden tasarruf yetkisinin bulunması gerekmektedir. Ancak devir vaadi sözleşmesinde böyle bir şart bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, payını devredecek olan ortağın söz konusu limited şirketin ortağı olması ve payını devretmeye yetkisinin bulunması gerekir. Devir sözleşmesinin geçerlilik kazanabilmesi için bu şartların oluşması gerekmekte olup, bunun aksi halinde ortaklık onayı bulursa dahi sözleşme geçerli olmayacaktır. Ancak devreden tasarruf yetkisini sonradan kazansa bile önceden yapılmış geçersiz devir sözleşmesini geçerli hale gelecektir²⁵³.

Devre konu olacak payın, açıkça ve hangi miktarda sermaye payını temsil ettiği ve tarafların devralma rızalarının açıkça sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir. Yasa koyucu tarafından açıkça belirtildiği üzere devir sözleşmesinin şekli, aynen devir vaadi sözleşmesindeki gibi yazılı olarak ve noter tarafından imzaların onaylanması suretiyle geçerli hale gelmekte aksi halde sözleşme, doktrin ve Yargıtay tarafından da benimsenen görüşle geçersiz hale gelmektedir. Buna göre; Yargıtay 11. HD.'nin 2000 tarihinde vermiş olduğu bir kararında " *Taraflar arasında yapılmış olan pay devri sözleşmesi noterce tasdik olunmadığına göre, bu devir geçersiz olup hukuken sonuç doğurmaz. Bu durumda, taraflar arasındaki payın devrine ilişkin sözleşme geçersiz bir sözleşme olduğundan, bu sözleşmeye*

²⁵⁰ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 219.

²⁵¹ Demirkapı, s. 202.

²⁵² Demirkapı, s. 213, 214.

²⁵³ Demirkapı, s. 214.

*bağlı olarak her iki taraf birbirlerine verdiklerini geri istemek hakkına sahiptir*²⁵⁴ şeklinde hükmetmektedir.

Ortaklık payının devri hususunun, limited ortaklığa bildirilmesi gerekmektedir. Devreden bildirim yapmakla yükümlü ve yetkili olup, devralan da bildirimde bulunma hakkına sahip bulunmaktadır²⁵⁵.

Payın devrinin limited şirkete karşı geçerli olabilmesi için ortakların ağırlaştırılmış nisapla devre onay vermesi ve devrin pay defterine kaydedilmesi gerekmektedir. Devir için ortakların, en az 3/4'nün ve bunlarında sermayenin en az 3/4'ne sahip olmaları gerekmekte (TTK. m. 520) ve bunlar tarafından payın devrine onay vermesiyle birlikte devir geçerli olmaktadır. Ortakların onayına kadar payın devri askıda kalmaktadır²⁵⁶. Emredici nitelikteki nisap, şirket sözleşmesi ile daha da ağırlaştırılabilmektedir. Ancak hafifletilmesi mümkün olmamaktadır. "Devrin pay defterine kaydına kadar, ortaklık hak ve borçlarının kullanılmasına ilişkin hükümler (mesela, arada dağıtılan kârın devralana verilmesi gibi) geçerli, ancak sınırlı bir etkiye sahip olmaktadır. Çünkü devrin pay defterine kaydı isteminin reddi halinde sözleşme geçersiz hale gelmektedir. Karara devreden ve ortak ise devralanda katılabilmektedir"²⁵⁷.

Limited şirket ortakları devri onaylamak zorunda olmadıklarından reddedilmesi halinde devir işlemi ortaklık, devreden ve devralan için hüküm ifade etmemektedir (TTK. m. 520; **yTTK**. m. 595). Dolayısıyla bu hüküm, limited şirkette kişisel öğeler önemli bir yer teşkil ettiğinden yani şirketin tüzel kişiliğinin arkasında şirketin oluşmasında ve ekonomik faaliyete geçmesinde etkisi olan ortakların menfaatlerinin korunması amacıyla bölünme teorisinin uygulanmasını engellenmektedir²⁵⁸. Devrin ortaklar tarafından reddi halinde, devreden şirketdeki ortaklığına devam etmesi mümkün değilse, ortak haklı nedenlerle mahkeme kanalıyla şirketten çıkmayı talep edebileceği gibi ortaklığın feshini de talep edebilmektedir. Limited şirket ortakları payın devrine dair rızaları şirket ana sözleşmesine, kanuna, iyi niyet kurallarına aykırı olması halinde iptal davası açılabilir²⁵⁹.

²⁵⁴ Y.11.HD. 07.02.2000 tarih, E. 1999/9964, K. 783, **Demirkapı**, s. 223.

²⁵⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 888.

²⁵⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 888.

²⁵⁷ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 888.

²⁵⁸ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 471.

²⁵⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 888.

yTTK. m. 595 mevcut düzenlemeye göre, devir sözleşmesinin içeriği açısından farklı bir düzenleme getirmekte olup, şirket ana sözleşmesinde yer alan ek ödeme, yan edim yükümlülükleri, ağırlaştırılmış rekabet yasağı, payı konu alan önerilme, önalım, alım hakları ile cezai şartlara dair maddelerin devir sözleşmesinde belirtilmesi gerekmektedir²⁶⁰.

Ortakların taahhüt ettikleri sermaye ayın sermaye olması halinde, ayın sermayeyi taahhüt eden ortak şirketin kuruluşundan yani ticaret sicil gazetesine tescil tarihinden itibaren 3 yıl geçmedikçe payını devredememektedir (TTK. m. 520/III). Burada sadece ortaklardan birinin 3. bir şahsa devri değil, ortakların kendi aralarında da devri yasaklanmaktadır. TTK. m. 520'de açıkça belirtilmese de kıyasen m. 404 gereğince 3 yıllık süre içinde yapılan devirler hükümsüz olmaktadır. MK. m. 3 gereğince iyi niyet korunmamaktadır. "Hükümsüzlük her zaman ileri sürülebilir, çünkü devir ile ilgili sözleşme yapıldığı esnada, sözleşmenin ifasının imkânsız olması nedeniyle batıldır, hükümsüz olmaktadır. Butlan veya hükümsüzlük, sürenin geçmesiyle düzelmemektedir"²⁶¹.

C. Payın Yasa Gereği Geçişi: Ortaklık Payının Mirası ve Karı-Koca Mallarının Yönetilmesi

Limited şirketlerde payın mirasına ilişkin ortaklık payının edinimine dair kanuni şartlar yani şekil şartları aranmamakta ve bütünlük ilkesine istisna²⁶² oluşturmaktadır (TTK. m. 521). Payın miras ile intikali durumunda payın bölüneceği düşünülse de pay üzerindeki elbirliği mülkiyeti gereğince payın bölünmesinden bahsedilememekte ve bu nedenle de pay tek olarak kabul edilerek pay üzerinde elbirliği mülkiyet (MK. m. 640) ile miras ortaklığı oluşmaktadır²⁶³. Limited şirket sermaye payının miras yoluyla intikali, külli halefiyet ilkesi gereğince yani yasal mirasçılar ve atanmış mirasçılar²⁶⁴ için tüm geçişleri (kanuni miras, muayyen mal vasiyeti, kanuni intifa) kapsamaktadır²⁶⁵. Bu tür istisnai durumlarda, şarta bağlı devir sözleşmesi ve şirket ortaklarının onayı aranmaksızın vasiyet ilamı, vasiyetname, miras

²⁶⁰ Demirkapı, s. 217.

²⁶¹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 473.

²⁶² Demirkapı, s. 28.

²⁶³ Demirkapı, s. 28.

²⁶⁴ Demirkapı, s. 198.

²⁶⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 473.

sözleşmesi, eşler arasındaki sözleşme aranmakta böylece mirasta pay bölünmesi doğrudan olmaktadır²⁶⁶.

Limited şirkette miras bırakılan sermaye payı, birden fazla mirasçı tarafından iştirak halindeki mülkiyet hükümlerine göre kazanılmakta ve mirasçılarının hakları miras şirketi temsilcisi²⁶⁷ aracılığıyla kullanılabilir (TTK. m. 527). Limited şirketteki miras bırakılan payın, mirasçılar tarafından içlerinden birine ya da 3. bir kişiye devredilmesi durumunda pay üzerindeki elbirliğiyle oluşan ortaklık bölünmeden sonlanabilmektedir. 11. HD.'nin 1983 tarihli bir kararında "... Ticaret Yasamız limited şirket paydaşının ölümü halinde, payın miras yoluyla mirasçılara geçebileceği ve sermaye payı bölünebileceği gibi bölünmüş payların devrinin olanaklı bulunduğuna ilişkin düzenlemeleri de içermektedir.

Davaya dayanak yapılmak istenen TTK.'nin 507/III m., ortakların birbirlerinden farklı olarak koyabilecekleri sermayenin bölünmez bir bütün oluşturacağı kuralına karşın, aynı hükümde devir için bölme ya da mirasın taksimi durumları açık biçimde ayırık tutulmuş bulunmaktadır.

Ayrıca, anılan Yasa'nın 521/I, III m. re'sen uyarınca, bir payın miras yoluyla kazanılması için, aynı Yasa'nın 520. maddesinde öngörülen koşulların oluşmasına ve diğer tüm ortakların olmasına gerek bulunmadığı gibi, esas sözleşmede miras yoluyla kendiliğinden devri engelleyen bir hüküm varsa, ortaklarca 1 ay içinde gerçek değer üzerinden satın alacak 3. kişi önerilmedikçe mirasçılarının otomatikman şirket paydaşı sıfatı kazanmaktadır. Şirket esas sözleşmesinde tersine bir koşul bulunmadığı öne sürülmediği gibi, ortaklarca payı gerçek değer üzerinden satın alacak 3. kişi gösterilmesi de söz konusu olmadığına göre TTK. m. 521/I açık hükmü uyarınca, payın miras yoluyla kazanılması için ortakların iznine gerek bulunmadığının kabulü zorunlu bulunmaktadır²⁶⁸ şeklindeki kararıyla limited ortaklıkta payın miras ile intikalinde şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm olmadığı takdirde ortakların onayı aranmaksızın mirasçılar arasında paylaşabileceğine hükmetmektedir.

TTK. m. 520 ve 521 birbirleriyle karşılaştırıldığında intikalin, payın devrine göre farklı şekilde hüküm altına alındığı görülmektedir. **yTTK.**'da mevcut düzenlemedeki fark

²⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 891.

²⁶⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 473.

²⁶⁸ Y.11.HD. 05.07. 1983 tarih, E. 3374, K. 3550, Eriş, Türk Ticaret Kanunu Ticari, İşletmeler, C. I, s. 1466, 1467; Demirkapı, s. 29.

korunmakta olmasına rağmen TTK.'dan farklı olarak şirketin, payın intikalini reddetmesi için şirket ana sözleşmesinde bu yönde bir hükme ihtiyaç duyulmamakta zira kanunen bu yetki şirkete tanınmış bulunmaktadır²⁶⁹ (**yTTK.** m. 595, 596).

Limited şirket ana sözleşmesinde hüküm bulunması halinde, TTK. m. 521'de düzenlenen yasal geçişlerde şirket ortaklarının onayları çoğunluğa, ağırlaştırılmış çoğunluğa, oybirliğiyle aranabilmekte hatta sınırlandırılabilen ve tamamen yasaklanabilmektedir. Şirket ana sözleşmesinde böyle bir şartın varlığı halinde, şirket ortakları eşlerin veya mirasçılardan limited şirkete başvurmalarından itibaren 1 ay içinde, payı gerçek değeri ile 3. bir kişiye devrettiklerini gösterdiklerinde pay defterine kaydı reddedilebilir ve aksi halde onay verilmiş sayılır ve bu durumda devredilen payın pay defterine kaydı zorunluluğu bulunmaktadır. "Ortakların muvafakatine kadar hukuki durum aynen anonim şirketlerde olduğu gibi askıdadır. Şöyle ki, payın mirasçılara veya mal ortaklığına geçişi bozucu şarta bağlı olarak gerçekleşmektedir"²⁷⁰.

²⁶⁹ Demirkapı, s. 197.

²⁷⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 891.

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN YÖNETİMSEL HAKLARI

I. GENEL OLARAK

Limited şirket ortaklarının hak ve borçları **yTTK.** ile TTK. sisteminden farklı olan yeni önemli düzenlemeler getirmiştir. Özellikle TTK.'da yer alan bazı maddeler yeni düzenleme ile uygulama alanı bulamayacağından **yTTK.**'da yer almamıştır. Bunun yanı sıra, ortakların hak ve borçlarının kapsamı genişletilmiş ve bazı yeni haklar getirilmiştir.

Pay sahibinin limited şirkete katılmasından doğan, para ile ölçülebilen bir değere sahip olmayan, malvarlıksal hakkı güvence altına almak için kullanılan haklar **yönetim hakları** (yönetimsel haklar) olarak ele alınmaktadır. Bu haklar, pay sahibine ortaklığın yönetimi, denetimi ve işleyişine dair bilgi almaya yönelik çeşitli haklar tanımaktadır. Vazgeçilmesi mümkün olmayan bu haklar, yasa koyucu tarafından emredici nitelikte olduğundan TTK. m. 385 anlamında müstesna haklardan sayılmamaktadır. Ancak **vazgeçilemeyen haklar**²⁷¹ olarak nitelendirilen yönetimsel haklar, şirket ana sözleşmesi ya da genel kurul kararı ile bertaraf edilememektedir²⁷². Yönetim hakları; genel kurula katılma hakkı, oy kullanma hakkı, bilgi alma hakkı, inceleme ve denetleme hakkı olarak sayılabilmektedir.

yTTK. ortağa birden fazla esas sermaye payına sahip olma olanağı tanımakta ve anonim ortaklıkta olduğu gibi şirket ortaklarına imtiyaz hakkı tanıyabilmektedir. Ayrıca şirket ana sözleşmesiyle anonim şirketlerden farklı olarak ortaklara diğer ortaklara nazaran üstün ve farklı haklar tanınabilmektedir. Örneğin; şirket ana sözleşmesiyle bazı ortaklara esas sermaye payları ile ilgili olarak ön alım ve alım hakkı, veto hakkı ya da üstün oy hakkı tanınabilir²⁷³.

²⁷¹ Poroy/(Tekianlp/Çamoğlu), s. 1686.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 493.

²⁷² Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 493.

²⁷³ Yıldız, Limited Şirketler, s. 165.

II. ORTAKLARIN GENEL KURULA KATILMA HAKKI

A. Genel Olarak

Ortaklar umumi heyeti TTK. sistemimizde limited şirketin kanuni organı olup, TTK. m. 536'da şirket ortaklarının katıldığı ve davet edilmesinin zorunlu olduğu bir organdır. TTK. sisteminde anonim şirketlerden farklı olarak ortaklar umumi heyeti şeklinde adlandırılan fakat daha sonraki hükümlerde buna dikkat edilmeyen ancak doktrin tarafından ortaklar genel kurulu olarak da ifa edilen genel kurul, şirket içindeki iç ilişkiyi düzenlemektedir.

Genel kurul, ortakların malvarlıksal ve yönetsel haklarına dair kararların kullanıldığı, doktrinde şirketin en üst²⁷⁴ düzeyde organı olarak ifade edilen, buna karşın İsv. hukukunun aksine üst organ niteliğine sahip olmadığı²⁷⁵ yönetim kurulu ile genel kurul arasında hiyerarşik bir düzenin bulunmadığı ve iş bölümü ilişkisinin²⁷⁶ olduğunu savunan görüşler de bulunmaktadır. Genel kurul ile yönetim ve temsil organının ayrı bir görev fonksiyonu bulunmakta olup, aralarında alt-üst ilişkisi mevcut bulunmamaktadır²⁷⁷. Türk sisteminde şirket içinde genel kurulun üst organ olduğunu açıklayan bir hüküm bulunmamakla birlikte, TTK. tarafından genel kurula münhasıran ve devredilemeyen yetkiler tanınmaktadır. Poroy, uygulamada ki durumun genel kurul ve denetçilere tanınan yetkiler dışında kalan tüm yetkilerin sürekli çalışan yönetim kuruluna ait olması gerektiğini ve genel kurula ait münhasıran yetkiler gereğince TTK.'ya göre karar alan bir organ olduğunu ancak modern görüşe göre de, idare bakımından şirketin yönetilmesinde yönetim kurulunun hâkim olduğunu²⁷⁸ ifade etmektedir. Pulaşlı ise "genel kurulu, şirket pay sahiplerini ya da temsilcilerini usulüne uygun çağrı ile belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak için bir araya gelmesiyle oluşan, şirketin karar ve irade organı"²⁷⁹ olarak tanımlamaktadır.

Kanımızca, genel kurulla yönetim kurulu arasında alt-üst ilişkisi bulunmamaktadır. TTK. sisteminde de genel kurulun üst organ olduğunu dair bir hüküm bulunmadığı gibi yönetim kurulu ile genel kurul arasında iş bölümü olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

²⁷⁴ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 503.

²⁷⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 921.

²⁷⁶ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 97.

²⁷⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 921.

²⁷⁸ Poroy/(Tekinalp/Çamoğlu), s. 294.

²⁷⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 228.

Ortak sayısının 20'den fazla ya da az olması genel kurulun varlığını etkilemediği gibi genel kuruldan şirket sözleşmesi ya da alınacak bir kararın vazgeçilmesi mümkün değildir. Genel kurulun karar alabilmesi için şirket pay sahiplerinin 20'den fazla olması durumunda genel kurulun toplanması gerekirken, 20'den az olması halinde yazılı oylarla (sirküler tip) karar alınabilmektedir.

Genel kurul, şirket ana sözleşmesini değiştirmeye, müdürleri tayin ve azle, kâr ve zarar hesabıyla bilançoğu onaylama...vs. devri mümkün olmayan hak ve yetkilere sahip diğer bir ifadeyle, saf bir iç organ²⁸⁰ olduğundan genel kurul kararları sadece iç ilişkide bir anlam ifade etmektedir. Arslanlı'ya göre istisnai de olsa organ sıfatı re'sen genel kurul kararıyla olduğundan, genel kurulun şirketi temsil yetkisine sahip olduğunu²⁸¹, Pulaşlı'ya göre ise ortakların seçimi ile organ sıfatının re'sen kazanılmasının kendi yapısından kaynaklanan bir hukuki olay olmasıyla birlikte TTK. m. 317 gereğince anonim şirketlerde temsil organının yönetim kurulu olmasından dolayı istisnai de olsa genel kurulun şirketi temsil yetkisinin bulunmadığından, genel kurulun yasadan kaynaklanan organ tayin etme yetkisini kullanması niteliği açısından içe dönük bir işlem²⁸² olarak ifade etmektedir.

Kanunda bir düzenleme bulunmamasına rağmen doktrin, kendine özgü nitelikte olmayan yetkilerin (örneğin; kâr payı dağıtım zamanının yönetim kuruluna bırakılması gibi) başka bir organa, özellikle de yönetim kuruluna devrilebileceğini benimsemektedir²⁸³.

Türk-İsviçre-Alman hukukuna göre, hukuki sonuç doğuran genel kurulun karar irade beyanları hukuki işlem niteliğindedir. Genel kurul kararlarının tek taraflı mı ya da çok taraflı mı olduğu konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır²⁸⁴. Tek taraflı hukuki işlem niteliğinde olduğunu savunanlara göre irade, bir bütün olarak şirkete aittir. Çok taraflı hukuki işlemi savunan diğer yazarlar ve Pulaşlı ise tüzel kişilik iradesinin kanun ve şirket ana sözleşmesine uygun olarak bir araya gelen genel kurulda hukuken geçerli oylama ile gerçekleştiğini savunmaktadırlar²⁸⁵.

²⁸⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 229.

²⁸¹ Halil Arslanlı, Anonim Şirketler II- III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, 2. Bası, İstanbul 1960, s. 2.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 229.

²⁸² Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 229.

²⁸³ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 98.

²⁸⁴ Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara 1993, s. 6, 7.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 228.

²⁸⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 228.

Limited şirketlerde pay sahiplerinin bazı hakları TTK.'da emredici nitelikte olduğundan, bu haklar yasa tarafından korunması nedeniyle şirket ana sözleşmesi ya da şirket organları tarafından bertaraf edilememektedir. Yönetimsel haklar, TTK. m. 385 gereğince müstesna hak olarak yer almamakta, pay sahiplerinin şirket içindeki vazgeçilemeyen hakları olarak tanımlanmaktadır²⁸⁶.

B. Genel Kurula Katılma Hakkı

Limited şirketteki her pay sahibi bizzat toplantıya katılma hakkına sahip bulunmaktadır. Ancak temsilci aracılığıyla genel kurula katılma durumu, limited şirketlere ait hükümlerde bahsedilmemekte, çağrı merasimine uyulmadan yapılan toplantılarda bütün ortakların bulunması gerektiğine hükmedilmektedir. Anonim şirketlerde ise genel kurula pay sahibinin bizzat kendisinin ya da temsilcisinin aracılığıyla katılabileceğine yer verilmekte ve şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça şirketteki pay sahibi temsilcinin de ortak olması gerekmemektedir (Kom. Yön. m. 21/VII, pay sahibinin temsilciye vereceği vekaletin içeriğini düzenlemektedir).

TTK.'da limited şirketlerde ortak sayısının 20'den fazla ya da az olması durumunda temsilci vasıtasıyla genel kurula katılma hakkı doktrinde tartışma yaratmaktadır. Buna göre, limited şirketlerde ortak sayısının 20'den fazla olması halinde anonim şirketlere ait hükümler uygulandığından, genel kurul toplantılarına temsilci aracılığıyla katılabileceği yönündedir. Ortak sayısının 20'den az olması halinde limited şirketlerde genel hükümlere tabi olarak aynı durumun mümkün olduğu savunulmaktadır²⁸⁷.

Limited şirketlerde şahısların kişiliği önemli olduğundan adetleri belirli ortak sayısı bakımından ortakların şahsi ilişkilerinde kollektif şirket hükümlerinin uygulanması gerektiği, bununla birlikte TTK.'nın uygun gördüğü hallerde, anonim şirket hükümlerine limited şirketler faslında getirilen özel hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Özellikle pay sahipleri söz konusu değilken çağrı merasimine uyulmaksızın toplantı yapılmasına dair 370. madde hükmünün uygulanacağını belirtmesi yeterliyken, bu toplantının bütün ortakların bizzat bulunmasıyla yapılabileceği hususu kanun koyucu tarafından özellikle belirtilmektedir. Bununla birlikte, özel hükümlerin bulunmadığı hallerde, anonim şirketlere ait genel nitelikteki

²⁸⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 493.

²⁸⁷ Yılmaz Ulusoy, Mukayeseli Sermaye Şirketleri, Ankara 1974, s. 301.

hükümlerin uygulanacağı yönündeki görüşe göre, ortak sayısına bakılmaksızın, gerçek kişilerin bir temsilci aracılığı ile ortaklar genel kurul toplantısına katılmaması gerektiği savunulmaktadır²⁸⁸.

Pay defterine adı yazılı olan şirket ortakları sadece kimliklerini kanıtlayarak genel kurul toplantısına katılabilmektedir. Bunun içinde, limited şirketlerde kıymetli evrak niteliğinde pay senedi bulunmadığından ortaklık sıfatının ispatı, şirket müdürleri tarafından imzalanan şirkette sahip olduğu tüm pay miktarını ve bunun değerini gösteren, pay sahibi adına düzenlenen ortaklık senedinin ibrazı ile mümkün olmaktadır²⁸⁹.

TTK. sistemine göre limited şirketler, anonim şirketlerde olduğu gibi hisse senedi çıkaramadıklarından payları temsil eden kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece ispat vasfında olan senet düzenlenebilmektedir. **yTTK.** sistemiyle esas sermaye pay senetleri ispat aracı niteliğinde ya da nama yazılı olarak düzenlenebilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ortaklar genel kurulu tüm ortakların yani şirketteki pay sahiplerinin katılabildiği ve tüm şirket ortaklarının davet edilmesi zorunlu olan bir organ niteliğine sahip bulunmaktadır.

Ortaklar genel kuruluna, şirket pay sahibinin katılması kazanılmış bir hak olup, pay sahibinin genel kurula katılmasını engelleyen bir hüküm bulunmamakta ve bu hak ana sözleşme ile kısıtlanamamaktadır. Diğer bir ifadeyle, pay sahibi genel kurulda oy kullanma hakkından mahrum bırakılmış olsa dahi şirket ortağının genel kurul toplantısına katılması engellenememektedir²⁹⁰.

TTK. sistemi limited şirketlerde pay sahiplerinin genel kurul toplantısına çağırılmasını öngörmekte, ayrıca olağan yani adi genel kurul toplantısı ile şartların gerektirmesi halinde olağanüstü genel kurul toplantısının yapılabileceğini düzenlemektedir.

Ortağın, şirket genel kurul toplantısına ortaklık sıfatını belirten bir belge ile katılması kazanılmış bir hak olmakta ve şirket ana sözleşmesinde ya da müdürler tarafından alınan tedbir kararlarının varlığı söz konusu ise toplantıdan önce pay sahiplerine bu durumun duyurulmuş olması gerekmektedir²⁹¹. Kanımızca, söz konusu alınan tedbirlerin, şirket ortaklarının genel kurula katılmasını zorlaştırıcı ve engelleyici nitelikte olmaması

²⁸⁸ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 359.; Çevik, Limited Şirketler, s. 314.

²⁸⁹ Çevik, Limited Şirketler, s. 313.

²⁹⁰ Çevik, Limited Şirketler, s. 313.

²⁹¹ Çevik, Limited Şirketler, s. 313.

gerekmektedir. Çünkü pay sahibinin ortaklar genel kuruluna katılabilme hakkı, kanunumuzda emredici nitelikte olup, bunun engellenmesi mümkün olamamaktadır.

Genel kurulun ya da genel kurul kararlarının yokluğu ile butlanın tespiti her zaman ileri sürülebilirken, genel kurul kararlarının iptali ise sadece toplantıdan itibaren 3 ay içerisinde dava edilebilmektedir. Bu nedenle yokluk ve butlan yaptırımları tehdidi karşısında haklı nedenlerin tutarlı ve bir bütünlükle kesinlik içinde saptanması gerekmektedir²⁹².

Genel kurul kararlarının mutlak hükümsüzlüğü halinde BK. m. 20'de yer alan butlana dair hükümler ile MK. m. 5 ve TTK. m. 1 gereğince kararların hukuki işlem niteliğinde olmasından dolayı söz konusu maddeler uygulama alanı bulmaktadır. Genel kurul kararlarının iptal edilebilmesi için kanun ya da şirket ana sözleşmesine aykırı olması gerekmekte ve kanuna göre pay sahiplerinin ya da ortaklığın zarar görmesi aranmamaktadır. Ancak Moroğlu, genel kurul kararlarının iptali için kanuna veya şirket ana sözleşmesine aykırı olmasıyla birlikte, ayrıca pay sahiplerinin ya da ortaklığın zarar görmesi gerektiğini²⁹³ savunmaktadır.

Genel kurul toplantısında bulunmayan ortağın iptal davası açma hakkı yasa tarafından düzenlenirken haksız olarak genel kurul toplantısına alınmayan ya da çıkartılan ortağın durumundan bahsedilmemektedir. Ortağın oyunun kullanılmasına haksız yere müsaade edilmemesine değinilmemekte ve burada da ortağın genel kurul toplantısında bulunması halinden bahsedilmektedir²⁹⁴.

1. Genel Kurul Toplantı Türleri ve Toplantıya Davet

Limited şirket genel kurul toplantıları olağan ve olağanüstü olmak üzere iki şekilde olmaktadır. TTK. sistemimiz pay sahiplerinin genel kurula katılma haklarını ve şirket pay sahiplerinin 20'den fazla olması halinde anonim şirketlere ait hükümlerin uygulanacağını, ayrıca şirket ortaklarının genel kurulu toplantıya çağırma usulünü hüküm altına almaktadır (TTK. m. 536, 538). **yTTK.** sisteminde ise limited şirketlerde ortak sayısının 20'den az ya da fazla olmasına bakılmadan şirket ortakları koruma altına alınmıştır. **yTTK.** m. 617, 620 gereğince de müdür, genel kurulu toplantıya çağırma zorunda ve aksi öngörülmediği

²⁹² Ayşe Odman **Boztosun**, "Anonim Şirkette Genel Kurul Toplantılarına Çağrıda Usulsüzlük", Terazi Hukuk Dergisi, 2007, S. 7, s. 44.

²⁹³ Erdoğan **Moroğlu**, "Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü", Makaleler I, 2. Bası, İstanbul 2001, s. 303, 304. (Kısaltma: **Moroğlu**, Genel Kurul Kararları Hükümsüzlüğü).

²⁹⁴ **Moroğlu**, Genel Kurul Kararları Hükümsüzlüğü, s. 304.

takdirde, seçim kararları dâhil tüm genel kurul kararları toplantı da temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla alınmaktadır. Genel kurulun, yılda en az bir defa (iş yılının bitiminden itibaren 3 ay içinde, her yeni yılın Mart ayı sonuna kadar) toplanması zorunlu olup, olağan genel kurul toplantısının yapılması gerekmektedir. Söz konusu süre vergi mevzuatı ve TTK. m. 457 hükmünce hesap dönemi takvim yılına geldiğinden uygulamada 1 kez toplantı yapılmakta ve hesap dönem sonu 31 Aralık tarihinden itibaren 3 ayı kapsadığından Mart ayı sonuna kadar toplantının yapılması gerekmektedir²⁹⁵. Olağan genel kurul toplantısının yapılmaması ya da kanunda belirtilen tarih sonrasında yapılması halinde TTK. m. 336'ya göre yönetim kurulunun sorumluluğuna gidilmektedir. Şirket ortak sayısının 20'den fazla olmasıyla TTK. m. 369'da belirtilen gündemin görüşülüp karara bağlanması gerekmektedir.

Diğer bir ifadeyle, anonim ortaklıktaki genel kurul toplantısında olduğu gibi gündeme bağlılık ilkesi bulunmaktadır. TTK.'ya göre ortak sayısının 20'den az olması halinde böyle bir şart aranmamaktadır.

Olağanüstü genel kurul toplantısı ise olağanüstü bir durumun meydana gelmesi halinde diğer bir ifadeyle, şirket ana sözleşmesinde bu durumun nelerden ibaret olacağını belirtilmesi ve söz konusu durumların meydana gelmesi ya da şirketin menfaatini gerektiren özel durumlar halinde ve sermayenin kısmen kaybında (TTK. m. 546) yani şirketin sermayesinin yarısını kaybetmesi ya da şirketin borçlarının mevcut durumundan daha fazla olması veya acz halinde bulunduğunu gösteren delillerin varlığı durumunda anonim şirketlere ait m. 324 gereğince genel kurulun toplantıya çağırılması zorunlu olmaktadır. Ayrıca sermayenin 1/10'nunu temsil eden pay sahiplerinin de genel kurulu toplantıya çağırarak toplantıya katılma hakları bulunmaktadır. Azınlığın istemiyle genel kurulun olağanüstü toplantıya çağırılmasında toplantının amacını yazılı istemle bildirilmesi gerekmektedir.

Olağanüstü genel kurul toplantılarının kanunen belirlenmiş bir gündemi bulunmamaktadır.

Genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili olanlar müdür ya da müdürler olmakla birlikte, TTK. m. 538/I gereğince birden fazla müdürün şirketi temsil yetkisi bulunması durumunda her birinin genel kurulu toplantıya davete yetkili olmaktadır. Ancak birbirinden habersiz olarak müdürlerin farklı gündem başlıkları ile farklı yerlerde genel kurul toplantısı

²⁹⁵ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 100.

yapılması için davette bulunması durumunda ortaya kargaşa çıkmaması için müdürlerin birlikte hareket etmesi ya da daveti ilk yapan müdürün diğerlerine evveliyatla haber vermesi gerekmektedir.

TTK.'ya göre genel kurulun toplantıya çağrılması için şirketteki ortak sayılarına bakılması gerekmektedir. Buna göre; limited şirketteki ortak sayısının 20'den fazla olması halinde TTK. m. 536/I anonim şirket hükümlerine atıfta bulunarak madde 368'e göre genel kurula çağrı şirket ana sözleşmesinde belirtilen şekilde gündem başlıkları, toplantı yeri belirlenerek aynı kanunun 37. maddesine göre gazetede ilân edilerek toplantıdan en az iki hafta önce ortaklara taahhütlü mektup ile bildirilmesi gerekmektedir. Ancak **yTTK.**'da ortak sayısının 20'den az ya da fazla olması halinde özel bir şart aranmamakta, çünkü ortak sayısına göre bir düzenleme bulunmamaktadır.

TTK. m. 538/IV ise genel kurul toplantısına davet için şirket ana sözleşmesinde aykırı bir durum olmaması halinde taahhütlü mektup ile toplantı gününden en az 5 gün önce gündemi belirleyerek toplantıya davetin yapılması gerekmektedir. **yTTK.** m. 617/II'de ise şirket genel kurulunun toplantı gününden en az onbeş gün önce toplantıya çağrılması gerektiği ve söz konusu sürenin şirket ana sözleşmesiyle uzatılabileceği ya da on güne kadar kısaltılabileceğine yöneliktir. Kısaca, sürenin 15 gün olduğu ancak 10 günden daha az olmamak kaydıyla sürenin şirket ana sözleşmesiyle belirlenebileceği düzenlenmiştir.

Davetsiz yapılan genel kurul toplantılarında limited şirketteki tüm ortakların hazır bulunması ve ortaklardan hiçbirinin itiraz etmemesi şartıyla toplantıya davet şartlarına uyulmaksızın genel kurul toplantısı yapılması ve genel kurulun yetkilerine giren konularda karar alınması mümkün olmaktadır (TTK. m. 538).

yTTK. sisteminde toplantıya çağrı, azlığın çağrı ve öneri hakkı, gündem, öneriler, çağrısız genel kurul, hazırlık önlemleri, tutanak, yetkisiz katılma konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanmaktadır. Her pay sahibi kendisini genel kurulda ortak olan ya da olmayan bir kişiyle temsil ettirebilmektedir. Şirket ortaklarından biri şifai görüşme isteminde bulunmadıkça, genel kurul kararları, ortaklardan birinin gündem maddesiyle ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onaylarını alarak verilebilmektedir. Söz konusu aynı önerinin tüm pay sahiplerinin onayına sunulması kararın geçerliliği için gerekmektedir (**yTTK.** m. 617).

TTK.'ya göre şirket ortak sayısının 20'den fazla olması halinde anonim ortaklıkta genel kurul toplantılarıyla ilgili hükümlerin uygulanması gerektiğinden genel kurul toplantılarında komiser (bakanlık temsilcisi) bulunması gerekmekte olup, ortak sayısının 20'den az olması halinde komiserin iştiraki gerekmemektedir²⁹⁶.

C. Görüşmelere Katılmak, Teklifte Bulunmak, Soru Sorma, Alınan Kararlara Muhalefet Etmek ve Toplantı Zabıtlarını İmzalama Hakkı

Limited şirketlerde her ortağın diğer bir ifadeyle, her pay sahibinin genel kurula katılma, öneride (teklifte) bulunma, söz alma ve soru sorma hakkı bulunmaktadır. Bu haklar, limited şirketin yapısı ve genel nitelikleri bakımından vazgeçilemeyen haklardan olup, bertaraf edilmesi mümkün olmayan haklardandır. Ayrıca bu haklar, BK. m. 19 ve 20'ye göre hakkın sınırlanmasında bir aykırılık bulunmaması halinde borçlar hukuku sözleşmelerinin konusunu oluşturmakta ise sözleşmenin ihlâli halinde sadece tazminat istenebilmekte aynen ifanın talebi mümkün olamamaktadır²⁹⁷. Genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesiyle şirket ortaklarının önceden düşünme ve hazırlanma imkânı buldukları konularda karar alınması, ortaklığın genel kurul tarafından seçilen veya azledilen organları ve toplantıya katılmayan pay sahipleri için bir güvence niteliğinde olmaktadır²⁹⁸.

Örneğin; limited şirkette şirket sermayesine iştirak payını devretmek isteyen ortağın söz konusu talebi genel kurulda gündeme eklettirilerek görüşülmesi gerekmektedir (TTK. m. 520).

III. OY HAKKI (REY HAKKI)

A. Genel Olarak

Sermaye ortaklığı olarak nitelendirilen limited şirketlerde, şirket ortakları oylarıyla şirketin büyümesi, yönetimi ve denetimi üzerinde etkili oldukları gibi şirket ana sözleşmesinin değiştirilmesi, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçilmesi, azledilmeleri, ibraları, kâr payı dağıtımı, ortaklığın feshi, nevi değiştirilmesini mümkün kılabilirlerdir. Kişi ortaklıklarında

²⁹⁶ Eriş, Türk Ticaret Hukuku, C. I, s. 2831.

²⁹⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 903.

²⁹⁸ Hikmet Sami Türk, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil veya Seçimi", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1984, s. 181.

egemen olan oybirliği, esas sermaye ortaklıklarında oy çoğunluğu şeklinde karakterize olmuştur²⁹⁹.

Oy hakkı, Şirket ortağına Şirket yönetimine katılabilmeyi sağlayan müktesep bir hak niteliğinde olup, her pay sahibine genel kurul toplantısına katılma ve TTK.'da gösterilen durumlarda oy kullanma hakkı vermektedir. Şirket ana sözleşmesinde oy hakkından yoksun bırakılmaya dair bir hükme yer verilememekte aksi takdirde bu hüküm geçersiz olmaktadır (TTK. m. 537/II). Ancak Şirket ana sözleşmesine hüküm konulmak üzere oylara imtiyaz tanınabilmektedir. Örneğin; "konulan sermaye göz önüne anılmaksızın bir oy hakkı tanınması veya bir ortak için diğerlerine nazaran 2, 3, 5 gibi daha fazla oy hakkı kabul edilmesi mümkündür"³⁰⁰.

TTK. sisteminde limited Şirketlerde, Şirket sermayesi anonim ortaklıkta olduğu gibi her biri bağımsız bir ortaklık mevkiini oluşturan, belli itibari değerleri olan ve kıymetli evrak niteliğinde bulunan pay senetleri bulunmaktadır. Söz konusu bu paylar bölünmüş olmasa da Şirket sermayesi ortakların Őahıslarına ve ortak sayısı kadar paylara ayrılmış bulunsa da her Şirket ortağının oy hakkı ve bu nedenle Şirket geneli ve yönetimi üzerindeki etkisi ortaklığa ödenen sermaye payı ile doğru olarak orantılı olmaktadır³⁰¹.

Şirketin sermayesi, ortakların sermayesinden oluşmaktadır. Esas sermaye ve ortaklık payı, payın bölünmezliği ilkesine göre limited Şirketlerde **esas sermaye payı ile ortaklık yani üyelik hakkına** konu olan pay farklı kavramlardır³⁰². Esas sermaye payı, ortağın Şirkete koyacağı asgari sermaye miktarını göstermektedir. Her ortağın sermaye payı bölünmez bir bütün olup, sermaye oranları birbirinden farklı olabilmekte ise de Şirket ortaklarının koyacakları sermaye en az 25,00 TL ya da 25,00 TL'nin katları olması gerekmektedir (TTK. m. 507/II).

Bir ortak bir pay ilkesi, limited Şirketlerde esas sermaye payı ile ortaklık payı, anonim Şirketlere göre de farklı kavramlar olarak ele alınmaktadır. Anonim Şirketlerin aksine, limited Şirketlerde her ortak bir pay alır ve esas sermaye payıyla değil, ortak sayısı ile

²⁹⁹ Ayşe Sumer, Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi, İstanbul 1989, s. 3.

³⁰⁰ Çevik, Limited Şirketler, s. 318.

³⁰¹ Erdoğan Moroğlu, Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, İstanbul 1978, s. 2. (Kısaltma: Moroğlu, Oy Sözleşmeleri).

³⁰² Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 450.

bölünmek suretiyle gerçekleşir. Örneğin; XY limited şirketinin 30.000,00 TL olan sermayesinde ise A'nın sermayesinin 15.000,00 TL, B'nin 10.000,00 TL ve C'nin 5.000,00 TL olması halinde sermayeye katılım miktarı değişik oy hakkı vermesine rağmen ortakların her birinin sermaye payı bir pay olup³⁰³, sadece sermaye miktarları birbirinden farklı olmaktadır.

Ortaklık (üyelik) hakkı ilkesi, limited şirketin her ortağının, şirketin sermayesinin nominal değeriyle değil, şirketteki haklarının ve yükümlülüklerinin tamamını diğer bir ifadeyle; yönetim hakkı, kâra katılma hakkı, tasfiye artığına katılma hakkını... vs. ifade etmektedir. Limited şirketteki ortağın, şirketteki sermaye payı ne kadar fazla ise o ortağın elde edeceği menfaatte o oranda fazla olmaktadır.

Ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, her ortağın oy hakkı şirketteki sermaye payına göre hesaplanmaktadır. Her 25,00 TL ortağa bir oy hakkı vermekte ve ortağın sermayedeki oranı ne kadar fazla ise o oranda ortağa oy hakkı tanınmaktadır. Ancak bu kural, oy hesaplanmasına dair olup, esas sermaye payının bölüdüğü anlamına gelmediği gibi ortağın payı esas sermaye payının bölüdüğü anlamını da taşımamaktadır. Ancak bu bütünlük ilkesi katı anlamda değildir³⁰⁴.

Anonim ortaklıklarda bir payın sahibi birden çok paya sahip olabilse de limited ortaklıkta her bir ortağın sermaye miktarına bakılmaksızın söz konusu sermayenin karşılığı bir pay olmaktadır³⁰⁵.

yTTK.'da esas sermaye limited şirkette ve anonim şirkette kısımlara ayrılmaktadır. Şirket ortakları, kısımlara bölünmüş esas sermayeye, taahhüt ettikleri sermayeler ile iştirak etmektedirler. Anonim şirketlerde bu kısma pay (**yTTK.** m. 329), limited şirketlerde ise esas sermaye payı (TTK. m. 573, 583) adı verilmektedir. Anonim şirketlerde kural olarak, her pay bir ortağa karşılık gelmektedir. Ortaklık mevki, pay sayısına ve itibari değerine göre belirlenmektedir. Limited şirketlerde ise esas sermaye paylarının itibari değeri en az 25,00 TL olarak belirlenmekte ve bir ortak birden fazla sermaye payına sahip olabilmektedir. Anonim şirketlerden farklı olmak üzere ortaklık mevki, esas sermaye payına sahip kişilere göre belirlenmektedir. Oy hakkının ortaklık hak ve yükümlülükleri esas sermaye payının itibari değerine göre belirlenmesi kuralı değiştirmemektedir (TTK. m. 583/II).

³⁰³ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 451.

³⁰⁴ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 451.

³⁰⁵ **Eriş**, Türk Ticaret Hukuku, C. I, s. 2773.

TTK. sistemimiz şirket ortaklarına oy hakkı tanımaktadır. Buna göre de, "şirket ortağının esas sermaye payının hesaben bölünmesini yani ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm yoksa her ortağın bir oy hakkı esas sermaye tutarına göre hesaplanmaktadır"³⁰⁶. Bir ortağın oy hakkı tutarına bakılmaksızın tüm oy sayısının 1/3'ünden fazlasına sahip olamayacağı hüküm altına alınmakta ve bu durumda, limited şirketlerde hem sermaye hem de oy çokluğu birlikte esas alınmaktadır³⁰⁷ (TTK. m. 537). TTK. m. 537 hükmünce, her ortağın oy hakkının şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça esas sermaye oranına göre hesaplandığı ancak her 25,00 TL'nin bir oy hakkı ettiğini, oy hakkından feragatin ana sözleşme ile hüküm konulması halinde geçersiz olduğu şeklinde olup, KHK./559 ile TTK. m. 537/I maddesindeki bir ortak, bütün ortakların sahip oldukları oy sayısının 1/3'ünden fazlasına sahip olamaz hükmü kaldırılmıştır³⁰⁸.

TTK sisteminde limited şirketlerde zorunlu bir organ olan ortaklar genel kuruluna şirket ortaklarının tümü katılabileceği, ancak ortak sayısının 20'den az olması halinde, toplantı yapma zorunluluğu bulunmadan, kararlar yazılı oy ile alınabilmektedir (TTK. m. 536/II).

Genel kuruldaki kararlar, ödenmiş sermayenin kural olarak yarısından fazlasını temsil edenlerin oyu ile alınmaktadır. Bu oran aynı zamanda toplantı yeter sayısı olmaktadır (TTK. m. 536/III). Ancak istisnai olarak, bir şirket ortağının payının icra-iflas dairesince açık artırma ile satışına karar verilmesi veya şirket ortaklarının sorumluluklarının artırılmasına (genişletilmesi) karar verilmesi halinde oybirliği aranmaktadır. Ayrıca şirket ana sözleşmesinin değiştirilmesi, çıkma ve çıkarılma, şirketin feshi ve pay devrine rıza verilmesi halinde de ağırlaştırılmış yeter sayısı gerekmektedir.

TTK. m. 536/III ile limited şirketlerde, genel kurulun karar alabilmesi için ödenmiş sermayenin en azından yarısından bir fazlasını temsil eden ortakların (salt çoğunluk) müzakere edilen konu üzerinde lehe oy vermeleri gerekmekte aksi halde alınan karar geçersiz olmaktadır³⁰⁹. **yTTK.** gereğince de kanunda ya da şirket ana sözleşmesinde aksine

³⁰⁶ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 907.

³⁰⁷ Ömer **Teoman**, "Yargıtay'ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları", Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II, s. 91. (Kısaltma: **Teoman**, Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımı, C. II).

³⁰⁸ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 907.

³⁰⁹ Ömer **Teoman**, "Yargıtay'ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IV, Ankara 1987, s. 285. (Kısaltma: **Teoman**, Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımı).

hüküm bulunmadıkça tüm genel kurul kararları toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınmaktadır (**yTTK**. m. 620).

Oy hakkının hesaplanmasında anonim şirketlerdekinin aksine, limited şirketlerde, sermaye paylara bölünmemiş olduğundan, TTK. sistemimize göre 25,00 TL ya da limited şirket ana sözleşmesinde hükmedilen miktara göre bölünmesi limited şirketi oy hakkı açısından sermaye ortaklığı niteliği haline getirmektedir³¹⁰. TTK. sisteminde limited şirketteki her ortaktan biri, bir paya sahip olmasına (bir ortak=bir pay ilkesi) rağmen payı büyük olan ortak şirketteki yönetim hakkına sahip olacağından, şirketin yönetimi de payı çok olan bu ortağın kontrolünde olacaktır. Bu nedenle şirket ortak sayısının dikkate alındığı durumlarda bir kararın hem çoğunlukla yani ortak sayısı hem de oyun arandığı durumlarda etkili olmaktadır³¹¹. (Örneğin; TTK. m. 520/II).

Limited şirkette pay sahipleri oylarının hukuken güvenilir ve sürekli bir ilişki içerisinde kullanmalıdır. Çünkü ortakların oyları genel kurul kararlarını etkilemektedir (TTK. m. 537/I).

TTK.'da limited şirketlerde genel kurulun geçerli bir karar alabilmesi için ortak sayısı 20'den az ya da fazla da olsa ödenmiş esas sermayenin yarısından bir fazlasını temsil eden ortakların kurulda görüşülen konu hakkında lehe oy vermesi gerekmektedir (TTK. m. 536).

Şirket ortakların oy hakkı, esas sermaye paylarının itibari değerine göre hesaplanmaktadır. Şirket ana sözleşmesinde daha yüksek bir tutar belirlenmemişse her 25,00 TL bir oy hakkı vermektedir. Ancak, ana sözleşmesiyle birden fazla paya sahip ortakların oy hakları sınırlandırılabilir. Her ortak, en az bir oy hakkına sahiptir. Ana sözleşmesiyle oy hakkını, itibari değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy hakkı düşecek şekilde belirlenebilmektedir. Böylece en küçük esas sermaye payının itibari değeri, diğer esas sermaye paylarının itibari değerleri toplamının 1/10'undan az olamamaktadır (**yTTK**. m. 618).

Pay sahibine ait şirket payı, intifa hakkına konu olabilmektedir. Kanundan ya da sözleşmeden doğmuş olsa da üzerinde intifa hakkı bulunan paya tanınan oy hakkı intifa sahibine ait olmaktadır. İntifa hakkı sahibi, şirket genel kurul toplantılarında karar alması için oyunu kullanırken pay malikinin menfaatlerini dikkate alması gerekmektedir. Aksi takdirde, payın asıl sahibine karşı sorumlu olmaktadır. 11. HD.'nin 1981 tarihli bir kararında "*limited*

³¹⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 907.

³¹¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 907.

*şirketlerde TTK. m. 360/son uygulanmasa bile genel hükümler gereğince MK. 717, 725, 728 intifa edilen şeyin idaresinin intifa hakkı sahibine ait bulunması nedeniyle ortaklar genel kurulunda oy kullanma hakkı intifa hakkı sahibine aittir*³¹².

Limited şirketin kısmen şahıs ortaklığı olması bakımından ifa etmeme sonucu ilkesi gereğince bir ortağın edimini ifa etmemesi durumunda her ortakdan biri bu davayı açabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ifa etmeme sonucu ilkesi şahıs ortaklığında ortaklardan birinin diğer bir ortağa ya da diğer ortakların şirkete karşı olan sorumluluklarını, borçlarını yerine getirmemesi durumunda açtığı dava olup, davanın niteliği açısından davacı ortağa karşı değil, ifanın şirkete karşı yapılması gerekmektedir³¹³.

B. Oy Sözleşmeleri

Oy sözleşmeleri, oy hakkının şirket karar organlarında karar alınması için belli bir yönde kullanılması ya da kullanılmaması yahut kullanılması için çekimser kalınması amacıyla pay sahiplerinin taahhüdünü içeren, oyun devri ya da temlikini konu almayan sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, oy sözleşmesiyle söz konusu hak, pay sahibinden başkasına devredilmemekte şirket genel kurulunda taahhüt edildiği gibi kullanılması şeklinde ifade edilmektedir³¹⁴. Bu nedenle oy sözleşmesi borç doğuran hukuki işlem olup, sözleşme konusu belli bir yönde oy kullanma, kullanmama ya da çekimser kalma taahhüdü yalnız sözleşme tarafları ve külli halefleri ile lehine oy sözleşmesi yapılmış olan 3. kişi açısından BK. m. 111 uygulama alanı bulmaktadır³¹⁵.

Oy sözleşmesinden doğan borç ilişkisi, sözleşmenin tarafları dışında kalan ortaklığa karşı ileri sürülememektedir. Söz konusu sözleşmenin tarafı olan şirket ortağının taahhüdüne aykırı olarak oy kullanması halinde verilen oy ve alınan kararlar geçerli olmaktadır. Sözleşmeye aykırı olarak oy kullanıldığı için alınan kararın hükümsüzlüğüne dair talepte bulunulması mümkün değildir. Sadece oy sözleşmesine aykırı davranıldığı için sözleşmenin kusurlu olarak ifa edilmemesinden dolayı BK. m. 96 gereğince hukuki sonuçlarına katlanması gerekmektedir.

³¹² Y.11.HD. 8.4.1981 tarih, E. 1981/1195, K. 1981/2003, **Çevik**, Limited Şirketler, s. 318.

³¹³ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 59, 60, 907.

³¹⁴ **Moroğlu**, Oy Sözleşmeleri, s. 4.

³¹⁵ **Moroğlu**, Oy Sözleşmeleri, s. 4.

Oy hakkının kullanılmasını konu alan oy sözleşmeleri pay sahibinin malvarlığı olan payı ele almaktadır. Pay sahibinin kişilik hakları sözleşmeye konu olmamaktadır. Kısaca, oy sözleşmeleri ahlaka-adaba, emredici hükümlere ve kişilik haklarına aykırı olarak düzenlenemeyeceği gibi aksi bir durum söz konusu olmadığı hallerde geçersiz sayılmamaktadır.

Oy sözleşmelerinin geçerliliğinin hukuki niteliği açısından sözleşme serbestliğine dayanılarak yapılmasıyla, şirket pay sahiplerinin kendi aralarında ya da 3. kişilerle yapılan oy sözleşmesinin geçerliliği, şirket ana sözleşmesinde oy sözleşmesi olup olmayacağına dair bir hükmün varlığına bağlı olmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, şirket ana sözleşmesinde pay sahiplerinin oy sözleşmeleri yapmalarını önleyen veya şarta bağlayan bir hükme de yer verilememekte aksi halde geçersiz olmaktadır. "Çünkü ana sözleşme ile kanunda özel olarak belirtilen haller TTK. m. 416 vd. dışında, yalnızca ortaklığın pay sahipleriyle olan doğrudan doğruya ortaklık ilişkilerini düzenleyen hükümler getirilebilir ve ancak bu tür hükümler halihazır ve sonraki pay sahipleri için bağlayıcı olabilir. Pay sahiplerinin kendi aralarında veya 3. kişilerle oy sözleşmesi yapabilmeleri ise ortaklığın ortaklarıyla olan doğrudan doğruya ortaklık ilişkileri değildir. Kaldı ki, ortaklık iradesinin oluşmasında, yabancı etkilenmelere karşı anonim ve limited ortaklıklarda ana sözleşme ile alınabilecek hukuki önlemler olan pay devri kısıtlamaları (TTK. m. 416 vd.;520) kanunda tahdidi olarak yer almıştır. Bu olanak, diğer hukuki ilişkilere teşmil edilememektedir"³¹⁶.

Şirket ana sözleşmesinde oy kullanımına dair taahhütlerin bulunup bulunmaması hakkında Moroğlu; "ana sözleşme ile belirli bir yönde oy kullanma taahhüdü altına girilmiş olması halinde, genel kurul toplantısına ve oylamaya ilişkin hükümlerin dolanılmış olması durumunda, yapılacak oylama sonucunun ana sözleşme ile önceden belirlenmesi veya alınacak kararların daha alınmadan saptanması gibi ortaklıklar hukukuna temelden aykırı bir duruma cevap verilmiş olunacaktır. Ancak ana sözleşmede yer alan oy kullanımına ilişkin bir taahhüdün, diğer ana sözleşme hükümleri gibi herkese karşı ileri sürülebilecek bir hüküm olarak değil, kurucular arasında hüküm doğuran çok taraflı bir oy sözleşmesi olarak kabul edilmesi gerektiğini"³¹⁷ savunmaktadır.

³¹⁶ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 38.

³¹⁷ Moroğlu, Oy Sözleşmeleri, s. 39.

Oy sözleşmeleri, borç doğuran bir sözleşme niteliğinde olduğundan taraflar arasında borçlar ve haklar doğurmaktadır. Şirket genel kurul toplantısında alınan kararlarda oy sözleşmesine aykırı olarak oy kullanılmasıyla alınan kararlarda başka bir hukuka aykırılık diğer bir ifadeyle, sakatlık bulunmaması durumunda alınan kararlar geçerliliğini korumaktadır. Tarafın hükümsüzlük için dava açması mümkün olmayıp, aynı şekilde genel kurulun ya da yönetim kurulunun oy sözleşmesine aykırı olarak oy kullanılması nedeniyle iptalini talep etme hakkı bulunmamaktadır. Oy kullanma hakkı bir irade beyanı olduğundan pay sahibi hata, hile, ikrah nedeniyle oyun iptalini dava edebileceği gibi, itiraz veya dava yoluyla butlanını da ileri sürebilmektedir. Oy sözleşmesine uyulmaması durumunda, sözleşmeden doğan borçların ifa edilmemesi nedeniyle BK. m. 96 gereğince genel hükümler uygulama alanı bulmaktadır. Sözleşmeden doğan edimlerin gereği gibi ifa edilmemesi halinde (eksik ya da hiç) BK. m. 106, 97/I gereğince alacaklı, borçlunun kusuru nedeniyle tazminat ve cezai şartların ödenmesini talep etme ya da sözleşmeden dönme hakkına sahiptir (BK. m. 96, 102, 106/II, 108/III, 158).

IV. YÖNETİM VE TEMSİL HAKKI

A. Genel Olarak

Şirketin yönetimi ve temsili, hukuk ve işletme yönünden önem taşıyan bir konu olup, şirket yönetimi, şirket işlerinin devamı açısından şirketteki pay sahiplerinin şirketle aralarındaki ilişkinin yürütülmesi amacıyla kanun ve ana sözleşme gereğince yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve toplantıların düzenli olarak yapılması, şirketin verimli ve düzenli çalışması için önem arz etmektedir.

Temsil, şirketin 3. kişilerle olan ilişkilerini düzenleyen dış ilişkiye dönük bir yetki olup, şirket ana sözleşmesinde bulunan konularla sınırlı olan, 3. kişilerle yapılan anlaşmaları ve haksız fiil halinde zararı, tasfiye işlemlerini kısaca şirket adına talep edilecek hak ve borçların varlığı halinde şirket unvanının kullanılması yetkisi olarak ifade edilmektedir.

Limited şirketin yönetim ve temsili ortaklara ait olup, bu yetki şirketin bütün ortaklarına kanunla tanınan sadece bir hak niteliğinde olmayıp aynı zamanda bir yükümlülük şeklindedir. Limited ortaklık, kollektif ortaklığa özgü nitelikleri barındırdığından temsil yetkisinin kaldırılması kanunda açıkça belirtilen TTK. m. 543, 161. maddeye atıfta

bulunmaktadır. Müdürlerin temsil yetkisi bakımından da anonim ortaklıklarda temsil yetkisini düzenleyen TTK. m. 321 limited şirketlerde de uygulama alanı bulmaktadır (TTK. m. 542/I).

Türk hukuk sisteminde kanunla tanınmış olan yönetim ve temsil hakkı ile yükümlülüğü özden organ sistemi olarak adlandırılmakta ve bu durum ortaklara müktesep hak olarak tanınmaktadır³¹⁸. TTK. m. 540/III gereğince özden organın üyesi olan ortaklar şirketin kurucu üyesi olup, kuruluşun sonra limited şirkete ortak olanlar, şirket genel kurulunun bir kararı olmadıkça yönetim ve temsil hakkı ile bu hakla ilgili olarak yükümlülükleri bulunmamaktadır.

Alman ve Fransız hukukundan farklı olarak İsviçre-Türk hukuk sisteminde şirketi kuranların birbirlerini iyi tanımalarından dolayı özden organ sistemi kabul edilmiştir. Kuruluşun sonra şirkete ortak olanlar bu hususta şirket genel kurulunun ayrı bir kararı olmadıkça şirketi idare ve temsile hak kazanamayacağı gibi yükümlülüğü de bulunmayacaktır. Örneğin; miras ya da cebri icra yolu ile ortak olunması halinde, kim olduğu bilinmeyen bir şahsa bu hak otomatik olarak verilmemelidir. Ortaklık sözleşmesi yeni ortağa bu hakkı ve yükümlülüğü tanıdıysa ayrıca karar alınmasına gerek olmaksızın ortak bu hakkı elde edecektir. Özden organ üyelikten ancak haklı sebeplerin varlığında ortağın çıkarılabilmesinin nedeni ortağa şirket ana sözleşmesi ile tanınan bu hakkın ortaklık sözleşmesi değişikliği veya genel kurul kararı ile şirket ana sözleşmesinin değişikliği ya da genel kurul kararında ortağında olumlu oyunun bulunması gerektiğidir. Aksi halde TTK. m. 543, 161 uygulanması gerektiği savunulmaktadır³¹⁹.

yTTK. m. 623 hükmü TTK. m. 540'da hükmedilen özden organ ilkesini terk etmektedir. Özden organ ilkesince, şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça şirket yönetim ve temsilinde tüm şirket ortaklarının hem hak hem de yükümlülükleri bulunmaktadır. Ancak **yTTK.** ile bu ilke yerine seçilmiş organ sistemini benimsenmektedir. Şirket ana sözleşmesinde şirketin yönetim ve temsili belirlenerek, yönetim ve temsil bir ya da birden fazla ortağa, tüm ortaklara ya da 3. kişiye bırakılmakta ancak tamamen 3. bir kişiye yönetim ve temsil yetkisinin bırakılması mümkün olmayıp mutlaka en az bir ortağın bulunması gerekmektedir³²⁰.

³¹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 925.

³¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 925.

³²⁰ Yıldız, Limited Şirket, s. 176.

Özden organ sisteminde yönetim ve temsil hakkı kanuni düzenden doğmakta ya da kararlaştırılmış düzen olarak kullanılmaktadır³²¹. Özden organ sisteminin kanuni düzenden doğması halinde, şirket ortaklarının birlikte idare ve temsil yetkisine sahip olmasıyla idareye ilişkin tüm kararların birlikte oybirliğiyle alınması ve birlikte imzalanması gerekmektedir (TTK. m. 504). Doktrinde ise kanuni düzenden kaynaklanan yönetim ve temsil hakkında şirket ortaklarının aralarında iş bölümü yapabilmesinin uygun olabileceği, bu durumda yönetimden kaynaklanan sorumluluk ilkesinin korunması gerektiği, şirket ortaklarının alınan kararlara müdahale edebilme haklarının devam edeceği görüşü benimsenmektedir³²². Ancak ana sözleşme ile kanuni düzenin aksi kararlaştırılabilmektedir. Bu durumda, her ortak tek başına karar alabilir ve temsil yetkisine sahip olabilir. "Yönetim ve temsilde, ortaklara münferit yönetim ve temsil hakkının verilmesi şart değildir. Ortaklar, yönetimde iş bölümü yapabilecekleri gibi temsilde iki imza sistemini de kabul edebilmektedir"³²³.

Kanuna göre, limited şirket sözleşmesi (tayin) ya da şirket genel kurul kararı (seçim) ile seçimle organ yani yönetici ve temsilcinin seçilmesi diğer bir ifadeyle, kararlaştırılmış organın belirlenmesi mümkündür.

TTK.'da limited şirket ortaklarının 20'den az olması halinde ortakların temsilciler aracılığıyla genel kurula katılmalarına yer verilmemiş olup, çağrı usulüne uyulmadan yapılan genel kurul toplantısında, bütün ortakların bulunmasının gerektiği, ancak ortak sayısının 20'den fazla olması durumunda TTK. m. 536'da yapılan atıfla anonim şirketlerdeki temsilcilik kurumunun uygulama alanı bulacağı hüküm altına alınmıştır³²⁴.

Kısaca, limited şirketlerde pay sahiplerinin idari ve mali haklarını kullanmak için genel kurul toplantısına katılmaları gerekmekte (TTK. m. 536 vd.) olup, genel kurul şirketin en önemli organı bulunmakta ve ortak sayısına bakılmaksızın şirket ana sözleşmesiyle ya da sonradan alınacak bir kararla genel kurul organı bertaraf edilememektedir³²⁵.

³²¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 926.

³²² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 926.

³²³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 926.

³²⁴ Şaban Kayıhan, "Limited Şirket Ortaklar Genel Kurulunda Temsil Yolu İle Oy Kullanılabilmesi Üzerine Düşünceler", Terazi Hukuk Dergisi, Ankara 2007, S. 12, s. 27.

³²⁵ Kayıhan, s. 25.

Limited şirketlerde kural olarak, genel kurula şirkette pay sahibi olan ortaklar bizzat katılabilmekte ve kanundaki özel yeter sayılarıyla oy kullanarak karar alabilmekte, böylece şirketin iradesi ortaya çıkmaktadır.

TTK. sisteminde ortak sayısının 20'den fazla olduğu limited şirketlerde, TTK. m. 536 gereğince anonim şirketlerdeki temsilcilik kurumuna atıf yapılmakta ve anonim şirketlere ait TTK. m. 373'e göre de bizzat ya da temsilci aracılığı ile oy hakları pay sahipleri tarafından kullanılabilen ve şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm yoksa temsilcinin ortak olması şartı aranmamaktadır. Ancak yazılı şekilde temsil yetkisinin verilmesi gerekmektedir.

TTK.'da ortak sayısının 20'den az olduğu limited şirketlerde ortakların genel kurula temsilci aracılığıyla katılması hali şirket ana sözleşmesinde açıkça düzenleniyorsa bu durumda şirket ana sözleşmesine uyulması gerekmektedir. Ancak böyle bir hüküm bulunmaması halinde de kanun tarafından temsilci ile oy kullanma hakkı düzenlenmemiş olsa dâhi temsilci kullanma hakkından mahrum bırakılmanın hukuki bir dayanağı olmadığından ortak sayısı 20'den az da olsa temsilci aracılığıyla oy kullanma hakkının tanınması gerektiği yönünde doktrinde görüşler bulunmaktadır³²⁶.

TTK. sisteminde şirket ortağının tek kişi kalması halinde bu durum şirketin fesih nedeni sayılırken, **yTTK.** sisteminde birden fazla ortağı bulunan limited şirketin tek kişiye düşmesi halinde fesih davası açılmamakta söz konusu durumun ticaret siciline tescil ve ilân ettirilmesi gerekmektedir. Şayet bu durum tescil edilmezse, idare heyeti ve ortak olan kişinin sorumluluğu bulunmaktadır. **yTTK.** sistemi AET.'nin 89/667 sayılı şirketlere ilişkin 12. Yönergesi'ne dayanarak tek kişilik şirket kurulabileceğini³²⁷ düzenlemiştir. **yTTK.** ile tek kişilik limited şirketin kurulması mümkün olduğundan girişimci konumunda olan tek kişi saman adamlara ihtiyaç olmaksızın şirketi kurabilmekte ve ortak sayısının sonradan bire inmesi halinde de şirkete son verilmemektedir³²⁸.

yTTK. ile tek kişilik limited şirkete yer verilmiş olsa da doktrin tarafından ortaklıkta yönetim kurulu üyelerinin nasıl ibra ve azledileceği, borçlardan nasıl sorumlu olunacağı,

³²⁶ Kayıhan, s. 27, 28, 29.

³²⁷ Canan Küçükali, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerde Yönetim ve Temsil", İstanbul Barosu Dergisi, C. 85, S. 2011/2, s. 109.

³²⁸ İbrahim Arslan, Tek Kişilik Anonim ve Limited Şirket, Konya 2008, s. 180. (Kısaltma: Arslan, Tek Kişilik).

şirket sahibinin kendisine ait olan diğer şirketlerle nasıl bir bağ kurulabileceği hakkında açık bir hüküm bulunmaması eleştirilmektedir³²⁹.

Tek kişilik şirkette ortağın malvarlığı ile şirketin malvarlığının birbirinden ayrı bulunması gerekmektedir. Ancak tek kişilik limited şirkette tek ortak ve idareci olan şahsın, şirketi kötüye kullanması halinde 3. kişilerin zarara uğrayabilmesi mümkün olacağından tek kişilik limited şirkette söz konusu tek ortağın ayrıca şirketi temsil etmesiyle 3. kişilerle yaptığı işlemlerin kendi hesabına mı yoksa şirket hesabına yaptığının açıklanması açıklık ilkesi gereği belirtilmesi gerekmekte olup, aksi halde 3. şahısların korunması amacıyla kendi hesabına yaptığı kabul edilmeli ve zarar halinde ortağın hem kendi malvarlığına hem de şirketteki payına el konulabilmektedir³³⁰. Tek kişilik limited şirketlerde de yönetim kurulu birden fazla üyeden oluşabilmekte böylece tek kişinin elindeki himaye dengelenebilmektedir³³¹.

Tek kişilik limited şirkette ortak aynı zamanda müdür ise ortağın yazılı işlem yapması gerekmektedir.

TTK. sistemine göre; limited şirketin kuruluşu için en az iki kurucunun olması gerekmektedir. Ancak **yTTK.** limited şirketin kurulması bakımından için kurucuları için asgari bir sayı belirtmemektedir. **yTTK.**'ya göre, limited şirketler, tek kişi (gerçek veya tüzel kişi) tarafından da kurulabilmekte yani **yTTK.** tek ortaklı limited şirkete izin vermekte olmasına rağmen limited şirketin tek kişi tarafından kurulabilmesi durumunda, limited şirket müdürleri, tek ortaklı bir limited şirkette, tek ortağın adını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilân ettirmek zorunda bulunmaktadır. Ancak **yTTK.**'ya göre, limited şirket birçok kişi ile kurulur, sonra ortak sayısı bire düşerse, söz konusu bu durumun gerçekleşmesinden itibaren 7 gün içinde şirket müdürlerine yazılı olarak bilgi verilmesi gerekmekte ve müdür/müdürlerin, bildirim almasından itibaren 7 gün içinde şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu tek ortağın adını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilân ettirmesi gerekmektedir.

yTTK., TTK.'da olduğu gibi limited şirketlerde ortak sayısını sınırlandırmakta ve ortak sayısının 50'den fazla olamayacağını belirtmekle beraber, bunun yanında limited şirketin tek ortaklı olmasını da mümkün kılmaktadır. TTK.'da ortak sayısının herhangi bir nedenle bire

³²⁹ Ali Haydar **Yıldırım**, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirket Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu", İzmir 2008, s. 45.

³³⁰ **Küçükali**, s. 100.

³³¹ **Arslan**, Tek Kişilik, s. 181.

inmesi ya da zorunlu organlardan birinin olmaması halinde kanunda öngörülen süreler içerisinde söz konusu eksikliğin giderilmesi gerektiği aksi halde ortakların şirketin feshini isteme hakkına sahip olacakları düzenlenmiştir³³². **yTTK.** tek ortaklı limited şirkete izin vermekle birlikte, şirketin tek ortağı kendisi olacak bir şirkete dönüşmesi sonucunu doğuracak şekilde kendi paylarını iktisap etmesine yasak getirmektedir³³³.

B. Müdürler

TTK. m. 540 limited şirketi yönetim ile temsile yetkili müdürün kim olduğunun şirket ana sözleşmesinde gösterilmesini zorunlu olmazken (TTK. m. 506), ortaklığın sicilinde müdür ya da müdürlerin gösterilmesini zorunludur (TTK. m. 510, 511). Ayrıca müdür ya da müdürlerin limited şirket genel kurul kararı ya da şirket sözleşmesi ile ortak olmadan da yönetime ve temsile yetkili olabileceği gibi aksi durumda şirketin tüm kurucu ortakların yönetim ve temsile yetkili olabileceğini düzenlemektedir (TTK. m. 540).

Limited şirketlerde, kolektif ortaklığın aksine birlikte idare esas olsa da ana sözleşme ya da genel kurul kararı ile münferit idare ve temsil durumu da bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, şirket ana sözleşmesi ile şirket ortaklarından ya da dışarıdan biri/birkaçı müdür olarak atanabilmektedir. Şirket ortakları müdür olarak atanmış ise müdürlükten azil için kolektif şirkete ait TTK. m. 161, 162 hükümlerinin uygulanması gerekir. Dışarıdan atanan ortak olmayan müdürler ise her zaman azledilebilmektedir. Ancak bu halde müdürlerin sözleşmeden doğan hakları saklı bulunmaktadır (TTK. m. 543). İdare ve temsile birden çok kişi yetkili ise yetki sınırı TTK. m. 321, 541 uyarınca açık ve ayrıntılı olarak belirlenmelidir. Şirket ana sözleşmesinde yetkiye dair bir açıklık bulunmuyorsa genel kurul kararı ile yetkilerin belirlenmesi gerekecektir. Müdürler arasında yetki nedeniyle bir uyumun doğması halinde genel kurulun çözüm bulması gerekmektedir. Ortak olmayan müdürlerin yönetim ve temsile dair hak ve yetkileriyle sorumlulukları, ortak olan müdürlerle aynıdır. Şirket ortaklarından atanan müdürlerin organ sıfatı bulunmasına rağmen ortak olmayan müdürler organ sıfatı sahip olmadıklarından sadece ticari mümessil niteliğine haiz bulunmaktadır³³⁴. Ticari mümessil genel kurulunun toplantıya çağırılması, müdürlerin tescil ve ilân edilmesi, icra gibi

³³² Hasan **Pulaşlı**, "Limited Şirketler Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Haziran 2009, s. 40. (Kısaltma: **Pulaşlı**, Limited Şirketler).

³³³ Soner **Altaş**, "Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Tek Ortaklı Limited Şirket", http://www.dunya.com/yeni-turk-ticaret-kanununa-gore-tek-ortakli-limited-sirket_116657_haber.html, s. 1, (Erişim tarihi, 10.01.2012), (Kısaltma: **Altaş**, Tek Ortaklı Limited Şirket).

³³⁴ **Arslanlı/ Domaniç**, TTK. Şerhi, C. III, s. 662.

şirketler hukukuna özgü yetkilere sahip olmamakla birlikte ortak olmayan müdür, ticari mümessil, vekil tayini, azli, yetkilerinin nitelikleri farklı hükümlere tabi bulunmaktadır³³⁵.

Şirket ana sözleşmesi ile müdür atanmamış ise TTK. m. 540/III gereğince genel kurul kararı ile müdür atanabilir ve müdürün azli için çoğunluk kararı gerekmektedir. Şirketin kuruluşundan sonra şirkete dâhil olan pay sahiplerinin, ortaklığın idare ve yönetimin de yetkili olabilmeleri ortaklar genel kurul kararı ile mümkün olabilirken, sonradan şirkete katılan ortakların şirketi yönetme ve temsil hakları bulunmadığı gibi, bu ortakların böyle bir yükümlülükleri de bulunmamaktadır. Ortaklar arasındaki bu farklılığın nedeni ise kurucu olan ortakların birbirlerini tanıması ve yasa gereğince organ olarak ortaklığı yönetim hakkına ve temsil yetkisine sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Sonradan cebri icra, miras, devir ile şirkete ortak olunması halinde ortağa yönetim hakkı ve temsil yetkisi verilmemektedir³³⁶. Kanun gereği (TTK. m. 540) ana sözleşme ile ya da genel kurul kararı ile müdür tayin edilmemiş ise şirketin tüm ortakları müdür sayılmaktadır. "Bu durumda, limited şirketin genel kurulu ile yönetim ve temsil organı aynı kişilerden oluşmaktadır. Söz konusu durum, adi ortaklık dâhil, ortaklıkların temsiline dair kurallara ters ve çelişkili olduğu gibi, ortaklığın temsilinde güçlükler de yaratabilmektedir"³³⁷.

Limited şirketin icra işlemlerini yapmak ve şirketi temsil etmek için şirkete şirketin kuruluşu esnasında ortak olanlardan ya da dışarıdan müdür/müdürler atanabilmesine rağmen tüzel kişi ortaklar limited şirkete müdür olarak atanamamaktadır³³⁸. Ancak ortağı temsile yetkili gerçek kişi müdür olarak atanabilmektedir³³⁹. Şirket ana sözleşmesinde, şirketin temsil ve idaresinin ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça tüm kurucu ortaklar müdür sıfatına sahip bulunmaktadır. Şirket müdürlerinin temyiz kudretine sahip ve reşit olmaları gerekmektedir (MK. m. 10).

Yönetim kurulu üyeliğinin boşalması durumunda TTK.'nın 315. maddesi limited şirkette uygulama alanı bulamamaktadır. Çünkü limited şirkette ait hükümler arasında 315. maddeye ait bir atıf bulunmamaktadır. Bu nedenle kıyas da mümkün olmayacak ve limited şirketlerde, TTK. m. 315/II uygulanamayacaktır. Limited şirketlerde, müdürlerin

³³⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 929.

³³⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 527.

³³⁷ Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, s. 222.

³³⁸ İsmail Kayar/İlyas Çelikleş, "Limited Şirkette Müdür-Ortakların Rekabet Yasağı", Tekil Armağan, s.309.; Eriş, Ticari İşletme, s. 2840.

³³⁹ Eriş, Ticari İşletme, s. 2840.

sorumluluğuna ait özel bir düzenleme alanı olmadığından anonim şirkete ait hükümler uygulama alanı bulmaktadır³⁴⁰ (TTK. m. 556).

Limited şirkete ait yönetme hakkı ve temsil yetkisinin kaldırılmasında kollektif şirket hükümler uygulanmaktadır (TTK. m. 161, 162) İdare hakkı ve temsil yetkisi sözleşme ile verilmişse bu hak ve yetkinin sınırlandırılması yahut geri alınması diğer ortaklar tarafından alınacak bir kararla mümkün olamamaktadır. Haklı sebeplerin varlığı halinde, örneğin; basiretsizlik, ağır ihmal, yönetimde iktidarsızlık... vs. gibi hallerde şirket ortaklarından birinin talebi ile ortağa idare hakkı ve temsil yetkisi mahkeme kararı ile sınırlandırılabilenekte ya da geri alınabilmektedir. Yargıtay 11. HD. 2002 tarihli sayılı bir kararında "*haklı sebeple azil davasında, husumetin azli istenen müdüre yöneltilmesinin yeterli olduğunu, limited şirketin ayrıca hasım gösterilmesinin gerekmediğine*"³⁴¹ hükmetmiştir.

Müdürler yürüttükleri faaliyetleri sırasında, şirket pay sahiplerinin ve şirket alacaklarının zarara uğramasına neden olabilirler ve 3. kişilerin uğramış olduğu zararların genel hükümlere göre çözümlenmesi gerekir³⁴² (BK. m. 41, 55, 96 vd.).

Yargıtay'ın 1975 tarihli bir kararında "*iki ortaklı ve her biri de müdür olan bir limited ortaklıkta, müdür olan ortak, yine müdür olan diğer ortak aleyhine azil ile ortaklığın feshi ve tasfiyesi istemiyle dava açabilir*"³⁴³ şeklinde hükmetmektedir.

yTTK. m. 623 'Yönetim ve Temsil' ana başlığı ve 'Müdürler' alt başlığı altında düzenlenmiş olup bu maddeye göre; şirket ana sözleşmesiyle şirketin yönetimi ve temsili düzenlenmektedir. Şirket ana sözleşmesiyle yönetim ve temsil müdür sıfatını taşıyan bir ya da birden çok ortağa veya tüm ortaklara ya da 3. kişilere verilebilir. Ancak en az bir ortağın, şirketin yönetim ve temsil yetkisinin bulunması gerekmektedir.

Şirket müdürlerinden biri bir tüzel kişi ise bu kişi temsilci olarak bir gerçek kişiyi belirlemesi gerekmektedir. Müdür, kanun veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmayan yönetime ilişkin tüm konularda yetkilidir. **yTTK.**, İsv. BK. ile TTK.'da hâkim olan ve İsv. Tasarısında da aynen korunan özden organ ilkesini yani tüm ortakların şirketi birlikte

³⁴⁰ Eriş, Ticari İşletme, s. 2840.

³⁴¹ Y.11.HD. 25.03.2002 tarih, 1398/ 2664 sayılı yayınlanmamış kararı, **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 929.

³⁴² Bedir **Karaca**, Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları, İstanbul 2005, s. 92.

³⁴³ Y.11.HD. 05.06.1975 tarih, 1368/3699, Salter **Uçar**, Tüm Şirketlerde Fesih ve Tasfiye Kurulması Faaliyetleri Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılıma Sebepleri, İstanbul 1996, s. 350.

yürütmesi ilkesi (yönetim ve temsilin hem hak hem de yükümlülük olması) terk etmiştir³⁴⁴. Özden yönetim ilkesi, şahıs şirketi ile örtüştüğünden İsv.'de kanun koyucu limited şirketi sınırlı sorumlu kollektif şirket olarak nitelendirmektedir. Ancak bu görüş günümüzde benimsenmediğinden limited ortaklığın anonim şirkete göre daha küçük ölçekli olduğu kabul görmekte ve bu nedenle, limited şirketi kollektif şirkete benzetmenin şirketleştirme politikasına uymadığı ve yönetimde profesyonelleşmenin gerektiği savunulduğundan özden organ ilkesi terk edilerek m. 623 seçilmiş organ sistemini benimsemektedir³⁴⁵.

Nitekim bunların yanı sıra, **yTTK.** en az bir şirket ortağının da müdür olarak atanmasını düzenlemektedir.

TTK. sisteminde başkana üstün oy hakkı tanınmamıştır. Örneğin; yönetim kurulu toplantılarında niyabetle oy verme yasağı bulunmakta ve başkanın da üstün oyu da yoktur. Ancak İsv. BK.'da 1991 yılında yapılan değişiklikle, oyların eşitliği durumunda başkanının üstün oyu, ortaklık esas sözleşmede aksine bir düzenleme yoksa kabul edilmiştir (İsv. BK. m. 713/I). Ancak, başkanın üstün oyunun bizim TTK. sistemimizde de tanınması gerektiğini savunulmaktadır³⁴⁶.

yTTK. Müdürlerin Birden Fazla Olmaları' başlığı altında madde 624 ile yeni bir maddeyle TTK.'ya göre bir yenilik daha getirmektedir. Buna göre, limited şirketin birden fazla müdürünün olması halinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadıklarına bakılmaksızın, genel kurul tarafından başkan olarak atanmaktadır. Başkan olan müdür ya da tek müdürün olması durumunda bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında, genel kurul başka yönde bir karar almadığı veya ana sözleşmeyle farklı bir düzenleme bulunmadığı takdirde, tüm açıklamaları ve ilânları yapmaya da yetkilidir.

Birden fazla müdürün varlığı halinde, çoğunlukla karar alınması gerekir. Eşitlik halinde başkanın oyu üstün oy sayılır. Şirket ana sözleşmesiyle müdürlerin karar almaları hakkında değişik bir düzenleme öngörebilmektedir. Müdürlerin birden fazla olması halinde bunun bir kurul olacağını öngörerek yönetim kuruluna benzer bir işleyişi benimsemiş ve

³⁴⁴ **Akuğur**, s. 466.

³⁴⁵ **Akuğur**, s. 466.

³⁴⁶ Yaşar **Karayalçın**, "Anonim Şirket Yönetim Kurullarında Başkanın Üstün Oyu", BATİDER, 1970, s. 526. (Kısaltma: **Karayalçın**, Üstün Oy).

başkanın üstün oyu ile bir yenilik getirmiştir. Başkana üstün oy tanınması yönetim kurulundaki kilitlenmeyi çözen ve şirketi çalışabilir konumda tutan bir araçtır.

Örneğin; "müdürler kurulu iki kişiden oluşuyorsa, karar alınabilmesi için 2 kişinin aynı yönde oy vermesi gerekir. Eşitlik halinde müdürler kurulu başkanının oyu üstün tutulduğundan karar müdürler kurulu başkanının oyu istikametinde alınacaktır. Müdürler kurulu üç kişi ise en az 2 kişinin aynı yöndeki oyuyla karar alınacaktır"³⁴⁷.

Ayrıca, **yTTK.**'da limited şirket müdürlerine ait vazgeçilmez ve devredilmez olan görevleri tahdidi olarak sayarak bir yenilik getirilmekte, böylece müdürlerin yetki sınırları belirlenmektedir³⁴⁸.

V. KORUYUCU HAKLAR

A. Denetleme Hakkı

TTK.'da limited ortaklıkta ortak sayısı 2'den az 50'den fazla olamadığından ortak sayısının 20'den fazla olması halinde şirketin iş ve işlemlerinin denetlenmesi amacıyla bir ya da birden fazla olmak üzere anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulama alanı bulmaktadır (TTK. m. 347-359, 548). Denetçilerin birden fazla olması durumunda, bir kurul meydana getirilmekte ve denetçiler gerçek kişilerden oluşmaktadır.

Şirket ortakları, denetçi olabileceği gibi dışarıdan da denetçi seçilebilmektedir. Denetçilerin seçilme koşulları, ücreti, süreleri şirket ana sözleşmesinde belirlenebilmektedir. Süresi biten denetçi, yeniden seçilebileceği gibi yeniden seçilme yasağı şirket ana sözleşmesinde hüküm konulabilmektedir.

TTK. m. 548/II gereğince, limited şirket ortaklarının 20 ya da 20'den daha az olması halinde şirketin idare hak ve görevi, bütün ortaklara ait değilse şirket müdürü sıfatına haiz olmayan bütün şirket ortakları BK. m. 531 hükmüne göre şirketin işleyişi hakkında bilgi alma, şirketin tüm defterlerini, evraklarını incelemeye ve kendilerine mahsus olmak üzere şirketin

³⁴⁷ İbrahim **Ekinci**, "Eski Müdürler Göreve Devam Edecek", <http://vergivekanun.com/?p=27393>, s. 1, (Erişim tarihi, 25.03.2012).

³⁴⁸ Şükrü **Yıldız**, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S. 1, Yıl 2005, s. 78. (Kısaltma: **Yıldız**, Limited Şirketler Değerlendirmesi).

mali durumu hakkında özet çıkarmaya yetkili bulunmaktadırlar. Bu hak sözleşme ile bertaraf edilememekte olup, aksi durumda bu konudaki sözleşme hükümleri batıl bulunmaktadır.

Yargıtay 11. HD.'nin 1991 tarihli bir kararında "*davacı vekil, 3 ortaklı olan davalı limited şirketin yönetici ile müvekkili arasında denetleme hakkı ve kullanılması bakımından uyumsuzluk çıktığı, ortak olan müvekkilinin kasada mevcut görünen meblağ ve kıymetli evrakın gerçekten kasada mevcut olup olmadığını, araştırmayacağını ileri sürüldüğünü, oysa TTK.'nın 353. m. uyarınca denetçilere tanınan hakkın ortağa da tanınması gerektiğini belirterek kasanın denetlenmesine ve kasa defterinde görünenlerin mevcut olup olmadığının saptanmasına karar verilmesini istemiş ve mahkemece istemin kabulüne karar verilmiştir. Karar, davalı vekilince temyiz edilmiştir.*

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve delillerin takdirinde isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı ortaklık vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddi ile yerel mahkeme kararının onanması gerekir³⁴⁹ şeklinde hüküm vermiştir.

Limited şirket Bakanlık tarafından da denetlenmektedir (TTK. m. 274, 556). Bakanlığın denetimi için limited ortak sayısı önemli bulunmamaktadır³⁵⁰.

B. Bilgi Alma Hakkı

Limited şirketlerde ortakların bilgi alma hakkı, TTK. m. 548 başlığı altında düzenlenmiştir. TTK. m. 548/II gereğince 20 ya da daha az ortak sayısına sahip olan limited şirketlerde müdür sıfatına haiz olmayan ortaklara adi ortaklıklara ait denetleme hakkı (BK. m. 531) tanınmış olup, şirket ortaklarına şirketin durumu hakkında bilgi alma, defterleri kontrol etme, mali durum hakkında özet çıkarma hakkı tanınmaktadır. Ancak limited şirket ortak sayısının 20'den fazla olduğu şirketlerde TTK.'da açıkça düzenlenmiş bir bilgi alma hakkına dair hüküm bulunmamaktadır. Diğer bir ifadeyle, limited şirket ortaklarına her zaman kullanabilecekleri **bireysel** olarak bilgi alma hakkı tanınmamış, kanun koyucu tarafından ortaklar yararına bilgi alma hakkının bir organ tarafından kullanabileceği TTK. m. 536. ile düzenlenmiş ve böylece anonim ortaklığa atıfta bulunulmuştur³⁵¹. Söz konusu hükümden de

³⁴⁹ Y.11.HD. 05.02.1991 tarih, E. 8155, K. 574, **Eriş**, Ticari İşletme, s. 2880, 2881.

³⁵⁰ Ortakların Denetimine Dair Tüzük, RG. 07.08.1972 tarih, S. 14269.

³⁵¹ Mehmet Emin **Bilge**, "*Limited Şirketler Ortakların Bilgi Alma Hakkı, Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu, Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde*", http://hukuk.erzincan.edu.tr/dergi/makale/2005_IX_16.pdf, s. 1, (Erişim tarihi, 02.12.2011). (Kısaltma: **Bilge**, Bilgi Alma Hakkı).

anlaşılacağı üzere, şirketin denetimini yapma ve bilgi alma hakkı denetçilere tanınmakta, limited şirkette ortak sayısının 20'den fazla olması halinde ortaklara tanınması gereken bilgi alma hakkı, denetçiler aracılığı ile sağlanmakta ve yönetim yetkisi olmayan pay sahibi şirkete koymuş olduğu sermaye payını etkilenmesine rağmen yeterli bilgi sahibi olamamakta ancak bilgi alma hakkının şahsi olarak mümkün olması durumunda şirket ortağı kendisine ait oy hakkını tam bilinçlendiği takdirde, tam ve bilinçli olarak kullanabilmektedir³⁵².

TTK. m. 548 limited şirket ortak sayısının 20 ya da 20'den daha az olması halinde müdür sıfatına haiz olmayan ortakların adi ortaklık hükümlerine tabi olarak bilgi alma hakkına sahip olduğu ile BK. m. 531 gereğince bilgi alma hakkının sözleşme ile bertaraf edilemeyeceğini, ancak bilgi alma hakkının özüne dokunulmadan sözleşme ile nasıl kullanılacağına düzenlenebileceğini, bilgi alma hakkının engellenmesi halinde muhatap ortağın mahkemeye başvurarak bilgi alma hakkının sağlanmasının talep edebileceğinin mümkün olduğu hükmüne yer vermiştir. Bilgi alma hakkı MK. m. 2 gereğince dürüstlük ilkesi ile sınırlandırılmış olup, ortakların şirkete sadakat yükümlülüğü sınırları içerisinde kalmak şartıyla bilgi vermenin hukuki ve fiili sınırlarını belirtmiştir³⁵³.

TTK.'da limited şirketlerde ortak sayısının 20'den fazla olması halinde anonim şirketlere ait hükümlerin uygulanacağından TTK. m. 362, 363'de belirli mali tabloların istenmesi ve lüzumlu olarak bilgi alınma hakkı tanınmış ancak bilgi alma hakkı kısıtlı olarak sınırlandırılmış ve genişletilebilmesi için mahkemeden talep edilme hakkı düzenlenmemiştir.

yTTK.'da ortak sayısı vurgulanmadan limited şirket ortaklarına doğrudan bilgi alma hakkı tanınmıştır.

yTTK. m. 614 'Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı' başlığı altında düzenlenmiş olup, her şirket ortağı, şirket müdürlerinden şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilmekte ve belirli konularda inceleme yapabilme hakkına sahiptir. Şayet şirket ortağının elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa şirket müdürleri, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilmektedir.

Genel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, şirket ortağının talebiyle mahkemeye başvurulur ve mahkeme bu hususta kesin karar vermektedir.

³⁵² Bilge, Bilgi Alma Hakkı, s. 1.

³⁵³ Bilge, Bilgi Alma Hakkı, s. 2.

Bilgi alma hakkı şirket ortağına tanınan bireysel bir hak niteliğindedir. Bu hakkın kullanılması için herhangi bir şartın varlığı aranmamaktadır. Kısaca, bu hakkın kullanılabilmesi için ortak olmanın yeterli olacağı ve diğer ortaklık haklarından bağımsız bir hak olarak doktrin tarafından yasanın anonim şirketlerde pay sahibinin bilgi alma hakkının aksine, limited şirketlerde bilgi alma hakkını emredici nitelikte düzenlenmemektedir. Anonim şirketlerde bilgi alma hakkı, 363. maddeye göre sözleşme ile sınırlandırılması, kaldırılması mümkün olmadığından anonim şirketlerde bilgi alma hakkı müktesep bir hak niteliğindedir. Ancak limited şirketlerde **yTTK**.’da böyle bir durumdan söz edilmediği için limited şirketlerde bilgi alma hakkının sözleşme ile sınırlandırılabilmesi ya da kaldırılabilmesinin mümkün olduğu³⁵⁴ yönünde görüş bulunmaktadır.

Kanımızca, **yTTK**. m. 614’de düzenlenmiş olan limited şirketlerde bilgi alma ve inceleme hakkı **nisbi müktesep bir hak** niteliğindedir. Şirketin zararına olacağı durumlarda bilgi alma hakkının genel kurul tarafından kısıtlanabileceği ancak genel kurul tarafından haksız olarak engelleyici bir karar verildiği takdirde pay sahibinin mahkemeye başvurulabilmesine olanak tanınmaktadır.

C. İptal Davası Açma ve Hükümsüzlüğün Tespitini Talep Etme Hakkı

Ortaklık genel kurul kararı, genel kurul olarak toplanan pay sahipleri ya da temsilcilerinin kullandıkları oylarla oluşan ve kural olarak ortaklık iç ilişkisinde, istisnai olarak da dış ilişkide hukuki sonuç sağlama amacına yönelik irade beyanı şeklinde tanımlanmaktadır³⁵⁵.

Genel kurul kararları, şirket işleyişini doğrudan ve dolaylı olarak etkilediğinden diğer bir ifadeyle, genel kurul kararları ortaklık içi ilişkilerde ve istisnai de olsa dış ilişkilerde hukuki sonuç doğuran irade beyanları³⁵⁶ olduğundan hukuk kurallarına ve şirket sözleşmesine aykırı olmamaları ayrıca dürüstlük kurallarına uygun olmaları gerekmektedir. Sınırların aşılması durumunda, kararların iptalini gerektiren özel geçersizlik durumu söz konusu olmaktadır³⁵⁷.

³⁵⁴ **Bilge**, Bilgi Alma Hakkı, s. 7.

³⁵⁵ Erdoğan **Moroğlu**, “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Ankara 1990, s. 39. (Kısaltma: **Moroğlu**, Genel Kurul Toplantısı).

³⁵⁶ Erdoğan **Moroğlu**, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 6. (Kısaltma: **Moroğlu**, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü 2004).

³⁵⁷ **Saka**, s. 239.

Yokluk ve batıl durumu dışında olan kararların geçersizliği halinde genel kurul kararları iptal edilebilmektedir.

Limited şirketlerde şirket ortakları TTK. m. 536/IV, **yTTK.** m. 622 gereğince genel kurul kararlarının iptalini dava edebilme hakkına sahip bulunmakta, 536/III'de belirtilen oyları yani sermayenin yarıdan bir fazlasını temsil eden çoğunluğun (salt çoğunluk) oyu olmaksızın alınan genel kurul kararları TTK. m. 381'den farklı olarak kararların hükümsüz olacağı kanunda açıkça düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre, şirket ortakları sayıları ne olursa olsun genel kurul kararlarının iptali ve hükümsüzlüğün tespiti davalarını açabilmektedirler. İptal davasının açılmasında ilk şart, hukuka aykırı bir genel kurul kararının olmasıdır. Kanuna, şirket sözleşmesine ve iyi niyet kurallarına aykırı olan genel kurul kararlarına *muallal kararlar*³⁵⁸ denilmektedir. Söz konusu bu kararlar batıl ve iptal edilebilir kararlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

TTK. m. 536/I, limited şirketin ortak sayısının 20'den fazla olması halinde anonim şirketlerin genel kurul kararlarına ait hükümlerinin uygulanacağına atıfta bulunmuştur. Anonim ortaklıktaki genel kurul kararlarına dair hükümler limited şirketlerde de uygulama alanı bulmaktadır (TTK. m. 536/IV). Ancak **yTTK.** m. 622'de ortak sayısı aranmaksızın anonim şirket genel kurul kararlarının butlanına ve iptaline ilişkin hükümlerinin, kıyas yoluyla limited şirketlere de uygulanacağı düzenlenmiştir. Limited şirketin genel kurul kararlarının kanuna (yasa, tüzük, kararname, tebliğ), şirket ana sözleşmesi ve MK. m. 2'ye aykırı olması halinde anonim şirketlere ait hükümler uygulama alanı bularak genel kurul kararlarının iptali mahkeme tarafından talep edilebilmektedir. Ancak Yargıtay'ın 1970 tarihli bir kararında "*ortaklar kurulu kararı, yasa ve esas sözleşmeye aykırı olsa bile, bu kararın iptali istenmedikçe, tüm ortakları bağlar. Açılan iptal davasında, ortaklar kurulu kararının objektif iyi niyete aykırı olduğu sabit olursa, bu kararın iptali gerekir*"³⁵⁹ şeklinde kararı bulunmaktadır. Yargıtay'ın 1997 tarihli bir başka kararın da anonim ortaklığın almış olduğu bir kararın iptali istemiyle açılan bir davada "*davalı anonim ortak genel kurul kararında hiçbir neden göstermeksizin defter incelemesini reddetmiştir. Esasında, anonim ortaklığın, her bir ortağının defter ve hesaplarını incelemekte hukuki yararları vardır. TTK.'nın m. 363'e göre, öngördüğü ilke özel bir düzenleme getirmiştir. Davacıların, inceleme isteminde hukuki yararları olduğu*

³⁵⁸ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 326.

³⁵⁹ Y.TD. 14.10.1970 tarih, E. 804, K. 3638, **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 524.

*gibi, bu sistemin genel kurulca reddi, TTK.'nın 363. m. göre aykırıdır*³⁶⁰ şeklinde kararı bulunmaktadır. Kanımızca, şirket ortaklarının şirket hakkında bilgi edinme hakları yönetsel haklar içinde vazgeçilmesi mümkün olmayan haklardan olmasına rağmen, ortak tarafından öğrenilen bilgilerin şirketin menfaatini tehlikeye sokması söz konusu ise genel kurul tarafından haklı nedenlerin varlığı halinde talebin reddedilmesi TTK. m. 363 gereğince mümkündür. Ancak şirket ortağının/ortaklarının genel kurulun bu yöndeki kararı kanuna, şirket ana sözleşmesine ve MK. m. 2'ye aykırılık taşıyorsa iptal davası açabilme hakkı/hakları bulunmaktadır.

TTK. ile genel kurul kararları aleyhine iptal davası açılabilmekte ve davanın kazanılmasıyla kanun, şirket ana sözleşmesi ya da iyi niyet kurallarına aykırı olarak verilen genel kurul kararı hükümsüz olmakta ve böylelikle geçmişe etkili hüküm doğurarak kararın alınmasından önceki hukuki durumuna geri dönülmesine imkân sağlanmaktadır³⁶¹.

Genel kurul kararlarının iptali hakkı, pay sahipleri sıfatına bağlı, emredici hükümlerle korunan, vazgeçilmesi mümkün olmayan kazanılmış haklarından olup, bu hakkın sınırlandırılması ve kaldırılmasının mümkün değildir. Aksi halde bu karar batıl olduğundan bu hakkı, kullanım hakkına sahip şirket ortakları³⁶² ile bu kararların uygulanmasında şahsi sorumluluklarının doğması halinde denetçiler ile müdürlerin de genel kurul kararlarına karşı iptal davasını açabilme yetkileri bulunmaktadır. Ancak, iptal davasında davacının söz konusu iddiasını ispat etmesi gereklidir. Genel kurul toplantısına katılmış olan pay sahiplerinin, TTK. m. 381/I, **YTTK.** m. 446 gereğince iptal davası açılabilmesi için pay sahibinin genel kurul toplantısında hazır bulunması ya da vekilinin bulunması ve alınan karara red kararı vererek, reddini zapta geçirmiş olmaları dolayısıyla bu 3 şartın varlığında iptal davası açabilmektedirler.

Doktrinde red kararı için oy verilmesi ve muhalif olunduğunun toplantı zaptına açıkça yazılması gerektiği, ancak bu durumda dava açılabileceği çünkü ileride toplantıda değinilmemiş nedenlerin iptal davası sırasında ortaya çıkabileceğinden bahisle her iki şartın

³⁶⁰ Y.11.HD., 1997 tarih, E. 1997/7819, K. 1997/9306, Yasa Hukuk Dergisi, Aralık, 98/11, C. 17, s. 204.

³⁶¹ Ömer **Teoman**, "Anonim Ortaklıkta Aynı Genel Kurulda Alınan Birden Fazla Kararı İptal Ettirmek İsteyen Bir Pay Sahibinin Tek Bir İptal Davası Açmak Zorunda Olup Olmadığı Sorunu", Otuzcu Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II, 1982-2001, s. 435. (Kısaltma: **Teoman**, İptal Davası).

³⁶² İsmail **Doğanay**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 1131. (Kısaltma: **Doğanay**, TTK Şerhi C. I).

varlığı kabul edilmiştir³⁶³. Ancak bir başka görüş, red oyu verilerek, TTK. m. 381 koşulunun gerçekleştiği yönünde olup asıl unsurun red kararı vermek olduğu ve red oyunun tutanağa geçirilmesi yönündedir³⁶⁴. Kanımızca, genel kurul kararına karşı iptal davası açılması için red kararı verilmesi gerekmekte ve red kararına ilişkin tutanakta isimlerin belirtilmesinin yeterli olacağı yönündedir. Ayrıca muhalefet şerhi yazısının mutlaka tutanakta açıkça yer alması gerekmeyeceği ancak tutanaktan açıkça anlaşılmayan hallerde şerh verilmesi gerekmektedir.

Genel kurul toplantısına katılmayan pay sahiplerinin, iptal davası açabilmeleri için toplantıya davetin usulsüz yapılmış olması ya da gündemin gereği gibi ilân ve tebliğ edilmeden yapıldığının ispat edilmesi gerekmektedir.

İptal davasının, genel kurul kararının alındığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede açılması gerekir (TTK. m. 381). Moroğlu, şirket pay sahiplerinin iptal davası açması halinde, genel kurul kararlarının yasaya, şirket ana sözleşmesine ya da iyi niyet kurallarına aykırılığını ispat etmekle yükümlü olduğunu bunun yanı sıra ayrıca kararın iptali halinde kendi menfaatlerinin bulunduğunu ispat etmeye mecbur tutulamayacağını belirtmektedir³⁶⁵.

Genel kurul kararının geçersizliği sonucu hüküm altına alınan ve yenilik doğurucu eda davası niteliğindeki iptal davası "Yargıtay'ın 1983 tarihli bir kararında genel kurul kararının iptali davasının eda davası niteliğinde olduğu, TTK. m. 381'e dayalı olarak iptali ve m. 382'ye göre ihtiyat-i tedbir kararı almak olanağı varken, bu yola gidilmeyip tespit davası açmanın olanaklı olmadığı şeklinde belirtilmiştir"³⁶⁶. Genel kurul kararlarının iptali davası, geçmişe yönelik yenilik doğurucu dava niteliğinde olduğundan, Yargıtay'ın 1984 tarihli bir kararında genel kurul kararlarının iptali halinde bu kararın geçmişe etkili olacağı, fakat iyi niyetli 3. şahısların haklarının saklı olacağı yönünde kararı bulunmaktadır³⁶⁷.

Batıl olan genel kurul kararının hükümsüzlüğünün tespiti, herhangi bir süreye bağlı olmamakla birlikte hükümsüzlük nedenlerinin davaya konu olabilmesi için yasanın genel

³⁶³ Hayri **Domaniç**, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II, İstanbul 1988, s. 885, 886. (Kısaltma: **Domaniç**, TTK Şerhi II).

³⁶⁴ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 268.

³⁶⁵ **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, s. 207.

³⁶⁶ **Melis Taşpolat**, "Genel Kurul Kararlarına Karşı Açılan İptal Davası e Konunun Türk Ticaret Yasası Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde Düzenlenmesi", İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 2008/4, s. 1860.

³⁶⁷ Gönen **Eriş**, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, s. 463. (Kısaltma: **Eriş**, Anonim Şirketler).

hükümlerine, ahlaka-adaba, kamu düzeni ve kişilik haklarına aykırı olması halinde hükümsüzlük için dava açılabilir.

yTTK. m. 622 'Genel Kurul Kararlarının Butlanı ve İptali' başlığı altında TTK. m. 536/IV hükmünü tekrar olacak şekilde yeni sisteme almıştır. Anonim şirketlerin genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri limited şirketlerde de uygulama alanı bulduğundan TTK. m. 381'de düzenlenmiş ve **yTTK.** sistemimizde de genel olarak bu husus korunmuştur. **yTTK.** m. 447 ile genel kurul kararlarının geçersizliği halinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Maddenin başlığı 'Butlan' olarak düzenlenmiş ancak butlan sebebi olarak 3 adet örnek verilmiş olsa da bu sebepler tahdidi değildir. Söz konusu düzenleme 1991 yılında İsv. BK.'da yapılan değişiklikler sonucu m. 706 b'den alıntı yapılarak düzenlenmiş olup, İsv. BK.'da da ilgili madde başlığında butlan ifadesi kullanılsa da İsviçre mahkemelerinde ve doktrinde hangi kararların batıl hangilerinin iptal edilebilir nitelikte olduğuna dair kesin bir ayırım bulunmadığından tahdidi sayım yapılmayarak sadece örnek olarak verilmiştir³⁶⁸.

yTTK. bu anlamda yeni bir düzenleme getirmediği, yokluk ile iptal edilebilirlik kavramları arasında kesin bir sınır çizmediğinden eleştirilmekte, **yTTK.** ile denetçilerin organ sıfatının kaldırılmasıyla denetçilerin genel kurul kararları aleyhine dava açma ve şirketi temsil yetkileri kaldırılmaktadır³⁶⁹.

D. Sorumluluk Davası Açma Hakkı

Limited şirketlerde şirketin zararına neden olan müdürlerin sorumlulukları söz konusu olup, pay sahiplerinin katılmadıkları ya da katılmalarının engellendiği genel kurullarda alınan kararların doğrudan şirketi ya da kendilerini ilgilendirmesi ve zarar olasılığı taşınması durumunda, şirketin pay sahipleri basiretsizlik, ihmâl ve kasit hallerinde şirkete zarar veren müdürler aleyhine sorumluluk davası açabilme haklarına sahip bulunmaktadır³⁷⁰.

TTK.'da limited şirketlerde ortakların sayısına göre organ durumu değişiklik göstermektedir. Buna göre, limited şirketlerde ortak sayısı 20 ve 20'den az ise kanunen

³⁶⁸ Taşpolat, s. 1879.

³⁶⁹ Taşpolat, s. 1879, 1880.

³⁷⁰ Soner Altaş, "Limited Şirket Ortaklarının Müdürlerin İşlemlerine ve Ortaklar Kurulu Kararlarına Yönelik Hakları", MaliÇözüm, S.97/2010, s.185, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/97malicozum/8%20soner%20altas.pdf>, s. 1, (Erişim tarihi, 20.12.2012). (Kısaltma: **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı).

zorunlu organlar, genel kurul ve müdür/müdürlerden oluşmaktadır. Ortak sayısının 20'den fazla olması halinde ise ayrıca denetçi (murakıp)/denetçiler bulunması zorunludur (TTK. m. 548).

Müdür/müdürler, limited şirketin idare ve temsil organ olmasına rağmen ortaklar genel kurulu şirketteki pay sahiplerinin katılımıyla oluşan yasayla sadece kendisine tanınmış olan konularda (ve müdürler ile denetçilerin tayini, azli, ibrası, safi kârın kullanımı, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi..vs.) karar alan organ niteliğine sahiptir. Müdürler, daimi bir icra organı statüsündeyken, ortaklar genel kurul yılda bir ya da birkaç kez toplanan organ niteliğinde bulunmaktadır.

Limited şirketlerde, ana sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça şirket ortakları birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile yetkili ve yükümlü olup (TTK. m. 540/I; **yTTK.** m. 623), aksi kararlaştırılarak şirket idare ve temsili ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabilmektedir (TTK. m. 540/II; **yTTK.** m. 623). Ancak söz konusu bu yükümlülük, sadece kurucu ortaklar için geçerli olmaktadır. Ortak olmayan müdürlerin, yetki ve sorumluluk yönünden, ortak olan müdürlerden bir farkları bulunmamaktadır (TTK. m. 541). Bazı şartların varlığı halinde, anonim şirketlerin aksine (TTK. m. 312/II), tüzel kişilerin de limited şirkete müdür olma imkânı sağlanmıştır (TTK. m. 540/IV). Tüzel kişi adına gerçek kişinin limited şirketin temsilcisi olarak tescil ve ilân edilmesi gerekmektedir (TTK. m. 540/IV).

TTK. m. 542, limited şirketin müdür/müdürler tarafından nasıl yönetileceğini anonim şirketlere atıfta bulunarak düzenlemektedir (TTK. m. 321). Buna göre, temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyi niyetli 3. kişilere karşı hüküm ifade etmemektedir. Temsil yetkisinin, şirket merkezinin ya da şubenin işlerine ait olduğuna dair veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilân edilen sınırlamalar 3. kişiler için geçerlidir (TTK. m. 542 atfı 321/II; **yTTK.** m. 629). Ayrıca şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa limited şirket adına tanzim edilecek evrakın geçerlilik kazanabilmesi için, temsile yetkili olanlardan ikisinin imzasını taşıması gerekmektedir (**yTTK.** m. 370). Müdürler tarafından yapılan işlemlerin şirket sözleşmesine ya da ortaklar genel kurulu kararına aykırı olması, iyi niyetli 3. kişilerin yapılan işlemde dolayı şirkete başvurmalarını engellememektedir (TTK. m. 542, 321/IV; **yTTK.** m. 629). Ayrıca müdürlerin görevlerini yaparken işlemiş oldukları haksız fiillerden dolayı şirket, sorumlu olmaktadır (TTK. m. 542/II; **yTTK.** m. 629).

Limited şirketlerde müdürlerin ortak veya ortak olmamaları arasında bir ayrım yapılmaktadır. Şöyle ki; ortak olmayan müdürler şirket ana sözleşmesiyle ya da genel kurul tarafından seçilmiş olsalar da genel kurul kararıyla her zaman azledilebilmektedir (TTK. m. 543/II; **yTTK.** m. 630). Ortak olan müdürler ise yasa tarafından şirket sözleşmesi ile atanma veya genel kurul tarafından seçilme durumuna göre belirlenmektedir. Buna göre, ortak olan şirket müdürleri, şirket sözleşmesiyle atanmışlarsa örneğin; kurucu ortak olan müdürler azledilemeyecekleri gibi idare hak ve vazifeleri de diğer ortaklar tarafından sınırlandırılmamakta (TTK. m. 543/I atfı 161), ancak bu görevini ihmal eden müdürlerin asla görevlerine son verilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Yasa tarafından müdürlerin idare yetkilerinin mahkeme kararı ile sınırlandırılmasına ya da geri alınmasına olanak sağlandığından haklı sebeplerin varlığında, pay sahiplerinden birinin istemi ile mahkeme, şirket sözleşmesi ile atanan müdürlerin idare hak ve vazifesini sınırlandırma veya geri alma kararı verilebilmesine imkân sağlanmaktadır³⁷¹ (TTK. m. 161). Yasa, müdürlük görevinin sonlanmasında basiretsizlik, ağır ihmal veya yönetimde iktidarsızlık gösterme gibi haller, haklı sebebe örnek olarak gösterilmektedir³⁷².

yTTK. m. 630 'Görevden Alma, Yönetim ve Temsil Yetkisinin Geri Alınması ve Sınırlandırılması' başlığı altında genel kurulun müdür/müdürleri görevden alabilme, yönetim hakkı ve temsil yetkisini sınırlayabilme yetkisi bulunmaktadır.

Ortak olan müdürün genel kurul tarafından tayin edildiği hallerde müdürün azli için genel kuruldaki ortakların çoğunluk kararına ihtiyaç duyulmaktadır (TTK. m. 543/I atfı 162). "Çoğunluğun sağlanamaması durumunda ise örneğin; iki ortaklı limited şirketlerde, ortaklardan her biri, seçikle gelmiş olan ortak müdürün şirket sözleşmesi hükümlerini ihlâl ettiği iddiasıyla azledilmesini mahkemeden talep edebilmektedir"³⁷³.

Limited şirket müdürlerinin hukuki ve cezai sorumlulukları hakkında anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin hukuki ve cezai sorumluluklarına ilişkin hükümler uygulanmaktadır (TTK. m. 556; **yTTK.** m. 644, 553, 554, 561). Şirkete uğratılan zararların müdürlerin kusurlu davranışlarından meydana geldiği asıl olup, müdürler kusursuz olduklarını ispat etmedikçe kusurlu sayılmaktadırlar. Kusursuzluğun ispatı genel hükümlere tabi bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, müdürler tarafından alınan bir karardan doğan kusur karinesinin aksinin

³⁷¹ **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 190

³⁷² **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 190.

³⁷³ **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 190.

savunulabilmesi için ilgili müdürün karara olumsuz oy vermesi ve bunun tutanağa geçirtmiş olması ayrıca varsa denetçileri yazılı olarak haberdar etmiş olması gerekmektedir (TTK. m. 556, 338). Geçerli mazereti nedeniyle karara katılmamış olan müdürün de sorumlu tutulmaması gerekmektedir³⁷⁴.

TTK. m. 556 gereğince, limited şirket müdürleri, hisse senetleri bedellerine mahsuben pay sahipleri tarafından yapılan ödemelerin doğru olmaması, dağıtılan ve ödenen kâr paylarının gerçek olmaması, kanunen tutulması gereken defterlerin mevcut olmaması veya bunların düzensiz bir surette tutulması, genel kurulundan çıkan kararların sebepsiz olarak yerine getirilmemesi, kanunun ve şirket sözleşmesinin kendilerine yüklediği diğer görevleri kasten veya ihmal neticesi olarak yapılmaması sonucu şirkete, ortaklara ve şirket alacaklılarına karşı müteselsilen sorumlu olmaktadır (TTK. m. 556, 336; **yTTK.** m. 644). Bu durumda, TTK. m. 336 vd. ile müdürler aleyhine sorumluluk davası şirket merkezinin bulunduğu yerde açılabilir.

Yargıtay 1979 tarihli kararında "*ister ortak olsun ister ortak olmasın, bir limited şirketi temsil ve yönetim ile görevlendirilen müdür ya da müdürler hakkında TTK. 336 vd. maddelerine göre sorumluluk davası açılabilir, Şirketin açacağı dava için genel kurulun izni şarttır. Müdür veya müdürler hakkındaki sorumluluk davası şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde açılır*"³⁷⁵ şeklinde karar vererek ortak olmayan müdürler aleyhine de sorumluluk davası açılabilirliğini belirtmiştir.

Ancak, müdürler şirket nam ve hesabına yapmış oldukları işlemlerden dolayı şahsen sorumlu olmazlar (TTK. m. 556). Yargıtay 1969 tarihli bir kararında "*... şirket müdürü limited ortaklığın borçlarından ötürü sorumlu tutulmamıştır. Bu yönden, ortaklığın bunun için müdürü aleyhine takip yapılmasına ve maaşına haciz konulmasına olanak yoktur*"³⁷⁶ şeklinde hükmetmiştir.

Limited şirket müdürleri aleyhine sorumluluk davası açılabilmesi için müdürlerin kusurlu eylemleri sonucu fiili bir zararın oluşması gerekmekte olup, zarar tehlikesinin bulunması dava açmak için yeterli bulunmamaktadır.

³⁷⁴ **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 190.

³⁷⁵ Y.11.HD.31.01.1979 tarih, E. 1979/363, K. 1979/364, **Çevik**, Limited Şirketler, s. 367.

³⁷⁶ Y.11.HD. 24.03.1969 tarih, E. 3171, K. 3696, **Çevik**, Limited Şirketler, s. 366.

TTK.'da ortak sayısı 20'den fazla olan limited şirketlerde müdürlerin hukuki sorumluluğuna dair dava açma yetkisi denetçiye/denetçilere ait bulunmaktadır. Ortak sayısı 20 ve 20'den az olan limited şirketlerdeki söz konusu yetki, genel kurul kararına ya da yönetici olmayan ortakların alacakları karara dayanmaktadır.

İki ortaklı ve her ikisi de müdür olan bir limited şirkette ise müdür olan ortak, müdür olan diğer ortak aleyhine azil ile ortaklığın fesih ve tasfiyesi istemiyle dava açabilmektedir (Yargıtay 11.HD.'nin 5.6.1975 tarihli kararı)³⁷⁷.

Limited şirket ortaklarının doğrudan zarar görmeleri halinde ortakların müdürler aleyhine kişisel dava açma hakları bulunmaktadır. Yargıtay 1989 tarihli bir kararında "*limited şirket müdürü hakkında sorumluluk davası açılabilmesi için, ön koşul olarak ortaklar kurulunun dava açılmasına karar vermesi gerektiğine, bu koşulun dava şartı olup, mahkemece doğrudan doğruya gözetileceğine*"³⁷⁸ hükmettiği halde, 2005 tarihli başka bir kararında "*tek başına temsile yetkili olan müdür tarafından şirkete ait taşınmazın satılması ve bu satış nedeniyle şirket ile birlikte ortakların da dolaylı olarak zarara uğramaları durumunda, ortaklardan her birinin münferit olarak dava açabileceklerine*"³⁷⁹ karar vermiştir.

TTK.'da müdürlerin kanun ve şirket sözleşmesine göre görevlerini objektif ölçülerde yapmamaları halinde sorumlu bulduklarından şirket tarafından genel kurulun kararı ile şirket adına 20'den fazla olması halinde denetçiler tarafından 20'den az olması halinde tüm ortaklarla birlikte³⁸⁰ davanın açılması gerekmektedir. "Yargıtay bir kararında şirket adına dava açmış olan kişilerin şirketi genel olarak temsile yetkili kılınmış kişiler olması ile yetinmemiş, ayrıca TTK. m. 539/VII uyarınca genel kurul tarafından bu davayı açma yolu ile görevlendirilip görevlendirilmediklerini de aramaktadır"³⁸¹.

Şirket ortaklarının dolaylı olarak zarar görmeleri durumunda dava konusu şirketin uğradığı zarar sonucun oluşan tazminatının tümünün şirkete verilmesini şirket ortakları talep edebilmelidir. Ancak zararın doğrudan doğruya ortaklara etki göstermesi halinde tazminatın

³⁷⁷ Y.11.HD. 05.06.1975 tarih, E. 1368, K. 3699, **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 192.

³⁷⁸ Y.11.HD. 25.01.1989 tarih, E. 3304, K. 236, **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 192.

³⁷⁹ Y.11. HD. 14.12.2005 tarih, E. 2005/1-686, K. 2005/728, **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortaklar Kurulu Kararı, s. 192, 193.

³⁸⁰ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 377.

³⁸¹ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 377.

ortaklara ödenmesi için de dava açılabilir. Şirket alacaklılarının da dava açma hakkı bulunmaktadır³⁸².

Limited şirket ortaklarından her birinin TTK.'dan ya da şirket ana sözleşmesinden doğan yükümlülüklerin kusurla ihlâl edilmesi sonucu şirketin veya ortağın zarara uğramasına neden olan şirket kurucularına, müdürlere, denetçilere ve tasfiye memurlarına karşı dava açma hakkı bulunmaktadır. **yTTK.** m. 644 anonim şirketlere atıfta bulunarak sorumluluk davası açılma hakkını düzenlemektedir³⁸³.

E. Azınlık Hakkı

Limited ortaklıkta, şirket esas sermayesinin en az 1/10'una sahip ortak ya da ortaklar azınlığı oluşturmaktadır, ancak şirket ana sözleşmesinde esas sermayenin 1/10'undan daha az sermayeye sahip olan ortakların da azınlık haklarını kullanabilecekleri düzenlenmektedir (TTK. m. 366; **yTTK.** m. 411). Şirket ana sözleşmesiyle belirlenen oranda sermayesi olan ortak ya da ortaklar azınlık olarak nitelendirilebilmektedir³⁸⁴. **yTTK.** açısından azlık terimi tercih edilmiş olmasına rağmen doktrin de azınlık kavramı benimsenmiştir³⁸⁵.

Sermaye ortaklıklarında uygulanan çoğunluk ilkesi³⁸⁶ limited şirketlerde de uygulanmakta olup, genel kurul kararları çoğunluk kararına göre alınmaktadır³⁸⁷. Diğer bir ifadeyle, limited şirketler kural olarak çoğunluğun alacağı kararlar doğrultusunda yönetilmekte yani sermaye çoğunluğunun etkisi bulunmaktadır. Bu durum, bazı hallerde azınlığın zor duruma düşmesine neden olmakta ve azınlığın menfaatlerinin korunması için yasa tarafından düzenlemeler bulunmaktadır. Anonim ortaklıkta olduğu gibi şirket sermayesinin 1/10'nunu temsil eden pay sahiplerinin azınlık hakları (**ekalliyet hakları**)³⁸⁸ bulunmakta ve ortak sayısı dikkate alınmamaktadır. Örneğin; sermayenin 1/10'nunu temsil eden ortaklar, toplantının konusunu belirterek genel kurulu toplantıya yazılı olarak

³⁸² İbrahim **Arslan**, Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Konya 1994, s. 151. (Kısaltma: **Arslan**, Sınırlandırma).

³⁸³ **Yıldız**, Limited Şirket, s. 179.

³⁸⁴ Özge **Ayan**, Limited Şirketlerde Azınlık Payı Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklennesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, İzmir 2004, s. 10.

³⁸⁵ Mehmet **Bahtiyar**, "Türk Ticaret Kanun Tasarısının Dili ve Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi", Makaleler II, İstanbul 2008, s. 143. (Kısaltma: **Bahtiyar**, TTK. Tasarısının Dili).

³⁸⁶ Mutlak çoğunluk, ortak sayısına göre değil, esas sermayeye göre hesaplanmaktadır.

³⁸⁷ Mehmet Emin **Bilge**, "Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Bası, İstanbul, s. 111. (Kısaltma: **Bilge**, Azınlığın Korunması).

³⁸⁸ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 282.

çağırabilmekte (TTK. m. 538/II; **yTTK.** m. 617) ve gündeme yeni bir madde eklenmesini talep edebilecekleri gibi genel kurul kararlarının iptalini de talep edebilmektedirler³⁸⁹. Özellikle tüm ortakların iştirak ederek iradelerini açıklayan bir organ olan genel kurulda çoğunluk ilkesinin uygulanması azınlık hakları açısından önem taşımaktadır³⁹⁰.

Oybirliği kuralı getirilerek azınlığın korunması mümkün olup, böylece çoğunluğun istediği yönde karar alınmasına engel olunabildiğinden azınlığın olumsuz anlamda bir hakkı bulunmaktadır³⁹¹. Azınlık hakkı, sermayenin 1/10'nuna sahip olan şirketteki pay sahiplerine, çoğunluğa karşı korunma imkânı tanınmasını sağlayan bu nedenle azınlığa oylarıyla ya da birlikte iradeleriyle ortaklık menfaati için gerekli hukuki işlemlerin yapılmasını sağlayan bir hak olarak tanınmaktadır³⁹².

TTK.'da limited şirkette ortak sayısının 20'den fazla olması durumunda genel kurul kararlarına dair anonim şirketlere atıfta bulunulduğundan (TTK. m. 536) azınlığın da özel denetçilerin seçilmesini talep hakkı (TTK. m. 536/I, 348/II; **yTTK.** m. 438), bilançonun onaylanmasını 1 ay sonraya bırakılmasını talep etmek (TTK. m. 536/I, 377; **yTTK.** m. 420), şirket kurucularıyla, kuruluş belgelerinin düzenlenmesine iştirak edenlerin, ilk müdürlerin ve denetçilerin sulh ve ibralarını önlemek (TTK. m. 536/I, 305, 308, 310) hakları bulunmaktadır³⁹³. Azınlık, şirketin özel denetçiler ile denetlenmesini talep edebilmektedir (TTK. m. 548/I1 atfı 348). Söz konusu bu hak, olumlu bir azınlık hakkı şeklinde nitelendirilmektedir³⁹⁴. Diğer bir ifadeyle, TTK.'da özel denetçi atanabilmesi için ilk şart limited şirketin 20'den fazla ortaklı olması gerektiği yönündedir. Şayet ortak sayısı 20 veya 20'den az ise bu durumda özel denetçi atanması söz konusu olmayacaktır. Bu durum azınlık için tehlike yaratmamaktadır, çünkü ortaklar da ortaklık ile ilgili bilgi isteyip, defter ve belgeleri inceleyebilmektedirler. Şirket yönetimi tarafından bu hakkın kullanımının engellenmesi halinde

³⁸⁹ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 497.

³⁹⁰ Halime **Barut**, "6762 ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunlarında Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 8, Ankara 2012, s. 142.

³⁹¹ **Bilge**, Azınlığın Korunması, s. 116.

³⁹² Mahmut **Birsel**, "Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", İmran Öktem'e Armağan, Ankara 1970, s. 639.

³⁹³ Orhan **Çevik**/Kenan **Azık**, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 1971, s. 211.

³⁹⁴ **Ayan**, s. 23.

ortakların mahkemeye başvurarak denetleme hakkının kullanılmasına karar verilmesini isteme hakları mümkündür. BK.'nın 531. maddesi bu hakkın şahsen kullanılacağını belirtmektedir³⁹⁵.

"Hakkın kötüye kullanılması hariç olmak üzere, ortaklar denetim hakkını çalışma saatleri içerisinde her zaman kullanabilirler. Ticari defter ve belgelerin şirketin işyerinde kendilerine veya 3. şahıs uzmanlarına tevdiini isteyebilmektedirler"³⁹⁶.

TTK. m. 503-556 gereğince, müdürler ve denetçiler aleyhine sorumluluk davası açılabilen, TTK. m. 539 hükmüne göre sorumluluk davasının açılabilmesi için genel kurul kararının bulunması ve salt çoğunluğun bu yönde karar vermesi gerekmektedir (TTK. m. 536). Ancak TTK. m. 341, genel kurulun sorumluluk davası açılmasına karar vermemesi halinde, azınlığın talep tarihinden itibaren 1 ay içinde, genel kurulun menfi olarak vermiş olduğu kararlar aleyhine sadece oy kullanmakla kalmayıp teklifte de bulunmaları halinde mahkemeye sorumluluk davası açma hakları kanun tarafından kendilerine tanınmıştır³⁹⁷. Ancak azınlığın, ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesine başvuruda bulunurken genel kurul tarihinden 6 ay öncesinden itibaren azınlığı oluşturan oranda paya sahip olduklarını kanıtlama zorunlulukları bulunmaktadır³⁹⁸.

Esas sermayenin 1/10'una sahip ortaklar, genel kurulun toplantı zamanından itibaren en az 6 ay önceden, son 2 yıl içinde şirketin kuruluşuna ya da idare işlemlerine dair bir suiistimalin bulunulduğuna veya kanun ya da ana sözleşme hükümlerine aykırı hareket edildiğini iddia ettikleri takdirde bunları veya bilançonun gerçekliğini tahkik için özel denetçiler tayinini genel kuruldan isteyebilmektedirler. Söz konusu talep reddedildiği zaman, masrafların peşin ödenmesi ve dava neticesine kadar mahrum kalmak kaydıyla sahip oldukları pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmek şartı ile mahkemeye müracaat hakkına sahip bulunmaktadırlar. Söz konusu bu talebin mahkeme tarafından kabul edilebilmesi için delil ve ispat gerekmektedir. Mahkemece talep red olduğunda kötü niyetle hareket ettiği ispat edilen pay sahipleri şirketin bu yüzden gördüğü zarardan müteselsilen sorumlu olmaktadırlar. Diğer bir ifadeyle, özel denetçi talebi mahkeme tarafından reddedilmesi halinde ya da denetçilerin

³⁹⁵ Ahmet Selim **Sarıkaya**, "Limited Şirkette Ortağın Denetim Hakkı ve Azınlığın Özel Denetçi Tayin Ettirmesi", Yaklaşım Dergisi, Ocak 2005, S.145, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005016050.htm>, s. 1, (Erişim tarihi, 24.01.2012). (Kısaltma: **Sarıkaya**, Denetim Hakkı ve Azınlığın Özel Denetçi Tayin Ettirmesi).

³⁹⁶ **Sarıkaya**, Denetim Hakkı ve Azınlığın Özel Denetçi Tayin Ettirmesi, s. 1.

³⁹⁷ **Bilge**, Azınlığın Korunması, s. 126.

³⁹⁸ **Ayan**, s. 31.

raporlarına göre istemin haklı sebebe dayanmadığı görülürse, kötü niyetin varlığı kabul edilerek şirketin bu yüzden gördüğü zarardan azınlık müteselsilen sorumlu olmaktadır.

Ayrıca, azınlığın genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma ve gündeme madde ekletilme hakları bulunmaktadır. Bu hakkın reddedilmesi halinde azınlığın, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvuruda bulunarak genel kurulu toplantıya davet etme ve gündeme madde eklemesini isteme hakları bulunmaktadır (TTK. m. 367). Bu konuda açılacak davada, davalı olarak şirket tüzel kişiliği ve temsilci olarak da müdür/müdürler gösterilmelidir³⁹⁹.

F. Çıkma Hakkı

Ortaklıktan çıkma (ayrılma), şirketin fesih ya da infisahı olmaksızın, pay sahibinin ortaklık ile olan ilişkisini kesmesini ifade etmektedir⁴⁰⁰.

Çıkma talebi tek taraflı bir irade beyanı olduğundan, şirketin kendi istemiyle gerçekleşmekte ve *bireysel*⁴⁰¹ nitelik taşımaktadır. Bu nedenle, bir ortağın tüzel kişi olan şirketten ayrılması tüzel kişiliğin sona ermesini gerektirmemektedir⁴⁰². TTK. m. 551 gereğince şirket ana sözleşmesine, çıkma hakkının kullanılabilmesi bakımından hükümler konulabilmektedir. Söz konusu bu hükümlerin, çıkma hakkını engelleyici nitelikte olmaması gerekmektedir aksi durumda irade dışı bir ortaklıktan bahsedilecektir⁴⁰³. Yasa gereğince şirketin her ortağı haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkmasına izin verilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır. Bu durum, mahkemeye başvurularak talep edilebilmektedir. Haklı nedenin varlığı, subjektiftir⁴⁰⁴. Anlaşmazlık durumunda mahkeme kararı gerekmekte ve haklı sebeplerin varlığı haricinde çıkma nedeni, şirket ana sözleşmesinde düzenlenmemişse ortak şirketten çıkamamaktadır⁴⁰⁵. Diğer bir ifadeyle, haklı sebebin varlığına, ortaklar arasındaki anlaşmazlık, şirketin yasa, ana sözleşme ve genel kurul kararlarını ihlâl ederek faaliyetini

³⁹⁹ Osman **Kiper**, Uygulamada Ticaret Şirketleri, s. 281.

⁴⁰⁰ Hayri **Domaniç**, Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, İstanbul 1988, s. 368. (Kısaltma: **Domaniç**, Kollektif, Komandit).

⁴⁰¹ Yusuf Ziyaeddin **Sönmez**, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul 2009, s. 1.

⁴⁰² Ersin **Çamoğlu**, Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebep ile Çıkarılması, İstanbul 1976, s. 2. (Kısaltma: **Çamoğlu**, Haklı Sebep).

⁴⁰³ Cemil **Alver**, Şirketler Hukuku Şirketlerde Vergilendirme Şirketler Muhasebesi, C. I, Ankara, s. 591.

⁴⁰⁴ **Çevik**, Limited Şirket, s. 244.

⁴⁰⁵ **Çevik**, Limited Şirket, s. 279.

sürdürmesi, sürekli zarar etmesi ve ortaklar arasındaki güvensizlik gibi haller örnek olarak verilebilmektedir.

Mahkemenin kararı inşai nitelikte olduğundan şirket ortağının tek taraflı iradesi ile şirketten çıkma durumu söz konusu değildir. Ortak haklı sebeplerin varlığı halinde, şirketten ayrılmayı talep edebileceği gibi ayrıca şirketin sona erdirilmesi için de dava açma hakkına sahip bulunmaktadır.

Çıkma, 3. şahıslara karşı ticaret sicili gazetesinde tescil edilme tarihinden itibaren geçerlidir. Ayrıca haklı sebebin varlığı dışında, şirket sözleşmesinde de çıkma nedenleri düzenlenmeden ortağın çıkması halinde diğer ortaklar uğradıkları zararı çıkan ortaktan talep edebilmektedirler.

Yargıtay 1980 tarihli bir kararında "2 kişiden oluşan bir limited şirkette % 60 sermayeye sahip ortağın şirketten çıkmak istemesi o şirketin infisahı sonucunu doğurur. Çünkü çıkan ortağın yerine hariçten bir diğer kimsenin ortak olarak alınmasına TTK. imkân tanımamış bulunmakta, şirket mukavelesinde de bu yolda bir hüküm mevcut bulunmamaktadır"⁴⁰⁶ hükmüne yer vermiştir.

Kısaca, limited şirketten çıkma isteyen ortak doğrudan mahkemeden bu duruma yönelik talepte bulunarak çıkma davası açabileceği gibi haklı sebeplerin varlığını ileri sürerek çıkma istemi ile şirkete başvurabilmektedir.

Pay sahibinin şirketteki payını şirketten çıkmayla alması ile sermaye payının hakiki değeri üzerinden şirketin malvarlığından ödenmesini istemesi halinde şirketin esas sermayesinin azalmasına neden olacaktır. Ancak ayrılan şirket ortağının payı, ortaklığın esas sermaye miktarını geçen mallardan ödenmesiyle ya da sermaye borcu edimini ifa etmemesi durumunda yasa gereğince pay paraya çevrilirse veya pay bir başka ortak tarafından devralınırsa şirket sermayesinin azaltılmasına gerek olmadığı gibi şirket bilançosundaki aktif değerlerin azalması⁴⁰⁷ söz konusu olmayacaktır (TTK. m. 551).

Mali açıdan limited şirketten çıkma halinde kolektif şirketlere ait (TTK. m. 202 vd.) hükümler kıyasen uygulama alanı bulmaktadır. Yargıtay 1968 tarihli bir kararında, şirket

⁴⁰⁶ Y.11.HD., 20.06.1980 tarih, E. 1981/3208, K. 1980/3265, **Çevik**, Limited Şirketler, s. 245.

⁴⁰⁷ **Alver**, s. 591, 592.

ortağı tarafından açılan çıkma davasında mahkeme tarafından verilen kararın yenilik doğuran nitelikte olduğundan dolayı çıkan ortağa ödenen sermaye payının TTK. m. 551'deki usulleri karşılaması halinde sermayenin azaltılmasına gerek olmadığı ve limited şirketten ortağın ayrılması durumunda, davanın açıldığı tarihteki payın gerçek değerinin tespitinin yapılması gerektiği ve kollektif ortaklıktaki 202. maddesindeki genel kuralın kıyasen uygulama alanı bulacağı yönünde karar vermiştir⁴⁰⁸.

Limited şirketlerde çıkma bakımından hesaplanmanın yapılması için kollektif şirkete ait m. 202 kıyasen uygulama alanı bulmaktadır. Yargıtay kollektif şirketlere ait 1984 tarihli kararında "*kollektif şirketten, kendi rızası ile veya diğer ortakların aldığı ihraç kararı ile ayrılan ortağın kâr ve tasfiye payının, çıkmanın talep olunduğu veya ortağın çıkarıldığı tarihteki şirket mevcuduna göre hesaplanacağı veya ortağın çıkarıldığı tarihteki şirket mevcuduna göre hesaplanacağı TTK. m. 202 düzenlenmiş ise de, ikiden fazla ortaklı kollektif şirkette ortağın mahkemedен ihracı halinde ayrılan ortağın payının hangi tarihteki esasa göre hesaplanacağı yolunda yasada bir hüküm bulunmamaktadır. ... Bu gibi durumlarda, mahkemenin vereceği ihraç kararı, kurucu inşai nitelikte bir karar olduğundan, ... Ortağın kâr payının hesabında da ihraç kararının kesinleşme tarihinin esas alınması menfaatler dengesi bakımından da tercih olunması gerekmektedir*"⁴⁰⁹ şeklinde karar vererek çıkma halindeki hesaplamanın nasıl olacağını belirtmiştir.

YTTK.'ya göre limited şirket ana sözleşmesiyle şirket ortaklarına şirketten çıkma hakkı tanınabilir ve bu hakkın kullanılması belirli şartlara bağlanabilmektedir. TTK.'da da şirket ana sözleşmesiyle pay sahiplerine şirketten çıkma hakkı verilebileceği gibi, bu hakkın kullanılması bazı şartlara bağlanmakta ve şirket ana sözleşmesinde belirtilmek üzere, söz konusu hak için sadece şirketten çıkma hakkı tanınabilmekte ya da belirli şartlar da aranabilmektedir.

Şirket ana sözleşmesinde çıkma hakkı için ortak, herhangi bir şartla bağlanmıyorsa sebep belirtmeksizin ve kendisinden herhangi bir koşulu yerine getirmesi istenmeksizin şirketten çıkma hakkını kullanabilmektedir. Ancak çıkma şartı bağlanmışsa şartların gerçekleşmesiyle ortaklıktan çıkma hakkı söz konusu olabilecektir. Şirket ana sözleşmesinde ortaklıktan çıkmaya dair bir hüküm yoksa ortak çıkma talebini haklı bir sebebe dayandırarak

⁴⁰⁸ Y.TD, 08.02.1968 tarih, E. 66/374, K. 68/758, A. Serdar **Kıyat**, "*Limited Şirketlerde Ortağın Çıkma ve Çıkarılma Hallerinde Ayrılma Payının Hesaplanmasında Son Durum*", Legal Hukuk Dergisi, Aralık 2007, Yıl 5, S. 60, s. 3815.

⁴⁰⁹ Y.11.HD. 1984 tarihli, E. 1984/4926, K. 1984/5068, **Kıyat**, s. 3816.

mahkemeye başvurabilmektedir. **yTTK.** m. 638/II. "Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir" şeklinde ifade edilmekte, aynen TTK.'da da olduğu gibi **yTTK.**'da da ortağa haklı sebeplerin varlığında, çıkma davası açabilme imkânı verilmektedir⁴¹⁰.

Ancak, **yTTK.**'da da haklı sebeplerin nelerden ibaret olduğuna değinilmemiştir. Çıkma talebinde bulunan ortağın çıkma sebeplerinin haklılık durumunu mahkemenin belirlemesi gerekmektedir. **yTTK.** sisteminde çıkma davası açmış bir ortağın yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olması uygun olmayacağından mahkemeye tedbir alma yetkisi verilmektedir Mahkeme talep üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına ya da davacı ortağın durumunun güvence altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilmektedir⁴¹¹.

G. Haklı Sebep ile Ortaklığın Feshini İsteme Hakkı

Limited şirket, niteliği bakımından karma bir tür olduğundan, sermaye şirketlerine benzer bir yapıya sahiptir. Pay sahiplerinin sorumluluğunun sınırlı olmasına rağmen ortaklar arasındaki ilişkilerin, şahıs şirketlerindeki gibi önemli olduğundan ortaklığın sürdürülmesi çekilmez hale gelen şirketin, haklı sebeple ortaklığın feshini isteme yetkisi şirket ortağına tanınmaktadır. "Ayrıca şirketin zorunlu unsurlarından müşterek gaye ve bu gayeye ulaşmak için ortakların beraber gayret ve özen göstermeleri anlamına gelen *affectio societatis* unsuru da temel olarak limited şirketlerde neden haklı sebeple fesih yetkisinin düzenlendiğinin cevabı olmaktadır"⁴¹².

Şirketlerin haklı sebeple feshini gerektiren nedenler objektif ve subjektif nitelikte olabilmektedir⁴¹³. Objektif nitelikte olan nedenler ortağın iradesi dışında oluşan olaylar olduğundan örneğin; savaş gibi hallerde şirketin amacının gerçekleşmesi zorlanacağından pay

⁴¹⁰Soner **Altaş**, "Limited Şirket Ortaklığından Çıkma Hakkı ve Çıkma Davası" <http://vergivekanun.com/?p=24719>, s. 1, (Erişim tarihi, 15.02.2012). (Kısaltma: **Altaş**, Çıkma ve Çıkma Davası).

⁴¹¹ **Altaş**, Çıkma ve Çıkma Davası, s. 1.

⁴¹² R. Eda **Giray**, "Limited Şirketin Haklı Sebep ile Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 6, S. 12, 2007/12, s. 200, 201., <http://www.iticu.edu.tr/yayin/dergi/s12/M00193.pdf>, (Erişim tarihi, 26.12.2012).

⁴¹³ İrfan **Baştuğ**, Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılma Hakkı, İzmir 1966, s. 48. (Kısaltma: **Baştuğ**, Çıkma ve Çıkarılma Hakkı).

sahibinin fesih davası açması durumunda kusurluluğu aranmazken⁴¹⁴, subjektif nitelikteki haklı sebeplerden dolayı fesih davasının açılması halinde kusurluluk durumu önemli olup, ortakların birbirleriyle olan ilişkilerinden, şirket ile ortak arasındaki ilişkilerden ya da ortağın kişisel durumundan kaynaklanabilmektedir.

Limited şirket ortağının haklı sebeplerin varlığı halinde şirketin feshini dava etme hakkı bulunmakla birlikte yasa, ortağa şirketten çıkmasına izin verilmesini, ortaklığın feshini ve tasfiyesine karar verilmesini talep etme hakkını da vermektedir (TTK. m. 549, 551). Ancak, ortaklığın feshini isteme davasının sonucu ağır olduğundan, iptal davası ya da müdürler aleyhine sorumluluk davası açılarak, ortağa ortaklık fesih hakkının tanınmaması ve hâkimin davayı bu yönde inceleyerek karara bağlamasına imkân verilmiştir. Ayrıca hâkimin 552. madde ile ortağa, haklı sebeple ortaklıktan çıkma hakkını kullanılmasını dolayısıyla davanın reddine karar vermesi gerektiği savunulmakta ve bunun nedenin de ortağın haklı nedenle ortaklıktan ayrılarak pay alma olasılığı bulunurken, şirketi sona erdirme istemi halinde ortağın haklı nedenle çıkarılmasını oluşturacağından şirketin karşı dava bile açılabileceğine dair doktrinde görüş bulunmaktadır⁴¹⁵.

Yargıtay'ın 1988 tarihli bir kararında, iki ortaklı bir limited şirkette, pay sahiplerinden birinin mahkemededen çıkma ya da çıkarılmayı talep etmesi halinde bu durum şirketin dağılmasına neden olacağından⁴¹⁶, pay sahibinin ortaklıktan çıkma ya da çıkarılmayı değil ortaklığın feshi davası açması gerektiğini, bu durumda doktrin tarafından ortağın, mahkemededen çıkmayı talep edebilmesi gerektiğini ve mahkemenin yeni bir ortak bulunması için mehil vermesi gerektiği, bu durumun menfaatler dengesine uygun olduğuna dair görüş bulunmaktadır⁴¹⁷.

Ancak **yTTK.** m. 573, tek kişilik limited şirketin kurulmasına izin verildiğinden, iki kişilik limited şirketin ortaklarından birinin haklı nedenle çıkarılmasını isteme, çıkma hakkının kullanılması halinde ortak sayısının teke inmesi, şirketin tüzel kişiliğini etkilemeyeceğinden şirket faaliyetine devam edebilecektir. Bu durumda **yTTK.** ile yukarıda açıklanan Yargıtay kararı geçerliliğini kanımızca yitirmektedir. Ancak limited şirketin tek ortak olacak şekilde kendi esas sermaye payını iktisap etmesi yasaklanmaktadır (**yTTK.** m. 574).

⁴¹⁴ İsmail **Doğanay**, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İstanbul 2004, s. 734. (Kısaltma: **Doğanay**, TTK. Şerhi, C. II).

⁴¹⁵ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 899.

⁴¹⁶ Y.11.HD. 23.12.1988 tarih, E. 9181, K. 7846, **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 496.

⁴¹⁷ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 496.

TTK. m. 549/I b. 4, **yTTK.** sisteminde 636/III-IV'de düzenlenmektedir. Buna göre, haklı sebeplerin varlığı halinde her şirket ortağı mahkemeden şirketin feshini isteyebilmekte ve mahkeme, talep yerine davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilmektedir.

Haklı sebeplerle fesih hakkı, şirket sözleşmesi ile sadece esas sermayenin en az 1/10'nuna sahip ortaklara tanınabilmektedir. TTK.'daki eksik düzenleme, hâkimin davayı reddetmesine ve yeni bir dava açılmasına yol açtığından, **yTTK.** usul ekonomisine uygun bir hale getirilerek, hâkime daha geniş bir yetki vermektedir. Hâkimin fesih davasında, haklı sebebin varlığını şirketin feshi için yeterli bulmaması ya da son çare olduğunu düşünmemesi durumunda fesih istemini reddetmektedir. Ancak **yTTK.** ile davacı pay sahibi ya da davalı şirket tarafından talep edilmemiş de olsa hâkim, davayı re'sen genişletebilmekte ve istem dışında hüküm kurarak şirket ortağını şirketten çıkarabilmektedir⁴¹⁸. Hâkimin duruma uygun düşen ve kabul edilen diğer bir çözüme karar verebileceği yasa tarafından düzenlenmektedir.

yTTK. m. 636/IV, TTK.'dan farklı olarak esas sözleşmeyle azınlığa haklı sebeple şirketi fesih yetkisi vermektedir. Sözleşme serbestîsi ilkesince azınlığa değil, bütün ortaklara şirketi haklı sebeple fesih yetkisi sözleşmeyle tanınabilmektedir. Ancak **yTTK.** azınlık haricindeki ortaklara şirketi haklı sebeple fesih yetkisinin esas sözleşmeyle verilemeyeceği yönünde olup, pay sahibinin ortaklıktan çıkma ve çıkarılmasının TTK. m. 551'de düzenlenmiş olmasına karşılık **yTTK.** m. 638'de farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre, şirket ortağı haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilmektedir. Mahkeme taleple dava süresince davacının, ortaklıktan kaynaklanan hak ve borçlarının kısmen ya da tamamıyla dondurulmasına ya da davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verilebilmektedir. **yTTK.** m. 638, TTK.'da ki şirketin feshini mahkemeden talep edebileceği yönündeki ifade kaldırılmış bulunmaktadır⁴¹⁹.

⁴¹⁸ Giray, s. 214.

⁴¹⁹ Giray, s. 215.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE ORTAKLARIN BORÇLARI

I. GENEL OLARAK

TTK. sistemi, pay sahiplerine şirket ortaklığından doğan hakları olduğu gibi bir takım borçlar da yüklemiştir. En başta şirkete taahhüt edilen sermaye borcunun ifası gelmektedir. Ancak **yTTK.** TTK.'dan farklı bir sistem benimseyerek ortakların taahhüt ettikleri sermaye borcunu kuruluşta şirket tüzel kişilik sıfatını kazanmadan önce tam ve nakit ödenme şeklinde belirlemiştir.

Ortakların şirketi temsil ve yönetim hakları olduğu gibi şirketin yönetimi bir borç olarak da ortakların karşısına çıkmaktadır. **yTTK.** sistemi özden organ ilkesini bırakarak seçilmiş organ ilkesini benimsemekle ortakların yükümlülükleri kısmen de olsa azaltmıştır.

TTK. sisteminde bulunmayan bağımlılık ve rekabet yükümlülükleri de **yTTK.** ile ortakların yükümlülükleri içerisinde yer almaktadır. Böylece, ortaklar için hem bağımlılık hem de rekabet yasağı yükümlülüğünün getirilmesi limited şirketin kişisel yönüne uygun bir düzenleme olarak ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca ortaklara şirket ana sözleşmesiyle yüklenebilecek ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri getirilmiştir. Haksız alınan kâr payının iadesi ve amme borçlarından dolayı ortağın sermaye payları oranında sorumluluğu bulunmaktadır.

II. SERMAYE KOYMA BORCU

A. 6762 Sayılı TTK. Sisteminde Ortakların Sermaye Koyma

Borcu

Şirket ortağının, sermaye miktarını karşılamak üzere taahhüt ettiği edim sermaye borcu⁴²⁰ olup, limited şirket ortakları sermaye koyma edimini emek, ticari itibar olmamak

⁴²⁰ Halil Arslanlı, Ticaret Kanunu Şerhi Limited Şirketler C. II, İstanbul 1963, s. 144. (Kısaltma: Arslanlı, Şerh Ltd).

üzere nakit ya da ayın olarak ifa etmekle yükümlü bulunmaktadırlar. Ortaklar tarafından limited şirketin ana sözleşmesi imzalandığı sırada sermayenin tamamının ifa edilmesi yükümlülüğü bulunmamaktadır. TTK.'daki hükümler düzenleyici nitelikte olduğundan ve bu durum ortaklar arasındaki iç ilişkiyi ilgilendirdiğinden şirket sözleşmesinde söz konusu durumla ilgili olarak sözleşme serbestisi ilkesince taraflar arasında belirlenebilmektedir⁴²¹. Şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça, pay sahipleri şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermayeyi para olarak ödemekle yükümlü bulunmaktadırlar (TTK. m. 528/I).

Diğer bir ifadeyle, her pay sahibi, usulüne uygun olarak düzenlenmiş ve imzalanmış şirket ana sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermaye payını şirkete ödemekle yükümlü bulunmaktadır (TTK. m. 140/I). Şirket ortağı, sermaye koyma edimini, ifa ettiği oranda sorumluluktan kurtulmaktadır (TTK. m. 532/I). Yasa, pay sahiplerinin şirketin kuruluşunda taahhüt ettikleri sermayenin ne kadarını ödeyeceklerini belirlemediğinden, sadece aynı sermaye bakımından, TTK. m. 509'un atfıyla uygulama alanı bulan TTK. m. 285/II gereğince taşınırın mülkiyetinin şirkete geçeceği, taşınmazlar için de şirketin tescil talebinde bulunabileceği ifade edilmektedir. Ancak nakdi sermayenin ödenmesinden değil, taahhüt edilmesinden söz edilmekte (TTK. m. 510/IV) ve hangi oranda yerine getirilmesi gerektiği gösterilmediğinden söz konusu eksiklik Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2003/III sayılı Anonim ve Limited Şirket Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ ile "... sermayenin muvazaadan ari şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin 1/4'ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescilinden itibaren en geç 3 ay içerisinde, kalanın da en geç 3 yıl içerisinde olmak üzere ödeme zamanı belirtilecektir" şeklinde düzenlenmektedir⁴²².

Sermayenin nakdi olarak ifa edilmesi, aynı sermayedeysen aynı şirketin malvarlığına geçişi ile borç sona ermektedir. Borçlu olan şirket ortaklarının sermaye borcunu ödeme zamanı, şirket ana sözleşmesinde belirtilebileceği gibi şirket ana sözleşmesinde hüküm olmayan hallerde, şirket ortaklardan eşit olmayan oranlarda ödeme talebinde bulunamamaktadır. Diğer bir ifadeyle, limited ortaklıkta pay sahipleri, sermaye payı koyma borcunu eşit oranlarla ödemek zorundadır. Bakiye sermaye payı borçlarının sermaye paylarının itibari değerleri oranında ifa edilmesini (TTK. m. 528/I) ve ortaklara miktar, zaman

⁴²¹ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 365.

⁴²² Mustafa Erdem Can, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, Yıl 2011, S. 4, s. 4, 5., http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/15_4_1.pdf, (Erişim tarihi, 29.01.2012).

bakımından eşit oran ve vadelere göre ödeme borcu yüklemektedir. Ortaklara eşit şartlar altında ifa hakkı verildiğinden, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm yoksa ortaklar koymayı taahhüt ettikleri sermayeleri itibari değerler oranında ödeme zorunluluğu bulunmaktadır⁴²³.

Alacaklı şirket, sözleşmede aksine hüküm yoksa pay sahiplerinden aynı zamanda ve eşit oranda bakiye sermaye payı borçlarını ödemeleri talebinde bulunabilmekte ve ortaklardan sermaye payı borcu eşit olarak talep edilmemişse, ortak borcunu ifaya zorlanamamaktadır⁴²⁴. Ancak Yargıtay'ın da kabul ettiği gibi, şirket müdürleri istem için yetkileri dâhilinde, eşitliğe aykırı olarak istemde bulunmuşlarsa, şirket ortakları müdürlerin kararı aleyhine iptal davası açamamalarına rağmen söz konusu durumun uygulanma alanı olmadığından, pay sahipleri bu isteme uymak ve ödeme yapmak zorunlulukları bulunmamaktadır⁴²⁵. Ancak "müdürler, borcu icra yoluyla tahsil edecekleri yerde, ortağı şirketten çıkarma müeyyidesini uygulayacak olurlarsa, anonim şirketlerden farklı olarak, limited şirketlerde bu kararın genel kurul tarafından verilmesi gerektiğinden genel kurulca verilmiş olan bu çıkarma kararı aleyhine iptal davası açabilmektedirler"⁴²⁶.

Şirket ortağı, aynı sermaye olarak borcunu ifa edeceği durumda, limited şirketin kuruluşu sırasında aynı sermayenin tamamını ödemesi gerektiğinden, TTK. m. 528 hükmünün istisnai bir durumu olarak uygulanmaktadır⁴²⁷.

Esas sermayenin azaltılması hali istisnai olmak üzere, sermaye taahhüdünün ödenmesi tecil olunamayacağı gibi pay sahipleri bu borçtan dolayı ibra edilememekte (TTK. m. 528) yani şirketin sermaye alacaklarından feragat edememektedir⁴²⁸. Tecil yasağı, (TTK. m. 528, 539) şirket ana sözleşmesiyle bakiye sermaye borcunun vadesinin tespit edilebilmesi ve sözleşmede belirli vadelerin ertelenemeyeceği anlamındadır. "Yargıtay Ticaret Dairesinin 13.2.1965 tarih ve 3723/3263 sayılı kararına göre; tecil yasağı, esas sözleşmede kabul

⁴²³ Didem Göç **Gürbüz**, "Limited Şirkette Sermaye Payı Koyma Borcunun İfasında Geçerli Olan İlkeler", s. 1, archive.ismmmo.org.tr/.../28%20- ..., (Erişim tarihi ,28.01.2012).

⁴²⁴ **Arslanlı/Domaniç**, TTK. Şerhi C. III, s. 373.

⁴²⁵ M. Fadullah **Cerrahoğlu**, Limited Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcu, 1975, S. 2, s. 183. (Kısaltma: **Cerrahoğlu**, Sermaye Koyma Borcu).

⁴²⁶ **Gürbüz**, s. 1.

⁴²⁷ Gönen **Eriş**, Açıklamalı İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II, B. 3, Ankara 2004, s. 2795. (Kısaltma: **Eriş**, Açıklamalı TTK Şerhi).; **Çevik**, Limited Şirketler, s. 257.

⁴²⁸ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 498.

edilmiş bir vade veya mehil varsa ancak o zaman söz konusu olabilmektedir⁴²⁹. Alacaklı şirket, vadesi kararlaştırılmış ödeme gününü sonradan alacağı bir muamele ile uzatamamaktadır. Şirket ana sözleşmesi oybirliğiyle değiştirilmedikçe nakdi sermayenin aynı sermayeye, aynı sermayenin nakdi sermayeye tahvili de mümkün olmamakta ve nakdi sermaye borcunun ayınla ödenmesi mümkün olmamaktadır⁴³⁰.

B. Sermaye Borcunu Ödemede Temerrüt

Limited şirketin tüzel kişiliği tescil edildikten sonra pay sahiplerinin, taahhüt ettikleri sermaye borcunu, alacaklı şirketin talebiyle ödemeleri gerekmektedir. Sermaye alacakları niteliği açısından, şirket malvarlığının aktifinde olup, malvarlığının bir parçası haline geldiğinden alacaklıların başvurabileceği değerler arasında bulunmaktadır⁴³¹.

Nakdi sermayede ödeme ve aynı sermayede aynı şirketin malvarlığına intikali ile borç sona ermektedir⁴³². Müdürler tarafından kullanılan bu yetki şirket sözleşmesinde ya da şirket adına genel kurul kararıyla pay sahiplerinin sermayeyi ödeme zamanının belirlenmesi halinde şirket alacağı olan sermaye koyma borcu muaccel hale gelmektedir⁴³³ (TTK. m. 528/II). Tebliğ⁴³⁴ uyarınca, bakiye sermaye borcunun 3 yıl içinde ödenmesi gerekmekte ve sermaye borcunun ödenmesini talep hakkı, şirketin yetkili organlarına ait olmaktadır⁴³⁵.

Şirket ana sözleşmesinde, 3/4 bakiye sermayenin ödenmesinin, şirketin tescil tarihinden itibaren en geç 3 yıl içinde olacağı yazmakla birlikte, söz konusu süre içinde belirli bir vade tarihi belirlenmemişse ve genel kurul tarafından da bir ödeme günü belirlenmemişse BK. m. 74 gereğince ödemelerin derhal yapılması gerekmektedir⁴³⁶.

Bu durumda, limited şirket ortağının sermaye taahhüdünün yerine getirmemesi halinde BK. m. 101 ile şirket ortağı, mütemerrit duruma düşmektedir. Şirket ana sözleşmesinde belirli bir vade tarihi bulunuyorsa (örneğin; 02.02.2012 tarihi gibi) alacaklı

⁴²⁹ Ayşenur **Berzek**, "Limited Şirkette Ortağın Temerrüdü",

<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/199612924.htm>, s. 1, (Erişim tarihi, 07.02.2012).

⁴³⁰ **Berzek**, s. 1.

⁴³¹ Ersin **Çamoğlu**, "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", BATİDER, 1971, C. VI, s. 59. (Kısaltma: **Çamoğlu**, Haciz).

⁴³² **Can**, s. 5.

⁴³³ **Ayhan**, s. 71.

⁴³⁴ RG. 25.07.2003 tarih, Sayı 25197.

⁴³⁵ **Can**, s. 6.

⁴³⁶ **Pulaşlı**, Limited Şirketler, s. 499.

şirket tarafından borçlu ortağa ihtara gerek olmaksızın edimini ifa etmeyen ortak temerrüde düşmektedir. Şayet şirket sözleşmesinde sermaye borcunun kalan kısmını ödeme zamanı tayinini belirleme yetkisi müdürlere tanınmışsa, müdürler tarafından ortağa ödeme gününün bildirilmesi durumunda, ihtara gerek kalmaksızın ortak temerrüde düşmekte olup, sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça ödeme gününün TTK. m. 536'daki yeter sayı ile ortaklar genel kurul kararının belirlenmesi durumunda (TTK. m. 539/II), söz konusu günü geçiren pay sahibi temerrüde düşmektedir⁴³⁷. Genel kurul kararının eşitlik ilkesini ihlâl etmesi halinde kararın iptali dava edilebilir ve bu durumda ortak mütemerrit duruma düşmemektedir.

Temerrüde düşen borçlu şirket ortağına noter aracılığıyla en az 15 gün süreli 2 kez ihtarname gönderilmesi gerekmektedir (TTK. m. 529/II). Temerrüdün sonucunda, mütemerrit şirket ortağı temerrüt faizi ve şirket ana sözleşmesinde bulunması halinde cezai şartı ödemekle yükümlü bulunmaktadır. Cezai şart, limited şirket tarafından ertelenebileceği gibi feragat edilmek suretiyle de, mütemerrit ortak cezai şarttan muaf tutulabilmektedir⁴³⁸. Temerrüt faizi için söz konusu ortağın kusurlu olması aranmamakta olup, limited şirketin uğramış olduğu zarar temerrüt faizinden fazla ise ve şirket bu zararın tazminini talep ediyorsa, mütemerride düşen ortağın kusurlu olması durumunda mahkeme tarafından tazminata hükmedilmektedir⁴³⁹ (BK. m. 105).

Tebliğ edilmiş ihtarnamelere rağmen borcun ifa edilmemesi şirkete seçimlik hak tanımaktadır. Buna göre, söz konusu ortaktan temerrüdün sonuçlarıyla birlikte sermaye alacağını icra yoluyla tahsil etme yoluna başvurabileceği gibi ortağı şirketten çıkararak ona ait pay paraya çevirebilmektedir⁴⁴⁰. Temerrüt hükümleri, sermaye borcunun ortak tarafından ifa edilmemesi durumunda uygulanma olup, faiz, cezai şart, prim hükümlerini kapsamamaktadır⁴⁴¹.

Haklı sebeple ortaklıktan çıkarılma halini düzenleyen TTK. m. 551/III hükmünden farklı olarak TTK. m. 529 ile sermaye borcunu ödemeyen mütemerrit ortak aleyhine değişik ve özellikli bir çıkarılma sistemi getirilmektedir. Bunun nedeni limited şirket ortaklarının

⁴³⁷ Can, s. 6.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 910.

⁴³⁸ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 392.

⁴³⁹ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 388.

⁴⁴⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 910, 940, 941.

⁴⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 910.

sorumlulukları şirkete koydukları sermaye ile sınırlı ve kollektif şirkete özgü nitelikleri de kısmen içinde barındırıyor olmasından limited şirkette temerrüde düşme hali, hiçbir şirket türünde bulunmayan farklı bir temerrüt rejimini düzenlenmektedir⁴⁴².

Limited şirketlerde sermaye borcundan doğan temerrüt sonuçları anonim şirketlerdeki sermaye borcundan doğan temerrüde paralel olmakla birlikte bazı farklılıklar da barındırmaktadır. En önemli fark ise limited ortaklıkta sermaye borcundan dolayı mütemerrit olan borçlu pay sahibinin bu nedenle ortaklıktan çıkarılması durumunda ortağa ait payın durumu hakkında özel bir hüküm bulunmakla beraber payın paraya çevrilmesiyle şirkete olan borcun ancak bir kısmını karşılaması halinde kalan kısım için çıkarılan ortağın ve onun seleflerinin sorumlu olmasından kaynaklanmaktadır⁴⁴³ (TTK. m. 531).

Anonim şirketlerde ise çıkarılan ortağın payının paraya çevrilmesi yönetim kurulunun yetkisine bırakılmakta (TTK. m. 407/II) ve ortağın sorumluluğu TTK. m. 408/III'de düzenlenmiş olup, ortağın seleflerinin sorumluluğuna istisnai olarak yer verilmektedir (TTK. m. 419/III).

Bir başka fark ise anonim şirketlerde ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde mütemerrit ortağın ortaklıktan çıkarılma yetkisi yönetim kuruluna ait (TTK. m. 407/II) olup, limited şirketlerde bu yetki genel kurula ait olmaktadır (TTK. m. 539/II). Anonim ortaklıkta mütemerrit ortağın cezai şarttan sorumlu tutulması için kendisine ihtar yapılması gerektiğine dair şart bulunmasına rağmen limited şirketlerde böyle bir şart bulunmamaktadır (TTK. m. 408). Ancak anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerde ortağın çıkarılmasına dair ihtarın içeriği farklı olmaktadır (TTK. m. 408/II, 529/II). Son olarak da anonim ortaklıkta sermaye koyma borcundan dolayı mütemerrit ortağın yaptığı kısmi ödeme nedeniyle kazanmış olduğu haklarından yoksun bırakılarak ortaklıktan çıkarılmak (TTK. m. 407/III) ve yerine yeni bir ortak alındığında bu yeni ortağın ödemeleri ile payın itibari değerinden fazla bir hasılat mevcutsa bu miktar çıkarılan ortağa verilmemekte, yedek akçelere eklenmekte (TTK. m. 466) ancak limited şirketlerde çıkarılan ortağa ait pay, paraya çevrildikten sonra ve borcu kesildikten sonra kalan kısım çıkarılan ortağa verilmektedir⁴⁴⁴ (TTK. m. 530/II).

⁴⁴² Engin **Erdil**, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, İstanbul 2004, s. 72.

⁴⁴³ **Erdil**, s. 73.

⁴⁴⁴ **Erdil**, s. 74.

C. Temerrüt Halinde İzlenecek Yol

1. Sermaye Borcunun Ödenmesini İsteme

Limited şirket tescil edilerek tüzel kişilik kazandıktan sonra, şirket ortakları nakdi sermaye borçlarının bakiyesi yani şirket ortağının ana sözleşmeyle koymayı taahhüt ettiği ve kuruluşta 1/4 sermayenin ödenen kısmının çıkmasıyla geriye kalan kısmının kural olarak, şirket tarafından talep edilmesiyle ödemesi gerekmektedir (TTK. m. 528/II). Sermaye borcunun ödenmesine dair bir vade tarihinin, şirket ana sözleşmesinde ya da genel kurul kararıyla belirli olması halinde, söz konusu tarihin gelmesi ile borç muaccel hale gelmektedir. Şayet şirket ana sözleşmesinde 3/4 sermaye alacağının ifasının şirketin tescilinden itibaren en geç 3 yıl içinde ödenmesi gerektiği belirtilmek suretiyle, bu süre içerisinde herhangi bir vade tarihi belirlenmediği takdirde ödemenin derhal yapılması BK. m. 74 gereğince talep edilebilmektedir. Bu durumda şirketin tesciliyle sermaye borcu muaccel olmakta ve 3 yılı aşmaması şartıyla borcun tümü ortaklardan her an talep edilebilmektedir⁴⁴⁵.

Temerrüt halinde temerrüt faizi, cezai şart ve prim ödeme yükümlülükleri sermaye borcu kapsamında bulunmamasına rağmen temerrüt faizi ve sözleşmede hüküm olması halinde cezai şart ve prim ödeme ek yükümlülükleri bulunmakta fakat TTK. m. 529'da hükmedilen temerrüt hükümleri uygulama alanı bulmamaktadır⁴⁴⁶.

Sermaye borcunun ödenmesinde çeşitli kurallar bulunmaktadır. Buna göre, borcun parayla taahhüt edilen sermayenin itibari değerine oranla ödenmesi ya da itibari değere oranla ödenmesi dışında şirket ana sözleşmesinde belirlenmesine rağmen nakit sermaye taahhüdünün para olarak ödenmesi zorunlu olmaktadır⁴⁴⁷. Sermaye bakiyesinin borcu, şirketin tesciliyle ortaklardan talep edilebilmekte ve genel kurul ya da yetkili müdürleri tarafından BK. m. 74 gereğince belirli bir vade tarihi olmaması halinde derhâl ifası talep edilebilmektedir. Ancak talebin yapılmaması halinde şirketin tüzel kişiliği devam ettiği süre boyunca sermaye koyma borçları muaccel olarak kalmakta ve her an istenebilmektedir. BK. m. 126, 128 gereğince şirket ortaklığından doğan talep hakları 5 yılda zamanaşımına

⁴⁴⁵ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 385.

⁴⁴⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 500.

⁴⁴⁷ Erdil, s. 73.

uğrayacağından, tahsil edilmemiş olan bakiye sermaye borcunun talep edilmesi mümkün olmamaktadır⁴⁴⁸ (yBK. m. 147, 148).

Diğer bir kural ise alacaklı olan şirket, pay sahiplerinden eşit olmayan oranlarda ödeme talep edememekte fakat itibari değere oranla ödeme dışında şirket sözleşmesinde belirlenmesi halinde genel kurul tarafından bağlayıcı nitelik taşıdığından şirket sözleşmesinde belirtilen tutar geçerli olmaktadır. Son olarak da limited şirket sermaye alacaklarından feragat veya bunları tescil etmenin yasaklanmış olmasıyla (TTK. m. 528) sermayenin azaltılması hariç olmak üzere, şirket ortakları bakiye sermaye borçlarından ibra edilememektedir⁴⁴⁹.

2. Aynı Sermaye Borcunun Ödenmesinin İstemi

Limited şirket ortağı tarafından taahhüt edilen sermayenin tamamının şirketin tüzel kişiliğini kazandığı andan itibaren şirketin tasarrufuna hazır bulunması için menkullerin teslimi, gayrimenkullerin ise tescilinin yapılması gerekmektedir⁴⁵⁰.

Sermaye koyma borcu nakdi ya da aynı sermaye taahhüdü ayrımı yapılmaksızın TTK. m. 528'de düzenlenmiştir. Bu nedenle, şirket ortağının muaccel olan borcunu ifa etmemesi halinde müteerit duruma düşmesiyle nakdi sermaye taahhüdünü ödemeyen ortak hakkında uygulanacak hükümler ve işlemler aynen uygulama alanı bulmaktadır. Ancak aynı sermaye borcunun ifasının gerçekleşmesi için, borcun varlığı ve ihtarin tebliğ edilmiş olması gerekmektedir (TTK. m. 20/III). Aynı sermayenin bulunduğu durumlarda, şirket ana sözleşmesinde herhangi bir hüküm yoksa şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla ortağa aynı sermaye borcunun ifası için ihtarin yapılması gerekmekte ve edimin ifasının gerçekleşmemesi durumunda ortağın temerrüde düşeceği bildirilmelidir. Temerrüde düşme halinde, aynen nakdi sermaye taahhüdünde bulunmuş ortağa uygulanacak olan sonuçlar aynı sermaye borcunun ödenmemesi halinde uygulama alanı bulmaktadır⁴⁵¹.

⁴⁴⁸ **Çevik**, Limited Şirket, s. 259.

⁴⁴⁹ **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 910.

⁴⁵⁰ **Arslanlı/Domaniç**, TTK. Şerhi, C. III, s. 393.

⁴⁵¹ **Çevik**, Limited Şirket, s. 264.

D. Temerrüdün Sonuçları

1. Genel Olarak

Alacaklı şirketin, borçlu olan ortaktan muaccel olan borcunun ifasını talep etmesiyle ve (BK. m. 101 ya da vade tarihinin belirli olmasıyla) , edimin yerine gelmemesiyle birlikte borcun yerine getirilmesinin mümkün olduğu durumlarda borçlu, mütemerrit duruma düşmektedir. Edanın ifası imkânsız hale geldiğinde ödeme yükümlülüğüyle birlikte temerrüt durumu da ortadan kalkmaktadır⁴⁵². TTK. m. 529'da temerrüde düşme durumunun sonuçları düzenlenmektedir. Alacaklı şirket, mütemerrit ortaktan alacağı için dava yoluna gidebilir ve icra takibine başlayabilmektedir. Borçlu olan ortak, temerrüt faizi ödemekle yükümlü olup, ayrıca şirket ana sözleşmesinde cezai şart varsa cezai şartı da kabullenmek zorundadır. Şirketin munzam zararı söz konusu ise şirket zararını talep edebilecektir. Munzam zarar, temerrüt faizi ile birlikte talep edilebileceği gibi ayrı olarak da talep edilebilmektedir. Ancak munzam zararı düzenleyen BK. m. 101 düzenleyici⁴⁵³ bir hüküm olduğundan, şirket ana sözleşmesiyle temerrüt durumunda munzam zarar talep edilmeyeceği hüküm altına alınabilmektedir. Ayrıca borçlu ortağın, ihtarla birlikte ortaklıktan çıkarılması hali de mümkündür.

Kısaca, ya icra takibi başlatılmakta ya da ortaklıktan çıkarılma yaptırımları uygulama alanı bulmaktadır. Bunların her ikisi aynı anda tercih edilememekte ancak icra takibinden sonuç alınamayan hallerde ortaklıktan çıkarılma yoluna başvurulabilmektedir.

2. Sermaye Alacağının İcra Yolu ile Ödettirilmesi

Limited şirket ortağının sermaye borcunun ödenmemesi nedeniyle temerrüde düşmesi halinde TTK. m. 529 gereğince, alacaklı şirket, borcun ödenmesini, şartların varlığı halinde munzam zararı, temerrüt faizini talep etme ve şirket ana sözleşmesinde varsa cezai şartı isteyebilmektedir. Şartların varlığı halinde, tüm bu istekler birlikte talep edebileceği gibi ayrı ayrı da talep edebilmektedir.

Alacaklı olan limited şirket, sermaye borcunun ortak tarafından ödenmemesi halinde alacağın ödenmesi için ortağı dava edebilmekte ve icra takibine başlayabilmektedir.

⁴⁵² Erdil, s. 74.

⁴⁵³ Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 5. Bası, İstanbul 1999, s. 1097. (Kısaltma: Eren, Borçlar Hukuku C. II).

Ancak TTK. m. 529 hükmünce sermayenin en kısa sürede elde edilmesi amaçlandığından alacaklı şirket, ödemeyi talep etmekten vazgeçip doğrudan mutlak yetkisini kullanarak, borçlu ortağı şirketten çıkartabilme yetkisine sahip olmaktadır⁴⁵⁴. Sadece şirkete ait olan bu talep hakkını alacaklı şirket, ancak ya icra yolunu seçerek ya da ortaklıktan çıkarmayı tercih ederek kullanmaktadır. Limited şirketin diğer pay sahipleri kendilerine temsil yetkisi verilmedikçe ödeme talebini bulunamamaktadırlar.

Mütemerrit şirket ortağı, şirket ana sözleşmesinde bir hüküm aranmaksızın, temerrüde düşmüş olan borçlu ortağa ihtarla bildirimde bulunulmasına gerek kalmadan ve temerrüde düşmede herhangi bir kusur aranmaksızın sadece temerrüde düşmesi sonucuyla temerrüt faizi işlemeye başlamaktadır (TTK. m. 529). Temerrüt faizinde mütemerrit ortağın kusurluluğuna bakılmadığı gibi şirketin bu durumdan zarar görüp görmemesi de aranmamakta ve bu durumda şirketin herhangi bir ispat külfeti de bulunmamaktadır. Lakin mütemerrit olan şirket ortağı iflas etmiş ve söz konusu ortak aleyhine iflas açılmışsa faiz işlememektedir⁴⁵⁵ (İİK. m. 196).

Alacaklı olan şirket, ticari faiz olan temerrüt faizinden feragat edebilmektedir. Söz konusu temerrüt faizi, yapılacak olan masraflar çıkarıldıktan sonra, payın itibari değerinden fazla olduğu durumlarda yardım işlerinde ya da kanuni yedek akçelere eklenmektedir (TTK. m. 466, 534).

Mütemerrit limited şirket ortağı, şirket ana sözleşmesinde temerrüt halinde cezai şartın uygulanacağına hüküm altına alınmasıyla ve söz konusu cezai şart miktarının kesin olarak belirlenmesi durumunda cezai şarttan sorumlu olmaktadır (TTK. m. 529). Arslanlı'ya göre; cezai şart, şirket ana sözleşmesinde belirtilmemiş olsa da daha sonra sözleşmenin tadiliyle ve tüm ortakların kararıyla cezai şartın uygulanabileceği savunulmaktadır⁴⁵⁶. Ayın nevinden sermaye borcunda, edimin ifası kusursuz imkânsızlıkla ifa gerçekleşmemişse borç ve cezai şart sorumluluğu söz konusu olmayacak ancak nakit sermaye borcunda kusursuz

⁴⁵⁴ Fadlullah **Cerrahoğlu**, "Limited Ortaklıkta Ortağın Sermaye Borcunda Temerrüdü ve Temerrüdün Sonuçları", İTİA Dergisi, S. I, İstanbul 1976, s. 175. (Kısaltma: **Cerrahoğlu**, Temerrüt).

⁴⁵⁵ **Erdil**, s. 78.

⁴⁵⁶ **Arslanlı**, Şerhi, Ltd, s. 282.

imkânsızlık durumu gerçekleşmeyeceğinden borç ve cezai şart ile mütemerrit ortak yükümlü olmaya devam etmektedir⁴⁵⁷. Ancak alacaklı şirket cezai şarttan vazgeçebilmektedir.

BK. m. 161-165 hükümleri cezai şartta dair uygulama alanı bulmasına rağmen, limited şirketlerde sermaye borcunun ödenmesinden imtina edilemeyeceğinden BK. m. 158/I hükmü uygulanamamakta, 158/II hükmü uygulama alanı bulmaktadır. Şirket zarara uğramasa dâhi, cezai şart ödenmekte ancak cezai şartın fahiş olması halinde BK. m. 161 gereğince mütemerrit ortağın talebi ile mahkemece fahiş bulunan cezai şart tenkis edilebilecektir⁴⁵⁸.

Alacaklı şirketin munzam zarar talebi için öncelikle şirket ana sözleşmesinde bulunan cezai şart miktarının ve temerrüt faiz miktarının aşan bir zararın varlığını ispat etmesi gerekmektedir. Borçlu ortağın temerrüde düşmesinden sonra ihtarla tazminat talebinde bulunulması ve mütemerrit ortağın kusurlu olması gerekmektedir (TTK. m. 140/IV; BK. m. 105). Mütemerrit ortak, kusursuz olduğunu ispat ederse munzam zararın tazmininden kurtulabilmektedir. Yargıtay 1997 tarihli bir kararında " *Munzam zarara hükmedilebilmesi için davacının bu zarara uğradığını kanıtlaması gerekir. Davacının bankadan kredi almış olması ve buna faiz vs. ödemede bulunması munzam zarara hükmedilmesine yeterli değildir. Davacının kendine yapılması gereken ödemelerin zamanında yapılmamasından ötürü mali sıkıntıya düşmüş ve dolayısıyla bu işte kullanılmak üzere kredi almak zorunda kalması icap eder*⁴⁵⁹ şeklinde hükmetmekte ve zararın ispatını aramaktadır.

Munzam zarar; sermaye alacağı ediminin şirket ortağı tarafından geç ifa edilmesi nedeniyle ortaklığa verilen zarardan temerrüt faizi düşülerek hesap edilmekte, alacaklı şirketin hem zararı hem de temerrüt faizi talebi halinde mahkeme tarafından temerrüt faizi ve munzam zarar miktarının ayrı ayrı hesaplanması gerekmektedir⁴⁶⁰.

3. Ortağın Şirketten Çıkarılması

Alacaklı şirket tarafından mütemerrit olan borçludan sermaye borcunun ödenmesini icra yoluyla takip eden ancak sonuç alınmayan veya açılan icra takibinden vazgeçerek ya da en az 15 günlük süreler tanınmak suretiyle 2 kez doktrinindeki görüşe göre, sıhhat şartı olarak

⁴⁵⁷ Cerrahoğlu, Temerrüt, s. 173.; Erdil, s. 79.

⁴⁵⁸ Erdil, s. 78, 79.

⁴⁵⁹ Y.15.HD., 08.07.1997 tarih, E. 1997/2727, K. 1997/4328, Erdil, s. 79.

⁴⁶⁰ Erdil, s. 79.

noter aracılığı ya da iadeli taahhütlü mektupla veya telgrafla ihtar yapılmasına rağmen⁴⁶¹ ve açıkça verilen süre içerisinde ödeme yapılmaması halinde ortağın çıkarılacağı yazılmasına karşılık borcun ifasının gerçekleşmemesi durumunda söz konusu ortak şirketten çıkarılmaktadır (TTK. m. 529). Ancak Erdil'e ve Cerrahoğlu'na göre, alacaklı şirket iyi niyet ve eşitlik ilkelerine göre seçim yapmalı ve mütemerrit borçlunun birden fazla olması durumunda aynı usule başvurulması gerektiği ve eşitlik ilkesi gereğince haklı sebeplerin varlığı halinde seçimlik hakkı tanınması gereklidir⁴⁶².

Alacaklı şirket, ortağın şirketten çıkarılmasını talep etmesi sonucu mütemerrit borçlunun şirketten çıkmasıyla, söz konusu ortak sermaye borcunun ifasından kurtulmamakta, kalan borcu ödemekle yükümlü olmakta (TTK. m. 529/II) ve ortağın temerrüt faizi ya da cezai şartı ödememesi halinde şirketten çıkarılma yaptırımının uygulanması mümkün olmamaktadır⁴⁶³.

Alacaklı şirket tarafından çıkarma kararı inşai nitelikte olduğundan⁴⁶⁴ genel kurul⁴⁶⁵ tarafından alınan bu karar, esas sermayenin yarısından bir fazlasını (salt çoğunluğu) temsil eden ortakların çıkarılma lehine oy vermesiyle (TTK. m. 536; **yTTK.** m. 620) alınmaktadır. Nisap oranının artırılmasının mümkün olup olmadığı doktrin tarafından farklı şekilde savunulmaktadır. Buna göre, ortaklığın başlangıçta bu yolu tercih etmekte serbest olduğu bu nedenle şirket ana sözleşmesinde farklı bir nisabın kararlaştırılacağı⁴⁶⁶ yönündeki görüşün aksi olan görüşe göre de nisabın anlaşma ile artırılmasının mümkün olmadığı ve bunun nedeninin nisabın ağırlaştırılması halinde genel kurulun çıkarma kararı verebilmesinin azınlık tarafından imkânsız hale geldiği⁴⁶⁷ yönünde görüşler bulunmaktadır.

Ayrıca, genel kurul tarafından verilen çıkartılma kararı ihtarının, ödeme süreleri 15 günden az olmamak şartıyla 2 kez olmak üzere ilgili tarafa ihtar edilmesi gerekmekte ve 15 günlük bu süreler şirket ana sözleşmesiyle ya da genel kurul kararıyla kısıtlanamamaktadır. Yargıtay 1986 tarihli bir kararında "... Davacı sermaye koyma borcunu yerine getirilmediği iddiasıyla davalı şirketten ihracı cihetine gidildiğini ve fakat işbu ihraç kararının TTK.'nın

⁴⁶¹ Cerrahoğlu, Temerrüt, s. 178.; Erdil, s. 83;

⁴⁶² Erdil, s. 80.; Cerrahoğlu, Temerrüt, s. 177.

⁴⁶³ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 394.

⁴⁶⁴ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s.398.

⁴⁶⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 396.

⁴⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911.

⁴⁶⁷ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 397.

529/II hükmü şartları gerçekleşmeden verildiğini ileri sürmüş bulunmasına ve davalı şirket apel borcunu ödemesi için davacı ortağına keşide ettiği 13.03.1984 tarihli ve 15 gün süreli ihtarnameden sonra ikinci bir 15 gün süre tanınmadan ve diğer bir deyişle davalı sermaye koyma borcundan dolayı mütemerrit duruma henüz düşürülmeden verilen ihraç kararının, mahkemece iptaline karar verilmesi doğru olduğundan, davalı şirketin temyizinin reddi gerekmektedir⁴⁶⁸ şeklinde hüküm vermiştir. Ayrıca genel kurul tarafından çekilecek olan 2 ihtar arasında uygun bir sürenin bulunması gerekmektedir. Şayet BK. m. 107 gereğince, borçlu ortağın hâl ve durumundan yarar sağlamayacağı anlaşıldığı takdirde 2. ihtar ertesi günü yapılabilmektedir⁴⁶⁹. İhtar, pay defterine kayıtlı ortağın şirketteki adresine tebliğ edilmesi gerekmektedir⁴⁷⁰ ve 15 günlük sürenin uzatılması mümkünken kısaltılması TTK. m. 529/II'ye göre hükümsüz olmaktadır.

Ortaklar genel kurulu tarafından alınan çıkarma kararı alacaklılar lehine olup, yeni ortak ya da eski ortak söz konusu sermaye borcunu ödemekle yükümlü bulunmaktadır. Genel kurul kararı mütemerrit ortağa tebliğ edilinceye kadar borçlu ortak, ortaklık sıfatına sahip olduğundan çıkarılma yaptırımını sermaye borcunu ifa etmesi halinde bu müeyyideden kurtulmaktadır. Çıkarma kararının kendisine tebliğinden itibaren hak düşürücü süre olan 3 ay içerisinde borçlu ortak mahkemeye başvurarak kararın iptalini talep edebilmektedir (TTK. m. 538).

Mahkemece ortaklıktan çıkarıldığı ya da 3 ay içerisinde mahkemeye başvurmaması halinde ve de borcunu ifa etmemesi üzerine genel kurul kararı ile çıkartılmasının kesinleşmesi üzerine, söz konusu ortağın şirketle ilişkisi kesilmekte ve ortaklık sıfatını kaybettiği pay defterine kaydedilmekte ancak ortağın payı bir başkasına devredilinceye kadar pay defterinde kayıtlı olarak bulunmaktadır. Ortaklığın sermaye borcu tamamen ödenmemiş bir payı edinmesi de mümkün olmadığından sahibi bulunmayan bu pay, geçici olarak ve ancak kanunun tanıdığı işlemlerin yapılması kaydı ile şirkete bağlanmış olduğundan kanundan ötürü (*ex lege*) kazanma olmakta ve şirketin pay sahipliği geçici olduğundan bu paya ait hak ve borçlar donmuş durumda olacağından şirket bu pay dolayısıyla oy hakkı kullanamayacak ve kâr payı alamayacaktır⁴⁷¹ (TTK. m. 526/I).

⁴⁶⁸ Y.11.HD., 20.01.1986 tarih, E. 828, K. 1603, **Doğanay**, Şerh II.

⁴⁶⁹ **Arslanlı/Domaniç**, TTK. Şerhi, C. III, s. 396.

⁴⁷⁰ **Çevik**, Limited Şirketler, s. 261.

⁴⁷¹ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 502.

Çıkarılan ortağın ortaklık sıfatını yitirmesiyle birlikte ortak yönetim, denetleme, kâr alma... vs haklarını kaybetmekte ve ödenmeyen borçlarından dolayı sorumluluğu devam etmektedir. Ancak söz konusu ortak, şirketteki birikmiş avans ve masraf alacaklarını ve dağıtılmasına karar verilmiş kâr payını, tali yükümlülüklerin karşı edimlerinden doğan alacaklarını alma hakkına sahip olmasına rağmen alacaklı şirket borçlu ortağın borcuyla takas edebilmektedir. Payın rehin edilmiş ya da haczedilmiş olması çıkarılmaya engel teşkil etmediği gibi rehin ve hacze oranla önceliğe sahip olmaktadır⁴⁷². Çıkarılan ortağın payı paraya çevrilmek suretiyle içinden sermaye borcu alınmakta ve kalanı sahibine verilmektedir (TTK. m. 530).

Çıkarılan ortağın ortaklık sıfatı yitirildiğinden ve temerrüt dışında var olan ortaksal borçlar sona erdiğinden henüz talep edilmemiş sermaye taksitini alacaklı şirket, talep hakkına sahip bulunmamaktadır. Devirle bu borç yeni ortağa geçmiş olmakta ve yeni ortaktan talep edilmesine rağmen eski ortağın da sorumluluğu devam etmektedir. Yeni ortak bakiye sermaye borcunu ödemediği takdirde, alacaklı limited şirket, eski ortağa selef sıfatıyla sermaye borcunun ödenmesi için başvurabilmektedir⁴⁷³ (TTK. m. 531) .

Limited ortaklıktan çıkarılan ortağın payı, artık ortaklığa ait olmaktadır. Bunun üzerine emredici nitelikte olan TTK. m. 530 gereğince, sermaye borcunu ödemediği için çıkarılan şirket ortağına ait payın paraya çevrilmesi için payın bir başka ortak tarafından gerçek değeri üzerinden devralınmasıyla ya da şirket tarafından açık artırmayla satılması veya payın diğer bir şekilde paraya çevrilmesiyle gerçekleşmektedir.

Payın diğer bir ortak tarafından gerçek değeri üzerinden devralınabilmesi için şirket ortaklarından birinin talip olması, payın devrinin gerçek değer üzerinden yapılması ve devir için aranan yeter sayısının (TTK. m. 520) ve şekillerinin gerçekleşmesi gerekmektedir.

Çıkarılan ortağa ait payın, paraya çevrilmesinde ilk imkân, diğer şirket ortaklarına verilmesine rağmen ortak lehine bir rüçhan hakkı tanınmaktadır (TTK. m. 530). Ancak TTK. m. 523/III üçüncü bir şahıstan bahsetmektedir. Doktrindeki görüşe göre, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortaklara tanınan bir rüçhan hakkının bulunmadığı ve sermaye miktarının artırılmasının, ortaklar arasındaki dengeyi bozabileceğinden bahisle payın devralınması için TTK. m. 520 ve 525 gereğince ortaklardan

⁴⁷² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911.

⁴⁷³ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 401.

en az 3/4'nün payın devrine onay vermesi ve bu ortakların da esas sermayenin 3/4'ne sahip olmaları ve diğer ortakların onayının alınması gerektiği görüşü bulunmaktadır⁴⁷⁴.

Payın cari değerini şirkette bulunan ortaklar belirlemektedir. Anlaşmazlık olması halinde mahkemeye başvurularak bilirkişi tarafından payın değeri belirlenmektedir. Yargıtay'ın 2004 tarihli bir kararında "*sermaye payının karar tarihine en yakın tarihe göre belirleneceğine*"⁴⁷⁵ karar vermektedir.

BK. m. 225'de açık artırma tanımlanmakta ve çıkarılan ortağın payının açık artırma ile satılması halinde payı iktisap eden kimse ortaklık sıfatını kazanmasıyla pay defterine geçirilmektedir. Ancak ihaleden sonra limited şirket ile payı iktisap eden şahıs arasında devir sözleşmesi yapılması gerekmektedir (TTK. m. 520). Açık artırma noter huzurunda ya da mahkeme ile yapılmış ve zapta geçirilmiş ise devir sözleşmesine lüzum bulunmamaktadır.

Açık artırmaya karar veren genel kurul olup, payın özel şartlarla artırmaya çıkarılmasının yanında pazarlık yoluyla satılmasının da mümkün olduğundan bütün ortakların ve çıkarılan ortağın onayı gerekmektedir.

Paraya çevrilen payın bedeli, şirkete olan borcu karşılamazsa, kalan borç için seleflere başvuru hakkı bulunmaktadır (TTK. m. 531). Ancak sadece selef değil, çıkarılan ortağın pay defterine kaydedildiği tarihten önceki 5 yıl içinde pay defterine kayıtlı bütün seleflerde açıklıktan dolayı şirkete karşı ikinci dereceden sorumlu olmaktadır⁴⁷⁶. Çıkarma tarihine göre en az 10 yıl önce ortak sıfatını yitirmiş olanlar muaf olmakta, sorumluluk ise kayıt sırasına göre olmakta ve ödemede bulunan eski şirket ortağının kendisinden önce gelen kimselere rücu hakkı bulunmasına rağmen, sonra gelen kişi davet tarihinden 1 ay içinde ödemede bulunmazsa ondan önce gelen müracaatta bulunmaktadır⁴⁷⁷.

Kısaca, TTK. m. 531'in uygulama alanı bulabilmesi için alacaklı şirket tarafından borcun talep edilmesi ve 529 hükmünce çıkarılma kararının verilmesi ve de 530 gereğince

⁴⁷⁴ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 504.

⁴⁷⁵ Y.11.HD., E. 2004/1724, K. 2004/12700, **Kıyat**, s. 3818.

⁴⁷⁶ **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku, s. 262.

⁴⁷⁷ **Erdil**, s. 89.

payın paraya çevrilmesi ayrıca paraya çevrildiği halde elde edilen miktarın sermaye borcunu ödemedede yeterli olmaması gerekmektedir⁴⁷⁸.

E. 6102 Sayılı yTTK. Sisteminde Ortakların Sermaye Koyma Borcu

yTTK. m. 128/I gereğince her şirket ortağı, usulüne göre düzenlenen ve imzalanan şirket ana sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur. Ayrıca, şirket ortakları sermayenin tamamını hemen ve tamamen ödemeleri gerekmektedir (**yTTK.** m. 585).

Diğer bir ifadeyle **yTTK.**, TTK.'ya göre farklı bir sistemi benimsemiştir. Buna göre, **yTTK.** m. 585 şirket ana sözleşmesinde, kurucu ortakların limited şirket kurma iradelerini açıklayıp, sermayenin tamamını şartsız taahhüt etmeleri, nakit kısmın hemen ve tamamen ödenmesiyle kurulmaktadır. Şirketin kuruluşunda sermayenin ödenmesi gerektiği vurgulanmış olup, kurucuların şirket sözleşmesinde sermayenin tamamını kayıtsız şartsız taahhüt etmeleri ve nakit kısmı hemen, tamamen ödemeleri gerektiği ancak aynı sermayenin ödenmesine dair m. 585'in gerekçesinde, aynı sermaye hakkında 581/II gereği m. 128 uygulama alanı bulacağı ifade edilmektedir⁴⁷⁹.

Her pay sahibi, usulüne uygun olarak düzenlenmiş şirket sözleşmesinde taahhüt ettiği sermaye koyma borcunu şirkete karşı yerine getirmekle sorumlu bulunmaktadır (**yTTK.** m. 128/I; TTK. m. 140/I'in aynen tekrarıdır). Ancak **yTTK.** m. 128/II hükmü sermayenin para dışında konulan aynı nitelikteki borçlarının korunması için yeni olarak düzenlenmiştir. Buna göre; şirket ana sözleşmede bilirkşi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikri mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunmaktadır. Özel sicile yapılan kayıt iyi niyeti kaldırmaktadır. Diğer bir ifadeyle, taşınmazların aynı sermaye olarak kabul edilebilmesi için, taahhütte bulunan pay sahibinin bunu tapuya şerh olarak tescil ettirmesi gerekmekte ve fikri mülkiyet hakkı, maden hakları

⁴⁷⁸ Fadullah **Cerrahoğlu**, "Limited Ortaklıkta Sorumluluk", İTİA Dergisi, İstanbul 1976, s. 242, 243. (Kısaltma: **Cerrahoğlu**, Sorumluluk).

⁴⁷⁹ **Can**, s. 7.

vs. haklar özel sicillere sahip olduğundan aynı sermaye olarak koyulduğunun sicile şerh verilerek belirtilmesi gerekmektedir. Böylece 3. kişilerin iyi niyeti kaldırılmaktadır⁴⁸⁰.

Aynı sermaye, limited şirketin kuruluşunda taahhüt edilip, sermaye olarak taahhüt edilen ve mülkiyeti ortakta olan taşınır mal, şirketin tesciline kadar güvenilir bir kişiye tevdi edilmekte, tescille tüzel kişilik kazanan limited şirket, vasıtasız zilyet konumundaki emin kişiden malın teslimini isteyerek, malı teslim aldıktan sonra mülkiyetini kazanmakta, aynı sermaye taahhüdünün herhangi nedenle ifa edilmemesi halinde şirketin malik olamaması ya da tasarrufta bulunması durumunda, sermaye borcunun ifasını talep ve dava edebileceği gibi gecikmeden doğan zararının tazminini de talep edebilmektedir⁴⁸¹(**yTTK.** m. 128/VII) .

Yıldız'a göre; **yTTK.** sisteminde aynı sermaye, en geç tescilden sonra kayıt edildiğinden sermaye borcunun ödenmesine dair kanunda öngörülen birçok hükmü gereksiz kılmakta ve bu nedenle, şirket ortağının sermaye borcunu ödeme yükümlülüğüne ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır⁴⁸².

TTK.'da limited şirket payı ile ilgili düzenlenecek senetler yalnızca ispat aracı olarak kabul edilmiş ve bu nedenle kıymetli evrak niteliğine sahip olmamaktadır. Ancak **yTTK.** ile limited şirketlerin esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanabilme ya da ispat aracı olarak kullanılma imkânı getirilmiş olup rekabet yasağı, ön alım ve alım hakları vb. senetlerde yazılma zorunluluğu getirilmektedir⁴⁸³.

III. YÖNETİME KATILMA BORCU

Sermaye ortaklığı olan limited şirketlerde kolektif ortaklıkta olduğu gibi ortaklığı yönetme hem bir hak hem de bir yükümlülük olmaktadır. Ana sözleşmede ve genel kurul kararlarıyla aksi belirtilmedikçe tüm pay sahipleri, müdür sıfatıyla şirketin işlerini yönetmeye ve temsil etmeye mecbur bulunmaktadır (TTK. m. 540). Diğer bir ifadeyle, yasa tarafından yönetime katılmak bir borç olarak da gösterilmektedir.

⁴⁸⁰ **Akuğur**, s. 98.

⁴⁸¹ **Can**, s. 8.

⁴⁸² Şükrü **Yıldız**, Limited Şirketler, s. 184.

⁴⁸³ **Turgut Ercan**, "Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Şirketler Hukukuna Getirilen Yeniliklerin Mali Hukuka Yansıma", İstanbul Barosu Dergisi, C. 85, S. 5, Yıl 2011, s. 223.

Yönetime katılma, ortaklar tarafından hem bir hak hem de bir borç olmasına rağmen şirket, sözleşmesiyle şirketin yönetimi müdürlere bırakılmasın da yetki, şirket ana sözleşmesi ve genel kurul kararıyla verildiğinden ortakların oyları gerekmekte ve böylelikle şirketin temsil ve yönetimine katılmaktadırlar⁴⁸⁴.

Limited şirkete kuruluşundan sonra yeni ortak alınması halinde, genel kurul tarafından karar alınmadıkça yeni ortak, şirketi idare ve temsile mecbur ve sorumlu olmamakta ve şirket ana sözleşmesine aksi bir hüküm konularak bu durumdan bertaraf edilebilmektedir⁴⁸⁵.

Limited şirketlerde yönetim ve temsile yetkili olan kişiler yani müdürler gerçek kişilerden olabileceği gibi tüzel kişilik de olsa tüzel kişi adına yine bir gerçek kişinin yönetmesi gerekmektedir. Müdürlerin de ticaret sicili gazetesine tescili ve ilân edilmesi gerekir. Şirket ana sözleşmesiyle bu yetki müdürlere verilmiş olsa da haklı nedenlerin varlığında bu hak geri alınabilmektedir.

Ayrıca şirketteki pay sahiplerinin yönetimine yardımcı olabilmesi için 3. şahıslara ihtiyaç duyulabilmekte ve temsilde şirketin ortağı olan müdüre uygulanan hükümler uygulama alanı bulmaktadır. Ancak şirket hakkında olağanüstü verilecek kararlar için genel kurul kararı gerektiğinden ortakların yönetime katılma borcu yükümlülüğü bulunmaktadır.

Kısaca, TTK. m. 540 gereğince şirket ana sözleşmesinde aksine bir hüküm olmadıkça ortaklar hep birlikte müdür sayıldığından bu sıfatla şirketin işlerini idare ve temsile yetkili olmaya mecbur kılınmakta, ancak şirketin temsil ve yönetim yetkisi ortaklar kuruluna bırakıldığından temsil müdürler aracılığıyla gerçekleşmektedir⁴⁸⁶.

Yetkilerini kurul halinde kullanan ve bu yetkileri kanundan veya şirket ana sözleşmesinden alarak kullanan idare heyetinin bulunmaması fesih nedeni olup, anonim şirketlerden farklı olarak ortakların, şirketi yönetim ve temsil hak ve görevleri bulunmakta, fakat kolektif ortaklıktakinin aksine, limited şirket sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça ortakların birlikte temsil ve yönetim yükümlülüğü bulunmaktadır⁴⁸⁷.

⁴⁸⁴ Doğanay, TTK. Şerhi C. II, s. 1096.

⁴⁸⁵ Doğanay, TTK. Şerhi C. II, s. 1097.

⁴⁸⁶ Küçükali, s. 98.

⁴⁸⁷ Küçükali, s. 99.

yTTK. ortakların tamamının şirketi yönetim ve temsile dair kanuni bir yükümlülük getirmemektedir. Diğer bir ifadeyle, yeni yasa özden organ ilkesini benimsemediği için ortakların tamamının şirketi yönetim ve temsile dair kanuni yükümlülükleri bulunmamaktadır. Ortaklardan sadece birinin yönetim ve temsil yetkisine sahip olma zorunluluğu getirilmektedir. Müdür sıfatına sahip olan ortağın da özen ve bağımlılık yükümlülüğü bulunmaktadır⁴⁸⁸ (**yTTK.** m. 626).

IV. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

TTK. sisteminde limited şirket ortaklarının sermaye koyma borcundan başka bir yükümlülüğü bulunmamaktadır⁴⁸⁹. İsv. BK. m. 784/III ile limited şirketlerde müdürlerin şirket ana sözleşmesiyle sermaye miktarını aşan ek ödemelerde bulunabileceğini, ek ödemelerin bilançoda görülen açılığın kapatılması amacıyla kullanılabilmesi düzenlenmiştir. Ancak Türk ticaret sisteminde bu durumun sorun oluşturacağı düşüncesiyle bu husus hüküm altına alınmamış olmasına rağmen ek ödeme yükümlülüğünün şirket ana sözleşmesi değişikliği ile 2/3 çoğunlukla alınabileceği TTK. m. 513/II'de ifade edilmekte ancak böyle bir karar alınması ortaklara ek yükümlülük getirdiğinden uygulama alanı bulmamaktadır⁴⁹⁰. Genişletilen yükümlülüklerin nakdi ödeme şeklinde olması zorunlu olmamakla birlikte aynı ya da şahsi bir edim öngörülmesi de mümkün olmaktadır⁴⁹¹.

yTTK. ile limited şirket hukukuna getirilen en önemli yeniliklerden biri de ek ödeme yükümlülüğü kurumu olup; ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesinde öngörülmesi ve kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi halinde, ortaklara, sadece şirkete nakdi ödemelerde bulunma borcu yüklemektedir. Ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesinde gösterilmesine imkân tanınan ihtiyari içerik kapsamında olup, bağlayıcı hale gelebilmesi için yükümlülükler ile bunların şekli ve kapsamının şirket sözleşmesinde gösterilmesi gerekmektedir (**yTTK.** m. 577/I). Ek ödeme yükümlülüğü, genel kurulda tüm pay sahiplerinin onayıyla gerçekleşecek sözleşme değişikliği ile mümkün olabilmekte ve sözleşmede bulunan ek ödeme yükümlülüğü ortakların oybirliğiyle arttırılabilmektedir (**yTTK.** m. 607). Buna göre, 'Ek Ödeme Yükümlülüğü' başlığı altında yer alan m. 603'de şirket ana sözleşmesiyle, şirket ortaklarının esas sermaye payı bedeli dışında ek bir ödeme ile de yükümlü tutulabilecekleri ve pay

⁴⁸⁸ Yıldız, Limited Şirketler, s. 184, 185.

⁴⁸⁹ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 505.

⁴⁹⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 912.

⁴⁹¹ Can, s. 15.

sahipleri söz konusu bu yükümlülüğü yerine getirilmesi için esas sermayeyle kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamaması, şirketin ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması, şirket ana sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğrudan diğer bir halin gerçekleşmiş olmasıyla talep edilmektedir.

İflasın açılması ile ek ödeme yükümlülüğü muaccel olmaktadır. Ek ödeme yükümlülüğü şirket ana sözleşmesinde esas sermaye payının esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilir. Bu tutar esas sermaye payının itibari değerinin 2 katını aşmamaktadır. Ortak, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi yerine getirmekle yükümlüdür.

Şartlar gerçekleşmişse, ek ödemeler müdürler tarafından istenir.

Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması ancak esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının zararları tamamen karşılanması halinde mümkündür. Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılmasına esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler kıyas yoluyla uygulanmaktadır. Böylece amaç, finansal açıdan kötü durumdaki bilanço açığı olan limited şirkete ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmalarıyla ek ödeme şirkete karşı ve içe yönelik olmaktadır⁴⁹².

Ayrıca, şirketin kuruluşunda ana sözleşmeye bir hüküm konularak ya da sözleşme değişikliği ile şirket ortaklarının, esas sermaye payı bedeli dışında ek ödeme yükümlülüğü getirilmesine olanak tanınmaktadır⁴⁹³. "Ek ödeme yükümlülüğü için sermaye paylarının esas alınması ve belirlenen ek yükümlülük miktarı esas sermaye payının itibari değerinin 2 katını aşmaması gerektiğinden esas sözleşmede kanuni miktarı aşan ek ödeme yükümlülüğü öngörülmesi halinde, emredici sınırı aşan miktar kısmi butlan yaptırımına tabi tutulmalı ve en yüksek sınır üzerinden yükümlülük getirildiği kabul edilmelidir. Her ortak, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi yerine getirmekle yükümlü olduğundan, sözleşmede ortaklar arası eşit işlem ilkesine aykırı bir hükme yer verilmemeli, ortak kendi sermaye payı ile orantısız ve daha ağır bir ek yükümlülük altına sokulmamalı ve başka bir ortağın ödemediği miktardan sorumlu tutulmamalıdır"⁴⁹⁴.

⁴⁹² Mevci **Ergün**, "Ek Ödeme Yükümlülüğü", <http://www.huseyinust.com/konu-ek-odeme-yukumlulugu.html>, s. 1, (Erişim tarihi, 09.02.2012).

⁴⁹³ **Yıldız**, Limited Şirketler, s. 188.

⁴⁹⁴ **Can**, s. 15.; **Soner Altaş**, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Şirket Denetimi, Ankara 2010, s. 123. (Kısaltma: **Altaş**, Denetim).

Şirket sözleşmesinde bulunan ek ödeme yükümlülüğü, kanunda aranan şartların varlığı halinde, şirketteki pay sahiplerine sadece nakdi ödemeler yapılması yükümlülüğü getirmektedir.

Ek ödeme yükümlülüğü, sermayenin ortaklar tarafından tamamlanmasında olduğu gibi, sermaye açığının kapatılması ve şirkete karşılıksız verilen bir sermaye aracı değil, geçici zararı gideren bir ek finansman olmaktadır. Şirketin finansman durumu düzeldikten sonra ve ek ödemededen yararlanmasını sağlayacak şartların ortadan kalkmasıyla alınan ek ödemeler ortaklara iade edilmesi gerekmekte olup, aksi durum ek ödemelerin niteliğine aykırı bulunmaktadır.

yTTK. m. 604'de şirket ortağının şirketten ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren 2 yıl içinde iflas etmesi halinde eski ortaktan da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenebilecektir. Ek ödeme yükümlülüğü, halef tarafından yerine getirilmemişse, ortağın sorumluluğu, yükümlülüğü gerçekleştiği tarihte ortağa karşı ileri sürülebileceği ölçüde devam etmektedir. Bu durumda, ek ödeme yükümlülüğü kural olarak, ortağın şirketten ayrılması ile o ortak açısından sona ermektedir⁴⁹⁵. Ancak limited şirket, pay sahibinin şirketten ayrılmasından itibaren 2 yıl içinde iflas etmişse, ayrılan ortak açısından yükümlülük devam etmektedir. Yasa, yükümlüğün paya bağlı olduğu kuralına, 3. kişi alacaklıları korumak için ve kötü niyetli ayrılmalara engel olmak amacıyla istisna getirmekte, çünkü fazla payı olan ortağın şirketin durumunun kötü olduğunu görünce şirketten ayrılarak yükümlülüğünden kurtulmasını engellenmektedir. Ayrıca, yükümlülüğün paya bağlı olduğu ilkesi gereğince ek ödeme yükümünün payın devri ile yeni pay sahibi olan ortak tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Ayrılan ortağa başvurulabilmesi halefin yükümlülüğünü yerine getirmediği oranda olması gerekmektedir.

yTTK. m. 605 gereğince yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğünün kısmen veya tamamen geri verilebilmesi için ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılabilecek yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması ve bu durumun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması şartı aranmaktadır. Buna göre, şirket ortağına ek ödeme yükümlülüğünün kısmen ya da bütününe iade edilmesi için ek ödemeye dair miktarın,

⁴⁹⁵ <http://www.ticaretkanunu.net/ttpk-madde-604/>, (Erişim tarihi, 10.02.2012).

serbestçe kullanılabilecek yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması ve bu durumun işlem denetçisi tarafından onaylanması gerekmektedir.

Ek ödemelerin iadesinin kötüye kullanılmaması için yasada iki önlem getirilmiştir. Buna göre, ödeme kaynağının serbestçe tasarruf edilebilecek nitelik taşıması ve işlem denetçisi tarafından doğrulanmış olmasıyla koruma altına alınmaktadır.

Şirketin, esas sermayenin % 20'sine kadar kendi paylarını iktisap etmesi durumunda, şirket müdürü bu paylar şirketin elinde bulunduğu müddetçe ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesini isteyememektedir (yTTK. m. 612/V). "Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde paylar üzerindeki yükümlülük sona ermemekte ve şirketin kendi paylarını satması durumunda alan kişiden yükümlülüklerin yerine getirilmesini talep etme imkânı doğmaktadır. Ortakların ek ödeme yükümlülüğü, amaç yönünden sınırlı şahsi sorumluluğa benzemektedir. Her iki durumda da şirket borçlarını ödeyemediği takdirde ortaklara başvurulmaktadır. Ancak burada ortaklar doğrudan şirket alacaklılarına karşı değil, şirkete karşı sorumlu olmaktadır"⁴⁹⁶.

V. YAN EDİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Limited şirkette ortakların temel yükümlülüğü, sermaye borcunu ödeme olup, limited şirket pay sahiplerinin bazı yükümlülükleri üstlenmesini gerekli kılabilmektedir. TTK. sisteminde öngörülme de doktrinde limited şirket ortaklarına sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü dışında yan edim yükümlülükleri getirilebileceği kabul edilmektedir⁴⁹⁷. yTTK. ile şirket sözleşmesiyle ya da ortaklar genel kurulunda bütün ortakların oybirliğiyle alınan şirket sözleşmesi değişikliği kararıyla belirlenebilmektedir. Ayrıca şirket ana sözleşmesinde mevcut olan yan edim yükümlülüğü, ortakların oybirliğiyle arttırılabilmektedir. Yan edim yükümlülükleri limited şirketi kişisel öğelerden oluşan yönünü ön plana çıkarmakta ve kooperatife yaklaştırmaktadır⁴⁹⁸.

Yan edimler, ortağın esas sermaye payına bağlı ve tali nitelikte yükümlülükler olup, sözleşme ile kararlaştırılan tali yükümlülüklerin de ortaklar tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Yargıtay 1961 tarihli bir kararında "... Davacı limited şirket müvekkili tarafından şirketin (helva imalatı ve susam alım satımı) ile iştirak etmesine rağmen aynı şirket

⁴⁹⁶ Can, s. 16.

⁴⁹⁷ Demirkapı, s. 444, 445.

⁴⁹⁸ Can, s. 18.

ortağı bulunan davalıların başka şahıslardan susam aldıklarında bahisle şirket mukavelenamesinden..... maddesine aykırı olan bu hareketlerden dolayı sermayeleri nispetinde zarar ve ziyan talep edilmiştir⁴⁹⁹ şeklinde hüküm kurmuştur.

Şirket ana sözleşmesine hüküm koyulması ile ortaklara periyodik nitelikte ikincil yükümlülükler yüklenebilir ve ortaklar tarafından yerine getirilmemesi halinde ortak şirkete karşı giderimle yükümlü bulunmaktadır⁵⁰⁰.

YTTK. m. 606 'Yan Edim' başlığı altında düzenlenmiş olup buna göre, şirket sözleşmesiyle şirketin işletme konusuna dair yan edim yükümlülükleri öngörülebilmektedir. Esas sermaye payına bağlı yan edim yükümlülüklerinin konusu, kapsamı, koşulları ve diğer önemli noktalar şirket sözleşmesinde belirtilmelidir.

Yan edim yükümlülükleri esas sermaye payına bağlı olup, şirket sözleşmesinde hüküm altına alınan yan edimlerin bir kısmı paylara ya da pay kategorilerine veya esas sermaye paylarının tümüne yönelik yapma, yapmama, kullandırma edimleri olarak öngörülebilmektedir⁵⁰¹. Nakdi ve aynı edimler karşılıksız olmaları veya uygun karşılıkları bulunmaması durumunda ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hüküm uygulanmaktadır. Yan edim yükümlülükleri, payın devri ile birlikte kural olarak devralana geçer, devreden şahsına bağlı bir tali yükümlülük olması durumunda, bu yükümlülük devralana geçmemekte, sona ermektedir. Bu durumda limited şirket, payın devrini reddedebileceği gibi, payın devrine onay vermek için devralanın bu şahsi yükümlülükleri üstlenmesini de talep edebilmektedir⁵⁰².

VI. REKABET YASAĞI

Limited şirketlerde TTK. m. 547, şirket ortaklarının şirketle olan rekabet yasağını düzenlemektedir. Şirket ana sözleşmesinde aksi kararlaştırmadıkça şirketin kuruluşu sırasında bulunan tüm ortaklar müdür sıfatına haiz olabildiğinden, müdür olan şirket ortakları TTK. sistemimizde de rekabet yasağına tabi olmaktadır. Ancak şirket sözleşmesinde ya da genel

⁴⁹⁹ Yargıtay TD. 23.06.1961 tarih, E. 1961/681, K. 1961/2137, **Çevik**, s. 268.

⁵⁰⁰ Oğuz **İmregün**, Kara Ticareti Hukuku Dersleri Genel Hükümler –Ortaklıklar- Kıymetli Evrak, 12. Bası, İstanbul 2001, s. 514. (Kısaltma: **İmregün**, Kara Ticareti).

⁵⁰¹ **Yıldız**, Limited Şirket, s. 191.

⁵⁰² **Can**, s. 19.

kurul kararında müdürlerin kim ya da kimler olacağı belirlenmişse 547'deki hüküm gereği bu kişiler rekabet yasağı ile yükümlü bulunmaktadırlar⁵⁰³.

Limited şirketin kuruluşundan sonra yeni ortaklar alınması durumunda genel kurul kararı olmadıkça bu ortaklar, yönetim ve temsile yetkili olmadıklarından rekabet yasağı yükümlülükleri bulunmamakta olup, tüzel kişiliğin müdür olması durumunda tüzel kişilik adına gerçek kişi temsil ve yönetim yetkisine sahip olacağından söz konusu gerçek kişi de rekabet yasağı hükümlerine tabi olması gerekmektedir⁵⁰⁴.

Rekabet yasağı; şirkete olan bağlılık yükümlülüğünü, şirket amaçlarına ve menfaatlerine aykırı davranılmasının önlenmesini, şirkete zarar verici davranışlardan kaçınılmasını, şirket sırlarının korunmasını amaç edinmektedir. Sadakat yükümlülüğü, şirket menfaatlerinin en üst seviyede korunmasını amaçladığından, şirket varlığının korunması, işlev ve görevlerinin yerine getirilmesi olarak tanımlanabilmektedir⁵⁰⁵.

TTK.'da aksi kararlaştırılmadıkça tüm ortaklar müdür sıfatına sahiptir (TTK. m. 540). Şirket ana sözleşmesinde ya da genel kurul kararıyla müdürlük sıfatı ortaklardan birine ya da birkaçına verilebilir. Bu durumda aksi kararlaştırılmadıkça tüm ortaklar TTK. m. 547'ye göre müdür sıfatıyla rekabet yasağına tabidirler. Ancak ortaklardan biri ya da birkaçı müdür ise rekabet yasağına sadece ortak olan müdürler rekabet yasağına tabi olacaklardır.

Müdür olan ortağın müdürlük sıfatının sona ermesiyle rekabet yasağı ortadan kalkmasına rağmen TTK. m. 547 hükmünce şirket ana sözleşmesine bir hüküm konularak bütün ortakların rekabet yasağına tabi olmaları durumunda ortaklık devam ettiği sürece söz konusu yasağı ve bağımlılık ilkesine uyulması gerekmektedir. Söz konusu hükme göre, müdürlerin kendisi ya da 3. bir kişi hesabına iş görmesi dışında, farklı bir işletmeye sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak, komanditer ortak, limited şirket ortağı olması hallerini de kapsamaktadır.

TTK. sisteminde öngörülen rekabet yasağının, sözleşmede belirtilmemesi durumunda şirketin bütün ortaklarını müdür sayan özden yönetim ilkesini benimseyen bir sistem benimsendiğinden, yasa, şirketin ana sözleşmesinde belirtilmesiyle rekabet yasağının bütün

⁵⁰³ İsmail Karasu, "İdari Yetki Olmayan Ortağın Rekabet Yasağı", C. 22, S. 31, BATİDER, 2004, s. 141.

⁵⁰⁴ Akar Öcal, "Limited Şirketler Müdür Olan Ortağı Uygulanan Rekabet Yasağı", EİTAD, Ocak 1982. s. 292.

⁵⁰⁵ Fusun Nomer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1999, s. 19.

ortakları kapsayacak şekilde genişletilmesine imkân tanımakta ve ortakların aynı ticaret dalında kendisi ya da başkası hesabına iş görmesi, kendi başına veya adi ortaklık şeklinde bir işletme açması, bir başkasının açtığı işletmede yönetici ya da denetçi olması veya sınırsız sorumlu ortak, komanditer ortak, limited şirket ortağı olması yasaklanabilmektedir⁵⁰⁶. Sözleşmede aksine bir hüküm bulunmaması halinde ortak rekabet yasağına tabi olmamakta, anonim şirket ortağı olmaya engel teşkil etmemektedir. TTK. rekabet yasağının ihlâlini bir yaptırıma bağlamamaktadır. Bu durum, haksız fiil olarak değerlendirilerek BK. m. 41 vd. hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıca şirket ortağı, 6762 sayılı TTK. m. 551/III gereğince genel kurulun onayıyla haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmasını mahkemeden isteyebilmektedir⁵⁰⁷.

TTK.'da aksi kararlaştırılmadıkça tüm ortaklar müdür sıfatına sahiptir (TTK. m. 540). Şirket ana sözleşmesinde ya da genel kurul kararıyla müdürlük sıfatı ortaklardan birine ya da birkaçına verilebilir. Bu durumda aksi kararlaştırılmadıkça tüm ortaklar TTK. m. 547'ye tabi olarak müdür sıfatıyla rekabet yasağına tabidirler. Ancak ortaklardan biri ya da birkaçı müdür ise rekabet yasağına sadece ortak olan müdürler rekabet yasağına tabi olacaklardır.

Müdür olmayan ortakların rekabet yasağına tabi olmaları şirket ana sözleşmesine konulacak bir hükümle mümkündür⁵⁰⁸. Yargıtay'ın 2000 tarihli bir kararında "*Esasen, ortaklığın konusuna giren hususlar rekabet yasağı TTK.'nın 547. maddesinde müdür olan ortak için öngörülmüşse de, aynı madde de sözleşmeye konulacak hükümle bu yasağın, bütün ortaklara teşmil edilebileceği hükme bağlanmıştır. Anılan madde uyarınca ortaklık sözleşmesinin 14. maddesine konulan hüküm bütün ortakları bağlayan, ortaklığın uğraşı alanına giren yapmama zorunluluğu altına sokan açık bir hükümdür. Mahkemece, sözleşme hükmünün hatalı olarak değerlendirilmesi suretiyle davanın red olunması yerinde değildir*"⁵⁰⁹.

Müdür olmayan ortaklar açısından rekabet yasağının değerlendirilmesi, doktrinde müdür olmayan ortakların şirkete karşı ve diğer ortaklara karşı sadakat yükümlülüğünün olduğu yönündedir⁵¹⁰. Kanaatimizce, limited şirket ortaklarının şirketin amacına ulaşması için ortak, gayret ve çaba göstermeli ve sadakat yükümlülüğü içerisinde ortaklığın menfaati için

⁵⁰⁶ Can, s. 13.

⁵⁰⁷ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 482.

⁵⁰⁸ Fatih Aydoğan, Ticaret Ortaklarında Rekabet Yasağı, İstanbul 2005, s. 134.

⁵⁰⁹ Y.11.HD., 8.6.2000 tarih, E. 2000/4138, K. 2000/5287, Aydoğan, s. 134.

⁵¹⁰ Fadullah Cerrahoğlu, Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1974, s. 222. (Kısaltma: Cerrahoğlu, Limited Ortaklık).

hareket etmeleri gerekmektedir. Ancak TTK.'da müdür olmayan ortakların, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığı sürece rekabet yasağı yükümlülükleri bulunmamaktadır.

Kanaatimizce, görev süresi bitmiş olan müdür olan ortağın, şirket ana sözleşmesine müdür olmayan ortakların rekabet yasağına tabi olması için bir hüküm koyulmaması halinde, müdür olan ortağın süresi boyunca şirket hakkında birçok bilgiye sahip olduğu ve süresi bittiği için sadece ortak sıfatıyla bu bilgileri kötüye kullanma durumu yasanın açıklığından doğmaktadır. Ayrıca TTK.'da limited şirkette ortak sayısının 20'den az olması halinde her ortak, şirket hakkında bilgi alma, defterleri inceleme haklarına sahip olduğundan ve şirket aleyhine bu bilgileri kullanılmasını engelleyecek bir hüküm bulunmadığından rekabet yasağının ve sadakat yükümlülüğünün diğer ortaklar hakkında da uygulanması gerekmektedir⁵¹¹. Ancak Yargıtay tarafından limited şirketin müdürlüğünden ayrılan ortak, şirket ana sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa şirketin iştiğal konusunda ayrı bir ticari işletme kurabileceği ve işletebileceğini, TTK. m. 547 hükmünü ihlâl etmeyeceği⁵¹² yönünde hüküm vermektedir. Doktrindeki bir görüşe göre de, rekabet yasağının müdürlerin görev süresiyle sınırlı olmadığı, görevi bittikten sonra da belirli bir süre daha devam edeceği yönünde olup, yasa tarafından belli bir süre belirlenmediğinden hâkim tarafından bu sürenin tarafların yararına uygun olarak ve işin niteliğine göre tayin edilebileceği yönünde savunmalar bulunmaktadır⁵¹³.

Ortak olmayan müdürler ise TTK. m. 547 hükmü altında değerlendirilmemektedir. Doktrinde bazı yazarlar, ortak olmayan limited şirket müdür ya da müdürlerinin vekâlet ya da hizmet sözleşmesiyle⁵¹⁴ çalıştığını bu nedenle rekabet yasağı ile ilgili olarak vekâlet ya da hizmet sözleşmesi hükümlerine tabi olduğunu⁵¹⁵ ancak diğer yazarlar ise ticari mümessil olduklarını bu nedenle BK. m. 455 hükümlerinin uygulama alanı bulması gerektiğini⁵¹⁶ savunmaktadırlar. Kanaatimizce, müdür şirket ortağı olmasa da TTK. m. 541 ile ortak müdürlerle aynı yetki ve sorumluluğa tabi olduğundan rekabet yasağı hakkında da TTK. m. 547 uygulama alanı bulması gerekmektedir.

⁵¹¹ Karasu, s. 163, 164.

⁵¹² Y.11.HD., 07.02.1986 tarih, E. 94, K. 528.; Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 505.

⁵¹³ Eriş, s. 2875.

⁵¹⁴ Doğanay, Şerh II, s. 1311.

⁵¹⁵ Öcal, Limited, s. 294.

⁵¹⁶ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 622.

Ancak TTK. m. 547'de, şirketin uğraştığı ticaret dalı ifadesinin geniş olarak yorumlanmaması, ticaret yapma ve rekabet etme hakkının ihlâli anlamına gelmekte ve bu durumun şahsın kişilik haklarına aykırı olmaması gerekmektedir⁵¹⁷. Limited şirketlerde rekabet yasağı, diğer şirketlere oranla daha geniş kapsamlı olup, limited şirket müdür ya da müdürlerinin sadece aynı işlerle iştigal konusu olan bir şirkete girmesi değil, ayrıca diğer şirketlere de girmesi yasak kapsamına alınmaktadır⁵¹⁸. Diğer bir ifadeyle, müdür olan bir ortak, diğer ortakların rızası olmadan şirketin faaliyet gösterdiği işlerde ne kendi ne de başkası hesabına iş göremeyeceği gibi başka bir işletmeye de sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak komanditer ortak ya da limited şirketin üyesi vasfıyla katılamayacaktır. Bu yasak, şirket ana sözleşmesine koyulacak bir hükümlerle bütün ortaklara uygulanabilecektir (TTK. m. 547).

Ancak diğer ortakların onayı, genel kurul kararıyla ya da diğer ortakların ayrı ayrı vereceği izin ya da icazet verecekleri onaylarla⁵¹⁹ rekabet yasağı uygulanmamaktadır.

Limited şirketlerde sadakat borcuna ilişkin en köklü ve önemli karar ise BGH tarafından 5.6.1975 tarihinde verilmiş olup, bu karar doktrinde ITT kararı⁵²⁰ olarak anılmaktadır⁵²¹. Limited şirketlerde sadakat borcunun sadece ortaklarla şirket arasında değil, aynı zamanda ortaklar arasında da olduğu hüküm altına alınmakta ve mahkemeye göre; "limited ortaklıktaki ortaklar arası ilişkilerde de sadakat borcu belirleyici rol oynamaktadır. Bunun nedeni ise tüzel kişiliğe sahip olan limited şirketlerin bu vasıflarına bir hâle gelmeksizin organizasyon yapılanmasının ve ekonomik işlevselliğinin genellikle önemli ölçüde ortaklarının doğrudan etkilerine tabi olması ve bu nedenle iç ilişkilerde limited şirketlerin şahıs şirketlerine açık bir yakınlık arz etmesi oluşturmaktadır. Bununla birlikte, şirketteki

⁵¹⁷ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 684, 685.

⁵¹⁸ Tekil, Limited Şirketler, s. 18.

⁵¹⁹ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 683, 684.

⁵²⁰ Karara konu teşkil eden olayda Alman (G) firmalar grubu Amerikan kökenli başka bir gruba (davalı) bu firmaları oluşturan grubun toplamda %51 hissesini satar. Aynı işlemler çerçevesinde (G) grubunun tepesinde bulunan bir limited şirketinde %85 hissesi Amerikan grubu tarafından satın alınır, şirketin %15 hissesi ise satıcının (davacı) elinde kalır. Aynı zamanda bu limited şirket Alman hukukuna özgü olan GmbH & Co. KG türünde kurulmuş bulunan 2 adet komandit şirkette sınırsız sorumlu ortak (Komplementör) olarak %60 oranında paya sahiptir. Bahse konu komandit şirketlerin bakiye %40 hissesi ise davacının elindedir. Keza bu 2 komandit şirket de aynı zamanda yurtdışında kurulmuş bulunan 3 adet limited şirketin %100'ünü elinde tutmaktadır. 1970 yılında davalı bu 2 komandit şirket ile birlikte bunların yavru ortaklarına kendi grubuna bağlı, %100 yavru ortakları konumunda olan bir şirketten cirolarının %1'i tutarında bir bedelle danışmanlık hizmeti almaları için talimat verir ve 1970 yılı için toplamda 1.770.000 DM tutarında bir ödeme bu şirketler tarafından meskur danışmanlık şirketine yapılır. Bunun üzerine davacı davalıdan bu paranın %4 faizi ile birlikte tahsili için bir tazminat davası açar. (Murat Yusuf Akın, Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul 2002, s. 69, 70).

⁵²¹ Akın, s. 69.

çoğunluğun şirket yönetimi üzerinde etki uygulamak yoluyla diğer ortakların ortaklıksal menfaatlerinin ihlâl edebilme imkânları karşısında bir mukabil denge unsuru olmasından dolayı bu menfaatleri gözetmek yükümlünün de ayrı bir yeri olması gerekir⁵²² şeklinde belirtilmektedir.

TTK. m. 547'den ayrı olarak rekabet yasağı dışında limited ortaklıkta BK. m. 526 uyarınca genel anlamda sadakat yükümlülüğü nedeniyle limited şirketlerde ortağın hem ortaklığa hem de diğer ortaklara karşı sadakat yükümlülüğü altında bulunduğu genel olarak kabul edilmektedir. Diğer şirketler de olduğu gibi, limited şirketlerde de sadakat yükümlülüğü ortaklara şirketin menfaatlerini korumayı, bu menfaatleri ihlâl edecek davranışlardan kaçınmayı emreder.

Doktrinde TTK. m. 547'de müdür olmayan ortaklar için rekabet yasağını genişletmek imkânı tanınmamış olması halinde BK. m. 526'dan yararlanarak limited ortakların rekabet yasağına tabi olduğu söylemek mümkün olduğu ancak TTK. m. 547 karşısında, rekabet yasağı müdür olmayan ortaklara da uygulanmadıkça, onların BK. m. 526 kapsamında rekabet yasağına tabi olmadığı yönündedir⁵²³. Aydoğan'a göre ise limited şirketlerde müdür olmayan ortaklar da genel hüküm niteliğinde olan BK. m. 526'da ki rekabet yasağına tabi olmalı ve söz konusu bu ortaklar şirketin amacına aykırı ve zarar verici işlemler yapamamalıdır. TTK. m. 547'da ki rekabet yasağının tüm ortaklara uygulanmaması ancak ilgili madde kapsamınca rekabet yasağıyla ilgili olduğu müdür olmayan ortağın BK. m. 526 gereğince rekabet yasağına tabi olmasına engel olmadığını savunulmaktadır⁵²⁴.

yTTK. m. 613 'Bağımlılık Yükümlülüğü ve Rekabet Yasağı' başlığında düzenlenmiş ve buna göre, pay sahipleri şirket sınırlarını korumakla yükümlüdür. Bu yükümlülük şirket ana sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla kaldırılamaz.

Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyecek davranışlarda bulunmadığı gibi özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar. Şirket sözleşmesiyle ortakların şirkete rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilir.

⁵²² Akın, s. 70.

⁵²³ Aydoğan, s. 135.; Öçal, s. 293

⁵²⁴ Aydoğan, s. 135.

Geri kalan ortakların tümü yazılı olarak onay verdikleri takdirde, ortaklar bağımlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunabilirler.

yTTK., seçilmiş yönetim organı sistemini benimsediğinden, ortakların şirketi idare yükümlülüğü ortadan kalkmakta ve ortakların rekabet yasağı müdürlerden bağımsız olarak düzenlenmektedir. **yTTK.**, rekabet yasağının şirket ana sözleşmesinde düzenlenmesi gerektiğini belirtmekte aksi halde, bu durumda rekabet yasağından söz edilemeyeceğine ve ortakların şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları hususunun şirket sözleşmesinde gösterilmesine imkân tanımıştır⁵²⁵. Yasa, sır saklama yükümlülüğünün şirket ana sözleşmesi ya da genel kurul kararıyla kaldırılmasına izin vermemektedir.

Limited şirketlerde rekabet yasağının ihlâli halinde herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir. Ancak kıyas yoluyla TTK. m. 335 hükümleri uygulanabilmektedir.

Sadakat yükümlülüğüne aykırı davranan ortak müdürün yöneticilik sıfatına son verilebilmektedir (TTK. m. 543/I). Söz konusu yükümlülüğe aykırı davranan ortak, esas sermayenin yarısından fazlasına sahip ortakların onayı ile şirketten çıkarılabilmektedir (TTK. m. 551/III). Ayrıca şirket ortağının söz konusu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, şirketin menfaati açısından çekilemez bir durum olması halinde, diğer ortaklardan her biri şirketin haklı nedenle feshini talep edebilmektedir. Ortakların ya da şirketin herhangi bir zarara uğraması durumunda ise bu zararın tazmini talep edilebilmektedir. Bunun yanı sıra, rekabetin önlenmesi için önleme davası açılabilir.

Rekabet yasağı hakkında herhangi bir zamanaşımı öngörülmemektedir. Sözleşmede belirtilen rekabet yasağının ihlâli halinde 5 yıllık zamanaşımı (BK. m. 126/IV), ortak olmayan ya da ortaklıkla arasındaki hizmet ilişkisinden doğması halinde 10 yıllık zamanaşımı (BK. m. 124), herhangi bir anlaşma yoksa yasadan kaynaklanan bir haksız fiil varsa BK. m. 60 hükümleri uygulanmaktadır⁵²⁶.

⁵²⁵ Can, s. 13.

⁵²⁶ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 686.

VII. HAKSIZ OLARAK YAPILAN ÖDEMELERİN

İADESİ BORCU

Limited şirketlerde şirket alacaklılarının başvurabileceği tek malvarlığı, şirketin kendisine ait malvarlığı olup, şirketin malvarlığının en az sermayeyi karşılayacak oranda bulunması alacaklılar açısından önemlidir. Bu nedenle, yasa tarafından 3. kişi alacaklıları korumak amacıyla istisnai olarak ortakların sermaye payı borçlarının ifası oranında, ortaklar sorumluluktan kurtulacakları TTK. m. 532 ile hüküm altına alınmaktadır.

Şirket ortaklarına, ortaklığa koymuş oldukları sermayenin bir kısmı ya da tamamı geri verilmişse, ortaklar aldıkları parayı iade etmekle yükümlüdür (TTK. m. 532). Çünkü sermayenin ortaklar tarafından alınması şirketin esas sermayesinin azalmasına neden olmaktadır. Limited şirkette pay sahibinin sermayenin ödünç olarak iade edilmesi, şirket ortağına gizli anlaşmalarla aşırı menfaatler sağlayarak ödemelerde bulunulması ya da sermaye olarak getirilen ayınların itibari değerinin çok üstünde bir bedelle ödeme yapılması halinde sermayenin iadesi gerekmektedir⁵²⁷. Bu durumda, doğrudan ya da dolaylı olarak yapılan her türlü nakdi ya da aynı aktarım bu kapsama girmektedir.

Şirket ortağının sermaye koyma ediminin ifasını gerçekleştirdikten sonra koymuş olduğu sermayenin bir kısmını yahut tamamını geri alması halinde veya haksız olarak bir şekilde esas sermayenin azalmasına neden olması durumunda TTK. m. 532 hükmü ihlâl edilmektedir⁵²⁸. Bu durumda, ortağın sorumluluğu 5 yıllık zamanaşımına tabi olmaktadır (BK. m. 126/I).

Şirket ortağının ya da müdürünün haksız olarak alınmış olan kârı iade yükümlülüğü bulunmaktadır (TTK. m. 535). İade yükümlülüğünde iyi niyet karinesi aranmamaktadır⁵²⁹. Ancak şirket ortağının iyi niyetli olması durumunda ortak sadece şirket alacaklılarının haklarını ödemekle yükümlü olup, kötü niyetli olması durumunda ise haksız olarak elde etmiş olduğu miktarın tamamını ödemek zorunda bulunmaktadır. Şirketin geri alma hakkı paranın alındığı tarihten itibaren 5 yıl, ortak ya da müdürün iyi niyetli olması halinde 2 yıl içinde zamanaşımına uğramaktadır (TTK. m. 535).

⁵²⁷ Çevik, Limited Şirketler, s. 267.

⁵²⁸ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 432, 433.

⁵²⁹ Çevik, Limited Şirket, s. 267.

TTK. m. 535'in uygulama alanı bulabilmesi için kârın, ortaklara ödenmiş olması gerekmektedir. Kâr, şayet ödenmemişse şirketin malvarlığından fiilen bir çıkma olmadığından, şirket dava açarak haksız kârı isteyememektedir. Kârın düzensiz bir bilanço ile hesaplanması sonucu yasal ve sözleşmesel düzenlemelere aykırı olarak belirlenen kâr haksızdır⁵³⁰. Kâr payının dağılımı için genel kurulun kararı gerektiğinden haksız olarak elde edilmiş kâr payının iadesi için genel kurul kararının, mahkeme tarafından iptalinin istenmesi gerekmekte, aksi halde genel kurul kararı haksız kâr dağıtımına karar vermiş olsa da geçerli hale gelmektedir. Limited şirket, kârın yasaya ve şirket ana sözleşmesine aykırı olarak haksız olarak verildiğini ispat etmekle yükümlü bulunmaktadır⁵³¹. Kanuni süre içerisinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesinde davanın açılması gerekmektedir.

Haksız alınan kâr payının geri verilmesini talep etme hakkı müdürlere ait olup, şirketin infisahı ya da iflası halinde tasfiye memurları veya iflas dairesi bu yetkiyi kullanabilmektedir. Ancak haksız kâr alan ortak veya müdürün iyi veya kötü niyetli olması haline göre genel kurul kararının batıl olacağı durum arasında da ayırım yapılması gerektiği, genel kurul kararının batıl olduğu ya da ortak veya müdürün kötü niyetli olduğu hallerde, limited şirket alacaklıları ile ortakların da dava hakları⁵³² olduğu görüşü doktrinde kabul edilmektedir.

Limited şirketlerde, şirket ortaklarının sermaye borcunun ifası ile faiz kazanılması TTK. m. 533 gereğince yasal olmamakta, ortaklara faiz ödenmiş ise ortak iyi niyetli de olsa haksız bir kazanç sağlamaktadır. Bu durumda, ortak haksız olarak elde etmiş faiz kazancını iade etmekle yükümlü bulunmaktadır. Söz konusu iadenin olabilmesi için faiz ödemesi altında yapılması şart olmayıp, pay sahipleri şirket borçlarından taahhüt ettikleri sermaye oranında sınırlı olmasına rağmen kanuna aykırı şekilde sermaye paylarını geri almaları, sermaye için faiz almaları, haksız olarak kâr payı almaları halinde bu oran kadar sorumlulukları genişlemektedir⁵³³.

⁵³⁰ Eriş, Açıklamalı TTK. Şerhi, s. 2815.

⁵³¹ Arslanlı/Domaniç, TTK. Şerhi, C. III, s. 498.

⁵³² Eriş, Açıklamalı TTK. Şerhi, s. 2816.

⁵³³ İsmail Kayar, Şirketler Hukuku, Ankara 2007, s. 230. (Kısaltma: Kayar, Şirketler Hukuku).

Faiz sadece şirkete getirilen sermaye için yasaklanmış olup, ortak tarafından şirkete 3. bir kişiymiş gibi ödünç verilmesi halinde ortak bu para için faiz talep etme hakkına sahip bulunmaktadır⁵³⁴.

VIII. ŞİRKET ORTAĞIN AATUHK. VE VUK.

KAPSAMINDAN DOĞAN BORÇLARI

A. Ortakların 6183 Sayılı AATUHK.'da Değişiklik Yapan 22.07.1998 Tarihli 4369 Sayılı Kanundan Sonraki Durumu

Vergi, kamu giderlerinin karşılanması için yasalar tarafından gerçek ve tüzel kişiliklere mali güçleri oranında getirilen karşılıksız bir yükümlülük olup, kanundan doğan bu borç ilişkisinde alacaklı devlet olmaktadır⁵³⁵. Vergi alacağının, asıl borçlusundan alınması gerekmekte ancak vergi alacağının güvencesi amacıyla, vergi alacağından birden fazla kişi de sorumlu tutulabilmektedir. VUK. m. 8 gereğince, alacaklı vergi dairesi ile muhatap olan kişi olmaktadır⁵³⁶. Kesinleşen vergi alacağının vade tarihinde ödenmemesi halinde ilk olarak takip edilecek, doğrudan vergi mükellefi olan gerçek ya da tüzel kişiler ile bunların kanuni temsilcileridir.

AATUHK.'da belirtilen amme alacaklıları; devlet, il özel idaresi ve belediyeler olup, bunun dışındaki kamu tüzel kişileri örneğin; kamu iktisadi teşebbüsleri, köy tüzel kişiliği, sosyal kamu kurumlarının alacakları kamu alacağı vasfını taşımış olsa da haklarında özel bir hüküm bulunmadıkça AATUHK. kapsamında yer almamaktadırlar⁵³⁷. Kamu alacakları; asli kamu alacakları, fer'i kamu alacakları, kamu hizmeti uygulamasından doğacak alacaklar ve bunların takip masrafları olarak tahsil edilebilmektedir. Ancak devletin, il özel idarelerinin ve belediyelerin medeni hukuk ve ticaret hukuku alanındaki sözleşmeleri AATUHK.'da belirtilen istisnalardan biri olan sözleşmeden doğan alacaklar olup, bu tür alacaklarda idare kamu gücünü kullanmaksızın hareket ettiğinden bu alacaklar kamu alacağı olmayacak ancak söz konusu idarelerin idari

⁵³⁴ Ayhan, s. 74.

⁵³⁵ Şükrü Kızılot/Doğan Şenyüz/Metin Taş/Recai Dönmez, Vergi Hukuku, 2. Bası, Ankara 2007, s. 73.

⁵³⁶ Adnan Gerçek, "Limited Şirketlerde Kanuni Temsilciler ve Ortakların Vergi Borcundan Sorumluluğu", Yaklaşım Dergisi, S. 83, 1999, s. 216.

⁵³⁷ Buket Sayın Önal, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Ankara 2009, s 142.

sözleşmelerinden doğan alacakları bu istisnanın da istisnası olarak kamu alacakları arasında yer alacaktır⁵³⁸.

Kamu alacağı devlet, il özel idare ve belediyelere ait vergi, harçlar, ceza tahkik ve takiplerine ait yargılama masrafları, vergi cezaları, faizleri olmak üzere asli ve fer'î alacaklar olup, kanuni temsilci durumunda olmayan şirket ortaklarının 6183 sayılı AATUHK. m. 35 gereğince sorumluluklarından dolayı takibe geçilebilmesi için 6183 sayılı AATUHK. m. 54 vd. ile kamu alacağının şirketten tahsilinin bulunmaması gerekmektedir. Kamu alacağının ilk olarak asıl borçludan istenilmesi gerekmektedir⁵³⁹.

Limited şirketlerde ortakların sorumluluğu taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olduğundan taahhüt edilen sermayenin tamamen ödenmesiyle sorumluluk sona ermektedir. Şirketin borçlarına karşı ortaklar sorumlu olmazken, tüzel kişilik şirket borçlarından şirketin malvarlığıyla sorumludur. AATUHK. m. 35 ile limited şirket ortaklarının sınırlı sorumluluğu ilkesinden ayrılmış ve ortağın, şirketten tahsil edilemeyen kamu alacaklarından dolayı ortaklığa koyduğu ya da taahhüt ettiği sermayeden farklı olarak, aynı miktar oranında doğrudan doğruya, şahsen sorumlu tutulması esas kabul edilmiştir⁵⁴⁰.

Limited şirketlerde sınırlı sorumlu olan pay sahibi ortağın, 3. kişi alacaklıların şirkete yapılan takiplerinin sonuçsuz kalması halinde, şirket ortağına ancak pay sahibinin sermaye taahhüdünü yerine getirmemiş olması halinde başvurulabilmektedir. Doktrinde ve Yargıtay'da da bakiye sermaye borcunun 3. şahıs alacaklılar tarafından haczinin mümkün olmadığı savunulmaktadır⁵⁴¹. Buna göre, "... şirket borçlarından dolayı, şirket alacaklılarının, şirkete olan sermaye borcunu ödememiş olan şirket ortaklarına 89. maddeye göre haciz ihbarnamesi gönderemeyeceği, 89. madde ihbarın 3. kişilere çıkarılabileceğini, Ltd. Şti. ortaklarının ise şirkete göre 3. kişi olmadığı ve şirketlerin şirket borçlarından dolayı ortağı doğrudan doğruya takip edilemeyeceği, ödenmemiş sermaye borcunun ödenmesinin 89. madde ihbarına konu olamayacağı..."⁵⁴² şeklinde hükmedilmektedir.

⁵³⁸ Önal, s. 147.

⁵³⁹ Şükrü Yıldız, "Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999, s. 771. (Kısaltma: Yıldız, Sorumluluk).

⁵⁴⁰ Mualla Öncel, "Vergi Hukuku Açısından Sorumluluk", Prof. Dr. Fatıl H. Sur'un Anısına Armağan, Ankara 1983, s. 51.

⁵⁴¹ Sevinç Olgun, "Limited Şirket Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Terazi Hukuk Dergisi, Yıl. 2, S. 11, Ankara 2007, s. 44.

⁵⁴² Y.12.HD., 28.02.1989 tarih, E. 1988/67671, K. 1989/2775, Olgun, s. 44.

Limited şirket tüzel kişiliği, vergi kanunları bakımından vergi mükellefi olup, diğer kamu borçlarından dolayı şirket, tüm malvarlığı ile sorumlu bulunmakta ancak kamu alacaklarının teminatı için kamu alacaklarının şirket malvarlığından karşılanamadığı durumlarda şirketin kanuni temsilcilerinin ve ortaklarının sorumluluğundan dolayı, kamu alacakları söz konusu şahıslardan talep edilmektedir (AATUHK. m. 35). Şirket ortağı, amme alacaklarında şirketin malvarlığı dışında kalan kısımdan sermayeleri oranında doğrudan doğruya sorumlu bulunmakta bu durumda ortağın sorumluluğu ikinci derece sorumluluk olmaktadır⁵⁴³. Hukuk Genel Kurulu 2006 tarihli bir kararında "*somut olayda uyuşmazlığın çözümünde, limited şirket ortağının sorumluluğunu doğrudan, ödeme emrine konu kira alacağının ilişkin bulunduğu dönemde yürürlükte bulunan 6183 sayılı AATUHK. m. 35 hükmünün uygulanması gerekmektedir. Ödeme emrine konu alacağın 1995-1996 yılların ait olması karşısında, anılan kanun maddesinde 4369 sayılı kanun 21. maddesiyle 22.07.1998 tarihinde yapılan ve ağırlaştırılmış sorumluluk koşulları içeren değişiklik hükmünün uyuşmazlık döneminde uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Limited şirketin 29.07.1998 tarihinden önce doğmuş borçları için ortakların sorumluluğu konusunda anılan maddenin eski şekli geçerlidir. Eski şekle göre ise ortakların şirketten tahsil olanağı bulunmayan kamu borçları dolayısıyla sorumluluğu, şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlıdır*"⁵⁴⁴ şeklinde karar vermektedir.

Limited şirket ortaklarının anonim şirket ortaklarının aksine vergi borcundan dolayı sorumluluğu bulunmaktadır. 6183 sayılı AATUHK. m. 35⁵⁴⁵ hükmüne göre; limited şirket ortaklarının şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen ya da tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlulukları bulunmaktadır.

Ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulmaktadır. Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulmaktadır. TTK. sistemimiz şirketin alacaklıları ile şirket ortakları arasında ortakları izleme hakkı tanımamasına rağmen kamu alacaklarında 6183 sayılı

⁵⁴³ Ayhan, s. 66.

⁵⁴⁴ HGK. 27.09.2006 tarih, E. 2006/21-589, K. 2006/603, www. yargitay.gov.tr., (Erişim tarihi, 12.02.2012).

⁵⁴⁵ Değişik: 22.7.1998 tarih, 4369 sayılı Kanun 21. madde.

AATUHK. amme alacaklarında şirketin malvarlığından sonra ortakları izleme hakkı tanınmaktadır⁵⁴⁶.

6183 sayılı AATUHK. m. 35 ile limited şirket ortakları hakkında takip yapılabilmesi için aynı yasanın 54. vd. maddeleri gereğince amme alacağının şirketten tahsil imkânının bulunmaması gerekmektedir⁵⁴⁷. Buna göre 405 sayılı Tebliğ⁵⁴⁸ gereğince de; şirketin haczedilen malvarlığının, amme alacağını karşılamaması ya da satış yapılmasına rağmen amme alacağının tamamen tahsil edilememiş olması ya da tüzel kişiliğin haczi mümkün herhangi bir malvarlığının bulunmaması veya şirketin iflasının istenmiş ya da iflasının açılmış olması hallerinde amme alacağının iflas yoluyla takip sonucunda da tahsil edilemeyeceği kanaatinin oluşması yani amme alacağının karşılanmasının mümkün olmadığı durumda acz vesikasının idareye verilmesi halinde ortakların sorumluluğuna gidilmesi gerekmektedir⁵⁴⁹, ayrıca borçlu şirketin yapılan araştırmalara rağmen bulunamaması durumunda⁵⁵⁰ ortakların sorumluluğuna gidilmesi gerekmektedir.

Yargıtay'da "*sermaye şirketlerinden olan limited şirketlerde ortaklar açısından sınırlı sorumluluk ilkesi geçerlidir. Ortakların sorumluluğu sadece ortaklığa karşıdır ve esas sermaye payı ile sınırlıdır. Bu ilkenin istisnalarından biri kamu borçlarından sorumluluktur. Limited şirket ortakları, şirketten tahsil imkânı olmayan kamu borçlarından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumludur. Ortakların bu borçları, sermaye borçlarından ayrı, bağımsız bir borçtur. Kamu borçlarında limited şirket ortakları, sermaye miktarı ile değil, sermaye payları oranında sorumludur*"⁵⁵¹ şeklinde karar vermektedir. Bu durumda, şirket tarafından ödenmeyen vergi borçlarından dolayı ortakların özel malvarlığına başvurulma hakkı doğmaktadır. Şirket ortaklarının buradaki sorumluluğu müteselsil değil müşterek sorumluluk şeklinde olmaktadır. Ayrıca, şirket ortağının payını devretmesi halinde devir eden ve devralan yeni ortak devirden önceki amme borçlarından dolayı müteselsilen sorumlu olmaktadır.

⁵⁴⁶ Ayhan, s. 65.

⁵⁴⁷ 405 Seri Nolu TGT.,11.12.1998 tarih, 23550 sayılı RG. yayınlanmıştır.

⁵⁴⁸ 11.12.1998 tarih, 23550 sayılı RG.

⁵⁴⁹ Olgun, s. 45.

⁵⁵⁰ Fethi Aygün, "*Ödenmeyen Vergi Borcunun Limited Şirket Müdür ve Ortağından Nasıl Alınacağı*", <http://www.muhasibetr.com/ozelbolum/016/>, s. 1, (Erişim tarihi, 12.02.2012).

⁵⁵¹ Y.11HD.,14.07.2005, E. 2004/10822, K. 2005/7674, www.legalbank.net/liste.aspx?paketid=37&id=94246, s. 1, (Erişim tarihi, 12.02.2012).

Limited şirketlerde ortak ya da ortak olmayan müdür açısından yetki ve sorumluluk bakımından bir fark bulunmamaktadır. Müdürün sorumluluğu, anonim şirketlerdeki yasal temsilcilerin sorumluluğu gibi olmaktadır. Ancak müdür tayin edilmemesi halinde tüm ortaklar müdür sıfatına haiz olduklarından müştereken ve müteselsilen sorumlu bulunmaktadırlar. Vergi borçlarından dolayı ortağın sorumluluğu sermaye payı oranında olduğundan, vergi borcunun tamamını değil, bir kısmını kapsadığından ortağın sınırlı sorumluluğu bulunmaktadır⁵⁵². Şirket ortağının sorumluluğu, bütün kamu yönetimlerine karşı toplam esas sermaye payı kadar olup, her kamu borcu için kamu yönetimine karşı temel sermaye payı kadar sorumluluğu söz konusu değildir⁵⁵³ (AATUHK. m. 35). Buradaki sorumluluk müşterek sorumluluk olmakta ve amme alacaklısı, tahsil edemediği alacağının tamamını istediği bir ortaktan talep hakkına haiz bulunmamaktadır. Amme alacaklısı, ortakların paylarını tespit ederek, her birine oranları kadar talep etme hakkına sahip bulunmaktadır. Bu nedenle, ortakların esas sermaye payları oranında müşterek sorumlulukları olacaktır⁵⁵⁴.

Kısaca; şirketten tahsil imkânı olmayan amme borçlarından şirket ortağı, şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye hissesi tutarı kadar şahsen sorumlu bulunmakta ve bu durum, vergi sorumluluğu değil, tahsil sorumluluğu olmaktadır. TTK. m. 537 ile kabul edilmiş sınırlı sorumluluğa istisna olmak ve limited şirket ortaklarının sorumluluğunun azami sınırının koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlı olmasıyla AATUHK.'un m. 35 ile sermaye borcunu ödemiş ve ödememiş ortaklar arasında fark gözetilmemesi eşitsizliğe yol açmaktadır⁵⁵⁵.

Limited şirket ortakları, şirketin kamu borcundan tüm malvarlıklarıyla sorumlu olmayıp, koydukları/koymayı taahhüt ettikleri sermaye tutarıyla sorumlu olmaktadır. Amme alacaklarından dolayı sorumluluk şirketin diğer borçlarına göre daha geniş olsa da vergi hukuku açısından yükümlü ve sorumluların bütün malvarlıklarıyla sorumluluktan doğan borcun edimini ifa şart olduğundan kuralının tek istisnası olmakta ve bu istisna dışında sınırlı ve sınırsız sorumluluk ayırımı vergi hukukunda bulunmamaktadır⁵⁵⁶. Ancak doktrindeki bir görüşe göre de, sermaye koyma borcunu ifa eden ortakla ifa etmeyen ortak arasında

⁵⁵² Kızılot/Şenyüz/Taş/Dönmez, s. 80, 81.

⁵⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 919.

⁵⁵⁴ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 514.

⁵⁵⁵ Ersin Çamoğlu, "Limited Ortaklığın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Önemli Bir İstisna AATUHK. Mad. 35", İktisat ve Maliye, C. XVI, 1969, s. 1. (Kısaltma: Çamoğlu, AATUHK Mad. 35).

⁵⁵⁶ Mehmet Tosuner, "Limited Şirketlerde Ortakların Kamu Borçlarından Sorumluluğu", <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/199404249.htm>, s. 1, (Erişim tarihi, 14.02.2012).

herhangi bir eşitsizlik olmadığı çünkü amme borcundan dolayı ortakların şahsi sorumluluğunun ancak tüzel kişilikten tahsilin gerçekleşmemesi halinde geçerli olduğu ve ortakların buradaki sorumluluğunun ikinci dereceden olduğu yönü savunulmaktadır⁵⁵⁷.

Amme alacaklısının şirketten tahsili mümkün olmayan alacakları için ortakların şahsi malvarlıklarına başvuru miktarları alacağı tutara bakılmaksızın her ortak için ortağın şirkete koyduğu/koymayı taahhüt ettiği sermaye hissesi oranı ile belirlenmiş olduğundan, alacağın bu sınırı aşması halinde geri kalan kısım tahsil edilmeyecektir. Yeni düzenleme, her ortak için bir sınır getirmiş olsa da bu sınır, eskisi gibi sabit olmamakta yani şirket ortağının şahsi malvarlığına sermaye payı oranında başvurulacaktır. Bu miktar her alacağın tutarına göre değişecek diğer bir ifadeyle, alacağın tutarı ne kadar fazla ise ortağın sorumlu olacağı miktar da ona göre artacaktır. Böylece amme alacaklısı tüm borcunu bir ortaktan tahsil etme imkânına sahip olacaktır⁵⁵⁸.

Ortağın sorumluluğu, alacaklının özel veya kamu olmasına göre farklılık göstermektedir. Şöyle ki; özel alacaklıya karşı ortağın doğrudan doğruya takibi mümkün değilken kamu alacaklısının ortağın doğrudan doğruya takibi mümkündür⁵⁵⁹.

Tüzel kişiliklerin vergi borçları, kanuni temsilcileri ile yerine getirilmektedir (VUK. m. 10). Temsilcilerin edimlerini ifa etmemeleri durumunda temsilcilerin şahsi malvarlıklarına başvurulmaktadır⁵⁶⁰.

B. Ortakların 6183 Sayılı AATUHK.'da Değişiklik Yapan 22.07.1998 Tarihli 4369 Sayılı Kanundan Önceki Durumu

6183 sayılı AATUHK. m. 35, eski düzenlemeye göre; limited şirket ortaklarının, şirketten tahsil imkânı bulunmayan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya mesul olurlar ve bu kanun gereğince takibe tabi olmaktadır ancak, 29.07.1998 tarihli 4369 sayılı Kanun ile değiştikten sonra söz konusu madde limited ortaklarının ödenmeyen ve tahsil imkânı bulunmayan amme borçlarından dolayı ortaklar taahhüt ettikleri sermaye miktarını ödemiş olsalar dahi taahhüt ettikleri sermaye miktarı kadar doğrudan

⁵⁵⁷Veliye Yanlı, "Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, Marmara 1999, s. 745.

⁵⁵⁸ Yanlı, s. 751.

⁵⁵⁹ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 379, 380.

⁵⁶⁰ Kayar, s. 230.

doğruya sorumlu olacaklardır. Böylece, ortağın şahsi malvarlığına sermaye payı oranında başvurulacak ve her alacağın tutarına göre bu miktar değişim göstermiş olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, limited şirket ortağı 29.07.1998 tarihine kadar koyduğu ve koymayı taahhüt ettiği sermaye tutarı kadar sorumlu olurken, 29.07. 1998 tarihinden itibaren sermaye hissesi oranında sorumlu olmaktadır⁵⁶¹. TTK. m. 503 vd.'da limited şirketlerin başlıca özelliklerinden biri olan, şirket ortaklarının sorumluluklarının şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olduğu kuralına önemli bir istisna getirmektedir⁵⁶². Bu durum, limited şirketin amme alacakları karşısında takip edilebilmesi ve adi alacaklılar karşısında imtiyazlı hale gelmesine olanak sağlamaktadır.

6183 sayılı AATUHK. m. 35, 22.07.1998 tarihinden önce şirket tarafından ödenmeyen ya da tahsil durumu olmayan kamu alacaklarında ortakların taahhüt ettikleri sermaye oranında sorumlu olduklarını düzenlemektedir. Limited şirket ortaklarının amme borçlarından dolayı sorumluluğu sınırlı şahsi bir sorumluluk olup, ortaktan talep edilebilecek olan amme alacağının bir tamamı değil bir kısmıdır. Bu miktar da ortağın koyduğu ya da koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarı ile sınırlı olduğundan, 3. kişi amme alacaklısının ortağın şahsi malvarlığına başvurması durumunda amme alacağının miktarı bir önem arz etmediğinden, şirket ortakları bakımından sınırı aşan bir alacağın tamamının talep edilebilmesi imkân dâhilinde değildir.

⁵⁶¹ Olgun, s. 47.

⁵⁶² Yanlı, s. 743.

SONUÇ

Limited şirketlerde ortakların hak ve borçları TTK. ile **yTTK.** arasındaki farklar belirtilerek ve Yargıtay kararları ile doktrindeki görüşler de ele alınarak açıklanmıştır.

Genel olarak limited şirket ortaklarının hak ve borçlarına bakıldığında şirket ortağının hakları elinden alınamamakta ve kullanılması istisnai durumlar hariç olmak üzere engellenememektedir.

Kanımızca, TTK. sisteminde ve uygulamada kanuni yeni pay alma hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılma yetkisinin ana sözleşmeyle veya genel kurul artırım kararıyla yönetim kuruluna verilmesi mümkün değildir. Söz konusu böyle bir hükmün bulunması halinde bu hüküm geçersiz olmakta ve TTK. m. 539 açık hükmünde de anlaşıldığı gibi açık ve kesin olarak genel kurul yetkili bulunmaktadır. Ancak bu durumun aksinin söz konusu olması halinde yönetim kurulu tarafından sınırlandırılan yeni pay hakkı, pay sahiplerinin menfaatlerinin zarara uğramasına neden olabilecektir. Zarara uğrayan pay sahiplerinin, TTK. gereğince genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilme yetkileri bulunmaktadır. Ancak, yönetim kurulu kararlarına karşı böyle bir hakları bulunmadığından ortakların menfaatlerinin gözetilebilmesi için yeni pay alma hakkına dair kararların genel kurul tarafından verilmesi gerekmektedir.

Limited şirkette ortakların pay sahibi olmalarından dolayı mali ve yönetsel hakları bulunduğu gibi şirkete ortak olunmasından dolayı bir takım borçları da bulunmaktadır. Çalışmamızda limited şirket ortağının sınırlı sorumluluğuna da yer verildiği gibi limited şirket ortaklarının hakları ve borçları TTK. ile **yTTK.** açısından incelenmiş ve limited şirket ortaklarının hakları ve borçları açısından TTK. ve **yTTK.** karşılıklı olarak ele alınmış, iki kanun arasındaki farklar doktrin tarafından yapılan eleştiriler ve yargı kararları çerçevesinde araştırılmıştır.

Limited şirketler TTK.'nın 503-556. maddeleri arasında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu hükümlerin çoğu, bazı değişikliklerle İsv. BK.'dan alınmıştır. **yTTK.** önemli sayılacak nitelikte değişiklikler getirmiştir. TTK.'da yer alan çelişkili, eksik, yetersiz düzenlemeler ve boşluklar doktrin ve yargısal içtihatlar dikkate alınarak **yTTK.** 573-644 maddeleri arasında yeniden düzenlenmiştir. **yTTK.** ile limited şirket, anonim ortaklığa

yaklaştırılmakta ve limited şirkete ait hükümler de anonim şirkete yapılan doğrudan atıflarla ya da benzer hükümlerle anonim şirket hükümleri benzerlik göstermektedir.

yTTK. TTK.'dan farklı olarak limited şirketin bir ya da birden çok gerçek ya da tüzel kişilik tarafından bir ticaret unvanı adı altında her türlü ticari faaliyetin yapılması amacıyla ortaklar tarafından koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sorumlulukları bulunan şirket ana sözleşmesiyle ek ve yan yükümlülükleri bulunabilecek, şirket ortak sayısının 50'den fazla olmayacağı diğer bir ifadeyle üst sınır korunarak, şirket sözleşmesinde ortağın esas sermaye paylarının itibari değerlerinin en az 25,00 TL olacağı belirtilmiştir. Şirketin sermayesi, 5.000,00 TL iken asgari sermaye, 10.000,00 TL'ye yükseltilmiş ve TTK.'da olduğu gibi sermayenin ayın ya da nakdi olarak şirkete konulabilmesine imkân tanınmıştır. Limited şirkete ayın sermaye konulması durumunda, ayın üzerinde sınırlı aynı hak, haciz ya da tedbir bulunmaması şartı getirilmiştir. Dolayısıyla üzerinde sınırlı bir aynı hak olan malvarlığı sermaye olarak kabul edilmeyecek ve TTK.'da da sermaye olarak kabul edilmeyen emek, hizmet, unvan ve vadesi gelmemiş alacaklarda sermaye olarak ortak tarafından şirkete getirilemeyecek ancak fikri mülkiyet hakları, alan adları..vs. aynı sermaye olarak konulabilecektir. Böylece, TTK.'da sermaye şirketi ile şahıs şirketi arasında olan limited şirket **yTTK.** ile anonim şirketler hükümlerine atıflar yapılarak sermaye şirketi grubuna dâhil edilmiştir. **yTTK.** ile şirket ortakları sermayenin tamamını şartsız taahhüt edip nakit kısmını hemen ve tamamen ödemek zorunda bulunmaktadır. Anonim şirket pay sahipleri için öngörülen şirket borçlanma yasağı limited şirketler ortakları için geçerli olacaktır. Şirketin kuruluşu ya da sermaye artırımı sırasında ortaklar tarafından taahhüt edilen miktardan oluşan borçlar hariç olmak üzere şirketin işletme konusu ve ortağın işletme gereği yaptığı hukuki işlemlerden kaynaklanmayan borçlar hariç olmak üzere ortağın şirkete borçlanması yasaklanmıştır.

yTTK.'da esas sermaye miktarı 25,00 TL olarak artırılmakta ve şirket sözleşmesi zorunlu içerik ve bağlayıcı içerik olmak üzere iki şekilde ele alınmaktadır. Ayrıca en önemli değişikliklerden biri de esas sermaye payının TTK.'nın aksine, çelişkili ve gereksiz birçok hükmü kaldırılarak, peşin ödenme zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca **yTTK.**'da, AB. hukukuna uygun olarak tek kişilik limited şirkete izin verilmektedir. Ortak sayısının teke düşmesi halinde müdürlerin bildirimini aldığı tarihten itibaren 7 gün içinde ortak hakkında bilgileri tescil ve ilân ettirmesi gerekmektedir. Bu tek ortak, genel

kurulun tüm yetkilerine sahip olmakta ve tek kişilik şirkette ortakla şirket arasında yapılan sözleşmelerin yazılı olma şartı aranmaktadır. TTK.'da ortak sayısının bire inmesi ya da şirketin organlarından birinin olmaması durumunda ve uygun bir süre içerisinde kanuna uygun hale getirilmemesi nedeniyle mahkemece şirketin feshine karar verileceği ve gerekli ihtiyat-i tedbir kararlarının alınabileceği hükmüne yer verilmiştir.

yTTK.'da genel kurulla yönetim kurulu arasındaki işlev farkı belirlenmiş, yönetim hakkını tüm ortaklara tanımak yerine, seçilmiş yönetim düzeni kabul edilmiştir. Şirket organlarının yetkileri açıkça belirtilmiş ve yönetimin şirket ana sözleşmesiyle düzenleneceği ifade edilmiştir. TTK.'daki birlikte temsil kuralı böylece terk edilmiştir.

Genel kurul toplantısına ait çağrının en az 15 gün önceden ya da şirket sözleşmesiyle 10 günden daha az olmamak şartıyla tayin edilmiş sürede müdürler tarafından yapılması gerekmektedir. **yTTK.**'da şirketin ortak sayısına bakılmaksızın her ortak kendisini genel kurulda ortak olan ya da olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilecektir. Şirket sözleşmesinde bulunmak kaydıyla ortaklara, genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılma, öneride bulunma ve oy verme imkânı verilmiştir. Ancak yönetime katılmış şirket ortağı ya da 3. şahıs müdürlerinin ibrası kararında oy kullanım hakkına sahip olmamakta ve paylarını devreden şirket ortağının da oy hakkı bulunmamaktadır. Tüm genel kurul kararları, toplantıda bulunanların salt çoğunluğu ile alınmasına rağmen sermaye artırım, pay devri, çıkma, çıkarılma, şirketin feshi kararlarında oyların 2/3'ü ve tüm sermayenin salt çoğunluğu gerekmektedir. Birden fazla müdürün olması halinde kararlar çoğunlukla alınmasına rağmen eşit oy olması durumunda başkanın oyu, üstün oy olarak kabul edilmektedir. Ayrıca şirket müdürlerinden birinin yerleşim yerinin Türkiye olması gerekmekte ve şirket ana sözleşmesinde yazılı olmak şartıyla bazı ortaklara veto hakkı ya da üstün oy hakkı tanınabilmektedir.

Anonim şirketteki eşit itibari değer farklı oy ilkesinin aksine limited şirkette farklı itibari değere eşit oy ilkesi kabul edilmiştir. TTK.'dan farklı olarak, oy hakkından yoksun kalınması 3 ayrı durum olarak düzenlenmiştir. Buna göre, şirket yönetimine katılmış bulunanlar, müdürlerin ibralarına dair kararlarda, şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına dair kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak, ortağın bağımlılık yükümüne ve rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan ortak oy kullanamayacaktır.

yTTK.'da limited şirket ortaklarının payını yazılı şekilde devretme şartında aynen TTK.'da olduğu gibi taraflar arasındaki imzaların noter tarafından onaylanması şartı korunmaktadır. Limited şirkette payın devri, genel kurul onayı için aranan nisap oranı hafifletilmiş ve salt çoğunluk yeterli görülmüştür. Bununla birlikte, şirket ortaklarına pay devrinin onaylanması için devreden ortağın başvurusundan itibaren 3 aylık süre tanınmış ve bu süre sonunda devre onay verilmiş sayılacaktır. Buna rağmen şirket ana sözleşmesinde pay devri yasaklanmışsa ve devre onay reddedilmişse ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı bulunmaktadır.

TTK. sistemine göre limited şirketler, anonim şirketlerde olduğu gibi hisse senedi çıkaramadıklarından, **yTTK.**'da payları temsil eden kıymetli evrak niteliğinde olmayan ve sadece ispat vasfında olan senet düzenleyebilmektedirler. Bu durumda limited şirketlerde hisse senedinin devri mümkün olmayıp çıplak paylar usulüne uygun olarak devredilebilmektedir. Esas sermaye pay senetleri, ispat aracı niteliğinde ya da nama yazılı olarak düzenlenebilmektedir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin senette açıkça belirtilmesi gereklidir.

Rekabet yasağı, müdürlerle birlikte ortaklar içinde uygulama alanı bulmaktadır. Şirket sınırlarının korunması dışında diğer istisnalar genel kurul kararıyla ya da ortakların yazılı onayı gerekmektedir. Söz konusu karar için nisap, temsil edilen oyların en az 2/3 ve esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu olarak belirlenmiştir.

Ortak şirket ana sözleşmesine dayanarak şirketten çıkma istediği takdirde, haklı sebeplerden dolayı çıkma davasını açma hakkı tanınmıştır. Bu durumda müdür hemen diğer ortaklara bu durumu haberdar etmek zorunda olup, diğer ortaklardan her biri bilgiye ulaştığı tarihten itibaren 1 ay içerisinde ana sözleşmede belirtilen haklı sebeplerin varlığı kendisi içinde geçerli olması halinde kendisinin de çıkmaya katılacağını bildirme yükümlülüğü ve çıkma davasına katılma hakkı bulunmaktadır. Genel kurul, ortağın çıkma istemini haklı sebeple bulmuyorsa kendisi ortağı haklı sebeple çıkarma davası açabilir ve ortak genel kurulun bu kararına karşı 3 ay içerisinde iptal davası açma hakkına sahiptir.

Şirket ortaklarının amme borçları hariç şirket borçlarından dolayı sorumlulukları bulunmamaktadır. Ancak ortaklar, şirket ana sözleşmesinde yer alan ek ödeme ve yan edim

yükümlülüklerine dair hükümleri ifa etmekle mükellef bulunmakta⁵⁶³ şirket borçlarından dolayı sadece şirketin malvarlığı ile sorumlu bulunmaktadır. Şirket ortağının payını devretmesi halinde devreden ve devralan devir öncesine ait amme borçlarından dolayı müteselsilen sorumlu olmaktadır.

Sonuç olarak, limited şirketlere ait hükümlere dair TTK. ile **yTTK.** arasında, önemli farklılıklar bulunmaktadır. Söz konusu bu değişiklikler, limited şirketin şahıs şirketine olan benzerliğini azaltmakta ve anonim şirkete olan benzerliğini artırarak, küçük bir anonim şirkete benzetmekte örneğin; ortak sayısı olarak her iki şirketinde artık tek kişilik olabileceği düzenlenmekte, şirketlerin zorunlu organları ve denetimleri benzerlik göstermekte ancak ek ödeme yükümlülüğü ve yan edim yükümlülüğü açısından limited şirket farklılık göstermektedir.

⁵⁶³ Şirket sözleşmesinde ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü bulunmuyorsa daha sonra sözleşmenin oy birliğiyle değişmesi halinde söz konusu yükümlülükler hüküm altına alınabilmektedir.

KAYNAKÇA

AKIN Murat Yusuf, Şirketler Hukukunda ve Özellikle Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İstanbul 2002.

AKUĞUR Mehmet, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, İstanbul 2005.

AKÜNAL Teoman, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahiplerinin Yeni Pay Alma Hakkı", Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yeni Seri, Yıl. 3, S. 5, No. 5.

ALTAŞ Soner, "Limited Şirketlerde Pay Devri ve Devrin Amme Borçlarına İlişkin Sorumluluğa Etkisi", Terazi Hukuk Dergisi, 2010, S. 41. (Kısaltma: **Altaş**, Pay Devri ve Amme Borçları).

ALTAŞ Soner, "Yeni Türk Ticaret Kanuna Göre Tek Ortaklı Limited Şirket", http://www.dunya.com/yeni-turk-ticaret-kanununa-gore-tek-ortakli-limited-sirket_116657_haber.html, (Erişim tarihi, 10.01.2012), (Kısaltma: **Altaş**, Tek Ortaklı Limited Şirket).

ALTAŞ Soner, "Limited Şirket Ortaklarının Müdürlerin İşlemlerine ve Ortaklar Kurulu Kararlarına Yönelik Hakları" MaliÇözüm,Sayı:97/2010,s.185,<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/97malicozum/8%20soner%20altas.pdf>, (Erişim tarihi, 20.12.2012), (Kısaltma: **Altaş**, Müdürlerin İşlemleri ve Ortak Kurulu Kararı).

ALTAŞ Soner, "Limited Şirket Ortaklığından Çıkma Hakkı ve Çıkma Davası", <http://vergivekanun.com/?p=24719>, (Erişim tarihi, 15.02.2012), (Kısaltma: **Altaş**, Çıkma ve Çıkma Davası).

ALTAŞ Soner, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim ve Limited Şirketlerde Şirket Denetimi, Ankara 2010. (Kısaltma: **Altaş**, Denetim).

ALVER Cemil, Şirketler Hukuku Şirketlerde Vergilendirme Şirketler Muhasebesi, C. I, Ankara.

ARSLAN İbrahim, Şirketler Hukuku Bilgisi, 2. Baskı, Konya 2000. (Kısaltma: **Arslan**, Şirketler Hukuku).

ARSLAN İbrahim, Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Konya 1994. (Kısaltma: **Arslan**, Sınırlandırma).

ARSLAN İbrahim, Tek Kişilik Anonim ve Limited Şirket, Konya 2008. (Kısaltma: **Arslan**, Tek Kişilik).

ARSLANLI Halil, Anonim Şirketler, I. Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960. (Kısaltma: **Arslanlı**, I. Umumi Hükümler).

ARSLANLI Halil, Ticaret Kanunu Şerhi, İstanbul 1963. (Kısaltma: **Arslanlı**, Şerh, C. II).

ARSLANLI Halil, Anonim Şirketler, C. I, 2. Bası, İstanbul 1959. (Kısaltma: **Arslanlı**, Anonim Şirketler C. I).

ARSLANLI Halil, Ticaret Kanunu Şerhi Limited Şirketler, İstanbul 1963. (Kısaltma: **Arslanlı**, Şerh Ltd).

ARSLANLI Halil, "*Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere Dair 520. Maddesi Hükümleri*", BATİDER, C. II, S. I. (Kısaltma: **Arslanlı**, Limited Şirketler Madde 520).

ARSLANLI Halil, Anonim Şirketler IV Anonim Şirketin Hesapları V. Anonim Şirketin İnfisah ve Tasfiyesi, İstanbul 1961. (Kısaltma: **Arslanlı**, Anonim Şirketin Hesapları).

ARSLANLI Halil, Anonim Şirketler II- III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, 2. Bası, İstanbul 1960. (Kısaltma: **Arslanlı**, Anonim Şirketler Organizasyon).

ARSLANLI Halil / **DOMANIÇ** Hayri, Ticaret Kanunu Şerhi, C. II; İstanbul. (Kısaltma: **Arslanlı/ Domanıç**, TTK. Şerhi C. II).

ARSLANLI Halil/ **DOMANIÇ** Hayri, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması- Hisseli Komandit Şirketler, TTK Şerhi, C. III, İstanbul 1989. (Kısaltma: **Arslanlı/ Domaniç**, TTK. Şerhi C. III).

ANSAY Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, 6. Bası, Ankara 1982. (Kısaltma: **Ansay**, Anonim Şirketler 1982).

ANSAY Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku Dersleri, Ankara 1975. (Kısaltma: **Ansay**, Anonim Şirketler 1975).

AYAN Özge, Limited Şirketlerde Azınlık Payı Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, İzmir 2004.

AYDOĞAN Fatih, Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, İstanbul 2005.

AYGÜN Fethi, "Ödenmeyen Vergi Borcunun Limited Şirket Müdür ve Ortağından Nasıl Aranacağı", <http://www.muhasibetr.com/ozelbolum/016/>, (Erişim tarihi, 12.02.2012).

AYHAN Rıza, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, İstanbul 1992.

AYİTER Kudret, Medeni Hukukta Tasarruf Muameleri, Ankara 1953.

AYTAÇ Zühtü, "Anonim Ortaklıkta Rüçhan Hakkı", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 1985.

BAHTİYAR Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2006. (Kısaltma: **Bahtiyar**, Ortaklıklar Hukuku).

BAHTİYAR Mehmet, Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, Diyarbakır 1993. (Kısaltma: **Bahtiyar**, Kayıtlı Sermaye).

BAHTİYAR Mehmet, "Türk Ticaret Kanun Tasarısının Dili ve Bazı Hükümlerin Değerlendirilmesi", Makaleler II, İstanbul 2008. (Kısaltma: **Bahtiyar**, TTK. Tasarısının Dili).

BARUT Halime, "6762 ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunlarında Anonim Ortaklıklarda Azınlık Hakları", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S. 8, Ankara 2012.

BAŞTUĞ İrfan, Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974. (Kısaltma: **Baştuğ**, Şirketler Hukuku).

BAŞTUĞ İrfan, Limited Şirkette ortağın Çıkma ve Çıkarılma Hakkı, İzmir1966. (Kısaltma: **Baştuğ**, Çıkma ve Çıkarılma Hakkı).

BERZEK Ayşenur, "Limited Şirkette Ortağın Temerrüdü", <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/199612924.htm>, (Erişim tarihi, 07.02.2012).

BİLGE Mehmet Emin, "Limited Şirketler Ortakların Bilgi Alma Hakkı, Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu, Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde", http://hukuk.erzincan.edu.tr/dergi/makale/2005_IX_16.pdf, (Erişim tarihi, 02.12.2011). (Kısaltma: **Bilge**, Bilgi Alma Hakkı).

BİLGE Mehmet Emin, "Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması", Prof.Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Bası, İstanbul. (Kısaltma: **Bilge**, Azınlığın Korunması).

BİRKAŞ Hasan, Ticaret Şirketleri ve Tatbikatı, İstanbul 1966.

BİRSEL Mahmut, "Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", İmran Öktem'e Armağan, Ankara 1970.

BOZTOSUN Ayşe Odman, "Anonim Şirkette Genel Kurul Toplantılarına Çağrıda Usulsüzlük", Terazi Hukuk Dergisi, 2007, S. 7.

CAN Mustafa Erdem, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, Yıl. 2011, S. 4, http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/15_4_1.pdf, (Erişim tarihi, 29.01.2012).

CERRAHOĞLU Fadullah, "Limited Ortaklıkta Ortağın Sermaye Borcunda Temerrüdü ve Temerrüdün Sonuçları", İTİA Dergisi, S. I, İstanbul 1976. (Kısaltma: **Cerrahoğlu**, Temerrüt).

CERRAHOĞLU Fadullah, "Limited Ortaklıkta Sorumluluk", İTİA Dergisi, İstanbul 1976. (Kısaltma: **Cerrahoğlu**, Sorumluluk).

CERRAHOĞLU Fadullah, Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1974. (Kısaltma: **Cerraoğlu**, Limited Ortaklık).

CERRAHOĞLU M. Fadullah, Limited Ortaklıkta Sermaye Koyma Borcu, 1975, S. 2. (Kısaltma: **Cerraoğlu**, Sermaye Koyma Borcu).

ÇAĞA Barboras, "*Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri*", BATİDER, C. VII, 1974.

ÇAMOĞLU Ersin, Kollektif Ortaklıkta Haklı Sebep Kavramı ve Ortağın Haklı Sebepçe Çıkarılması, İstanbul 1976. (Kısaltma: **Çamoğlu**, Haklı Sebep).

ÇAMOĞLU Ersin, "*Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi*" BATİDER, 1971, C. VI. (Kısaltma: **Çamoğlu**, Haciz).

ÇAMOĞLU Ersin, "*Limited Ortaklığın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Önemli Bir İstisna AATUHK. Mad. 35*", İktisat ve Maliye, C. XVI, 1969. (Kısaltma: **Çamoğlu**, AATUHK Mad. 35).

ÇEVİK Orhan Nuri, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 4. Baskı, Ankara 2003. (Kısaltma: **Çevik**, Limited Şirketler).

ÇEVİK Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2002. (Kısaltma: **Çevik**, Şirketler Hukuku).

ÇEVİK Orhan/ **AZİK** Kenan, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 1971.

DEMİRKAPI Ertan, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008.

DERYAL Yahya, Ticaret Hukuku, 4. Bası, Trabzon 2000.

DOĞANAY İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, Bası 4, İstanbul 2004. (Kısaltma: **Doğanay**, TTK. Şerhi C. I).

DOĞANAY İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, İstanbul 2004. (Kısaltma: **Doğanay**, TTK. Şerh C. II).

DOMANIÇ Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II. İstanbul 1988. (Kısaltma: **Domanıç**, TTK. Şerhi II)

DOMANIÇ Hayri, Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, İstanbul 1988. (Kısaltma: Domanıç, Kollektif Komandit).

EKİNCİ İbrahim, "Eski Müdürler Göreve Devam Edecek", <http://vergivekanun.com/?p=27393>, (Erişim tarihi, 25.03.2012).

EPÇELİ Sevgi, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Yeni Pay Alma Hakkı İle İlgili Olarak Getirdiği Düzenleme, Eleştiriler ve Öneriler", İstanbul Barosu Dergisi, C. 84, S. 2010/6.

ERCAN Turgut, "Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Şirketler Hukukuna Getirilen Yeniliklerin Mali Hukuka Yansıması", İstanbul Barosu Dergisi, C. 85, S. 5, Yıl 2011.

ERDİL Engin, Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma, İstanbul 2004.

EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2006. (Kısaltma: **Eren**, Borçlar Hukuku 2006).

EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 5. Bası, İstanbul 1999. (Kısaltma: **Eren**, Borçlar Hukuku C. II).

ERGÜN Mevci, "Ek Ödeme Yükümlülüğü", <http://www.huseyinust.com/konu-ek-odeme-yukumlulugu.html>, (Erişim tarihi, 09.02.2012).

ERİMEZ Rüştü, Vergi Hukuku ve Özel Hukuk Açısından Şirketlerde Kâr Dağıtım ve Yedek Akçeler, 2. Baskı, İstanbul 1976.

ERİŞ Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II, 3. Bası, Ankara. (Kısaltma: **Eriş**, Ticari İşletme).

ERİŞ Gönen, Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. I, 2. Baskı, Ankara 1992. (Kısaltma: **Eriş**, Türk Ticaret Kanunu C. I).

ERİŞ Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995. (Kısaltma: **Eriş**, Anonim Şirketler).

ERİŞ Gönen, Açıklamalı İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II, 3. Bası, Ankara 2004. (Kısaltma: **Eriş**, Açıklamalı TTK. Şerhi).

GERÇEK Adnan, "Limited Şirketlerde Kanuni Temsilciler ve Ortakların Vergi Borcundan Sorumluluğu", Yaklaşım Dergisi, S. 83, 1999.

GİRAY R. Eda, "Limited Şirketin Haklı Sebep Feshi ve Yargıtay'ın Yaklaşımı", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl. 6, S. 12, 2007/12. <http://www.iticu.edu.tr/yayin/dergi/s12/M00193.pdf>, (Erişim tarihi, 26.12.2012).

GÜRBÜZ Didem Göç, "Limited Şirkette Sermaye Payı Koyma Borcunun İfasında Geçerli olan İlkelere", [archive.ismmmo.org.tr/.../28%20- ...](http://archive.ismmmo.org.tr/.../28%20-...), (Erişim tarihi, 28.01.2012).

İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 2. Bası, İstanbul 1970. (Kısaltma: **İmregün**, Anonim 2. Bası).

İMREGÜN Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, İstanbul 1989. (Kısaltma: **İmregün**, Anonim Ortaklık, 4. Bası).

İMREGÜN Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri Genel Hükümler –Ortaklıklar-Kıymetli Evrak, 12. Bası, İstanbul 2001. (Kısaltma: **İmregün**, Kara Ticareti).

İPEKÇİ Nizam, Ticaret Şirketleri Tatbikatı, C. II, Ankara 2002.

KARACA Bedir, Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları, İstanbul 2005.

KARASU İsmail, "İdari Yetki Olmayan Ortağın Rekabet Yasağı", C. 22, S. 31, BATİDER, 2004.

KARAYALÇIN Yaşar, Ticaret Hukuku, Ankara 1973. (Kısaltma: **Karayalçın**, Ticaret Hukuku).

KARAYALÇIN Yaşar, "Anonim Şirket Yönetim Kurullarında Başkanın Üstün Oyu", BATİDER, 1970, s. 526. (Kısaltma: **Karayalçın**, Üstün Oy).

KAYA Mustafa İsmail, "Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payı Devri ve Devir Borcunu Doğuran İşletmelerde Tarafların İmzalarının Noter Tarafından Onaylanması Zorunluluğu", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. III, S. 2, Kayseri 2008.

KAYAR İsmail, Şirketler Hukuku, Ankara 2007.

KAYAR İsmail/ **ÇELİKTAŞ** İlyas, "Limited Şirkette Müdür- Ortakların Rekabet Yasası", Tekil Armağan, İstanbul 2003, S. 309.

KAYIHAN Şaban, "Limited Şirket Ortaklar Genel Kurulunda Temsil Yolu İle Oy Kullanılabilmesi Üzerine Düşünceler" Terazi Hukuk Dergisi, Ankara 2007, S. 12.

KENDİGELEN Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994.

KIYAT Serdar, "Limited Şirketlerde Ortağın Çıkma ve Çıkarılma Hallerinde Ayrılma Payının Hesaplanmasında Son Durum", Legal Hukuk Dergisi, Aralık 2007, Yıl. 5, S. 60.

KİPER Osman, Uygulamada Ticaret Şirketleri, İstanbul 1995.

KIZILOT Şükrü/ **ŞENYÜZ** Doğan/ **TAŞ** Metin/ **DÖNMEZ** Recai, Vergi Hukuku, 2. Bası, Ankara 2007.

KOCAMAN Musa, "VUK ve TTK. Açısından Kâr Dağıtım ve Vergilendirilmesi", Sakarya 2008, http://www.sakaryavdb.gov.tr/document/kar_dagitimi.pdf. (Erişim tarihi, 07.09.2010).

KUMKALE Rüknettin, Şirketlerin Kuruluşu ve İşleyiş Rehberi, 5. Baskı, Ankara 2004.

KÜÇÜKALİ Canan, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerde Yönetim ve Temsil", İstanbul Barosu Dergisi, C. 85, S. 2011/2.

MEMİŞ Tekin, Anonim Şirketlerde İnfisah, Konya 1993.

MOROĞLU Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Başlangıç, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri ve Son Hükümlere İlişkin Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2005. (Kısaltma: **Moroğlu**, Ticaret Kanunu Tasarısı).

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, İstanbul 1978. (Kısaltma: **Moroğlu**, Esas Sermaye Artırımı 1978).

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı, İstanbul 1972. (Kısaltma: **Moroğlu**, Esas Sermaye Artırımı 1972).

MOROĞLU Erdoğan, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 2. Bası, Ankara 1993. (Kısaltma: **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü).

MOROĞLU Erdoğan, "Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Ankara 1990. (Kısaltma: **Moroğlu**, Genel Kurul Toplantısı).

MOROĞLU Erdoğan, "Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü", Makaleler I, 2. Bası, İstanbul 2001. (Kısaltma: **Moroğlu**, Genel Kurul Kararları Hükümsüzlüğü).

MOROĞLU Erdoğan, Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, Fakülteler Matbaası, 1978. (Kısaltma: **Moroğlu**, Oy Sözleşmeleri).

MOROĞLU Erdoğan, Türk Ticaret Kanunun'a Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 4. Bası, İstanbul 2004. (Kısaltma: **Moroğlu**, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü 2004).

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı, 2. Bası, İstanbul 2003. (Kısaltma: **Moroğlu**, Esas Sermaye Artırımı 2003).

MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara 1993. (Kısaltma: **Moroğlu**, Hükümsüzlük 1993).

NOMER Fusun, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1999.

OLGUN Sevinç, "Limited Şirket Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Terazi Hukuk Dergisi, Yıl. 2, S. 11, Ankara 2007.

ÖCAL Akar, "Limited Şirketler Müdür Olan Ortağa Uygulanan Rekabet Yasağı", EİTAD, Ocak 1982.

ÖNAL Buket Sayın, Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Ankara 2009.

ÖNCEL Mualla Öncel, "Vergi Hukuku Açısından Sorumluluk", Prof. Dr. Fatıl H. Sur'un Anısına Armağan, Ankara 1983.

POROY Reha/ **TEKİNALP** Ünal/ **ÇAMOĞLU** Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 10. Bası, İstanbul 2005.

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku, 8. Bası, Adana 2009. (Kısaltma: **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku).

PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku, Adana 2003, s. 1045. (Kısaltma: **Pulaşlı**, Şirketler).

PULAŞLI Hasan, "Limited Şirketler Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Haziran 2009. (Kısaltma: **Pulaşlı**, Limited Şirketler).

SAKA Zafer, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, İstanbul 2004.

SARIKAYA Ahmet Selim, "Limited Şirkette Ortağın Denetim Hakkı ve Azınlığın Özel Denetçi Tayin Ettirmesi", Yaklaşım Dergisi, Ocak 2005, S. 14, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005016050.htm>, (Erişim tarihi, 24.01.2012).

SEVİ Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2004.

SÖNMEZ Yusuf Ziyaeddin, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Ortaklıktan Ayrılma Hakkı, İstanbul 2009.

SUMER Ayşe, Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi, İstanbul 1991.

TAŞDELEN Nihat, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması", İstanbul 2005.

TAŞPOLAT Melis, "*Genel Kurul Kararlarına Karşı Açılan İptal Davası Ve Konunun Türk Ticaret Yasası Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde Düzenlenmesi*", İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 2008/4.

TEKİL Fehiman, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1993. (Kısaltma: **Tekil**, Anonim Şirketler).

TEKİL Fehiman, Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 1994. (Kısaltma: **Tekil**, Limited Şirketler).

TEOMAN Ömer, "*Bir Anonim Ortaklıkta Payların Tümüne Yasada Öngörülenden Daha Fazla Hak Tanınması Ayrıcalık Yaratmak Anlamına Gelir Mi?*" Otuz Yıl Ticaret Hukuku, C. II, İstanbul 2001. (Kısaltma: **Teoman**, Anonim Ortaklıkta Payların Tümü).

TEOMAN Ömer, "*Yargıtay'ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkı Ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları*", Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II. (Kısaltma: **Teoman**, Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımı C. II).

TEOMAN Ömer Teoman, "*Anonim Ortaklıkta Olağan Genel Kurul Toplantısında Kâr Dağıtımı Konusunda Herhangi Bir Karar Alınması*" Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1994. (Kısaltma: **Teoman**, Genel Kurul Toplantısında Kâr Dağıtımı).

TEOMAN Ömer, "*Anonim Ortaklıkta Kârın Dağıtılması*", Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, İstanbul 1993. (Kısaltma: **Teoman**, Kârın Dağıtılması).

TEOMAN Ömer, "*Limited Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptal Ettirilmesi için İlgili Ortağın Toplantıya Katılıp, Muhalif Oy Kullanması ve Muhalfetini Tutanağa Yazdırmış Olması Zorunluluğu...*" Yaşayan Ticaret Hukuku C. I. (Kısaltma: **Teoman**, Muhalif Oy).

TEOMAN Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I Hukuki Mütalaalar, Kitap 3 1984-1985, İstanbul 1994. (Kısaltma: **Teoman**, Hukuki Mütalaalar).

TEOMAN Ömer, "*Anonim Ortaklıkta Aynı Genel Kurulda Alınan Birden Fazla Kararı İptal Ettirmek İsteyen Bir Pay Sahibinin Tek Bir İptal Davası Açmak Zorunda Olup Olmadığı Sorunu*", Otuzcu Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II, 1982-2001. (Kısaltma: **Teoman**, İptal Davası).

TEOMAN Ömer, "Yargıtay'ın Limited Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımına İlişkin Son Kararları", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IV, Ankara 1987. (Kısaltma: **Teoman**, Oy Hakkı ve Kâr Dağıtımı).

TOSUNER Mehmet, "Limited Şirketlerde Ortakların Kamu Borçlarından Sorumluluğu", <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/199404249.htm>., (Erişim tarihi, 14.02.2012).

TURAN Gamze, "Anonim Şirketlerde Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz", Ankara Barosu Dergisi, S. 4, Ankara 2007.

TÜRK Hikmet Sami, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil veya Seçimi", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1984.

UÇAR Salter, Tüm Şirketlerde Fesih Ve Tasfiye Kurulması Faaliyetleri Çıkma ve Çıkarılma Halleri Dağılıma Sebepleri, İstanbul 1996.

ULUSOY Yılmaz, Mukayeseli Sermaye Şirketleri, Ankara 1974.

YANLI Veliye, "Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, Marmara 1999.

YILDIRIM Ali Haydar, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirket Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu", İzmir 2008.

YILDIZ Şükrü, Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı, İstanbul 1996. (Kısaltma: **Yıldız**, Yeni Pay Alma Hakkı).

YILDIZ Şükrü, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Ankara 1997. (Kısaltma: **Yıldız**, Limited Şirketler).

YILDIZ Şükrü, "Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999. (Kısaltma: **Yıldız**, Sorumluluk).

YILDIZ Şükrü, " *Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi*", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. II, S. 1, Yıl 2005. (Kısaltması: **Yıldız**, Limited Şirketler Değerlendirmesi).

YILDIZ Şükrü, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004. (Kısaltma: **Yıldız**, Eşit İşlem).

<http://www.develito.org.tr/hukuk-ko-esi/limited-sirketlerde-pay-sahibinin-haklar-borclar-ve-sorumluluklar>, (Erişim tarihi, 15.11.2010).

www.legalbank.net/liste.aspx?paketid=37&id=94246, (Erişim tarihi, 12.02.2012).

<http://www.tekduzenmuhasebe.org/2010/05/limited-sirketlerde-kar-dagitimi-ve.html>, (Erişim tarihi, 01.05.201).

<http://www.ticaretkanunu.net/ttk-madde-604/>, (Erişim tarihi, 10.02.2012).

www.yargitay.gov.tr, (Erişim tarihi, 12.02.2012)

KAVRAM ENDESKİ

A

affectio societatis, 165
amme alacaklıları, 210
azınlık, 64, 74, 157, 158, 159, 161, 168, 184
azınlık hakları, 158
azınlık hakları (*ekalliyet hakları*), 158

B

bedelsiz paylar, 56, 59
bilgi alma hakkı, 21, 108, 142, 144, 145
bir ortak=bir pay, 94
bir ortak=bir sermaye payı ilkesi, 11
bir ortak-bir esas sermaye payı ilkesi, 10
borçlandırıcı işlem, 97
borçlanma işlemi, 97

D

devir sözleşmesi, 102, 105, 188
devir vaadi, 99, 100
devir vaadi sözleşmesi, 99

E

ek ödeme yükümlülüğü, 193, 194, 195, 196, 197, 224
ek ödeme yükümlülüğü, 193, 194, 195, 196
elbirliği (iştirak halinde), 9
elbirliği mülkiyet, 105

esas sermaye payı, 10, 11, 88, 89, 90, 121, 122, 194, 195, 214, 215
eşit işlem ilkesi, 80
eşit işlem ilkesinin ihlali, 51
ex lege, 186

G

genel kurul, 19, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 50, 52, 54, 55, 58, 60, 61, 62, 66, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 80, 81, 82, 86, 93, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 124, 125, 128, 130, 131, 132, 135, 136, 140, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 155, 156, 158, 159, 160, 162, 172, 173, 174, 177, 178, 184, 185, 188, 191, 192, 199, 200, 201, 204, 205, 206, 208, 209, 219, 222, 223
genel kurul toplantısı, 49, 114, 118
genel kurula katılma hakkı, 74, 108, 112
geri alma hakkı, 43
gratis, 56

H

haksız alınan kâr payının geri verilmesini talep etme hakkı, 209
her biri bir tane pay sahipliği mevki, 9

İ

inceleme ve denetleme hakkı, 108
infisah, 46
infisahı (dağıtılması), 45
itibari değer in *gratis* yükseltilmesi", 56

K

kâr payı, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 74, 75, 78, 79, 111, 120, 186, 209
kâr payı hakkı (*droit au dividende*), 14
kâra iştirak (temettü talep hakkı), 14
küllü halefiyet ilkesi, 105

L

limited şirketin tasfiyesi, 45

M

malvarlıksal ve yönetim hakları, 11

miras ortaklığı, 105

munzam zarar, 180, 183

mutlak hak, 21

mutlak müktesep hak, 18, 23, 81

mutlak/nisbi, güçlü/güçsüz müktesep, 21

N

nisbi müktesep hak, 22, 58, 81

nisbi müktesep haklar, 21

numerus clausus, 85

O

opsiyon hakkı, 65

oransallık ilkesi, 78

ortağın şirkete borçlanması yasaklanmıştır., 221

ortaklık (üyelik) hakkı ilkesi, 121

ortaklıktan çıkma (ayrılma), 161

oy hakkı, 120

oy kullanma hakkı, 108, 120, 125, 132

oy sözleşmeleri, 126, 128

oybirliği, 47, 50, 83, 84, 85, 86, 87, 92, 120, 123

Ö

özden organ sistemi, 129, 130

P

pay, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 32, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65,

66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 103, 105, 106, 107, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 136, 138, 143, 144, 145, 148, 149, 151, 153, 154, 158, 160, 161, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 181, 185, 188, 189, 191, 192, 193, 195, 196, 197, 198, 205, 207, 209, 212, 213, 219, 221, 222, 223, 240

pay sahiplerinin öz varlık payları üzerindeki hakları, 56

payın bütünlüğü ilkesi, 94, 95, 96

paylı (müşterek) mülkiyet, 9

R

rekabet yasağı, 199, 207, 223

rüçhan hakkı, 65, 187

S

sadakat yükümlülüğü, 200

salt çoğunluk, 124, 146, 223

seçilmiş organ sistemi, 130, 139

Ş

şirketin feshi (dağıtması), 45,133,161

T

tasarruf işlemi, 97

tasfiye payına katılma hakkı, 45, 49, 53, 74

tek kişilik limited şirket, 133, 167

temettü, 14

teminat işlevi, 86

temsil, 129, 132, 133, 138, 152, 153, 234

Ü

üstün oy, 109, 139, 140, 222

üstün oy hakkı, 109, 139, 222

V

vazgeçilemeyen haklar, 108

veto hakkı, 12, 21, 83, 109, 222

Y

yan edim yükümlülüğü, 197, 224

yeni pay alma hakkı, 12, 58, 60, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 73, 75, 77, 79, 80, 81

yeni payları almada öncelik (rüçhan) hakkı, 62

yönetim hakları, 108

yönetim hakları (yönetimsel haklar), 108

YENİ TÜRK TİCARET KANUNU İLE İLGİLİ

ÖNEMLİ TARİHLER TABLOSU

***1 Temmuz 2012** * 6102 sayılı **yTTK.**'nun yürürlük tarihi.

***15 Temmuz 2012** * Herhangi bir sebeple bir anonim şirketin tek pay sahibi ve bir limited şirketin tek ortağı olan gerçek ya da tüzel kişi, bu sıfatını, adını, adresini, vatandaşlığını, anonim şirketlerde yönetim kuruluna, limited şirketlerde müdüre veya müdürlere noter aracılığıyla bildirilmelidir. Tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde, TTK.'nın 338 ve 574. maddelerinde öngörülen hususları tescil ve ilân ettirecektir; aksi hâlde anılan maddelerde öngörülen hukukî sonuçlar doğacaktır.

***14 Ağustos 2012** * Anonim şirketler yönünden esas sözleşme ve limited şirketler yönünden şirket sözleşmesi hükümlerinin **yTTK.** ile uyumlu hale getirilmesi için son gün. (Belirtilen süre ilgili Bakanlıkça bir yıl uzatılabilecektir).

***1 Ekim 2012** * **yTTK.**'nin yürürlük tarihinden önce atanan ve görevlerine devam eden tüzel kişi ortakların temsilcisi yönetim kurulu üyeleri ile müdürlerin istifa etmesi ve yeni atamaların yapılması için son gün.

***1 Ocak 2013** * Anonim şirketlerin denetlenmesine ilişkin **yTTK.**'nin 397. ve 406. maddelerinin yürürlüğe girmesi.

* Anonim şirket ana sözleşmeleriyle limited şirketlerin ana sözleşmelerinde, TTK.'da düzenlenen genel kurul toplantı ve karar nisaplarının **yTTK.** ile uyumlu hale getirilmesi için son gün.

***14 Şubat 2013** * **yTTK.**'nin m. 201/I. öngörülmuş bulunan oy haklarının kullanılmasına ilişkin sınırlamaya dair hükmün yürürlüğe girmesi. (Diğer haklarla ilgili sınırlamalar, **yTTK.**'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte uygulanmaya başlayacaktır).

***1 Mart 2013** * Bağımsız denetçinin atanması için son gün.

***1 Temmuz 2013** * Her sermaye şirketi bu tarihe kadar bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü **yTTK.**'da belirtilen hususlara tahsis etmek zorundadır.

***1 Ekim 2013** * Bu tarihe kadar internet sitesi açmamış, açılan internet sitesinin belli bir bölümünü **yTTK.** 'da belirtilen işlere özgülememiş yahut internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun olarak koymamış yönetim kurulu üyeleri, müdürler ve yönetici olan komandite ortaklar hakkında ceza hükümleri uygulanacaktır.

***14 Şubat 2014** * Anonim ve limited şirket sermayelerinin **yTTK.**'da öngörülen asgari sermaye tutarlarına yükseltilmesi için son gün. (Belirtilen süre ilgili Bakanlıkça en çok 2 yıl uzatılabilecektir).

***1 Temmuz 2015** * **yTTK.**'nın yürürlük tarihinden önce pay sahibi ve ortakların şirkete olan borçlarının nakdi ödeme yapılarak tasfiye edilmesi için son gün.

